

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 577 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI: ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME VE
MESTAP'A GÖRE TASNİFİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike SAĞLAM

OCAK-2021

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI

**MİLLET KÜTÜPHANESİ ALİ EMİRİ MANZUM 577 NUMARADA
KAYITLI ŞİİR MECMUASI: ÇEVİRİ YAZILI METİN-İNCELEME VE
MESTAP'A GÖRE TASNİFİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Melike SAĞLAM

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR

OCAK-2021

TRABZON

ONAY

Melike SAĞLAM tarafından hazırlanan “Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum 577 Numarada Kayıtlı Şiir Mecmuası: Çeviri Yazılı Metin-İnceleme ve MESTAP’a Göre Tasnifi” adlı bu Çalışma 23.02.2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği / oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı – Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Üye	☐	☐	
Dr. Öğr. Üyesi Seda UYSAL BOZASLAN	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒEN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Melike SAĞLAM

25.01.2021

ÖNSÖZ

Derleyicisinin beğeni ve ihtiyacına göre oluşturulan şiir mecmuaları, bilinmeyen şair ve şiirlerin tespit edilmesini sağlayan önemli kaynaklardır. Mecmualar, geçmişten günümüze araştırmacıların çalışmalarıyla birçok yeni bilgiye kaynaklık etmektedir. AE Manzum 577 demirbaş numarada kayıtlı şiir mecmuası kendi içinde özgünlüğü olan farklı özelliklere sahip şiirlerin bir araya getirildiği ve divanı yayımlanan şairlerin divanlarında olmayan bazı şiirlerinin bulunduğu değerli bir eserdir.

Çalışma'da öncelikle mecmualarla ilgili bilgi verilmiş ardından Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 577 numarada kayıtlı şiir mecmuasının hem fiziki yönden hem de içerik yönünden incelemesi yapılmıştır. İncelemesi yapılan şiirler MESTAP tablosunda gösterilmiştir. Daha sonra Arap harfleriyle yazılmış olan metnin transkripsiyon harfleriyle çevirisine yer verilmiştir. Mecmua'da bulunan şiirler daha önce yayımlanmış olan çalışmalarda geçen şiirlerle karşılaştırılmış olup eksiklik, farklılık ve yanlışlıklar dipnotta belirtilmiştir. Çalışma'nın amacı Mecmua metnini eksiksiz vermek, karşılaştırma sonucunda ortaya çıkan farklılıkları göstermek ve bilinmeyen şiirlerin tespit edilmesini sağlamaktır.

Hazırlanan bu Çalışma ile gün yüzüne çıkmayı bekleyen birçok metin ortaya çıkarılmış ve yaşadıkları dönemde isimleri pek fazla duyulmayan şairlerin şiirlerine rastlanmıştır. Böylece Eski Türk Edebiyatı alanında yapılan çalışmalara katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Çalışma'nın hazırlanmasında bilgi, tecrübe, zaman ve sabrını benden esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR'a sonsuz teşekkür ederim.

Ocak, 2021

Melike SAĞLAM

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLOLAR LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	X
GİRİŞ	1-3

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUALAR VE ALİ EMİRÎ MANZUM 577 NUMARALI ŞİİR MECMUASI	4-63
1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihî Gelişimi.....	4
1.2. Mecmuaların Tasnifi.....	5
1.3. Ali Emirî Manzum 577 Numaralı Şiir Mecmuasının İncelenmesi.....	8
1.3.1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri.....	8
1.3.2. Mecmuanın İçerik Özellikleri	10
1.3.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler	10
1.3.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı	11
1.3.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri.....	14
1.3.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinleri.....	14
1.3.2.5. Mecmuada Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler	14
1.3.2.6. Mecmuada Bulunan Tahmisler.....	16
1.3.2.7. Mecmuada Başlığı Belli Olan Şiirler.....	17
1.3.2.8. Mecmuada Varaklar Arası Geçişte Beyit/Bend Eksikliği Olan Şiirler.....	18
1.3.2.9. Mecmuadaki Derkenar Şiirler.....	19
1.3.2.10. Mecmuadaki Mahlassız Şiirler	20
1.3.3. Mecmuanın İmlâsı	21
1.3.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Mukayesesi	24
1.3.4.1. Mecmuada Bulunup Şairin Divanında Olmayan Şiirler	24
1.3.4.2. Şiirlerin Mecmuada ve Divanlardaki Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	25
1.3.4.3. Mısra/ Beyit/ Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler	29

1.3.4.4. Kaynaklarda Adı Geçen Divanı Elimizde Olmayan Şairler	29
1.3.5. İlk Dört Varakta Bulunan Metinlerin İncelemesi.....	30
1.3.6. MESTAP Projesi.....	31
1.3.6.1. Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnifi	31

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN	64-251
2.1. Metni Kurarken İzlenen Yöntem	64
2.2. Transkripsiyon Alfabesi	65
2.3. Transkripsiyonlu Metin.....	66
SONUÇ	252
YARARLANILAN KAYNAKLAR.....	254
EKLER.....	261
ÖZGEÇMİŞ	265

ÖZET

Şiir mecmuaları, farklı özelliklere sahip olan metinlerin derleyicisi tarafından seçilerek bir arada toplanmasıyla oluşan eserlerdir. Bu eserlerin içinde bilinmeyen şairler, şiirler ve Eski Türk Edebiyatına kaynak olabilecek değerli bilgiler bulunmaktadır. Tezin konusu olan Millet Kütüphanesi Ali Emirî Manzum 577 numarada bulunan mecmua, bir şiir mecmuasıdır. 72 varaktan oluşan mecmuada toplam 209 şiir vardır. Ayrıca ana metne dâhil edilmeyen ilk dört varakta 8 şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin 39’unda mahlas yoktur. Geriye kalan şiirlerde toplam 77 farklı mahlas geçmektedir. Mecmuada yer alan şairlerin çoğu 15. ve 16. yüzyıl şairleridir. Bursalı Rahmî 21 şiirle mecmuada adı en çok geçen şairdir. Mecmuada en fazla kullanılan nazım şekli gazeldir. Gazel dışında murabba, muhammes, müseddes, müsebba, müsemmen, muaşşer, terkîb-i bend, 14’lü musammat, kıt’a, müfred ve bir türkü bulunmaktadır. İçerik yönünden ise münacat, duâ ve dinî temalı şiirlerin ağırlıkta olduğu bir mecmuadır. Mecmuadaki şiirlerin transkripsiyon harfleriyle çevirisi yapılarak şiirler farklı yönlerden incelenmiş ve MESTAP’a göre içerik tablosu oluşturulmuştur. Bu çalışmayla amaçlanan hem şiir mecmuasının tanıtımını yapmak hem de mecmuanın incelenmesiyle ortaya çıkan yeni bilgilerle Eski Türk Edebiyatına katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiir Mecmuaları, Eski Türk Edebiyatı, MESTAP, Şiir.

ABSTRACT

Poetry magazines are works created by collecting texts with different characteristics, selected by the compiler. In these works, there are unknown poets, poems and valuable information that can be a source of Classic Turkish Literature. The magazine, which is the subject of the thesis, at number 577 in the Ali Emirî Collection of the Millet Library, is a poetry magazine. There are 209 poems in the magazine, which consists of 72 pages. In addition, there are 8 poems in the first four pages that are not included in the main text. 39 of these poems do not have pseudonym. A total of 77 different pseudonyms are included in the remaining poems. Most of these poets in the magazine are from the 15th and 16th centuries. With his 21 poems, Bursalı Rahmî is the most mentioned poet in the magazine. The most commonly used verse form in the magazine is gazelle. Apart from gazelle, there are murabba, muhammes, müseddes, müsebba, musemmen, muaşşer, terkîb-i bend, 14-piece musammat, quatrain, single couplet and a folk song. In terms of content, it is a magazine that mostly consists of münacat, prayer and religious-themed poems. The poems in the magazine were translated with transcription letters and the poems were analyzed from different perspectives, and a table of contents was created according to MESTAP. The aim of this study is both promote the poetry magazine, which is the subject of the study and to contribute to the Classic Turkish Literature with the new information that emerged after the review of the magazine.

Keywords: Poetry Magazine, Classic Turkish Literature, MESTAP, Poetry.

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Mecmuayla İlgili Verilen Bilgiler.....	8
2	Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı ve Şiir Adedi.....	10
3	Mecmuadaki Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı.....	12
4	Nazım Şekilleri.....	13
5	Mecmuadaki Şiirlerde Kullanılan Aruz Vezinleri ve Nazım Şekillerine Göre Dağılımı.....	14
6	Farklı Şairlere Ait Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler.....	15
7	Mecmuada Bulunan Tahmisler ve Şiir Numaraları.....	16
8	Mecmuada Başlıkla Verilen Şiirler.....	18
9	Mecmuada Eksik Mısra, Beyit ve Bendlerin Olduğu Şiirler.....	19
10	Mecmuada Bulunan Mahlassız Şiirler.....	20
11	Mecmuada Bulunan Divanlarda Bulunmayan Şiirler.....	24
12	Mecmua ve Divanların Karşılaştırılmasında Eksik veya Fazla Olan Beyit/Bendler.....	25
13	Mısra, Beyit ve Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler ve Şiirler Arasındaki Sıralama Farkı.....	29
14	Eserleri Henüz Elimizde Olmayan Şairler.....	30
15	İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri, Kafiye Düzenleri ve Aruz Vezinleri.....	31
16	İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu.....	32
17	Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu.....	33
18	Transkripsiyon Harfleri.....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: adı geçen eser
AE	: Ali Emiri
bkz.	: bakınız
D	: divan
-D	: Divanda bulunmayan
G	: gazel
K	: kit'a
M	: mecmua
-M	: Mecmuada bulunmayan
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
Mus	: musammat
Müf	: müfred
nr.	: numara
s.	: sayfa
T	: türkü
t.y.	: tarih yok
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TYEK	: Türkiye Yazma Eserler Kurumu
vb.	: ve benzerleri
vd.	: ve diğerleri
vr.	: varak

GİRİŞ

Divan Edebiyatı, 13. yüzyıldan 19. yüzyılın ortalarına kadar olan devirleri kapsayan ve Türk edebiyatı için önemli kaynakları barındıran bir dönemdir. Bu yüzyıllar içinde hem matbu hem de yazma Osmanlı Türkçesiyle yazılmış sayısız eser bulunmaktadır. Edebiyat tarihinde bilinmeyen pek çok belgeyi, bilgiyi barındıran bu eserler kütüphane raflarında yeniden okunmayı, incelenmeyi, araştırılmayı ve ortaya çıkarılmayı beklemektedir. Ortaya çıkmayı bekleyen birçok yeni bilginin kaynağı olan eserlerden biri de mecmualardır.

Eski Türk Edebiyatı üzerine bilimsel çalışmalar yapan çağdaş araştırmacılar, edebiyatın önemli arşivlerinden biri sayılan mecmualarla ilgili çalışmalarına son yıllarda daha çok önem vermeye başlamıştır. Sayıları dört binin üzerinde, farklı kütüphanelerde bulunan mecmuaların her biri araştırmacılar için ayrı bir çalışma konusu olmuştur. Arap harfleriyle yazılmış olan bu eserlerin anlaşılması ve incelemelerinin yapılması için günümüz yazı harflerine aktarımları yapılmalıdır. Böylece mecmua çalışmalarında metinlerin günümüz yazı harflerine aktarımı yapılarak divanlarda bulunmayan şiirler belirlenecek, daha önce ismi duyulmamış şairler saptanacak, bilinmeyen veya nadir kullanılan aruz vezni, nazım şekli ve nazım türleri tespit edilecektir.

Sayı ve içerik yönünden zengin olan mecmualar arasından “Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 577” numaralı mecmua tez konusu seçilmiştir. Mecmua, AE Manzum 577 demirbaş numarada “Mecmua-i Gazeliyyât” adıyla kaydedilmiştir. Eser katalog taramasında görüntülemeye kapalı olduğundan kütüphaneye gidilerek incelenmiş ve mecmuayı farklı kılan bazı özellikler tespit edilmiştir. Şiirler mecmuada gazeliyyât başlığı altında verilmiştir, ancak mecmuadaki şiirlerin çoğu gazellerden oluşsa da gazel dışında farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de mevcuttur. Mecmuada divan şiirinin yükselme döneminde eser vermiş ünlü şairlerinin yanında adı hiç duyulmamış veya az duyulmuş şairlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Eserde adı geçen şairlerin çoğu 15. yüzyıl ile ağırlıklı olarak 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerden seçilmiştir. Bu bilgiden hareketle hem mecmua derleyicisinin beğenisi hem de mecmuanın yazılma tarihi hakkında bir fikir oluşturulmuştur. Ayrıca farklı nazım şekillerinde yazılmış mahlassız şiir sayısının fazla olması mecmuanın dikkat çeken bir diğer özelliğidir. Mecmuada istinsah tarihi, müstensih ve yazarıyla ilgili bir bilgi yoktur.

Mecmuaya bir bütün olarak bakıldığında kendi içinde bir düzene sahip olduğu görülmüştür. Mecmuada art arda gelen şiirler arasında bazı ortak noktaların olduğu tespit edilmiştir. Her şiir kendinden sonra gelen şiirle vezin, kafiye, nazım şekli ve nazım türü yönünden benzeştiği

anlaşılmıştır. Bu da mecmuadaki şiiirlerin özenle ve dikkatle seçilerek bir araya getirildiğinin işaretidir. Oldukça hacimli bir metin olan mecmua, 72 varaktan oluşmaktadır. Toplam 209 şiiirin bulunduğu mecmuada, 77 farklı mahlas geçmektedir.

Mecmua çalışma konusu olarak seçildikten sonra tezin sonraki aşamalarına geçilmiştir. Arap harfleriyle yazılmış olan şiiirlerin transkripsiyon harfleri kullanılarak günümüz yazı harflerine aktarımları yapılmıştır. Ardından tezkire ve TEİS'te, mecmuada geçen şairler hakkında araştırma yapılarak hem şairlerin yaşadıkları yüzyıl hem de mecmuanın yazıldığı tarih hakkında çıkarımlarda bulunulmuştur. Mecmuada adı geçen şairlerin yayımlanmış divan veya divançeleri ve divanı olmayan ancak çeşitli mecmualarda şiiirleri bulunan şairlerin şiiirlerinin bir araya getirildiği makale çalışmaları incelenmiştir. Mecmuada bulunan şiiirlerle yapılmış olan çalışmalarda bulunan şiiirler karşılaştırılmış, nüsha farklılıkları dipnot kısmında gösterilmiştir. Tezkirelerde adı geçen ancak eseri hâlâ gün yüzüne çıkmamış olan şairler için de ayrı bir başlık oluşturulmuştur. Yayımlanmış olan divanlarda bulunmayan şiiirler, eksik veya fazla mısra, beyit ve bendlere sahip olan şiiirler dipnot kısmında gösterilmiştir. Ayrıca mecmuadaki şiiirler; şiiir sayısı, şairleri, nazım türleri, nazım şekilleri, vezinleri ve imlâ özellikleri gibi farklı yönlerden incelenmiştir. Son olarak metinler MESTAP'a uygun içerik tablosuyla verilmiştir.

Bu çalışmayla AE Manzum 577 numarada kayıtlı olan şiiir mecmuasının tanıtımını yapmak ve mecmuaları belli bir veri tabanında toplamayı amaçlayan MESTAP projesine katkı sağlamak hedeflenmiştir. Ayrıca mecmuada bulunan şiiirleri yayımlanmış olan divanlar ve diğer çalışmalarla karşılaştırmasını yaparak farklılıkları ortaya koymak amaçlanmıştır. Bunlara ek olarak yazıldığı dönemin şiiir beğenisinin izlerinin görüldüğü mecmuada, dönemin şiiir zevki hakkında araştırma yapacak olan kişilere yardımcı olacaktır.

Çalışma, giriş bölümü dışında iki ana bölüm ve sonuç bölümünden oluşmaktadır. Birinci bölümde mecmuanın tanımı yapılmış ve mecmuanın tarihi gelişiminden kısaca bahsedildikten sonra mecmuaların sınıflandırılması gösterilmiştir. Devamında çalışma konusu olan mecmuanın fiziki tanıtımı yapılmıştır. Ardından da mecmuanın içerik özelliklerinden bahsedilmiştir. Mecmuada bulunan şairlerin yüzyılları ve şairlere ait şiiir sayıları tablolarda gösterilmiştir. Şiiirler nazım şekli, türü, vezinleri, imlâsı ve ahenk özellikleri yönünden incelenmiştir. Mecmuada ki bazı varaklar arasındaki kopukluk ve bu kopukluluktan kaynaklanan sorunlardan bahsedilmiştir. Başlık kullanılarak verilen şiiirler ve muhtelif şairlerin mahlaslarının altının çizilmesine de ayrıca değinilmiştir. Çalışmada birçok yönden birbirine benzeyen şiiirler ayrı başlık altında incelenmiştir. Daha sonra mecmuadaki şiiirlerin yayımlanmış olan divanlardaki şiiirlerle mukayesesi yapılmıştır. Böylece divanlarda geçmeyen şiiirler tespit edilerek şiiirler tabloda gösterilmiştir. Şiiirlerin karşılaştırmasında eksik veya fazla olan mısra, beyit ve bendler tabloda verilmiş, nüsha farklılığından kaynaklanan mısra, beyit ve bent sıralamalarındaki farklılıkları da gösterilmiştir. Kaynaklarda adı geçen ancak eseri ortaya çıkmamış olan şairler için ayrı bir başlık oluşturulmuştur.

Ayrıca ilk dört varağın varak düzeninden bahsedilip bu varaklarda bulunan metinlerin incelemeleri yapılmıştır. Bu bölümde son olarak MESTAP tablosu hazırlanmıştır.

İkinci bölümde ise 209 şiirin transkripsiyon harfleriyle aktarımları verilmiştir. Metni kurarken ilk olarak her şiire bir numara verilmiş, ardından eğer şiirde başlık kullanılmışsa şiirin başlığı yazılmış, sonra şiirin vezni gösterilmiştir. Bu adımlardan sonra mecmuadaki şiirlerin transkripsiyon harfleriyle aktarımları yapılmıştır. Şiirlerin karşılaştırmalı bir şekilde incelenmesi dipnot kısmında gösterilmiştir.

Sonuç bölümünde, mecmuanın incelenmesi sonucunda ortaya çıkan veriler sıralanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMUALAR VE ALİ EMİRÎ MANZUM 577 NUMARALI ŞİİR MECMUASI

1.1. Mecmuanın Tanımı ve Tarihî Gelişimi

Mecmua, “toplama, bir araya getirme, biriktirme, ”¹ anlamına gelen Arapça “cem” kökünden türemiş ve sözlük anlamı “bir araya getirilip düzenlenmiş nesnelere bütünü, koleksiyon”² olan bir kelimedir. Farklı alanlarda kullanılan mecmua kelimesi, “kütüphanecilik literatüründe, derleme; günümüz Türkçesinde, dergi olarak karşılığını bulan süreli yayın ve klâsik Türk edebiyatında, el yazması eserlerin içinde bulunduğu yazma eser”³ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gürbüz ise mecmuayı, “Genelde bir veya daha fazla yazar yahut şiire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki farklı ilgi alanlarına ait konulardan seçilmiş nesir ya da şiirlerden oluşan derleme kitaplarıdır.”⁴ şeklinde tanımlamıştır.

Mecmua, iki kapak arasında yer alan metinlerin oluşturduğu bir el yazması kitap olmanın ötesinde daha kapsamlı bir anlam ifade eder. Benzerliği veya farklılıkları bulunan metinlerin derleyicisinin yakınlık duyduğu konuları bir amaç etrafında aynı kitapta bir araya getirmesiyle oluşturulan orijinal el yazması eserlerdir. Mecmua derlenirken “ konu/tür, şair/yazar, mecmuaya dâhil edilen metinlerin yüzyılı, nazım/nesir, metin hacmi, eserin düzenli/düzensiz olması vb.” gibi pek çok farklı özellik bir arada bulunabilir.

Mecmua formundaki eserler ilk olarak Arap kültüründe ortaya çıkmıştır. İslâm geleneği içerisinde ilk mecmua derlemeleri Hz. Peygamber döneminde hadislerin kayıt altına alınmasına izin verilmesiyle başlamıştır. Derleyici sahabiler, mecmua derleme mantığı çerçevesinde duydukları hadisleri tercihlerine göre bir araya getirerek eserlerini oluşturmuşlardır. Sahabilerin oluşturduğu eserler hadis literatüründe; sahife, cüz, kitap olarak anılmaktadır. Hem hadis derlemeciliğinin kapsamının gelişmesi hem de hadis dışında şiir, dua, fetva, vd. konuların dâhil edilmesiyle birlikte mecmua türünde farklı muhtevada pek çok eser verilmiştir. Arap edebiyatında şiirlerin mecmua tertip düzeniyle bir araya getirildiği şiir mecmuaları da vardır. Bunlardan en bilineni “Arap edebiyatındaki seçme şiirleri bir araya getiren, günümüzün antolojileri sayılabilecek

¹ Mertol Tulum, **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, Dergah Yayınları, İstanbul, 2013, s.230

² Tulum, a.g.e., s.519

³ Mehmet Fatih Köksal, **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, Ankara, 2017, s.133

⁴ Mehmet Gürbüz, “Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.100

en eski ve önemli mecmua, Câhiliye devrinin ünlü yedi şairinin kasidelerini toplayan el-Mu‘allaqât’tır.”⁵

Arap kültüründe köklü bir geçmişe sahip olan mecmua, Fars ve Türk kültürlerinde de önemli bir yer edinmiştir. Türk edebiyatında mecmuaların ne zaman yazılmaya başlandığı hakkında kesin bir tarih yoktur. 15. yüzyılda yavaş yavaş kendini göstermeye başlayan mecmua, 16. yüzyılda yazılı kültürde önemli bir yer edinmiş ve 17. yüzyılda mecmuaların sayısında artış görülmüştür. Mecmualar, 19. yüzyılın sonuna kadar Türk edebiyatı içindeki varlığını sürdürmüştür. Türk edebiyatında türünün ilk örneği kabul edilen mecmua, “Ömer Bin Mezîd tarafından 1437’de derlenen Mecmûatü’n-Nezâir”⁶dir.

1.2. Mecmuaların Tasnifi

Mecmuaların ilk ortaya çıktığı dönemden mecmua kültürünün yavaş yavaş kaybolmaya başladığı son döneme kadar hem mecmuaların yazılma amaçlarının hem muhtevalarının hem de şekil özelliklerinin farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca toplumlarda yaşanan bir takım değişim ve gelişimler aynı sosyo-kültürel çevrede yaşayan derleyiciyi etkilemiş ve derleyici bu etkiyi eserine yansıtmıştır. Hadislerin kayıt altına alınmasıyla başlayan süreç sonrasında şiir, dua, mektup, rüya, muamma, lügaz, ilahi, naat, güfte vb. gibi farklı alanların eklenmesiyle geniş bir havza meydana gelmiştir. Mecmû‘a-i fevâid, mecmû‘a-i gazeliyyât, mecmû‘a-i eş‘ar, mecmû‘a-i ebyât, mecmû‘a-i tevârih vb. gibi farklı isimlerle kayıtlı olan mecmualar yapılarındaki düzensizlik ve muhtevalarının çeşitli olmasından dolayı tasnif edilmeleri oldukça zordur. İlk ve genel mecmua tasnifini Agâh Sırrı Levend yapmıştır. Levend’in tasnifi:

- a. “Nazire mecmuaları,
- b. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları,
- c. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- d. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar,
- e. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yazarlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁷” şeklinde genel bir sınıflandırma yapmıştır.

Son dönemlerde yapılan mecmua çalışmalarıyla birlikte gün yüzüne yeni mecmualar çıkmış ve bunun sonucunda daha kapsamlı bir tasnife ihtiyaç duyulmuştur. Atabey Kılıç’ın mecmualara yönelik yaptığı daha kapsamlı tasnif çalışması şu şekildedir:

1. “Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından”

1.1. “Cönkler”

⁵ <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>, (19.03.2020)

⁶ Özer Şenödeyici ve Ahmet Akdağ, “Mecmualar ve Cönkler”, **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2015, s.368

⁷ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C.1, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara, 2008, s. 166-167

- 1.2. “Mecmûalar”
 - 1.2.1. “Tertip durumuna göre mecmûalar”
 - 1.2.1.1. “Mürettep mecmûalar”
 - 1.2.1.2. “Mürettep olmayan mecmûalar”
 - 1.2.2. “Mürettip durumuna göre mecmûalar”
 - 1.2.2.1. “Mürettibi bilinen mecmûalar”
 - 1.2.2.2. “Mürettibi bilinmeyen mecmûalar”
 - 1.2.3. “Aynı zümreye mensup şahsiyetlerin eserlerinin toplandığı mecmûalar”
2. “Şekil bakımından”
 - 2.1. “Manzûm metinler mecmûaları”
 - 2.1.1. “Kaside mecmûaları”
 - 2.1.2. “Gazel mecmûaları”
 - 2.1.3. “Nazire mecmûaları”
 - 2.1.4. “Mu’ammâ mecmûaları”
 - 2.1.5. “Manzûm lugât mecmûaları”
 - 2.1.6. “İlâhî mecmûalar”
 - 2.1.7. “Şehrengîz mecmûaları”
 - 2.1.8. “Na’t mecmûaları”
 - 2.1.9. “Hilye mecmûaları”
 - 2.1.10. “Mi’râciyye mecmûaları”
 - 2.1.11. “Matla mecmûaları”
 - 2.1.12. “Mersiye mecmûaları”
 - 2.1.13. “Çeşitli mesnevîlerden seçkileri barındıran mecmûalar”
 - 2.1.14. “Güfte mecmûaları”
 - 2.1.15. “Müstezâd mecmûaları”
 - 2.1.16. “Tarih mecmûaları”
 - 2.1.17. “Musammat mecmûalar”
 - 2.1.18. “Kıt’a ve rubâ’î mecmûaları”
 - 2.1.19. “Dîvân mecmûaları”
 - 2.2. “Mensur metinler mecmûaları”
 - 2.2.1. “Lugaz mecmûaları”
 - 2.2.2. “Fetva mecmûaları”
 - 2.2.3. “Tefsir mecmûaları”
 - 2.2.4. “Şerh mecmûaları”
 - 2.2.5. “Sakk mecmûaları”
 - 2.2.6. “Mekân tasvirleri içeren mecmûalar”
 - 2.2.7. “Münşe’at mecmûaları”
 - 2.2.8.1. “Derleme münşe’at mecmûaları”
 - 2.2.8.2. “Tek şahsa ait inşa örneklerinden oluşan münşe’at”

2.3. “Karışık manzum ve mensur eserler mecmûaları”

2.3.1. “Fevâyid ve eş’âr mecmûaları”

2.3.2. “Farklı türleri barındıran mecmûalar”

3. “Dil bakımından”

3.1. “Arapça mecmûalar”

3.2. “Farsça mecmûalar”

3.3. “Türkçe mecmûalar”

3.4. “Çok dilli mecmûaları”

4. “Muhteva bakımından”

4.1. “Din”

4.2. “Tasavvuf”

4.3. “İlm-i Nücûm / fal ve remil”

4.4. “Hikaye / latife”

4.5. “Hezel ve hiciv”

4.6. “Edviye”

4.7. “Mûsikî”

4.8. “Hat ve kitâbet”

5. “Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmûalar.⁸” Kılıç’ın tasnifine göre tezin konusu olan şiir mecmuası, mürettibi bilinmeyen manzum mecmualar kategorisindedir.

Mehmet Gürbüz tarafından yapılan bir mecmua tasnifi vardır. Gürbüz’ün tasnifi şu şekildedir:

- a. “Şiirlerin şekil özelliklerine göre oluşturulan şiir mecmûaları (Gazel, kaside, müstezad, matla, beyit, mısra, farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirlerden oluşan mecmûalar),
- b. Şiirlerin konularına göre oluşturulan (tematik) şiir mecmûaları (Tarih, na’t, mu‘ammâ, lügaz, medhiye, şehrengiz, farklı konularda yazılmış şiirleri içeren mecmûalar),
- c. Nazire mecmûaları,
- d. Şairlerin aidiyeti / mensubiyeti esasına göre hazırlanan mecmûalar (Aynı zümreye, aynı coğrafyada ya da aynı şehirde yetişmiş veya aynı milliyete mensup şairlerin şiirlerini toplayan mecmûalar),
- e. Bir mensubiyet ilişkisi gözetmeksizin belirli şairlerin dîvânlarını/ şiirlerini bir araya getirmeyi amaçlayan mecmûalar.”⁹

⁸ Atabey Kılıç, “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2012, s.81-95

⁹ Gürbüz, a.g.e., s. 108-112

1.3. Ali Emirî Manzum 577 Numaralı Şiir Mecmuasının İncelenmesi

1.3.1. Mecmuanın Fiziksel Özellikleri

Türkiye Yazma Eserler Kurumunun internet sayfasındaki katalog taramasında AE Manzum 577 numarada bulunan mecmuayla ilgili verilen genel bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Mecmuayla İlgili Verilen Bilgiler

Demirbaş No	34 Ae Manzum 577
Eser Adı	Mecmû'a-i gazeliyyât
Yazar Adı	Bilinmiyor.
Müstensih	Bilinmiyor.
Konu	Türk Dili ve Edebiyatı
Dili	Bilinmiyor.
İstinsah Tarihi	Yoktur.
Bulunduğu Yer	İstanbul Millet Kütüphanesi
Koleksiyon	Ali Emirî Koleksiyonu
Yazı Türü	Arap-Talîk
Ölçü,yaprak, satır, kağıt türü	Bilinmiyor.

İstanbul Millet Kütüphanesi “34 Ae Manzum 577” demirbaş numarada kayıtlı bulunan mecmua, bir şiir mecmuasıdır. Mecmû'a-i gazeliyyât adıyla kayıtlı olan eser, TYEK katalog taramasında görüntülemeye kapalıdır. Katalog taramasında mecmuayla ilgili fazla bilgi mevcut değildir. Eserle ilgili sadece demirbaş numarası, eser adı, bulunduğu yer ve koleksiyon, yazı türü gibi genel bilgiler verilmiştir. Müstensih, istinsah tarihi, varak sayısı, ölçü, kâğıt türü vd. başlıklarla ilgili bilgi yoktur.

Eserin adı, Mecmû'a-i gazeliyyât olmasına rağmen metinde yalnız gazel nazım şekli yoktur. Gazel dışında murabba, muhammes, tahmis, müseddes vb. gibi farklı nazım şekilleriyle yazılmış şiirler de bulunmaktadır. Ayrıca mecmuada bulunan 66 numaralı şiir halk edebiyatının nazım şekillerinden biri olan türküdür.

Muhtelif şairlerin şiirlerinin bulunduğu mecmua, kenarları meşin, yüzü ise ebru kâğıt kaplamalıdır. Katalog fişinde mecmuanın Arap-Talîk yazı türüyle yazıldığı belirtilmiştir.

Mecmuada başlığı belli olan şiir sayısı 47'dir. Diğer metinler için başlık kullanılmamıştır. Başlık kullanılmayan metinleri birbirinden ayırmak için şiirler arasında boşluk bırakılmıştır. Başlıklar kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca mecmuadaki bazı şiirlerde mahlasların altı kırmızı, siyah, yeşil ve mavi mürekkeple çizilmiştir.

Mecmuada müstensih ve istinsah tarihleriyle ilgili bir bilgi yoktur. Mecmuada tespit edilen şairlerin yaşadıkları yüzyıla bakıldığında 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. 15. yüzyıl şairlerin şiirlerinin de yer verildiği mecmuada yüzyılı tespit edilemeyen şairler de vardır. Ayrıca mecmuada mahlassız şiirlerde mevcuttur. Tespit edilen şairlerin ağırlıklı olarak 15. ve 16. yüzyıldan tercih edilmesi ve mecmuanın dil özellikleri de dikkate alındığında mecmuanın 16. yüzyıl sonu 17. yüzyıl başında yazılmış olması tahmininde bulunmak mümkündür.

Mecmuanın geneline bakıldığında kendi içinde bir düzene sahiptir. Mecmuadaki şiirlerin yazımında alfabetik bir sıra kullanılmamıştır. Müstensih, mecmuada peş peşe gelen şiirler arasında bazı müşterek noktalar kullanarak bir sıralama oluşturmuştur. Bu sıralama, aynı şaire ait şiirlerin peş peşe verilmesi, aynı vezinde veya aynı nazım türünde olan şiirlerin art arda gelmesi, başlık kullanılan yahut altı çizili olan mahlaslı şiirlerin belli bir sıra dâhilinde olması şeklindedir.

Mecmuanın varak sayısı 72¹⁰'dir. A varakları üzerinden mecmuanın sayfaları Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Varakların numaralandırılmasında bir eksiklik veya kopukluk yoktur. Fakat varaklar arasında kopukluk gözükmemesine rağmen bazı varaklarda bulunan şiirlerin mısra, beyit ve bendleri eksiktir. 22a varağında derkenara yazılı iki şiir vardır. Mecmuanın 70b'den sonra gelen varaklar boştur.

Mecmuadaki varaklarda belli bir düzen yoktur. Bazı sayfalarda bir, bazı sayfalarda iki sütun olup satır araları ise değişkendir. Bazı varaklarda sadece bir şiir bulunurken bazı varaklarda ise iki veya üç şiir bulunmaktadır. Varak düzenleri, metinlerin nazım şekline, bend sayısına göre değişmektedir.

Mecmua iki bölüm halinde incelenmiştir. Kapak sayfasının dâhil edildiği ilk dört varak ana metinden ayrı değerlendirilmiştir. Kapağın iç kısmında mühürle birlikte, "Mecmû'a-i gazeliyyât" başlığı ve iki farklı mensur yazı vardır.

Ardından gelen varakta "Mehmet Bâkî" isimli bir şahsın doğum tarihi verilmiştir. Birinci bölümün ilk metni sayılan şiir kırmızı mürekkeple yazılmış bir gazeldir. Kırmızı mürekkebin geçtiği 2b varağı boştur. Bu bölümde 8 metin vardır.

Ana metin olarak değerlendirilen bölümde ise toplam 209 şiir vardır.

¹⁰ Mecmua, kütüphaneden pdf olarak alınmıştır. Pdf dosyasında mecmua 75 sayfadan oluşmaktadır. Pdf dosyasında fazla olan üç sayfada mecmuanın dış görünümünün fotoğrafları verilmiştir. 73'üncü sayfada mecmuanın kapak fotoğrafı, 74'üncü sayfada 577 numarasının verildiği sırt kısmının fotoğrafı, 75'inci sayfada ise mecmua-i gazeliyyât yazısının olduğu kısmın fotoğrafı verilmiştir. Fotoğraflar, ekler kısmında gösterilmiştir.

Nüshanın başı ve sonu:

1.1. “Yazdı bahār āyet-i hüsnuñ varak varak

Gül muşhafından okıdı bülbül sebak sebak” (Bâkî)

209. 7. “Şâfi şanemā senden irāk zinde kalursa

‘Ömrince ola bir suhan için hacil ey dōst” (Sâfi)

1.3.2. Mecmuanın İçerik Özellikleri

1.3.2.1. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada 77 farklı mahlas vardır. En fazla mahlası geçen şair, Bursa’lı Rahmî’dir. Rahmî’nin gazel, tahmis ve on dördülmü musammattının olduğu 21 şiiri vardır. Ardından 19 gazeliyle en fazla adı geçen şair Bâkî’dir. Bir diğer en fazla ismi geçen şair ise Derzî-zâde-i Ulvî’dir. Mecmuada 16 şiiri olan Ulvî aynı zamanda mecmuada en fazla musammattı olan şairdir. Aşağıdaki tabloda mecmuada yer alan şairlerin mahlasları verilmiştir. Şairlerin yaşadığı yüzyıl, yüzyıla göre toplam şiir adedi ve şair sayıları gösterilmiştir.

Tablo 2: Mecmuada Yer Alan Şairlerin Yüzyıllara Göre Dağılımı ve Şiir Adedi

Yaşadığı Yüzyıl	Şair Adedi	Mahlaslar	Toplam Şiir Sayısı
14. Yüzyıl	1	Nesimî	2
15. Yüzyıl	8	Ahmed Pâşâ, Adnî, Ca’fer, Cem, Hâfi, Halilî, Necâtî, Su’ûdî	13
16. Yüzyıl	45	Ahmed, ‘Alî, Bâkî, Behiştî, Çeşmî, Emrî, Fazlî, Fedayî, Fevrî, Figânî, Firâkî, Fuzûlî, Hatâyî, Hitâbî, Hayâlî, Hayretî, Hilâlî, Hisâlî, Hüdâyî, İlâhî, Kemâl Pâşâ-zâde, Levhî, Mahvî, Mecdî, Müdamî, Meylî, Mihrî, Müslimî, Nazmî, Nev’î, Nihânî, Nizâmî, Râhî, Rahimî, Rahmî, Rihletî, Sâfi, Selikî, Siyâmî, Tavâfi, Ubeydî, Ulvî, Usûlî, Yahyâ, Zâtî	129
Belli Olmayan ¹¹	23	Gedâyî, İlmî, Hafız, Hayâtî, Hüsrev, Nazirî, Niyâzî, Pertevî, Râzî, Remzî, Resmî, Rızâyî, Siyâhî, Sırrî, Sun’î, Şîrâzî, Şiyâbî Tâbî, Vahdetî, Vâlî, Yetimî, Zeynî, Zuhûrî	25
(15-18.Yy)	1	Karacaoğlan, (Şairin mahlası şiirde kullanılmamıştır.)	1
Mahlassız	?	Mahlassız 39 şiir vardır. Bu şiirlerin 5 tanesi nâ-tamamdır.	39

15. ve 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerin şiirlerinin ağırlıkta bulunduğu bir mecmuadır. Özellikle 16. yüzyıldan 45 şaire ait 129 şiirin olması önemli bir detaydır. Mecmuada adı geçen ancak yaşadığı yüzyılı tespit edilemeyen şairler vardır. Yaşadıkları yüzyılın tespit

¹¹ Bu bölümde bulunan şairler mecmuadaki şiirlerde adı geçen şairlerdir. Mecmuada adı geçen şairlerin şiirlerinin yayımlanmış olan çalışmalarda geçmemesi, farklı yüzyıllarda yaşamış ancak aynı mahlası kullanan şairlerin olması ve bazı şairlerin eserlerinin ortaya çıkmamış olması bu şairlerin yaşadıkları yüzyılın tespitini zorlaştırmıştır.

edilememesindeki en büyük etken aynı mahlas hem kendi yaşadığı yüzyılda hem de diğer yüzyıllarda kullanılmış olmasıdır. Mahlası ortak kullanma geleneği şairlerin yaşadıkları yüzyılın tespitini zorlaştırmakta ve aynı zamanda isim karışıklığına neden olmaktadır.

Dikkat edilmesi gereken bir başka husus ise mecmuada 39 mahlassız şiirin olmasıdır. Bu şiirlerin aynı şaire ait şiirler mi yoksa farklı şairlere ait şiirler mi olduğu belli değildir. Mecmuadaki şairlerin geneline bakıldığında aynı tarikat veya meslek grubuna mensup olma, aynı şehir veya milletten olmak gibi ortak özelliklerinin olmadığı görülmektedir.

Mecmuada, “Hatâyî / Hitâbî” mahlasını iki şekilde okumak mümkündür. “Hitâbî ve Hatâyî benzerliğine dikkat etmeyen yahut da Hitâbî’yi Hatâyî zanneden müstensihler bu yanlışlığa sebep olmuşlardır.”¹²

1.3.2.2. Mecmuada Kullanılan Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı

Mecmuada toplam 209 şiir vardır. Bu şiirlerden beyitlerle oluşturulan nazım şekillerinden en fazla kullanılanı 112 şiirle gazeldir. Mecmuada en fazla gazeli olan şair Bâkî’dir ve 19 gazeli vardır. Rahmî ise 16 gazelle ikinci sıradadır.

Bendlerle oluşturulan nazım şekillerinden en fazla kullanılan muhammes ve tahmistir. 31 şiir bu nazım şekilleriyle yazılmıştır. İkinci sırada, 25 şiirle dört mısralı olan murabba, üçüncü en fazla kullanılan 22 şiirle müseddestir. Ayrıca mecmuada; 4 müsemmen (1 tanesi nâ-tamam), 3 müsebba (1 tanesi nâ-tamam), 1 muaşşer / ta’şir, 1 terki-i bend, 1 14’lü musammat vardır. Ulvî mecmuada 8 müseddes, 1 müsebba, 1 müsemmeniyle en fazla musammatı olan şairdir.

Mecmuada mahlassız verilen şiir sayısı 39’dur. Bu şiirlerin 5 tanesi eksik mısraları ve bendleri olmasından dolayı nazım şekilleri tespit edilememiştir. Mahlassız olarak verilen bir diğer şiir ise Karacaoğlan’a ait olan bir türküdür. Aşağıdaki tabloda nazım şekillerinin şairlere göre dağılımı verilmiştir.

¹² <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hitabi>, (23.03.2020)

Tablo 3: Mecmuadaki Nazım Şekilleri ve Nazım Şekillerinin Şairlere Göre Dağılımı

	Şairin Mahlası	Müfred	Gazel	Kıt'a	Murabba	Muhammes/Tahmis	Müseddes	Müsebbâ'	Müsemmen	Muaşşer / Ta'şîr	14'lü Musammat	Terkiib-i Bend	Türkü	Toplam
1	Adnî		1											1
2	Ahmed		1											1
3	Ahmed Pâşâ		1											1
4	Alî		1											1
5	Bâkî		19											19
6	Behîştî					3								3
7	Ca'fer		1											1
8	Cem		1		1									2
9	Çeşmî						1							1
10	Emrî		2											2
11	Fazlî		1			3								4
12	Fedayî					1								1
13	Fevrî		3			1	1							5
14	Figânî		1											1
15	Firâkî				1									1
16	Fuzûlî		3											3
17	Gedâyî		1											1
18	Hâfî		3											3
19	Hafız					1								1
20	Halîlî		1											1
21	Hatâyî				1									1
22	Hayâlî		3											3
23	Hayatî		1											1
24	Hayretî		1				1							2
25	Hüdâyî		3				1							4
26	Hilâlî		2											2
27	Hisâlî						1							1
28	Hitâbî					1								1
29	Hüsrev		1											1
30	İlâhî											1		1
31	İlmî		1											1
32	Kemâl Pâşa-zâde						1	1						2
33	Levhî					1								1
34	Mahvî								1					1
35	Mecdî					1								1
36	Müdâmî		1		1									2
37	Meylî		1											1
38	Mihri		2											2
39	Müslimî		1											1
40	Nazîrî		1											1
41	Nazmî				1									1
42	Necâtî		2											2
43	Nesimî		2											2
44	Nev'î					1								1
45	Nihânî		1											1
46	Niyâzî				2									2
47	Nizâmî		2											2
48	Pertevî				1									1
49	Râhî						1							1
50	Rahimî						2							2
51	Rahmî		16			4					1			21
52	Râzî					1								1
53	Rızâ		1											1
54	Remzî				1									1
55	Resmî		1											1
56	Rihletî					1								1

Tablo 3: (Devamı)

	Şairin Mahlası	Müfred	Gazel	Kıt'a	Murabba	Muhammes/ Tahmis	Müseddes	Müsebba'	Müsemmen	Muaşşer / Ta'şir	14'lü Musammat	Terkib-i Bend	Türkü	Toplam
57	Sâfi		1											1
58	Selikî						1							1
59	Siyâhî					1								1
60	Sıyâmî		1											1
61	Sırrî		1											1
62	Sun'î						1							1
63	Su'udî					2								2
64	Şîrâzî		1											1
65	Şiyâbî		2											2
66	Tâbî								1					1
67	Tavâfî						2							2
68	Ubeydî		1			1	1							3
69	Ulvî		6				8	1	1					16
70	Usûlî					1								1
71	Vahdetî								1					1
72	Vâlî		1											1
73	Yahyâ		4											4
74	Yetimî					1								1
75	Zâtî		2											2
76	Zeynî		1											1
77	Zuhûrî		1											1
78	Mahlassız	4	7	3	16	4								34
79	Mahlassız (Karacaoğlan)												1	1
80	Mahlasız /Nâ-Tamam ¹³					2	1	1		1				5
	Toplam													209

Ayrıca mecmuadaki nazım şekilleri ve nazım şekillerin toplam sayısı aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Nazım Şekilleri

	Şekil	Toplam
1	Gazel	112
2	Murabba	24
3	Nâ-tamam Murabba	1
4	Muhammes/ Tahmis	29
5	Nâ-tamam Muhammes/ Tahmis (Mahlas bendleri yoktur.)	2
6	Müseddes	22
7	Müsebba	2
8	Nâ-tamam Müsebba	1
9	Müsemmen	3
10	Nâ-tamam Müsemmen (Sadece mahlas bendi vardır.)	1
11	Muaşşer / Ta'şir (İlk bendi yoktur.)	1
12	Nâ-tamam 14'lü Musammat (İki bendi verilmiştir.)	1
13	Terkib-i Bend	1
14	Kıt'a	3
15	Müfred	4
16	Türkü	1
17	Yalnız altı mısrası bulunan şiirin nazım şekli belirlenememiştir.	1
	Toplam	209

¹³ Sözü edilen şiirlerin nazım şekilleri belirlenirken hem şiirlerin mecmuadaki düzenleri hem de şiirlerin mecmuadaki mısra sayıları dikkate alınmıştır.

1.3.2.3. Mecmuada Kullanılan Nazım Türleri

Farklı türden şiirlerin bir araya getirildiği bir mecmuadır. Mecmuanın geneline bakıldığında dini içerikli şiirlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. İşlenen günahlardan ötürü af dileme, Allah'a duâ etme ve yakarmaların olduğu münacat türünde şiirler vardır. Ayrıca sevgilinin güzelliğinin övüldüğü şiirler de mevcuttur. Mecmuada başlık kullanılarak türü belirtilen tek şiir 155 numaralı şiirdir. “Şitâ-nâme-i Siyâhî” başlığıyla verilen şiir, kış mevsiminin donduruculuğunun anlatıldığı bir şitâ örneğidir. Şitâ dışında bahar ve sonbahar mevsimini konu alan şiirlerde bulunmaktadır.

1.3.2.4. Mecmuada Kullanılan Aruz Vezinleri

Mecmuada bulunan şiirlere bakıldığında; 120 remel bahri, 60 hecez bahri, 17 müctes bahri, 11 muzâri bahri kullanıldığı görülmektedir. 10 farklı aruz vezninin kullanıldığı mecmuada en fazla kullanılan vezin “Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün” dür. Aruz vezni dışında 8’li hece ölçüsüyle yazılmış olan bir şiir vardır.

Tablo 5: Mecmuadaki Şiirlerde Kullanılan Aruz Vezinleri ve Nazım Şekillerine Göre Dağılımı

		VEZİN	G.	Mus.	K.	Müf.	T.	Top.
1	Bahr-i Remel	Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün	28	41	1	2		72
2	Bahr-i Remel	Fe‘ilâtün (Fâ‘ilâtün) Fe‘ilâtün Fe‘ilâtün Fe‘ilün (Fa‘lün)	26	19		1		46
3	Bâhr -i Hecez	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün	22	14				36
4	Bahr-i Hecez	Mef‘ûlü Mefâ‘ilü Mefâ‘ilü Fe‘ülün	11	4				15
5	Bahr-i Muzâri’	Mef‘ûlü Fâ‘ilâtü Mefâ‘ilü Fâ‘ilün	10	1				11
6	Bahr-i Müctes	Mefâ‘ilün Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)	5	5				10
7	Bahr-i Müctes	Fe‘ilâtün Mefâ‘ilün Fe‘ilün (Fa‘lün)	5	1	1			7
8	Bahr-i Hecez	Mefâ‘ilün Mefâ‘ilün Fe‘ülün	4	1		1		6
9	Bahr-i Hecez	Mef‘ûlü Mefâ‘ilün Mef‘ûlü Mefâ‘ilün		3				3
10	Bahr -i Remel	Fe‘ilâtün (Fâ‘ilâtün) Fe‘ilâtün Fe‘ilün (Fâ‘lün)	1		1			2
11	Hece	8’li Hece Ölçüsü					1	1
								209

1.3.2.5. Mecmuada Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler

Mecmuada art arda gelen bazı şiirler arasında benzerlikler vardır. Farklı şiirlere ait olan bu şiirler, aynı vezin, kafiye ve nazım şekli kullanılarak yazılmıştır. Şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6: Farklı Şairlere Ait Aynı Vezin, Kafiye ve Nazım Şeklinde Olan Şiirler

	Şiir Nr.	Mahlas	Nazım Şekli	Vezin	Kafiye
1	19	Emrî	Gazel	Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilün	-â murâd
	20	Rızâ	Gazel	Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilâtün~ Fâ'ilün	-â murâd
2	23	Hüdâyî	Gazel	Mef'ûlü~ Fâ'ilâtü~ Mefâ'ilü~ Fâ'ilün	-âne dik
	24	Sıyâmî	Gazel	Mef'ûlü~ Fâ'ilâtü~ Mefâ'ilü~ Fâ'ilün	-âne dik
3	52	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-ânı seyr eyle
	53	Ulvî	Gazel	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-ânı seyr eyle
4	54	Hayâlî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	55	Müslîmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	56	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
	57	Ubeydî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-eldür bu
5	78	Kemâl Pâşâ-zâde	Müseddes	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âyı
	79	Ulvî	Müseddes	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âyı
6	95	Selikî	Müseddes	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
	96	Rahîmî	Müseddes	Mefâ'ilün~ Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
	97	Sun'î	Müseddes	Fe'ilâtün~ Mefâ'ilün~ Fe'ilün	-âr mı diyeyin
7	180	Rahmî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	- âl añlar
	181	Figânî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	- âl añlar
8	183	Hüsrev	Gazel	Fe'ilâtün ~Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	184	Hüdâyî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	185	Vâlî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
	186	İlmî	Gazel	Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilâtün~ Fe'ilün	-âsın sen
9	202	Mihrî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-ân âteş
	203	Nazîrî	Gazel	Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün~ Mefâ'ilün	-ân âteş

1.3.2.6. Mecmuada Bulunan Tahmisler

Mecmuada 23 adet tahmis tespit edilmiştir. Rahmî 4 şiirle en fazla tahmisi olan şairdir. En fazla tahmis edilen şairler ise Hayretî ve Hayâlî'dir. Tahmisler mecmuada genellikle peş peşe verilmiştir.

Tablo 7: Mecmuada Bulunan Tahmisler ve Şiir Numaraları

	Tahmis Edilen Şair	Tahmis Eden Şair	Şiir No
1	Bâkî	Fedâyî	2
2	Fevrî	Fazlî	74
3	Hayretî	Fevrî	75
4	Mahlassız	Mahlassız	82
5	Nev'î	Mahlassız	85
6	Behiştî	Mahlassız	86
7	Bâkî	Su'ûdî	88
8	Yahyâ	Su'ûdî	89
9	Hayâlî	Levhî	106
10	Hayâlî	Rahmî	156
11	Hayâlî	Rahmî	158
12	Hayâlî	Rahmî	159
13	Zâtî	Fazlî	161
14	Hayretî	Hafız	162
15	Hayretî	Mahlassız	163
16	Seyyid	Usûlî	164
17	Muhibbî	Mahlassız	165
18	Sa'yî	Râzî	167
19	Sâlihâ	Rahmî	168
20	Âhî	Fazlî	169
21	Hayretî	Rihletî	170
22	Necâtî	Yetîmî	171
23	Enverî	Hitâbî	172

Mecmuadaki bazı tahmislerde tahmis eden veya tahmis edilen şairlerin mahlasları yoktur. Bu şiirlerin nazım şekilleri belirlenirken hem mecmuanın genel düzenine hem tahmis nazım şeklinin özelliklerine hem de şairlerin divanlarına bakılmıştır. Ayrıca bu şiirlerin bazıları tahmis nazım şekliyle yazıldıkları başlıkla belirtilmiştir.

Mecmuadaki 23 tahmisten sadece 5 tanesinde başlık kullanılmıştır. 82, 85, 86, 88, 89 (89'da velehû başlığı) numaralı şiirler tahmis başlığıyla verilmişlerdir. Tahmislerde genel olarak tahmis edilen şairle tahmis eden şairin mahlasının bir arada olması beklenir ancak 82, 85, 86, 163 ve 165

şiiirlerde tahmis eden şairin mahlası yoktur. 82. şiiir “ Tahmis” başliğıyla verilmiştir ancak ne tahmis eden şair ne de tahmis edilen şairin mahlası vardır. “Tahmis-i Nev’î” başliğıyla verilen 85. şiiirde tahmis yapan şairin mahlası yoktur. Nev’î Divanı’nda bu şiiir “Tahmis” başliğıyla verilmiştir ancak divanda bulunan tahmiste de iki mahlas bulunmamaktadır. “Tahmis-i Behiştî”¹⁴ başliğıyla bulunan 86. şiiir ise Yaşar Aydemir’in hazırlamış olduğı “Ramazan Behiştî Dîvânı”¹⁵ nda muhammes olarak kaydedilmiştir. Aydemir’in hazırlamış olduğı Ramazan Behiştî Dîvânı’nda muhammes olarak alınan şiiir mecmuada tahmis başliğı altında verildiğı için bu bölümde gösterilmiştir.

163 numaralı şiiirde Hayretî’nin “- âyî ko” redifli gazeline tahmis yapılmıştır. Ancak bu tahmiste tahmis yapan şairin mahlası yoktur. 165 numaralı şiiirde Muhibbî’nin gazeline tahmis yapılmıştır, bu şiiirde de tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

Mecmuanın geneline bakıldığında farklı nazım şekillerinde yazılmış ve mahlassız olan şiiir sayısı oldukça fazladır. Mecmuada tahmis başliğı altında verilen ancak tahmis yapan şairin mahlasının geçmediğı beş farklı şiiirin olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca mecmuada aynı nazım şekliyle yazılmış olan şiiirlerin peş peşe gelmesi de şiiirlerin nazım şekillerinin tespit edilmesinde dikkat edilmesi gereken bir detaydır.

1.3.2.7. Mecmuada Başliğı Belli Olan Şiiirler

Mecmuada bulunan 209 şiiirden sadece 47 tanesinde başlık kullanılmıştır. Başlıklar kırmızı ve siyah mürekkeple yazılmıştır. Mecmuada başlık kullanılarak verilen şiiirler genellikle art arda gelmiştir. Başlıklar belli bir kural dâhilinde yazılmamıştır. Bazı başlıklarla metnin nazım şekli belirtilmiş (Gazel-i Yahyâ, tahmis vb.), bazı başlıklarla yalnızca şairin mahlası verilmiş (Fevrî, Kemal Pâşâ-zâde vb.), bazı başlıklar ise “Velehû, Dâmen-i Eşğâr” şeklinde yazılmıştır. Yalnızca “Şitâ-nâme-i Siyâhî” başliğıyla verilen şiiirde metnin türü başlıkla belirtilmiştir.

104 şiiir “Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu’llâh” başliğıyla verilmiştir fakat hem mecmuadaki bend sayısının yedi olması hem de Ulvî Dîvânı’nda bu şiiirin müsebbâ başliğı altında yer alması müstensihin yanlış başlık kullandığını göstermektedir. Mecmuadaki başlıklandırmanın eksik olması ve bazı başlıkların yanlış kullanılması müstensihin başlıklandırmayı belli bir düzende ve özende yapmadığını göstermektedir.

¹⁴ Mecmuada bazı tahmislerde tahmis yapan şairlerin mahlaslarının olmaması, aynı nazım şeklinde olan şiiirlerin art arda gelmesi ve bu şiiirin tahmis başliğı altında verilmesi gibi sebeplerden ötürü şiiirin tahmis olma ihtimali yüksektir.

¹⁵ Ayrıca bkz., Yaşar Aydemir, **Ramazan Behiştî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Nr: 3566, 2018, Ankara, s.92-93, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020)

Tablo 8: Mecmuada Başlıkla Verilen Şiirler

Şiir Nr.	Mecmuada Kullanılan Başlıklar	Şiir Nr.	Mecmuada Kullanılan Başlıklar
1	Bâkî Efendî	94	Ulvî Fermâyed
68	Rahmî	95	Selikî Fermâyed
69	Yahyâ Fermâyed	96	Rahîmî Fermâyed
70	Ulvî Fermâyed	97	Sun'î Çelebî Fermâyed
71	Müsemmen-i Mahvî	98	Rahîmî Fermâyed
72	Kemâl Pâşâ-zâde	100	İlâhî Fermâyed
73	Müfred	101	Hüdâyi Fermâyed
76	Müseddes-i Tavâfî'l-Burûsevî	102	Râhî Çelebî Fermâyed
77	Müseddes-i Çeşmî Remmâle'l-Burûsevî	103	Müsemmen-i Ulvî Çelebî
78	Kemâl Pâşâ-zâde	104	Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu'llâh ¹⁶
79	Müseddes-i Ulvî Çelebî Selamu'llâh	105	Hayatî Fermâyed
80	Ulvî Çelebî	108	Gazel-i Yahyâ
81	Ulvî Çelebî Selamu'llâh	109	Fevrî
82	Tahmis	113	Müsemmen-i Vahdetî
83	Mecdî Çelebî Fermâyed	155	Şitâ-nâme-i Siyâhî
84	Muhmmes-i Behiştî	156	Tahmis-i Rahmî
85	Tahmîs-i Nev'î Çelebî	157	Müseddes-i Ubeydî Râst
86	Tahmîs-i Behiştî	177	Gedâyî Şeydâ
87	Behiştî Fermâyed	185	Vâlî
88	Tahmîs-i Su'ûdî	186	İlmî Şeydâ
89	Velehû	187	Rahmî Şeydâ
91	Müseddes-i Ulvî	194	Ulvî Şeydâ
92	Müseddes-i Ulvî Çelebî	195	Ca'ferin
93	Dâmen-i Eşgâra	Toplam	47

Mecmuadaki 86 şiirde mahlasların altı kırmızı, yeşil, mavi ve siyah mürekkeple çizilmiştir. Şairin mahlasını belirtmek için yapılan bu işaretlemelerin bazılarında hatalar vardır. 11a varağında bulunan 28 numaralı şiirde “beliğ” kelimesinin altı çizilmiş ancak bu şiirde mahlas Sırrî'dir. 52 numaralı şiir Rahmî'ye ait bir gazeldir ve bu gazelde “nihânî” kelimesinin altı çizilmiştir.[16a]

Tahmislerde, tahmis yapan şairin mahlası gösterilmemiş, tahmis edilen şairin mahlasları gösterilmiştir. Mesela Rahmî'ye ait olan bir tahmiste, Rahmî'nin mahlası değil tahmis edilen Hayâlî'nin mahlası gösterilmiştir. [55a-55b]

1.3.2.8. Mecmuada Varaklar Arası Geçişte Beyit/Bend Eksikliği Olan Şiirler

Mecmuada art arda gelen varaklarda bulunan bazı şiirlerde eksik mısra, beyit ve bendler bulunmaktadır. Şiirlerdeki bu eksiklikler; mecmuanın varaklarında kopmaların olması, kopan varakların bazılarının kaybolması, bazı varaklarının yanlış yerlere yapıştırılmasından kaynaklı

¹⁶ Ayrıca bkz. İsmail Çetin, **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1993, s.152-153

olabilir. A sayfaları üzerinden mecmuanın varakları Arap rakamlarıyla numaralandırılmıştır. Bu numaralandırılmış a sayfalarının numara sırasında bir hata veya eksiklik yoktur.

Tablo 9: Mecmuada Eksik Mısra, Beyit ve Bendlerin Olduğu Şiirler

Varak Nr.	Şiir Nr.	Açıklama
5b	4	4 numaralı şiirin ilk bendi yedi mısradan oluşmaktadır, ikinci bendi ise 2 mısra olarak verilmiştir. Ardından farklı nazım şeklinde ve vezinde olan bir şiir gelmektedir.
6a	5	5 numaralı şiir sekiz mısradan oluşmaktadır. Muhtemelen şiirin son bendidir. Bu bendde Tâbî mahlası geçmektedir.
7b	8	8 numaralı şiir –küstürdüm redifli olan bir müseddestir. Müseddesin son bendinin ilk iki mısrası verilmiş, ardından diğer varakta farklı bir şiire geçilmiştir. 8 numaralı şiirde eksik olan dört mısra mecmuanın 22a varağında bulunmaktadır.
8a	9	9 numaralı şiir Hâfi'ye ait bir gazeldir. Gazelin matla beyiti yoktur.
34b	98	98 numaralı şiir Rahîmî'ye ait olan bir müseddestir. Müseddesin birinci bendi verilir ardından diğer varakta farklı bir şiire geçilmiştir. 98 numaralı şiirin diğer bendleri ise 39a varağında bulunmaktadır.
35a	99	99 numaralı şiir ise Rahmî'ye ait olan bir musammattır. Rahmî'ye ait olan bu musammattın sadece son iki bendi verilmiştir.
38b	105	105 numaralı şiir “Hayâti Fermâyed” başlığıyla verilen bir gazeldir. Gazelin mahlas beyiti mecmuada yoktur. Ardından gelen varakta bulunan metin ise 98 numaralı müseddesin eksik bendleridir.
41a/41b	112	112 numaralı şiir on mısradan oluşan bir musammattır. Bu musammattın birinci bendi mecmuada yoktur.
47a	130	130 numaralı şiir beş mısradan oluşan bir musammattır ve mecmuada sadece iki bendi verilmiştir.
49b	137	Hitâbî'ye ait olan murabbanın son iki mısrası verilmemiştir.
53a	154	154 numaralı şiirde sadece altı mısra verilmiştir. Altı mısra dışında bu şiirle ilgili herhangi bir bilgi yoktur. Şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.
62b	173	173 numaralı şiir beş mısradan oluşan ve dört bendi verilen bir musammattır. Mahlas bendi yoktur.
63a	174	174 şiir ise Nihânî'ye ait bir gazeldir ve gazelin matla beyti verilmemiştir.

1.3.2.9. Mecmuadaki Derkenar Şiirler

22a varağında derkenara yazılı iki şiir vardır. Bu şiirlerde mahlas geçmemektedir. Şiirler aşağıda verilmiştir.

1

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. Tekebbürlük Hüdāya yaraşur señ ‘âdemîdensün

Vücūhuñ añla ey gâfîl ki bir faqr-menîdensün

1. Miḳrāz-ı belā ile başum dahi keserler

Ser vermek olur sırrı ‘ayān itmek olmaz

Ayrıca 32b varağında Ulvî’ye ait olan müseddesin mütekerrir beyitleri işaretlenerek şiirle ilgili karalamalar yapılmıştır ancak yazıların silik olmasından dolayı bu kısımlar okunamamıştır.

1.3.2.10. Mecmuadaki Mahlassız Şiirler

Mecmuada mahlassız şiir sayısı 39’dur. Bu şiirlerin 5 tanesi nâ-tamam şiirlerdir. 4, 130, 154, 173 numaralı şiirlerde son bendler verilmemiştir. 112 numaralı musammatın ise ilk bendi verilmemiştir.

Tablo 10: Mecmuada Bulunan Mahlassız Şiirler

4	Müsebba (nâ-tamam)	64	Gazel	120	Murabba
15	Gazel	65	Murabba	121	Murabba
31	Gazel	67	Gazel	125	Gazel
44	Kıt’a	73	Müfred	126	Gazel
45	Müfred	82	Tahmis	127	Müfred
46	Murabba	90	Kıt’a	128	Müfred
47	Murabba	107	Kıt’a	129	Murabba
48	Murabba	112	10 Mısralı Musammat	130	Nâ-tamam beş mısralı Musammat
49	Murabba	114	Murabba	131	Murabba
50	Murabba	115	Murabba	154	Nâ-tamam altı mısralı musammat
61	Muhammes	117	Murabba	163	Tahmis
62	Murabba	118	Gazel	165	Tahmis
63	Murabba	119	Murabba	173	Muhammes (Mahlas bendi yoktur.

Karacaoğlan’a ait olan 66 numaralı şiirde mahlas geçmemektedir. Şiirde mahlas geçmemesine rağmen şiirin Karacaoğlan’a ait bir türkü olduğunun bilinmesinden ötürü tabloda gösterilmemiştir. Rahmî’ye ait olan 68 numaralı şiirde mahlas geçmemektedir. Bu şiirin Rahmî’ye ait bir gazel olduğu başlıkla belirtilmiştir. Ayrıca mecmuada mahlassız olarak verilen şiir, şairin divanında da mahlassız olarak bulunmaktadır. Mecmuada Bâkî’ye ait olan 145 numaralı şiirde de mahlas geçmemektedir. Bu şiirin Bâkî’ye ait bir şiir olduğu ise bulunduğu varaktaki diğer şiirlerin Bâkî’ye ait şiirler olmasından yola çıkılarak tespit edilmiştir. Şiir, Bâkî’nin divanında geçmektedir.

1.3.3. Mecmuanın İmlâsı

Genel olarak 15. ve 16. yüzyıl şairlerinin ağırlıkta bulunduğu mecmua, Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin ses ve biçim özelliklerini yansıtmaktadır. Mecmuanın imlâsına bakıldığında, kelimelerde küçük ünlü uyumuna uyulmadığı görülmektedir. Kelime sonlarında yuvarlaklaşma vardır. Ayrıca ڤ'nin yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Türkçe kelimelerdeki ط -د harflerin kullanımında ط' nın kullanımı yaygındır.

Mecmuada, müstensih hatasından kaynaklı imlâ yanlışlıkları vardır. Mecmuadaki bu hatalar kelimelerin aslı dikkate alınarak tek bir biçim haline getirilmiştir.

Mecmuada bulunan bazı şiirlerde ب, ت, ث, ج, خ, ذ, ز, ف, ق, ن, غ, ی gibi harflerin noktaları bazı kelimelerde yazılmamış veya bir önceki ya da bir sonraki mısradaki bulunan harflerin noktalarıyla ortak kullanılmıştır. Müstensihin tasavvurunda olan bu kullanım bazı kelimelerin yanlış okunmasına neden olmaktadır.

Allâh Allâh ne ‘aceb derde giriftâr oldum

Nice bir derd ü firâkuñla çekem -i elem [6a-6b] (Şiirde, aceb kelimesi ile renc kelimesinde noktalar ortak kullanılmıştır.)

Güne güne küşe küşe hūblar Dīvān [6b-7a]

Lāf urup gibi germiyyet-i da‘vāyı қо [57b-58a]

Ölünce seni [19b]

Hîç, tîr gibi Farsça kelimeler orijinalinde ی ünlüsü bulunmaktadır ve ی kelimeyi uzun okutmaktadır. Mecmuada bu kelimelerin bazılarında ی ünlüsü yazılmışken bazılarında ise ی ünlüsü yazılmamıştır.

“ nesneye meyl itmez bu hātır-ı nā-şādum” [5b]

Murğ-ı dil kim bāl açar her şubḥ kūyuñdan yaña

Nālišinden teraḥḥum eylemezsın sen aña [14b-15a]

‘Aceb mi -ı ḥasretle vücūdum çāk çāk itsem

Dögüp seng-i melāmet birle cismüm zaḥmnāk itsem [7b]

Farsça ön ek olan (بی /bî) –sız /siz anlamı vermektedir. “bî” ekindeki ی uzun okutmaktadır. Mecmuada bazı kelimelerde uzun okunması gereken “ی” yazılmamıştır.

‘Āşık-ı olmakdurur tedbîr-i ‘aşk

Tekye-i miḥnetde alduñ cānumı ey pîr-i ‘aşk [57a-57b Varağı]

Ḥastadur ğamzeleri zaḥm ile göñül

Leb ü la‘lünden umar derdine bir çäre gele [8a Varağı]

Mesken ve miskîn kelimeleri orijinalinde “p” harfi yoktur ancak birinci gazelde bu kelimelerde “p” harfi kullanılmıştır.

“ turalı kûşe-i ebrûda çeşm-i yâr”

“Āşüb [u] fitne şaklanur oldı bucaḳ bucaḳ”

“ fütâde ‘āşık-ı bî-dil babaḳ babaḳ” [4b Varağı]

Arapça ve Farsça kelimelerde uzun ünlüler vardır. (˘) işareti bir kelimeyi uzun okutur. Med işaretinin kullanılması gereken bazı kelimelerde med işareti kullanılmamıştır.

Yaḳmadan -i fırḳat ‘acebā cānumuzı [8a]

Nedür bu ‘ālem-ārālūḳ [11a]

Mecmuada bir harfin iki defa okunduğunu göstermek için kelimelerin üstünde (˘) şedde kullanılmıştır. Müstensih şeddeyi Türkçe kökenli kelimelerin üstünde de kullanmıştır.

Bunca yıllardur yoluñda yaylarum gibi

Yaş yirine ḥün-i dil gözden aḳar gibi [45b-46a]

 vü ğamdan ḥalāş olmış dil u cān bulmadum [45b]

 kānisin ma‘ḳül mıdur itdūñ beni böyle [14a]

Ġoncalar açıldı göñlüm açılmaz benüm [44a]

Mecmuada, Arapça kelimelerin ortasında bulunan kırık hemzeler “ء” genellikle gösterilmemiştir. Hemzenin yerine onun kürsüsü durumundaki “ى” harfi kullanılmıştır.

Kaşr-ı cennet gibi ma‘mūr olısdur [8b-9a]

 içre Rızāyī ber-murād olmağı қо [10a]

 -i zillet olup devlet-i ‘unvāndan geç [25a]

Türkçe olan kelimelerin yazımında tutarsızlık olmuştur. Beş yerde kelimeler ð harfi ile yazılmıştır. Geri kalanları ise ط harfi ile yazılmıştır.

 bāde-i gül-gūna çeşm-i āfītāb [13a]

Hırmen-i ‘ömürden āhır bizi kazā [17b]

 naqd-ı hayātum elümde varum yok [32a]

 ey tabīb cān u dil қалмаđı dermānum [36b-37a]

Gāh yağmur gāh tolu gāh gāh qar [53a-53b]

Mecmuada , “hı / ح” harfi yerine, “ha / ح” harfi birçok yerde kullanılmıştı. Bazı kelimelerde de “ha, ح” harfi yerine “hı, خ” harfini kullanmıştır. Mecmuada noktalı harflerin noktalarının yazılmaması yaygın bir kullanımdır.

Yūsuf misāl vākı‘añ söyleme [11b]

Dāğumı āyīne ḥāküm kühl ide benüm [20a]

Ben ḥarāmī çeşmüñe қanum itmek neden [27a-27b]

Mecmuada bir yerde ص ile yazılması gereken “şu” kelimesi س ile yazılmıştır.

Çeşmüm yaşını eyleme her revāne [18a]

“Mu’attar” şeklinde yazılması gereken kelime “mutterâ” şeklinde yazılmıştır.

 қаşларуñ наşру’m- mina’llāh [8b]

Mecmuada bazı kelimelerde hareke kullanılmıştır.

Harc idüben yok yire naqd-i hayātın [55a-55b]

Nāz ile didi al bunı da bağlayı қо [57b-58a]

1.3.4. Mecmuadaki Şiirlerin Şairlerin Divanlarındaki Şiirleriyle Mukayesesi

1.3.4.1. Mecmuada Bulunup Şairin Divanında Olmayan Şiirler

Mecmuada bulunan şiirlerin, yayımlanmış olan şairlerin divanları, hazırlanmış olan tez çalışmaları, makale olarak yayımlanmış divançeleri ve çeşitli kaynaklarda bulunan şiirlerle karşılaştırmaları yapılmıştır. Bunun neticesinde mecmuada şairlerin divanlarında bulunmayan şiirleri tespit edilmiştir. Karşılaştırma yapılırken aynı veya farklı yüzyılda yaşamış olan ve aynı mahlası kullanan şairlerin divanlarına bakılmıştır. Bu şiirler, şairlerin divanlarında yer almayan şiirleri olabileceği gibi aynı mahlası kullanan başka bir şaire de ait olabilir. Şiirler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11: Mecmuada Bulunan Divanlarda Bulunmayan Şiirler

Şair Mahlası	Şiir Nr. / Nazım Şekli	Şair Mahlası	Şiir Nr. / Nazım Şekli
Fedâyî	2. Şiir/ Tahmis	Vahdetî	113. Şiir / Müsemmen
Ubeydî	3. Şiir / Muhammes	Nazmî	116. Şiir /Murabba
Hisâli	6. Şiir /Müseddes	Firâkî	122. Şiir / Murabba
Hâfî	10. Şiir/ Gazel	Müdâmî	123. Şiir / Murabba
Hâfî	11. Şiir/ Gazel	Niyâzî	133. Şiir/ Murabba
Resmî	12. Şiir/ Gazel	Niyâzî	134. Şiir/ Murabba
Rızâyî	20. Şiir / Gazel	Cem	135. Şiir / Murabba
Sırrî	28. Şiir / Gazel	Remzî	136. Şiir / Murabba
Rahmî	41. Şiir / Gazel	Hatâyî	137. Şiir/ Murabba
Pertevî	43. Şiir / Murabba	Müdâmî	138. Şiir / Gazel
Alî	59. Şiir / Gazel	Siyâhî	155. Şiir / Muhammes
Mahvî	71. Şiir / Müsemmen	Ubeydî	157. Şiir / Müseddes
Kemal Pâşâ-zâde	72. Şiir / Müsebba'	Hafız	162. Şiir / Tahmis
Fazlî	74. Şiir / Tahmis	Râzî	167. Şiir / Tahmis
Kemal Pâşâ-zâde	78. Şiir / Müseddes	Yetimî	171. Şiir / Tahmis
Mecdî	83. Şiir / Muhammes	Nihânî	174. Şiir / Gazel
Rahîmî	96. Şiir / Müseddes	Fazlî	179. Şiir / Gazel
Sun'î	97. Şiir / Müseddes	Vâlî	185. Şiir/ Gazel
Rahîmî	98. Şiir / Müseddes	İlmî	186. Şiir / Gazel
İlahî	100. Şiir/ Terkib-i Bend	Fevrî	197. Şiir / Gazel
Râhî	102. Şiir / Müseddes	Cem	200. Şiir / Gazel
Levhî	106. Şiir / Tahmis	Nazîrî	203. Şiir / Gazel
Fevrî	109. Şiir / Gazel	Necatî	208. Şiir / Gazel
Zuhûrî	111. Şiir / Gazel		

1.3.4.2. Şiirlerin Mecmuada ve Divanlardaki Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri

Mecmuadaki şiirlerin divanlardaki şiirlerle karşılaştırması sonucunda bazı mısra, beyit ve bendlerin mecmuada olduğunu divanlarda olmadığını, divanlardaki şiirlerde olan bazı mısra, beyit ve bendlerin mecmuada olduğu tespit edilmiştir. Mecmuadaki şiirlerde eksik olan bazı beyit/ bendler genellikle matla veya makta beyitleri şeklindedir.

Tablo 12: Mecmua ve Divanların Karşılaştırılmasında Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendler

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Bâkî	1. Şiir / 6 Beyit	7 Beyit/ (4D) “Dün gice ol gazâli kaçurmuş rakîb-i seg İtler gibi aradı bulınca yatak yatak” (Küçük,s.183)
Hafî	9. Şiir / 4 Beyit	6 Beyit / (1/6 D) “Çünkü ol serv-i revân seyr ide gül-zâre gele Gönce çâk ide yakâsını vü gül zâre gele” (1D) “Kaçan ağıyar Hafî gide yûri yolına var İtesin ola ki aînsuz anı bir pâre gele” (6D) (Dinçer, s.108-109)
Nesîmî	13. Şiir / 6 Beyit	10 Beyit / (4/ 5/ 9D) “Gel imdi sâ’ili sen koyma mahrûm Geliptir kapına bir şey’-i li’llâh” (4D) “Dudağın şerbeti ayn-i şifâdır Sekâhüm Rabbühüm min rahmeti’llâh” (5D) “Cemâlin ka’besine çün irişdin” (7a) “Eğer inanmazsan va’llâhî bi’llâh” (8b) “Otuz iki hurûf oldu visâlin Visâlidir visâlidir ey va’llâh” (Ayan, s.306-307)
Emrî	18. Şiir / 5 Beyit	6 Beyit / (5D) “Hâr-ı kûyuñ ayagumdayken varursam cennete Sidreye od düşdi tâvusını biryân eyleye” (5D) (Saraç, s. 239)
Yahyâ	27. Şiir / 5 Beyit	7 Beyit (4D/ 6D) “Nâleden gayrı kimüm var bu cihân içre benüm Gâh gâh aîndyra unutmış iken yâra beni” (4D) “Yâra mey şunma rakîbâ beni kıan ağlatma Câm gibi tutar âhîr gözümüñ yaşı seni” (6D) (Çavuşoğlu, s.581-582)
Rahmî	40. Şiir / 5 Beyit Meger hõra şaçun kılmış kalem gün şafhasın kâğıd Nigârum şüretin taşvîr iderken şun’-i nakkâşî (4M)	5 Beyit / (4D) “Temâşâ itmedi mey-hâne-veş bu ‘işret-âbâdı Velî geşt itdi etrafı cihânıñ rind ü kallâşî” (4D) (Erdoğan, s.279-280)
Rahmî	42. Şiir / 7 Beyit “Cümle varum terk idüp kûy-i belâ Mecnûniyam Kesb [ü] kâr [u] şan’at [u] terbiyyet [ü] kân istemem” (6M)	6 Beyit/
Rahmî	51. Şiir/ 7 Beyit Ney şeker lerze kıtur cism-i za’ifi ‘uryân Nice kıat seyr sîr(?) giyer gerçi harîr sâda (4M)	6 Beyit/
Rahmî	52. Şiir / 6 Beyit Efendi gîtmez iseñ ben kuluñla seyrâne Meded ‘adüyile bârî nihânî seyr eyle (5M)	5 Beyit /

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Müslimî	55. Şiir / 6 Beyit Yine firkat zâmanıdır cemâlün göster ey meh-rû Gidem imân ile şâyed ki hengâm-ı eceldür bu (5M)	6 Beyit/ 4D “Çıkar mı dostum seng-i ğamuñ bu hâne-i dilden Halîlün Beyt-i ma‘mûra bırağduğı temeldür bu” (4D) (Yıldız, s.)
Fuzûlî	58. Şiir/5 Beyit	8 Beyit / (3/ 4/ 7 D) “Cevr odı yahdı meni yanumda durma ey göñül Bir dutuşmuş âteşem kurb ü civârımdan sağın” 3D “Ten evinden rahtuñı cehd eyle ey can daşra çek Âfet-i seyl-i sirişk-i bî-ğarârımdan sağın” (4D) “Şâh-i mülk-i miñnetem hayl ü sipâhum derd ü ğam Hayl-i bî-ğadd ü sipâh-i bî-şümârımdan sağın” (7D) (Akyüz vd., s.347)
Fuzûlî	60. Şiir / 5 Beyit	7 Beyit/ (3/ 4 D) “Bîmâr tenüm nerkis-i mestün eleminden Hünin ciğerüm lâ‘l-i dür-efşânuñ içündür” (3D) “Yağdum tenümi vaşl günü şem’ tek ammâ Bil kim bu tedârük şeb-i hicrânuñ içündür” (4D) (Akyüz vd., s.229)
Karacaoğlan	66. Şiir / 4 Bend Dil vireli sen sultâna Ğamzeñ oğı kıyar câna Göz göze bakmayam cihâna Ölünce sevmezsem seni (2M) Ayrıluğ ödına yandım Derdüñden dîvâne oldım Va‘llâh benüm efendüm Ölünce sevmezsem seni (4M)	6 Bend/ (3/ 4/ 5D) “Olsun hey efendim olsun Her kişi ettiğın bulsun Gözlerim kanlı yaş döksün Ölünce sevmezsem seni” (3D) “Sırrım aleme faş olsun Bağrında biten taş olsun Gözlerim kanlı yaş olsun Ölünce sevmezsem seni” (4D) “Karac’oğlan olur mürde Sen düşürdün beni derde Muhtaç olayım namerde Ölünce sevmezsem seni” (5D)
Rahmî	99. Şiir / 2 Bend Her Ehreminüñ varur ayağına devletler (2h)	5 Bend/(1/2/3D) “Ey dil nice bir dehrüñ derdin çekesin muhkem Bu bâr-ı girân itdi kaddini sipihrüñ ham Yâd eyleyeyin güş it bir hâdise-i mu‘zam Bu kıssa beyânında oldı niçe dil ebkem Bir gevher-i yek-tâdan halk oldı kamu ‘âlem Cehl ile kimi câhil ‘ilm ile kimi a‘lem Vasl ile kimi şâdân hecr ile kimi pür-gam Kimisi gedâ olmış kimisi şeh-i ekrem Ğafletle nazar kılma aç gözünü gel bir dem Bu mes‘ele bahsinde ‘âkıllar olur mülzem Bu bezm-i tarab-sâza geh ğâh oluban mahrem Tâcını idüp keş-rev ‘ayş eyler idi hurrem

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Rahmî		<p>Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem (1D) İcād idicek Vâcib bu ‘âlem-i imkânı Bir gevher-i pāk itdi mâhiyyet-i insânı Derc eyledi kalbinde gencîne-i pinhânı Nefs ejderidür anuñ her lahza nigeñ-bânı Dil kişverinüñ olmış her biri birer hânı İllâ nidelüm ‘âlem olmasa eger fânî ‘Ayyār-ı felek kapdı tâc-ı ser-i hākânî Nüş itmedi İskender ser-çeşme-i hayvânı Soñ ucu yile virdi evreng-i Süleymânı Geşt itmege ‘azm itdüm etrâf-ı gülistânı Bu beyti okur gördüm bülbül idüp efgânı Güş eyleyicek güller çâk itdi giribânı Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem (2D)</p> <p>Cellâd-ı felek her dem ger çekse dilâ şemşîr Tut gerden-i teslîmüñ yok gayrı dahı tedbîr Ne yazdı ise başa bir bir getirür takdîr Ger nîk ü eger beddür olmaya kazâ tagyîr Bir yañada hâr-ı gam oldı başa dâmen-gîr Âlâm-ı ser-encâmum seyrân idicek bir pîr Bir câm sunup kıldı sûz-ı dilüme te‘sîr San âb-ı hayât ile kılmuşdı anı tahmîr Vasfında hîred ‘âciz diller idemez ta‘bîr Oldı dil-i vîrânım anuñla o dem ta‘mîr Ol câm-ı safâ-bahşuñ etrâfına bî-taksîr Bu beyt-i dil-âvîzi kılmuşlar idi tahrîr Cem cāmını nüş itdi sürdi niçe dem Rüstem Bu bezm girü bākî ‘âlem yine bu ‘âlem Bir encümene irdüm gördüm niçe dâñâyı Her biri tutar elde câm-ı tarab-efzâyı” (4D) Sifle olanuñ varur ayagına devletler Cân ile perî-rûlar eyler niçe hîdmetler (5D) (Erdoğan, s.96-97-98)</p>
Nesîmî	110. Şiir/ 5 Beyit	6 Beyit/ (4D) “Gonc içinde gonçe olup dürc olur dürr-i Aden Şol çemen sahnında açılmış bahârım hoş mudur” (4D) (Ayan, s.117)
Halîlî	132. Şiir / 8 Beyit Şol gül-endâmı Ğalîlîden cüdâ kılduğ için Hem cüdâm u hem Ğanâm u hem zekâm olsun [rakîb] (7M)	7 Beyit/

Tablo 12: (Devamı)

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr. / Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri	Divandaki Şiirin Eksik veya Fazla Olan Beyit/ Bendleri
Bâkî	145. Şiir/ 5 Beyit	7 Beyit / (6/7 D) “Câm-ı la'lüñ cür'asın lutf eyle dürdî-keşlere Çekmesün erbâb-ihimmet her denîñün minnetin” (6D) “Silk-i gevher ma'nî-i bârik ü nazm-ı ter yiter Bâkiryâ çekmez gönül dürr-i semîñün minnetin” (7D) (Küçük, s.243)
Yahyâ	176. Şiir / 5 Beyit	9 Beyit/ (3/ 6/ 7/ 9 D) “Üstüne geçse ne ğam her çara câhil zîrâ Yücedür mertebesi şems ü çamerden Zuhalün” (3D) “Seni yaşuñ gibi başdan çıkarur ahîr-i kâr Zâhidâ oldı riyâ ile riyâzet 'amelün” (6D) “Hömet it sâlik-i meczûba ki anuñ gibiler Mest ü hayrândur 'âlem-i Bezm-i Ezelün” (7D) “Giceyi gündüze katup ecelün geldi senün Ya'nî ey pîr siyâh iken ağardı şağaluñ” (9D) (Çavuşoğlu, s.420)
Fuzûlî	182. Şiir/ 5 Beyit	Mecmuadaki gazel, divanda bulunan iki ayrı “gayrı redifli ”gazellerin beyitlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. 396. sayfada bulunan gazelin ilk iki beyiti alınmıştır, 397. sayfada bulunan gazelin 2, 5 ve 7 beyitleri alınarak mecmuadaki şiir oluşmuştur.
Rahmî	187. Şiir / 7 Beyit Yoğ idi levh ü kalem tâ ezelde kılmış idi Şahîfe-i diline nâmuñı raqm-ı 'âşık (3M) Memâlik-i şeh-i dünyâya i'tibâr itmez Taşavvur eylese hâlini her ne dem 'âşık (6M)	5 Beyit/
Rahmî	192. Şiir/ 8 Beyit Berç-ı âhumla fenâ deşinde Yandı kaçnûs gibi bâl ü perüm (2M) Başum alup ele irdüm yâre Elde budur benüm ancak hünerüm (6M)	7 Beyit/
Cafer	195. Şiir / 5 Beyit	7 Beyit/ (4/5D) “Arturup nâzuñı niyâzumdan Kaçma benden iğen behey kâfir” (4D) “Ne sürürsin beni mağallüñden Bülbülüñdür çemen behey kâfir” (5D) (Erünsal, s.334-335)
Nizamî	198. Şiir / 5 Beyit	8 Beyit/ (3/4/6 D) “Şâm-ı zülfinde dil añmaz yüzi rümını ki üns Her kişinüñ vañan kendüye Bağdad eyler” (3D) “Buğ'a-ı cevre gönülden çoduğı yâr esâs Muğkem olsun diyü ben taş ile bünyâd eyler” (4D) “N'ola luğf ile gönül mülkini yapsañ dir isem Başıma hışt ile seng urmağı bünyâd eyler” (6D) (İpekten, s.154)
Ahmed Pâşâ	204. Şiir / 7 Beyit	8 Beyit/(4D) 'Irz-ı vaşluñdan ayırma beni kim hâr itmez Pâdişeh bir çulımı lütf îna mu'tâd idicek (4D)

1.3.4.3. Mısra/ Beyit/ Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler

Mecmuada bulunan şiirler divandaki şiirlerle karşılaştırıldığında bazı şiirlerde mısra, beyit ve bend sırasının farklı olduğu tespit edilmiştir. Aşağıdaki tabloda bu farklılık karşılaştırmalı bir şekilde verilmiştir.

Tablo 13: Mısra, Beyit ve Bend Sırasının Farklı Olduğu Şiirler ve Şiirler Arasındaki Sıralama Farkı

Mahlas	Mecmuadaki Şiir Nr.	Mecmuadaki Beyit veya Bend Sırası	Divandaki Beyit ve Bend Sırası
Bâkî	1	4/5 Beyit	5/6
Hafî	9	1/2/3/4 Beyit	2/3/4/5
Nesîmî	13	4/(5b)/(5a)/ 6 Beyit	6/(7b)/(8a)/10
Emrî	18	5 Beyit	6 Beyit
Hüdâyî	26	3/4 Beyit	4/3
Yahyâ	27	4/ 5 Beyit	5/7
Ulvî	29	3/4 Beyit	4/3
Rahmî	42	2/3/4/5 Beyit	4/2/5/3
Rahmî	51	5/6/7 Beyit	4/5/6
Rahmî	52	3/4/6 Beyit	4/3/5
Ulvî	53	3/4 Beyit	4/3
Müslimî	55	4 Beyit	5 Beyit
Fuzûlî	58	4/5 Beyit	6/8
Karacaoğlan	66	3 Bend	2
Ulvî	80	4/5 Bend	5/4
Ulvî	91	3/4 Bend	4/3
Ulvî	92	2/3/4 Bend	4/2/3
Rahmî	99	(1k,11, 1m, 1n),(2i, 2j, 2k, 2l) Bend	(4m/4n/ 4p/ 4r), (5j/5k/5l/5i.)
Hüdâyî	101	5c/5d (5 Bend)	5d /5c
Ulvî	103	3a/3b/3c/3d/3e (3 Bend)	3e/3a/3b/3c/3d
Yahyâ	108	2 /3 Beyit	3/ 2 Beyit
Nesîmî	110	4 /5 Beyit	5/ 6 Beyit
Halîlî	132	8 Beyit	7 Beyit
Necâtî	139	3/4 Beyit	4/ 3 Beyit
Bâkî	141	4/ 5 Beyit	5/ 4 Beyit
Hayretî	166	3/4 Bend	4/ 3 Bend
Yahyâ	176	3/ 5 Beyit	5/ 9 Beyit
Meylî	178	3/ 4 Beyit	4/ 3 Beyit
Rahmî	180	2/3/5/6 Beyit	3/6/2/5
Figânî	181	2/3 Beyit	3/2
Rahmî	187	4/5/7 Beyit	3/4/5
Rahmî	192	4/ 5/7/ 8 Beyit	6/2/5/7
Cafer	195	4/5 Beyit	6/7
Nizâmî	198	3/ 4/ 5 Beyit	5/7/8
Nizâmî	199	4/5/6/7 Beyit	7/4/5/6
Mihri	202	3/4 Beyit	4/3
Ahmed Pâşâ	204	4 / 7 Beyit	7/ 8 Beyit

1.3.4.4. Kaynaklarda Adı Geçen Divanı Elimizde Olmayan Şairler

Aşağıdaki tabloda, mecmuada adı geçen ancak bu mahlaslar üzerine yapılmış bir çalışma bulunmayan şairler verilmiştir. Mecmuada adı geçen bu şairlerin biyografileri, eserleri, yaşadıkları dönem, meslekleri vb. hakkında kaynaklarda verilen bilgiler sınırlıdır.

Mecmuada, “Şiyâbî (?)” olarak okunan mahlasla ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Tablo 14: Eserleri Henüz Elimizde Olmayan Şairler

Şair adı	Şiir No	Nazım Şekli
Tâbî	5	?
Tavâfî	8-76	Müseddes
Şirâzî	16	Gazel
Çeşmî	77	Müseddes
Su‘udî	88-89	Tahmis
Hayâtî	105	Gazel
Zeynî	124	Gazel
Rihletî	170	Tahmis
Hitâbî	172	Tahmis
Hüsrev	183	Gazel
Şiyâbî (?)	206-207	Gazel

1.3.5. İlk Dört Varakta Bulunan Metinlerin İncelemesi

Mecmua iki bölüm halinde incelenmiştir. Kapak sayfasının da dâhil olduğu ilk dört varak ana metinden ayrı değerlendirilmiş ve bu metinler dipnot bölümünde verilmiştir. Mecmuanın iki bölüm halinde incelenmesinin nedeni ise ilk dört varakta bulunan metinlerin varak düzenleri ve kullanılan yazı türünün ana metinden farklı olmasıdır. Ayrıca ilk bölümde karalamalar da mevcuttur.

Mecmuanın 1a sayfasında “Mecmua-i gazeliyyât” başlığı ve mühürle birlikte iki mensur yazı vardır. Bu yazılar, “Derd net, şâ‘ir za‘met, derd hürmet hem-destlere dârdur.(?)” , “İstîşhab el-fakîr Ali Rıza ibn-i İškodradan Şerîfî Muştafa Pâşâ ve an(?) azâ-yı şürâ-yı devlet. 18 Rebiü’l-evvel 1296” şeklindedir. Mecmuanın ilk varağında bulunan bu yazılar müstensih tarafından mı yazıldı yoksa sonradan mı yazıldığı belli değildir.

1b sayfasında, “1202 senesi cemâziye’l-âhırde yigirmi altıncı günü pençşenbe akşam sa‘at on bir buçukta bir ma‘dümüm dünyâya geldi. Allah Te‘alâ Hazretleri tül-i ‘ömr ihsân eylesin. İsmi Mehmed Bâkî koydum.” bir doğum tarihi verilmiştir.

Metinlerin başladığı 2a varağında kırmızı mürekkeple yazılmış bir gazel vardır. Bu gazel mecmuada kırmızı mürekkeple yazılmış tek şiiirdir. Şiirde mahlasın altı yeşil mürekkeple çizilmiştir ancak mürekkebin silik olması mahlasın okunmasını engellemektedir ve bundan ötürü mahlas “Nüzhet (?)” şeklinde verilmiştir.

2b varacağı boştur. Bu varaca bir önceki varakta kullanılan kırmızı mürekkebin boyası geçmiştir. 3a varağında mahlassız olan iki gazel bulunmaktadır. 3b varağında bir gazel, Fuzûlî’ye ait ancak mahlassız olan bir kıt’a ve bir müfredle birlikte bir de iki mısradan oluşan bir metin

bulunmaktadır. 4a varağında ise bir mühür, beş mısradan oluşan bir metin ve Arap alfabesi verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda ilk dört varakta bulunan şiirlerin numaraları, varakları, nazım şekilleri, aruz vezinleri ve mahlaslar gösterilmiştir.

Tablo 15: İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin Nazım Şekilleri, Kafiye Düzenleri ve Aruz Vezinleri

Şiir Nr.	Vk. Nr	Şair Mahlası	Nazım Şekli	Kafiye	Vezin
1	2a	Nüzhet (?)	Gazel	-âk ider/...../...../..._
2	3a	Sirâmî (?)	Gazel	-ûn olmakdadur/...../...../..._
3	3a	Mahlas yok.	Gazel	-ûn olmakdadur/...../...../..._
4	3b	Rûhî	Gazel	-erdür/...../...../..._
5	3b	Mahlas yok.	?	?	?
6	3b	Mahlas yok.	Müfred	-itdün/...../...../..._
7	3b	Mahlas yok. (Fuzûlî)	Kit'a	-ân olmaz/...../...../..._
8	4a	Mahlas yok.	?		?

1.3.6. MESTAP Projesi

Eski Türk Edebiyatı için zengin bir kaynak olan mecmualarla ilgili çalışmaların yapılmasıyla, MESTAP gibi önemli bir projeye birlikte çalışmaların bir veri tabanında toplanarak Türkiye’de, yurt dışında ve özel koleksiyonlarda bulunan bütün mecmualarının dokümanı elde edilmesi planlanmaktadır.

M. Fatih Köksal’ın öncülüğünde başlatılan MESTAP Projesi, tahmini 4000 civarında olan mecmuaların yapılacak olan çalışmalarla bir veri tabanında toplanma fikri nihaî hedefine ulaşacaktır.

Mecmuada geçen şiirler için de MESTAP¹⁷ tablosu hazırlanmıştır.

1.3.6.1. Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP’a Göre Tasnifi

Mecmuada bulunan şiirler MESTAP tablosunda gösterildi. İlk dört varakta bulunan şiirler için ayrı tablo, ana metinde bulunan şiirler için ayrı bir tablo oluşturuldu.

¹⁷ MESTAP ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. <https://mestap.com/mestap/>, (06.04.2020)

Tablo 16: İlk Dört Varakta Bulunan Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu

Yer Numarası: İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emirî 577 numaralı şiir mecmuası

Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
2a	Nüzhet	Bir (...) mäh ile hüma-yı lā-mekānuz dārında Pençe-i şāhīn-i çeşmi bite firāk (?) ider ¹⁸	Şems(?) kürs kāyınatı zerden aşğar görür Nüzhetā her kim ki fehm-i ma'ni levlāk ider	Gazel/ 5 Beyit		-. - - / . . - - / . . - - / . . - -	Mecmuada kırmızı mürekkep kullanılarak yazılan tek şiirdir.
3a	Çeşm (...) lahza lahza pür-füsün olmağdadur 'Aşık-ı bī-dil giriftār-i cünün olmağdadur	Hālūññ sevdāsı oldı aşl-ı sevdā-yı cünün Ol cünün içre (Sīrāmī) ¹⁹ zū-fünün olmağdadur	Gazel /5 Beyit		-. - - / . . - - / . . - - / . . - -	
3a	Na'l-i sim rahşen-i bahtum bāzgün olmağdadur Ġam baña mülk-i belāya reh-nümün olmağdadur	Ġayf ideler bālānişin merd-i istiğnāya kim Zīr-i dest miñnet-i dünyāyı dūn olmağdadur	Gazel / 7 Beyit		-. - - / . . - - / . . - - / . . - -	
3b	Rūhī	Dīde 'aşkuñla ki pür la'l-i sirişk terdür Ġayriye harc idemem iki gözüm cevherdür	Gele ey Rūhī -yi şeydā қо bu dīvāneligi 'Aklūñı başuñı cem' ile tūran dil-berdür	Gazel /5 Beyit		. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	
3b	Bir gögerçin uça geldi ol Zamān (?) Muştafānun dizine kōndu					Nazım şekli ve vezni tespit edilememiştir.
3b	Yeter ey kān-ı kerem bendeni maqtül itdüñ Cür'a-āşām mey-i va'de kimeyonı itdüñ		Müfred		. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	Mecmuada iki beyitten oluşmaktadır. Mahlas veya başlık kullanılmamıştır.
3b	Fuzūlī	Kara taşu kızıl kan ile rengin itseñ ²⁰ Rengi tağyır olur ammā la'l-i bedehşān olmaz		Kıt'a /2 Beyit		. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	Kıt'a başlığıyla verilmiştir. Mahlas kullanılmamıştır, ancak metin Fuzulī'ye aittir. Divanda üç birimden oluşan şiir, mecmuada iki birimdir.
4a	Bir gögerçin ol zemān Muştafānın Dizine kōndı devlet diledi Kılub eyledi Muştafāya söyledi Diñle ey 'ākil itdigüm leh dedi İder 'ālemlerüñi fāhrī resül					Vezni ve nazım şekli tespit edilememiştir.

¹⁸ Şiirde kullanılmış olan mürekkebin dağılması ve bazı kelimelerin metin içinde birbirine karışmasından dolayı bazı kelimeler okunamamıştır.

¹⁹ Bu kelime gazelin mahlası olabilir.

²⁰ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: Mecmuadaki Şiirlerin MESTAP'a Göre Tasnif Tablosu

Yer Numarası: İstanbul Millet Kütüphanesi Ali Emîrî 577 numaralı şiir mecmuası							
Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
4b	Bākī	Yazdı bahār āyet-i h̄üsniñ varaḳ varaḳ Gül muşhafından okıdı bülbül sebaḳ sebaḳ	Bākī işığı h̄ākine düşmiş niyāz ider Miskīn fütāde 'āşık-ı bī-dil babaḳ babaḳ	Gazel / 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	Bākī Efendī
5a	Fedāyī ²¹	Yārsız gülşen-i 'ālem baña zindān ancaḳ H̄āne-i dil elem-i hicr ile vīrān ancaḳ 'İzzet ü zillet-i 'ālem heme yeksān ancaḳ "Hāl-i 'ālem ezeli böyle perīşān ancaḳ" "Kimi giryān kimi nālān kimi ḥandān ancaḳ"	Ey Fedāyī n'ola öldügise bī-nām u nişān Dehen-i zikri olupdur saña çün vird-i zebān Vādī-i 'aşka düşüp hayret ile pīr ü cevān "Bākryā ḥānḳah-ı 'ālem-i ḥayrette hemān" "Her gelen kimse bu esrār ile ḥayrān ancaḳ"	Tahmis / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	
5b	'Ubeydī ²²	Bir vech-i h̄üsün sevdüm ben 'āşık-ı dīdārem Her şeb ḡam-ı mihr ile encüm gibi bī-dārem Tuymaz benüm aḥvālüm ḡāyetde dil-efḡārem Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem Adına dimişler 'aşḳ bir derde giriftārem	Bī-çāre ' Ubeydīyem aldı beni ol āfet Oldum yine derdüñe pā-māl ḡam u miḥnet Şimden girü sezmem kim yüz tuta baña şıḥḥat Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem Adına dimişler 'aşḳ bir derde giriftārem	Muhammes / 3 Bend		--- - - - - - - - - -	
5b	Ol dem ki fenā buldı şehr-i dil-i ābādum H̄iç nesneye meyl itmez bu ḥātır-ı nā-şādum Şimdi ḡarazum bu kim egilmeye h̄iç ādem Bunı dileren Ḥaḳdan yoḳ ḡayrı murādātum 'Aşḳ mektebine vardum yazdı bunı üstādum Ey bü'l-heves-i devlet maḡlūb [u] mey-i ḡaflet Şimden girü dünyāyı al saña baḡışladum		Nâ-tamam musammattır. Yedi mısradan oluşan ilk bendden sonra iki mısra vardır. Müsebba' /1 bend, 2 mısra		--- - - - - - - - - -	Şiirin ilk bendi 5b varaḡında verildikten sonra 6a varaḡına geçilmiş ve bu varakta bulunan şiirin vezni, nazım şekli deḡişmiştir.
6a	Tābī		Tābiyā dehr beni ḳahr ile pā-māl itdi Taḳ idüp tāḳatümi ḳāmetümi dāl itdi Pister-i derd ü belāya düşürüp tāl itdi Beni maḳşūduma irḡürmede ihmāl itdi Ehl-i dünyāyı zer [ü] sīm ile ḥoş ḥāl itdi Āteş-i fakr u fenāda beni çün ḳāl itdi Dār-ı dünyā deli ḡöñlüm gibi vīrān olsa Ne cihān olsa ne cān olsa ne hicrān olsa	Nâ-tamam musammattır. Şiirde eksik mısra ve bend sayısı belli deḡildir. Mecmuada var olan mısra sayısı 8'dir. Müsemmen /1 bend		.. -- .. -- .. -- .. --	Eksik bend veya mısra sayısı bilinmediḡinden şiirin nazım şeklini belirlemek için mecmuada var olan mısra sayısı dikkate alınmıştır.

²¹ Mustafa Urhan, XVI. Yüzyıl Divan Şâiri Fedâyî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²² M. Şahabettin Ünlü, Ubeydî Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1991; Ömer Arslan, Ubeydî Divânı (Metin ve İnceleme), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
6a-6b	Hisâlî ²³	Tâ ki sen serv-i hevâ-bahşâ hevâdâr oldum Münis olup gam ile guşşa ile yâr oldum Ta'n-ı ağıyâr-ı rakîb ile dil-efgâr oldum Hâşılı cân u gönülden daği bîzâr oldum Düşeli 'aşkuña günden güne bîmâr oldum Allâh Allâh ne 'aceb derde giriftâr oldum	Nice bir derd ü firâkuñla çekem renc-i elem Bu Hisâlî kuluña raħm kıl ey şâh-ı kerem Başuma rûz-ı ezel 'aşkuñı yazdı çü kalem Çäre yok n'eyleyeyin nicedeyin âh n'edem Düşeli 'aşkuña günden güne bîmâr oldum Allâh Allâh ne 'aceb derde giriftâr oldum	Müseddes / 4 Bend		· · _ _ · · _ _ · · _ _ · · _	
6b-7a	Ulvî	Ey gönül Âl-i Nebidür kıl nazar her dem güle Berg-i sebz ü bād beñzer haydar ile düldüle Döndi nergis mâha sünbül oldı burc-ı sünbüle Dehre şaldı ra'dveş bād-ı gülistân gülgüle Hem nevâ-yi 'andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle Bâğa gel 'ayş ile söyler anda bülbül bülbüle	' Ulvîyâ destinde tutar lâle cām hoş-güvâr Çeşm-i nergisde görünür dâyim âşâr-ı humâr Servi kılmış cüy-ı dil-cü bezm-i gülşende qarâr Muṭrib âsâ nağme eyler murğ-ı güyâlar hezâr Hem nevâ-yi 'andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle Bâğa gel 'ayş ile söyler anda bülbül bülbüle	Müseddes / 5 Bend		· · _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _	
7b	Tavâfî	Nice ağlamayayın ol melek ruhsârî küsdürdüm Nice zâr olmayam ol gamzesi 'ayârî küsdürdüm Nice şād olayın ol serv-i hoş-refîârî küsdürdüm Nice ḥandân olayın ol ruḥî ḥandânî küsdürdüm Dirîgâ dād u feryād ol melek ruhsârî küsdürdüm Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârî küsdürdüm	Tavâfî baña şubḥ-ı 'arz-ı ḥüsün eylerdi ol ḥanum Anuñla gün gibi rüşen olurdu beyt-i aḥzânüm	Müseddes / 4 Bend, 2 Mısra		· ·	Son bendin eksik mısraları mecmuanın 22a varağındadır.
8a	Hafî		Ey Hafî küyına varmağa komaz anları çün Bir gün ola başum işigine vara gele	Gazel / 4 Beyit		· ·	Matla beyiti yoktur.
8a	Hafî ²⁴	Çok mı gördüñ ey felek gün yüzli yârîmi baña Beni her dem agladursın ey felek n'itdüm saña	Baña dirler ey Hafî sen dünyede şād ol yürî Ben nice şād olayın dünyâ ḥarâm oldı baña	Gazel / 5 Beyit		· ·	
8a	Hafî ²⁵	Yakmadan âteş-i firkat 'acebâ cânümüzü Ḥaḥ müyesser ide mi vuşlat-ı cânânümüzü	Dâmen-i vaşla el uzatmak olayıdı Hafî Dest-i firkat ḳosa bir laḥza girîbânümüzü	Gazel / 5 Beyit		· ·	

²³ Özlem Ercan, **Peştelî Hisâlî Dîvânı**, Gaye Kitapevi, Bursa, 2008; Kâşif Yılmaz, **Budinli Hisâlî Dîvânı**, Kriter Yayınlar, İstanbul, 2010, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır. Abuzer Kalyon, **Peştelî Hisâlî Metâlî'ü'n-Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s.423 (Mecmuadaki mütekerri beyit, matla beyit olarak verilmiştir ancak verilen beyit Hisâlî'ye ait değildir. Çalışmada şiire rastlanmamıştır.)

²⁴ Sedanur Dinçer, **Hafî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale, 2010, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁵ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
8b	Resmî ²⁶	Geldi lebe cânım gam-ı cânân ile heyhât Vardı yile 'ömrüm yine hicrânla heyhât	Resmî señün küyuñla itüñ oldı velîkin ²⁷ Kul kande muşâhib ola sulţân ile heyhât	Gazel / 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	
8b	Nesîmî	Yüzüñ gördüm didüm <i>el-ğamdüli'llâh</i> Boyuñ gördüm oğdum <i>kul hüve'llâh</i>	Naşüh ger kıldısa bir kerre tövbe Nesîmî tövbesi <i>tübü'l-ile'llâh</i>	Gazel / 6 Beyit		---- ---- ---	
8b-9a	Adnî	Cân cemâlün şem'inün pervânesidür döstüm Dil müselsel zülfüñün dîvânesidür döstüm	Kim terahhüm eylemezseñ ' Adnî yüzün şevkine 'Aķıbet pervâne gibi yanasıdur döstüm	Gazel / 7 Beyit		---- --- ---- ---	
9a	Çünkü el virmez temâşâya cemâlün degmeñüz Gözlerümden gitmesün bārî hayâlün degmeñüz	Ben şikâyet itmezem kimesneden kim şükr ile Zikrini dilden komezam zü'l-celâlün degmeñüz	Gazel / 5 Beyit		---- --- ---- ---	
9a	Şîrâzi	Gel bu gice ey bedr-i kamer bir sen ü bir ben 'Aş eyleyelüm tâbe şehir bir sen ü bir ben	Şîrâzi ye dir yâr ki farkına rakîbüñ Muħkem uralum tîğ ü nîz bir sen ü bir ben	Gazel / 6 Beyit		--- - - - - - - - - -	
9b	Fevrî	Cân belâ başka belâdur bu dil-i zâr daħi Ne belâdur baña bu cism-i pür-efkâr daħi	Ĝam belâ derd belâ 'aşk belâ yâr belâ Ne belâ Fevriye bu çarħ-ı sitemkâr daħi	Gazel/ 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	
9b	Emrî	Süz-i dilden çünkü 'âşık âh u efĝân eyleye Murĝ-ı mihri çarħ tennürında biryân eyleye	Gönderürsen yâre peyk-i bād-ı âh Emriyâ Hîç dimez misin varup zülfün perîşân eyleye	Gazel / 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	
9b	Emrî	Gördüm ey dil minnet ister virmege dünyâ murâd Aña minnet itmeden kırtuldum oldum nâ-murâd	Emriyâ devrân murâduñ nice hâşıl eylesün Çün degüldür taħ'uña dünyâ vü mâ-fihâ murâd	Gazel / 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	

²⁶ Saime Arslan, **Resmî Ali Baba ve Dîvânı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁷ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
10a	Rızāyī ²⁸	İtdi çün maqşūdi dūna virmegi dūnyā murād Maṭlab-ı i'lā baña dūnyāda olmaq nā-murād	Kāyināt içre Rızāyī ber-murād olmağı ko Çün degüldür saña nisbet kevn-i mā-fihā murād	Gazel / 5 Beyit		-. - - -. - - -. - - -. - -	
10a	Hilālī	Hasret-i yār ile cān çıkdı gözüm yaşıyla Qaldı tenhā dil-i bī-çāre qurı başıyla	Kāmetüm oldı Hilālī meh-i nev gibi hilāl Yār ağyāre işāret ideli qaşıyla	Gazel / 5 Beyit		.. - - .. - - .. - - .. - -	
10a	Hilālī	Şikestelikde günüm āh u vāh ile geçdi Yazuq degül mi bu 'ömre tebāh ile geçdi	Sitāresi n'ola olsa Hilālī māha qarīn Kimūñ ki bir günü ol yüzi māk ile geçdi	Gazel / 5 Beyit		.. - - .. - - .. - - .. - -	
10b	Hüdāyī	Ey qaşı yā hadengüne sīnem nişāne dik Nāzük nihāl-i servidür ol bāğ-ı cāne dik	'Uşşāk içinde eyle Hüdāyī ser-firāz Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - -	
10b	Siyāmī	Kes hañcerūñle başumı şāhum sināne dik 'Uşşāk içinde burc-ı bedende nişāne dik	Mikrāz-ı hicrūñ itdi Şiyāmī yi sīne çāk Gel ey tabīb-i cān anı sen nāzükāne dik	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - -	
10b	Bākī	Bulmağ isterdi 'aşk içinde murād Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād	Bākī hicrūñ gamıyla cān virdi Dād ey pādīşāh-ı 'ālem dād	Gazel / 5 Beyit		.. - - .. - - .. - - .. - -	
11a	Hüdāyī	Kimūñle şalınur ol serv-i ser-firāz 'aceb Kimūñ qolındadır ol çeşmi şāh-bāz 'aceb	Olup raqībe qarīb eyleyüp vefālar aña Hüdāyī den niye ki bunca ihtirāz 'aceb	Gazel / 5 Beyit		.. - - .. - - .. - - .. - -	
11a	Yahyā	"Bileli sevdüğümü taşa tutar yār beni" "Aña şādam ki dirīğ itmez elinden geleni"	"Cān u dilden sever ol şems-i duhāyı Yahyā " "Nite kim Aḥmed-i Muḥtār[1] Üveys Qaranī"	Gazel / 5 Beyit		.. - - .. - - .. - - .. - -	

²⁸ Mümin Topçu, **Dīvān-ı Rızāyī (Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1997, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
11a	Sırrı ²⁹	Sende hâdden ziyâde ra'nâluk Baña yüz tırtmasun mı şeydâluk	Ölmez oğuldurur kelâm-ı belîğ Sırriyâ ancak ola bâbâluk	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
11b	Ulvî	Ey dil hikâyet-i dili nâ-dâne söyleme Mecnûn-ı 'aşkuñ n'ola yâbâne söyleme	Şi' rûñde añma kışşa-i Ferhâdî 'Ulvîyâ Nazm eyle ser-güzeştüñi efsâne söyleme	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
11b	Ulvî	Günâhum bildüm eylersem n'ola şefkât recâ senden Benüm devletlü sultânüm hañta benden 'ağ senden	Gerek öldür gerekdür gör seni terk eylemez 'Ulvî Cefañâ râzîdur lâzum degül aña vefâ senden	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
11b	Dil tıflı gâyb oldı mañalûñde nâ-gehân Dellâldur ki çağırup anı arar figân	Pîrahenum uçursa şabâ (...) eger Bir tarı denlü gelmeye bu cism-i nâ-tüvân	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
12a	Bâkî	Çıkar eflâke derünüm şererî döne döne Dökilür hâke yaşum kañreleri döne döne	Kañre-i eşkine öykündi diyü Bâkîñüñ Çarñ-ı hakkâk yonupdur güheri döne döne	Gazel / 8 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
12a	Bâkî	Dilâ nüş it ciger kanın mey-i gül-gün ise gitdi Yürü zehr-i belâya kâñi' ol afyön ise gitdi	Dil-i mañzûñ bulurdı kahve vü berş ile Bâkî zevk Dirîğâ aradan zevk-i dil-i mañzûñ ise gitdi	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
12a-12b	Bâkî	Sâkıyâ câm-ı mey ne hoş gül olur Eline kim alursa bülbül olur	Bâkıye âb-ı vaşluñ irmez ise Âteş-i hier ile yanar gül olur	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
12b	Bâkî	Gül gibi olmak dilerseñ şad u hürrem ey gönül Lâleves elden düşürme câmı bir dem ey gönül	Devr ider Bâkî-şifât hürşîd o mâhuñ menzilin 'Aşk-ı ser-gerdâñdır Allâhu 'âlem ey gönül	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · ·	
12b	Bâkî	"Geçüp güller serîr-i 'izz u nâza" "Señerden gelse bülbüller niyâza"	Yañarlar Bâkıyî nâlân iderler Güzeller mâyil olur süz u sâza	Gazel / 5 Beyit		· · · · / · · · · / · · · ·	

²⁹ Sıddık Cansever, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni ve Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005; Şevkiye Kazan, **Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2003; Mahir Selim Keskin ve İbrahim Sona, "Türk Edebiyatında Sırrî Mahlaslı Şairler ve Derviş Selim Sırrî Dîvânı", **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, c.3, s.1, İstanbul, 2019, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
13a	Bākī	Ten pāy-māl ü başda gam-ı 'aşk-ı yār ise Kaldum ayakda elde degül ihtiyār ise	Bākī cihānda resm-i vefādan nişāne yok Yār adın añma 'akluñ eger saña yār ise	Gazel / 5 Beyit		--- -.- -.- -.-	
13a	Bākī	Şöyle olmuş cām-ı 'aşk-ı yārdan mest ü harāb Kendüsin dīvārdan dīvāra urmuş āfitāb	Bākī ye senden ferāgat virdi ey gerdün-ı dūn Bende-i devlet me'āb-ı pādīşāh-ı kām-yāb	Gazel / 6 Beyit		--- -.- -.- -.-	
13a	Bākī	Bir iki gün çekelüm cevr ü cefāsın kadehūñ Sürevüz bir gün ola zevk ü şafāsın kadehūñ	Bākī yā dūn gece gülşende gül-efşānlar ile Māh-tāb itmiş idük bizde ziyāsın kadehūñ	Gazel / 5 Beyit		--- -.- -.- -.-	
13b	Rahmī	Lebūñ yādiyla şol deñlü aqar bu çeşmümūñ yaşı Ki la'-i ābdār oldı ser-ā-ser 'ālemūñ taşı	Vücüdum Rahmī yā şahrā-yı gāmda şehr-i Bürsādur Revān olup kesilmez eşk-i çeşmümdür Bıñār başı	Gazel / 5 Beyit		--- -.- -.- -.-	
13b	Rahmī ³⁰	Zebānından raqībūñ işbu cism-i nā-tüvān düşmez Dehānından hemān ol zāga beñzer üstüh'ān düşmez	İrişdür menzil-i maqşūdına āh itmesün Rahmī Şaķın atduğı oq añun yire ey āsmān [düşmez]	Gazel / 5 Beyit		--- -.- -.- -.-	
13b	Rahmī	Künc-i 'uzlet meskenümdür taht-ı sultān istemem Mülk-i 'aşkuñ şāhıyam İrān [u] Tūrān istemem	Mürveş āhir muqarrer meskenümdür zīr-i hāk Rahmī yā 'ālemdə evreng-i Süleymān istemem	Gazel / 7 Beyit		--- -.- -.- -.-	
14a	Pertevī ³¹	Senūñ çün lāle-ruhsārum ciger pür-hūna döndüm ben Fırāķūñla gözüm yaşı aqar Ceyhūna döndüm ben Melāmet küsesi içre dil-i maḥzūna döndüm ben Meded şahrā-yı 'aşk içre dil-i Mecnūna döndüm ben	Nigārā Pertevī bendeñ seni medh eylese her dem Vücūdına döşerler zer u (...) tākati muḥkem Olubdur iştiyāk ḥadden ziyāde olıma izem Meded şahrā-yı 'aşk içre dil-i Mecnūna döndüm ben	Murabba / 6 Bend		--- -.- -.- -.-	

³⁰ Mustafa Erdoğan, **Bursalı Rahmī Dīvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020); Saniye Eraslan, Bursalı Rahmī'nin Yayınlanmamış Şiirleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(2), 2017, s.86-103; Tülin Arslan, Bursalı Rahmī'nin Yayınlanmayan Şiirleri, **International of Journal of Social Science**, n.70, 2018, s. 221-233; Musa Tıfırlioğlu ve Zuhul Temur, Bursalı Rahmī'nin Divanında Bulunmayan Bazı Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 4(4), 2018, s.1071-1096, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

³¹ Ekrem Bektaş, **Muvakkit-zāde Muhammed Pertev Dīvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017; Muhammed Şerif Azarkan, **Mehmet Said Pertev Paşa Dīvānı (Transkripsiyon ve Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır

Tablo 17: (Devamı)

Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
14a	Sevdüğüm kâr itdi cevruñ ben fakîrûñ cânına Bu cihândur kimsenüñ itdügi qalmaz yanına Karşu tutdum başumı yârüñ işigi taşına Âsmândan devlet itdi ben garîbüñ başına		Kıt'a		--- --- --- ---	
14a	Eger dil-ber gelürse bu makâma Ve reh şeftâlüler şâhib-makâma		Müfred		.--- --- ---	
14b	Yoluñda şehâ var ise 'afv eyle günâhum Bilmezlik ile eylemişem ey yüzi mâhum Bir sürçen atüñ ayağını kesme ey şâhum Bağışla suçum var ise 'afv eyle günâhum	Cân murğına kaşd eyleyü ben kurma kemânı İtme heves öldürmege ey şâh-ı cihânı Dâd eyle begüm bendelere Nüştirevânı Bağışla suçum var ise 'afv eyle günâhum	Murabba / 4 Bend		--- --- --- ---	
14b-15a	Câm-ı la'lüñ şun baña dîvâne gönüm inlesün Taht-ı dilde cân u dil 'aşkuñ emîrin beklesün Ey yüzi gül murğ-ı dil küyuñda her dem inlesün Hak Te'âlâ pâdişâhum bir günüñ biñ eylesün	Derd-ı 'aşkuñla bugün pâyâne irmişün benüm Dimedün kim sen baña bir gün dağı işün benüm Merhamet kıl lutf u ihsân eyle dervîşün benüm Hak Te'âlâ pâdişâhum bir günüñ biñ eylesün	Murabba / 5 Bend		--- --- --- ---	
15a	Hâtırüm yıkduñ sebep ne pâdişâhum bilmedüm Yüz çevirdün n'eyledüm devletlü hânüm bilmedüm Ger haţâ itdüm ise va'llâh şâhum bilmedüm Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm	Ben garîbüñ şehruñüzde bir zamân idüp karar Eyledüm cânân yolında 'aşka cânüm pây-mâl Bî-ħuzür olma efendî ideyin terk-i diyâr Gel günâhum baña bildür ben günâhum bilmedüm	Murabba / 4 Bend		--- --- --- ---	
15a-15b	Dil-berâ bu 'izz u nâz ile helâk itdün beni Eşk-i çeşmüm âteşi âhumla hâk itdün beni Ey yüzi gül 'âlem içre sîne çâk itdün beni Gel hey âfet gel kıyâmet gel helâk itdün beni	Ey perî-peyker hayât-ı câvidânüñ aşlısın Her yaña meyl itmede âb-ı revânüñ mişlîsin Hem güzeller pâdişâhı hem Ĥudânüñ fazlısın Gel hey âfet gel kıyâmet gel helâk itdün beni	Murabba / 5 Bend		--- --- --- ---	
15b	Hâzer kıl her dem ey gül alma âhum İrişmesün göge düd-ı siyâhum Seni çok sevdüğüm midür günâhum Benüm rûhum efendüm pâdişâhum	Elemle başuma aldum belâyı Kî sevdüm sencileyin bî-vefâyı Esirün gül midür ben mübtelâyı Benüm rûhum efendüm pâdişâhum	Murabba / 3 Bend		--- --- ---	
16a	Rahmî	Şâh-ı dehre n'ola baş egmez isem dünyâda Şimdi dîvâne gönül 'âlem-i istiğnâda	Rahmiyâ hâl-i cihân böyle ise 'uzlet idüp İnzivâ kıl yürü bir güşe bulup tenhâda	Gazel / 7 Beyit		--- --- ---	

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
16a	Rahmî	Lebûñ hayâli ile gözde kanı seyr eyle Piyâle içre mey-i erguvânı seyr eyle	Me'âni güllerünü Rahmiyâ virüp tâze Revân-ı Sa'di ile Gülsitâni seyr eyle	Gazel / 6 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
16b	Ulvî	Ķabâ-yı sebz ile ol mü-miyânı seyr eyle Miyân-ı sebzede serv-i revânı seyr eyle	Elüñe âyine al ' Ulvîyâ Ķalendervâr Seyâhat it yûri turma cihânı seyr eyle	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
16b	Hayâlî	Yolında dil-berûñ Ķâk ol tarîĶ-i bî-bedeldür bu Zer-i Ķâlîş ider Ķâk-i siyâhi bir 'ameldür bu	Ķayâlî nazmının her nüktesinden neş'e taĶşîl it ĶâĶîĶat câmi içre bâde-i bezm-i ezeldür bu	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
16b-17a	Müslimî	Ne Ķüs olur bu kim şun'-ı Ķudâ-yı lem-yezeldür bu Ne şüretdür meger kim naĶş-ı üstâd-ı ezeldür bu	Kemâle irdügin görse sözümüñ Müslimî Ķüsrev Diyeydi söz ile tarz-ı Ķasende bir Ķazeldür bu	Gazel / 6 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
17a	Rahmi	Lebûñde nev-remîde ĶaĶ mı yâ misk-i Ķotendür bu Kenâr-ı çeşme-i Ķayvânda bitmiş yâ çemendür bu	Bu tarz-ı Ķâş görse Rahmiyâ ancak diye Ķüsrev Ma'ânî câmını bezm-i sühanda nûş idendür bu	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
17a	Ubeydî	Yaşum 'arz ideyin rahm ide dil-ber muĶtemeldür bu Sitâr imiş her işi işleyen dirler meşeldür bu	' Ubeydî ger bu beş beyti göre elde diye Ķüsrev Nizâmî Ķamesinüñ nicesin buran Ķazeldür bu	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
17b	Fuzulî	YaĶma cânım nâle-i bî-iĶtiyârumdan şaĶın Dökmeye cânım âb-ı çeşm-i eşk-bârumdan şaĶın	Ey Fuzulî Ķaysı Mecnûni ki susañ rahmi var Ķıl Ķazer ancak benim bî-rahm yârumdan [şaĶın]	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
17b	Alî ³²	Rüşen itdi bu gice şem'-i ruĶuñ Ķânemüzi YaĶdı şevĶ âteşine bu dil-i vîrânemüzi	Ey ' Alî suçları ne saçları zincîrlerüñ Çünkü Ķıfz idemezüz biz dil-i dîvânemüzi	Gazel / 6 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	

³² İ. Ķakkı Aksoyak, **Gelibolulu Mustafa Alî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018; İsmail Arıkoğlu, **Alî (Edirneli Ķüseyn Efendî) Ķayâtı, Sanatı, Eserleri ve Dîvanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ, 1999, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp.nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vež.	Açıkl.
17b	Fuzülî	Âh eyledüğüm serv-i hıramānuñ içündür Çan ağladuğum gonce-i ħandānuñ içündür	Vā'ız bize dūn dūzahı vaşf itdi Fuzülî Ol vaşf senüñ külb-i aħzānuñ içündür	Gazel / 5 Beyit		--- ·--- ·--- ·---	
18a	Ey ruĥları gül 'arızı ra'nā (...) Ey saçları sünbül yüzi zībā (...) Gülzār-ı cihān içre dil-ārāca kaddünceğ Gel gül göreyin bir gice tenhāca (...) Gel kim severüm ben seni dünyāca (...)	Bilsem ki 'aceb vaşluña bir daĥi irem mi İzüñ tozına yüzümi bir daĥi görem mi Kim bile zamandır seni bir daĥi görem mi Gel bulısalum bir gice tenhāca (...) Gel kim severüm ben seni dünyāca (...)	Muhammes / 4 Bend		--- ·--- ·--- ·---	
18a-18b	Ol ala gözli nigārum şanki 'ālem ħānidur Hem efendüm hem begüm hem cismümüñ cānānidur Gel cefā kıhma vefā kıl ĥüblar erkānidur Gel benüm rüĥ-ı revānum bende ħānuñ ĥālidür	Āteş-i hicrūñ yaĥup dil mülkini kıldı ĥarāb Döne döne sīne tennürında dil oldu kebāb Rüz-ı maĥşerde nicesi viresin Ĥaĥka cevāb Gel benüm rüĥ-ı revānum bende ĥāne ĥālidür	Murabba / 3 Bend		·--- - - - - ·---	
18b	Fırkat-i dil-dār ile oldum yine āvāre ben Çāre eyleñ dōstlar oldum yine āvāre ben Fırkat ile ger düşersem tañ(?) degül tağlara ben Yā İllāĥi nice şabr idem firāk-ı yāre ben	Ağlayı ağlayı ayırdı beni çarĥ-ı felek Yüz tıtop yalvarduğumca geçmedi hergiz dilek Ben kara yazulıya raĥm ider oldu her melek Yā İllāĥi nice şabr idem firāk-ı yāre ben	Murabba / 3 Bend		·--- - - - - ·---	
18b-19a	Zulm itme şehā alma benüm cānum efendī Raĥm eyle baña dökme benüm ĥanum efendī	'Aşkuñda şehā eyleyeyin cānumı ĥurbān Ĥurbān ideyin saña benüm cānum efendī	Gazel / 9 Beyit		--- ·--- ·--- ·---	
19a	...	Başuma kopsa kıyāmet ben seni terk itmezem 'Āleme olsam melāmet ben seni terk itmezem Öldürürse derd ü miĥnet ben seni terk itmezem Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem	Gerçi yaşum gibi akmaz baĥr-ı bī-pāyān ise Geçdüm andan ben eger ol çeşme-i ĥayvān ise Kāfir-i bī-dīn olayın ger sözüm yālān ise Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem	Murabba / 4 Bend		·--- - - - - ·---	
19b	Şol dergāhdan dönsün yüzüm Ölünce sevmezsem seni Çan ağlasun iki gözüm Ölünce sevmezsem seni	Ayrılığ ödina yandım Derdüñden dīvāne oldum Va'llāĥ benüm efendüm Ölünce sevmezsem seni	Türkü / 4 Bend		8'li hece ölçüsü.	Şiirde mahlas yoktur ancak şiir Karacaoğlan'a ait bir türküdür.
19b	Dileridüm ki idem derdüme dermān seni ben Eyledüñ derd ile dermānda vü ĥayrān beni sen	Dileridüm ki idirem ferĥ-ı cān seni ben Eyledüñ ĥuşşa ile münis ü efgān beni sen	Gazel / 5 Beyit		·--- ·--- ·--- ·---	
20a	Raĥmī	Gördi düşmen yārum ile 'ālemüm tenhā benüm Şöyle zevĥ itdüm ki şan oldu bütün dünyā benüm	Zū-fünūnam nazm ile buldum cihānda iştihār Fenn-i ednādur yanumda şi'r ile inşā benüm	Gazel / 5 Beyit		·--- - - - - ·---	Raĥmī başlığı kullanılmıştır. Makta beyitinde ise mahlas yoktur.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
20a	Yahyā	Dilde 'aşk âteşi çihremde yaşum bārānı Severin zāhir ü bāṭın o gül-i ḥandānı	Gele Yahyā kuluña gāyeti bu kim diler Oldı bir şāh-ı cihān bendesinüñ mihmānı	Gazel / 5 Beyit		· · - - · · - - · · - - · · - -	Yahyā Fermāyed
20a	'Ulvī	Fırkatde koduñ bendeñi sultānum unutmā Ya'kūbuñı ey Yūsuf-ı Ken'ānum unutmā	' Ulvī kuluña eyledigüñ cev̄ ü cefāyı Bir gün añasın ey şeh-i ḥübānum unutmā	Gazel / 5 Beyit		- - - · - - · - - · - -	'Ulvī Fermāyed
20b-21a	Mahvī ³³	İrmedi gönüm murāda dilsitānum görmedüm Gülmedüm bir dem gül-i bāğ-ı bahārum görmedüm Bülbülem hicrāna düşdüm gülsitānum görmedüm Toldı bağrum kan ile gönca-dehānum görmedüm Akdı eşküm şu gibi serv-i revānum görmedüm Lāle-ḥaddüm gül'izārum büstānum görmedüm Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm İrdi 'ömrüm āḥire maqşūd-ı cānum görmedüm	Maḥviyā 'aşk âteşinden düşdi cāna iztırāb Dīde-i pūr-āb gönül pūr-tāb ḥālüm ki ḥarāb Vaşf olunmaz ḥaşb-ı ḥālüm ger yazılsa biñ kitāb Şerḥe şıgmaz hicr ḡam u derd-i derūnum bī-ḥesāb Olmadum gitdüm cihānda kām-bīn ü kām-yāb Fırkat-i hicr ile geçdi āh kim 'ahd [ü] şebāb Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm İrdi 'ömrüm gāyete maqşūd-ı cānum görmedüm	Müsemmen / 5 Bend		- - - - - - - - - - - - - - -	Müsemmen-i Maḥvī
21a-21b	Kemāl Pāşā-zāde ³⁴	Ḥalāş olmağ dilerseñ ḡamdan ey dil gel gedā ol gel Olup dervīş-i mülk-i 'aşka ya'ni pādīşāh ol gel Gel ey pīr-i muḥabbet ben ḡarībe pīşvā ol gel Ṭarīḡ-i 'aşkda ya'ni baña gel reh-nümā ol gel Gelürseñ mülk-i 'aşkda sende zāhid bī-riyā ol gel Murāduñ devlet ise ṭāleb-i faqr [u] fenā ol gel Cihān sultānlıgım isterseñ ey dil gel gedā ol gel	Cihāna pādīşāh olmağ hemān bir ketḥudāluğdur Bu fānī dünyede bī-kayd-ı sultānluğ gedāluğdur Bütün dünyāya sultāndur gedā dirlerse şādıḡdur Bu cānuñ çünki kār-ı 'ākıbet tenden kırāluğdur Bu fānī dehrüñ elbetde soñ ucı bī-vefāluğdur Gönül dervīş olalum gel gedāluğ pādīşāhluğdur Cihān sultānlıgım isterseñ ey dil gel gedā ol gel	Müsebba / 5 Bend		· - - - · - - - · - - - · - - -	Kemāl Pāşā-zāde
21b	Nāleni göz yaşı mey oldı ciger biryānum Ḥāne-i dilde ḡayālūñ olalı mihmānum		Müfred		· · - - · · - - · · - - · · - -	Müfred

³³ Rıdvan Çetin, **XIX. Yüzyıl Mutasavvıf Şairlerden Seyyid Süleyman Mahvī Dīvānı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2014; Eda Tok, **Kütahyalı Mahvī Dīvānı**, Kesit Yayınları, İstanbul, 2020; Deva Özder ve Eda Tok, XVIII. Yüzyıl Şairlerinden Mahvī ve Dīvānce'si, **Journal of Turkish Language and Literature**, 6(3), 2020, s.584-614, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

³⁴ Mustafa Demirel, **İbn-i Kemāl Divan Tenkidli Metin**, 1. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1996, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Ve.	Açıkl.
22a	Tavâfî		Küselden yüzüme bakmaz benüm ol mihr-i raşşânım Görüp görmezlenür ben bendesin ol şâh-ı hübânım Dirîğâ dâd u feryâd ol melek ruhsârı küsdürdüm Baña ben eyledüm ol gözleri mekkârı küsdürdüm	Müseddes / Eksik dört mısra		· - - - · - - - · - - - · - - -	7b varagında bulunan – küsdürdüm redifli şiirin eksik 4 mısrasıdır.
22a-22b	Fazlî ³⁵	Fakîr-i 'aşk ol evvel iki 'âlemden ğinâ gelsün Gönül âyînesin sil jeng-i keşretten cilâ gelsün Derün-ı câna envâr-ı İlâhîden şafâ gelsün Dilerseñ şem'veş ey dil saña nür [u] ziyâ gelsün Muhabbet nârına düş cismüne evvel fenâ gelsün	Fenâ vü fakrdur Fazlî muhabbet ehlinün tavrı Murâda ger muvâfık bulmaz iseñ gerdiş-i devri Kažâya vir rızâ bir gör bu yolda luţf ile cevri Kanâ'at ihtiyâr it fakr ile fahr ile ey Fevrî Ne'îm her dü 'âlemden eger dirseñ ğinâ gelsün ³⁶	Tahmis / 5 Bend		· - - - · - - - · - - - · - - -	
22b	Fevrî	Câhilün dünyâda ten-perver ma'âşî var imiş 'Âkıluñ cânında biñ dürlü hırâşî var imiş 'Ârifün dâğ-ı dil-i hün-âbe yaşı var imiş 'Âşıkun bağrında tağlar denlü yaşı var imiş Kendü bir kim kaatre deryâlarca yaşı var imiş	Yâre olmağ diler iseñ sîne sîne rü-be-rü Al yuvarlağdan koma kendüñde hergiz reng ü bü 'Aşk-ı şâhın diñle Fevrî nice itmiş güft ü gü Cân ile cânân arasında hicâb oldı diyü Hayretinün kendü kendüyle şavâşî var imiş	Tahmis / 5 Bend		· - - - - - - - - - - - - - - -	
23a-23b	Tavâfî	Hasret oldum gün gibi ey mâh-ı tâbânım saña İrdi firkat günleri vaşl olmadı cânım saña Ağlayup didi o dem dil ey güzel hânım saña Elvedâ' olsun bu günden girü ey hânım saña İrişem mi kim bilür bir daği cânânım saña Âhîret haqqın helâl it yâ Hû sulţânım saña	Ben Tavâfî hastañı şalduñ tarîk-i miñnete Kılmaduñ hergiz nazâr düşdüm ğamuñla firqate İrmedi hergiz elem gitdi şafâ-yı vuşlate Yâ şuyum yâ toprağum çıkdı diyâr-ı ğurbete İrişem mi kim bilür bir daği cânânım saña Âhîret haqqın helâl it yâ Hû sulţânım saña	Müseddes / 5 Bend		· - - - - - - - - - - - - - - -	Müseddes-i Tavâfî'1- Burüsevî
23b-24a	Çeşmî	Başum alup ele râh-ı ğama cânâ gitdüm Kimseden eyledüm zerrece pervâ gitdüm Derd-i 'aşkıyle olup 'âleme rüsvâ gitdüm Kimse bu yolda baña olmadı hem-pâ gitdüm Âhîret yolu gibi ğurbete tenhâ gitdüm Gİtdüm ammâ ne 'aceb vâlih ü şeydâ gitdüm	Çeşmî yâ eşkümi sil eyledi ol serv-i revân Bağrumı itdi firâk deheni toptolu kan Hicr-i hâl daği itdi dile biñ dâğ-ı nihân Tañ degül haşr[e] degin eyler isem âh u fiğân Âhîret yolu gibi ğurbete tenhâ gitdüm Gİtdüm ammâ ne 'aceb vâlih ü şeydâ gitdüm	Müseddes / 6 Bend		· - - - · - - - · - - - · - - -	Müseddes-i Çeşmî Remmâl'el-Burüsevî

³⁵ Mustafa Özkat, **Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitledir Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2005; Kadri Erdem, **Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divânı İnceleme Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya, 2008, çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

³⁶ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
24a-24b	Kemāl Pāšā-zāde ³⁷	Ey gönül diñle sözüml gel қо 'abeş sevdāyı Var kenār ili gör bir şanem-i zībāyı Diñleme zāhid [ü] nā-dān ħar-ı ħod-rāyı Söz uzatma yūri var eyleme çok gavğayı 'Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı	İde gör bir şanemūñ müy-ı miyānını kenār Ola ol şart ile kim tuymaya anı aĝyār Gitdi eyyām-ı şitā geldi çü eyyām-ı bahār Nice bir gice bu 'ömrūñ ğam ile leyl ü nehār 'Ayš u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı	Müseddes / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	Kemāl Pāšā-zāde
24b- 25a-25b	Ulvī	Sevdūñ ey dil yine bir taze gül-i ra'nāyı Arturursuñ n'ola bülbül gibi vāveylāyı Mesken it künc-i ħarābatı olup rüsvāyı Def-i ğam kıлмаğ için al elüñe şahbāyı 'Ayš u nūş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı	'Ulvīyā ħırka giyüp cismūñi 'uryān eyle Dest-i şevk ile çeküp çāk-ı girībāñ eyle Ber-ķarār olma gezüp 'ālemi seyrān eyle Her gice kendūñi bir ğüşede pinhān eyle 'Ayš u nūş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı Saña ıřmarlamadılar bu yalān dūnyāyı	Müseddes / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	Müseddes-i 'Ulvī Çelebī Selamu'llāh
25b-26a	Ulvī	Ķıl nazar ħālūme ey kişver-i ħüsnūñ māhı Ġāñ cevz eyler iseñ bārī esirge ğāñı Ķoma tenhāda [vü] fırķatde dil-i ğüm-rāñı İrmesün çarĥa dilerseñ bu ğarībūñ āñı Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnūñ māhı Yoĥsa yirden göge deg incinürüz va'llāñı	Ġayrilerle nice bir cām-ı meyi nūş idesin Cür'aveş ħāke şalup 'Ulvīyī bī-ĥūş idesin Nice bir kavm-ı ĥasūduñ sözini ğüş idesin Nice bir eyledüĝün 'ahdi ferāmūş idesin Bezme gel bu gice ey 'ālem-i ħüsnūñ māhı Yoĥsa yirden göge deg incinürüz va'llāñı	Müseddes / 6 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	'Ulvī Çelebī
26a- 26b-27a	Ulvī	Şanma sencileyin dil-ber-i ra'nā bulmam Bāĝ-ı ħüsnūñ gibi bir özge temāşā bulmam Rāzumı açmaĝa gönülüm gibi şeydā bulmam Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulmam 'Arz-ı ħāl itmege hergiz seni tenhā bulmam Seni tenhā bulıcağ kendümi aşlā bulmam	Ġāl-i dil miñnet-i 'aşkuñla diger gün olalı Ġāñrum miñnet-i hicrān ile maĥzūn olalı Ġasret-i la'l-i lebüñle cigerüm ĥün olalı Leylī-i zülfüñe 'Ulvī gibi Mecnūn olalı 'Arz-ı ħāl itmege hergiz seni tenhā bulmam Seni tenhā bulıcağ kendümi aşlā bulmam	Müseddes / 5 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	'Ulvī Çelebī Selamu'llāh
27a-27b	Daĝıdup zülfūñ beni aşufte ħāl itmek neden Ben perīşāñ rüzĝarī pāy-māl itmek neden Nāz ile ğamzeñ süzüp ĝonca vü lāl itmek neden Şol kara kaşuñ çatup gönülüm melāl itmek neden Hey ala gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden	Göñlümi zülfūñ hevāsı eyledi şeydā benüm Cānumı mest itdi la'lūñ şevķi bī-hem-tā benüm Ġālūme kılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm 'Ālemūñ gönlin yapar ol seng-i dil-ālā benüm Şırça gönülüm şanduĝınca pāy-māl itmek neden	Tahmīs / 6 Bend		.. -- .. -- .. -- .. --	Tahmīs başlıĝıyla verilen şiirde tahmīs eden ve tahmīs edilen şairin mahlası yoktur.

³⁷ Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
27b-28a	Mecdî ³⁸	Bulmadum taş-ı felekte şeş-der-i ğamdan keşād Tîr-i ğamdan tabla-i sinemde zaħm oldu ziyād Āşinālar oldu benden şabr u tākāt gibi yād Cān u dil ğamġin u maħzūn halk ise mesrūr u şād Cümle 'ālem ber-murād oldu daħi ben nā-murād	Dir ki 'ālem-i penāhuñda eyā 'ālī ħun-āb Āsitānuñ yaşdanup saña idenler intisāb Luţf-ı iħsānuñ görüp dāyim olurlan kām-yāb Lāyık olsun mı bu kim Mecdî ye olmaz fetħ-i bāb Cümle 'ālem ber-murād oldu daħi ben nā-murād	Muhammes / 5 Bend		--- --- --- ---	Mecdî Çelebî Fermāyed
28a-28b	Behiştî	Yaşum deryāsi mevc urduķça baħr-ı bî-gerān inler Fiġānum 'ālemi tutduķça her kūh-ı girān inler Derūnum nāle peydā eyledikçe ins ü cān inler Kačan kim zār [u] dil-ħaste olup bir nā-tüvāñ inler Añun feryādına raħm eyleyüp kevn ü mekān inler	"Muħabbet 'āşığı rūbāh olursa döndürür bebre Dem-i ğayretde kalmaz kudreti bir zerrece cebre Raķibe merħamet itmez ider tersāye vü gebre Behiştî ey güneş yüzlü nice incinmesün ebre İkide bir ser-i kūyuña geldüķçe hemān inler"	Muhammes / 5 Bend		---- ---- ---- ----	Muħammes-i Behiştî
28b-29a	Nev'î	Ne mümkün oldu ğam-ı fırkatūñle ülfet idem Ne çāre var talebūñden senūñ ferāġat idem Ne kādirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem Ne fırsat oldu saña ħālūmi ħikāyet idem Ne vüs'at oldu ki hicrān ğamin rivāyet idem	Yanuñda eyleyüp aġyār ben gedāyi ğarīb Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hicre bî-taķrīb Ne çāre çünkü degülmüş vişālūñ aña naşīb Kapuñda olmaga Nev'īye ³⁹ māni' oldu raķīb O sek ķomadı ki bir laħza istirāhat idem	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	Taħmīs-i Nev'î Çelebî
29a-29b	Behiştî	"Sāzumuz diñler felekte Zūhre-i zehrā bizüm Kūşe-i zevķ ü şafāmuzdur bu ğün dūnyā bizüm Sīnemüzde zāhidā neyler ğam-ı ferdā bizüm Bezmümüz peymānesidür Kevşer-i Me'vā bizüm Cür'amuzdan perveriş bulmuş durur Tūbā bizüm"	"Bunda taħşil itmege geldük rızā-yi Ĥālīķı Zāyi' itdüķ vādī-yi nisyānda 'ahd-i sābıkı Şānumuz zıķr itmek oldu bu kelām-ı şādıkı Ey Behiştî 'afv olunmazsaķ siyāset lāyıkı Bir alāy mücrimlerüz zindānumuz dūnyā bizüm"	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	Taħmīs-i Behiştî, Aydemir'in çalışmasında bu şiir muħammes olarak verilmiştir.
29b-30a	Behiştî	"İzārum hem 'ayarı zer bulunmaz gerçi zerlerde Ne aşşı i'tibārı yok miyān-ı sīm-berlerde 'Aceb mi halka olursa ümidüm ğüş-ı dūrlerde Lebūñ ķandi nice şirīn ise cānā şekerlerde Vişālūñ va'desi kaç eyle tatlıdur haberlerde	"Cihānda şimdi rāh-ı 'adl içinde toġrı yürür yok Şafāsın dürr-i nazmuñ çeşm-i inşāf ile görür yok Ma'ārif ğüşvārını kulaġında götürür yok Behiştî i'tikādum bu senūñle pençe urur yok Belāġat kılasın mesken idinen şir-i nerlerde"	Muhammes / 5 Bend		---- ---- ---- ---	Behiştî Fermāyed
30a	Su'ūdî	Bî-beķā bildi ğöñül çün bu ħarāb-ābādı Geşt ider 'ālemi Mecnūn gibi vādī vādī Kayd-ı ğamdan çekilüp bulmuş iken āzādı Oldı dil bir büt-i Şirīn-dehenūñ Ferħādı Aña lālā geçinür Ĥüsrev [ü] Şirīn dādı	Cām-ı hicrini Su'ūdî ye şunup ol sāķī Cevrle başuma teng eyledi bu nüh tākī Baña ta'n eyleme nālem tuta ger āfākī Cevre katlanmak olurdu bedelüm ey Bākī 'Ahd-ı ħübān gibi yok 'ömrümüzün bünyādı	Tahmis / 5 Bend		--- --- --- ---	Taħmīs-i Su'ūdî

³⁸ Ayşe Derya Eskimen, **Mecdî Mehmet Efendi'nin Gazelleri (Metin- İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2008; İbrahim Karataş, **Bahkesirli Abdülaziz Mecdî ve Divanı (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
30b	Su'üdî	Hayālün aldı dil ü 'aql u cāmî gösgötürü Geçürdi ğuşşāñ ile dil zamāñi gösgötürü Eger ki terk idü ben bu cihāñi gösgötürü Yoluña virmez isem bu cihāñi gösgötürü Benümle korkud efendî cihāñi gösgötürü	Su'üdiyem çeküp ālām-ı 'aşık-ı Kaşas asā Fünün-ı miñnete oldum çü 'ālem ü dānā Nice me'āñi-yi zībāyı eyleyüp inşā Götürmek olur idi kālî hāle ey Yahyā Şıgaydi zarf-ı ħurūfa me'āñiyi gösgötürü	Tahmis / 5 Bend	-	Velehü
30b	Ma'ni-yi haş eyü oğlan gibidür Añdurur kişi[yi] du'āda olur Bere(?) ki ma'nini besleme kim Ma'anide ol ħarām-zāde olur		Kıt'a	-	
31a	Ulvî	Te'āla'llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ Nedendür bilsem eyā āb u ħāk u āteş ü bāduñ Ne bāğūñ bāğbāñi beslemişdür serv āzāduñ Ne şaĥn-ı dil-ğuşāda çıkdı kāmēt kadd-ı şimşāduñ Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ Cefāyî kimden öğrendüñ be zālîm kimdür üstāduñ	Müjeñ ğaddāresin bir merdüm-i ğaddāra beñzersin Nice başlar keser ħanlar döker ħān- ħāre beñzersin Gönüller ħapmada māhir teb-i 'ayyāre beñzersin Dil-i 'Ulvîye rahm itmez vefāsız yāre beñzersin Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ Cefāyî kimden öğrendüñ be zālîm kimdür üstāduñ	Müseddes / 5 Bend	 -....-	Müseddes-i 'Ulvî
31b	Ulvî	Ber-murād itdi felek gerçi dil-i nā-kāmı Şundi ammā n'edeyin zehr ile tolu cāmı İrdi cāñ ħulağına peyk-i 'adem peygāmı Āh kim geldi meded ğuşşa vü ğam hengāmı Ne 'aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmı Olmadın nısf-ı nehāñi irişür aĥşāmı	Cāñ virüp hicr ile 'Ulvî olcağ mürde tenüm Tolcağ şiven-i aĥbāb ile Beytū'l-ħazenüm Yazalar seng-i mezārümde bu ebyātu benüm Baña telkîn idicek okıyalar bu suĥanum Ne 'aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmı] Olmadın nısf-ı nehāñi irişür [aĥşāmı]	Müseddes / 5 Bend	-	Müseddes-i 'Ulvî Çelebî
32a-32b	'Ulvî	Ne dilde zevk-i sürür u ne cānda rāĥat var Ne tālî' oldı müsā'id ne başda devlet var Ne kisede zer ü sîm ü ne bālde vüs'at var Ne bende cevre taĥammül ne sende şefkat var Ne ħālüm añağa kudret ne sende şefkat var Efendi ħāl-i mükedder ziyāde ĥayret var	Sitemle geçdi günüm cümle māh u sālümde Kime şikāyet idem bilmezem melālümde Zamāne yüz çevirüp 'Ulvîyā kemālümde Netice düşdi bu ğüftār ĥasb-ı ħālümde Ne ħālüm añağa kudret ne şabra tākāt var Efendi ħāl-i mükedder ziyāde ĥayret var	Müseddes / 5 Bend	-	Demen-i eşğāra
32b-33a	'Ulvî	Miñnet ü derd ü ğam-ı endüh ile yārān olup Düşmişem rāh-ı belāya bî-ser ü sāmān olup Şu gibi deşt-i fenāda ħāk ile yeksān olup Kāyınātı ser-te-ser geşt eyledüm cüyān olup Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup Ķalmışam firkat beyābāñında ser-gerdān olup	Rāh-ı 'aşka şıdk ile başdum 'Ulvîyî çün kadem Zād-ı rāhum ğuşşa oldı hem-demüm endüh[u]ğam Nağd-i 'ömri ĥarc idüp çekdüm bu yolda çok elem Az ħaldı kim ola ser-menzilüm rāh-ı 'adem Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup Ķalmışam firkat beyābāñında ser-gerdān olup	Müseddes / 5 Bend	-	'Ulvî Fermāyed Şiirin yanında şiirle İlgili notlar alınmıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
33a-33b	Selîkî	Melâlet-i ğam-ı zülf-i nigâr mı diyeyin Cerâhat-ı dil-i zâr [u] figâr mı diyeyin Sekâmet-i ten-i bîmâr-ı zâr mı diyeyin Harâret-i ciger-i tâb-dâr mı diyeyin Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Belâ-yı hicr-i nigâr itdi hâk-sâr beni Ayaklara düşürüp eyledi ğubâr beni Hevâye uyduruben itdi bî-ķarâr beni Selîkî n'eyledi gör kim bu rûzgâr beni Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes / 5 Bend		Selîkî Fermâyed
33b-34a	Rahîmî ⁴⁰	Hikâyet-i gül-i rû-yı nigâr mı diyeyin Harâret-i dil-i pür-hâr hâr mı diyeyin Ĝarâmet-i felek nâ-bekâr mı diyeyin Felâket-i ser-i endüh-ı yâr mı diyeyin Hikâyet-i ğam-ı endüh-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	O şâha dil vireli ğuşşadan harîr oldum Cihânda başuma sultân iken esîr oldum Dirîĝ o tâze cevânuñ ğamıyla pîr oldum Rahîmî cân u gönülden bu sözi dir oldum Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes / 5 Bend		Rahîmî Fermâyed
34a-34b	Sun'î ⁴¹	Fitne-i haţt-ı yâr mı diyeyin Bend-i zülf-i nigâr mı diyeyin Hışm-ı çeşm-i humâr mı diyeyin Ĝamze-i şîvekâr mı diyeyin Şiddet-i hicr-i yâr mı diyeyin Mihnet-i rûzgâr mı diyeyin	Dil-ber-i bî-vefâyı mı diyeyin Şun'î -yi mübtelâyı mı diyeyin Cevr-i zulm-i cefâyı mı diyeyin Ĝam [u] derd ü belâyı mı diyeyin Şiddet-i hicr-i yâr mı diyeyin Mihnet-i rûzgâr mı diyeyin	Müseddes/ 5 Bend		Sun'î Çelebî Fermâyed
34b	Rahîmî ⁴²	Eger 'âşık olan bu berr ü bahre pādşā olsa Hevâ-yı salţanat itmez şeh-i 'aşka gedā olsa 'Aceb mi pend ü ğudan bir gönül her dem cüdā olsa Olur bîĝâne halka 'aşka her kim āşinā olsa Ĝalâş olmak ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa		Müseddes / 1 bend		Rahîmî Fermâyed Şiirin birinci bendi 34b varaĝında verilip geri kalan 4 bend ise 39a varaĝında verilmiştir.

⁴⁰ Ahmet Mermer, **Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı**, Sahhafklar Kitap Sarayı, İstanbul, 2004, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴¹ Halil İbrahim Yakar, **Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴² Mermer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
35a	Rahmî		Rahmî n'ola tâli'den eylerse şikâyetler Çekdi bu feleklerden çok dürlü felâketler Nâ-dâne müyesserdür çok dürlü sa'âdetler Dâna-dil [ü] kâmiller çekmekde felâketler 'Âkıl ola dîvâne fikr olsa bu hâletler Nâ-dâne neden bilsem âyâ bu ri'âyetler Bir gün beni hâk eyler âhîr bu kâsâvetler Her Ehreminüñ varur ayağına devletler Var ise kıyâmetden oldı bu 'alâmetler Zevk ile sürür ile itdi nice 'işretler Dünyâ gibi 'uqbâda sürsün nice râhatlar Cân ile perî-rûlar eyler nice hîdmetler Cem câmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem Bu bezm girü bâkî 'âlem girü bu 'âlem	14'lü musammat/ 2 Bend		--- ---- -- ---	Erdoğan, şiirin divanda terkib-i bend başlığıyla verildiğini ancak şiirin şekil özelliklerinden ötürü 14'lü musammat olabileceğini söylemiştir.
35b-36a	İlâhî ⁴³	Olsa za'f-ı gam-ı hicrûñle tenüm çün hâşâk Komasâ bende bu âlâm-ı firâkuñ idrâk Eylese tîg-i cefâ vü sitemüñ sînemi çâk Tîr-i endüh [u] belâ vü elemüñ kılsa helâk Nice yıllar reh-i 'aşkuñda düşüp olsam hâk Kederüñ âhîr-i kâr olsa yirüm zîr-i mağâk Yine cân ile senüñ bende-i fermân her kim Kullaruñ gerçi ki çok ben dañı bir kemter kim	Başum üzre çekeyin cümle gam-ı a'dâyı Giryê vü zâr ile geşt eyleyeyin dünyâyı Alayın başuma 'aşkuñda nice gavğâyı Olayın küy-ı melâmetde yine rüsvâyı Ey İlâhî göre şâyed ki bu ben şeydâyı Nazar-ı merhamet ile bağa ol her câyı Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-ğ'âh sözün Ehl-i 'irfân olanuñ güş ide her gâh sözün	Terkib-i bend/ 5 Bend		..-- ..-- ..-- ..--	İlâhî Fermâyed
36a-36b	Hüdâyî	Ey ruñı bâğ-ı leñâfetde gül-i hândânım Tutdı bülbül gibi dünyâ yüzünü efgânım Az kalıpdur çıka burc-ı bedenümden cânım Ey lebi derd-i dile hikmet ile Loqmânım Şerbet-i vaşluñ ile eyle benüm dermânım Düşmesün boynuña hicrûñle olursam kanım	Varayın 'aşkuñ ile 'âleme destân olayın Düşeyin tağlara Mecnûn gibi 'uryân olayın Sâyeveş mihrüñ ile hâk ile yeksân olayın Künc-i 'aşkuñla Hüdâyî gibi vîrân olayın Bâğ-ı hüsn içre şalın serv gibi ey hânım Şulasun yollaruñı dîde-i hün-eşânım	Müseddes / 5 Bend		..-- ..-- ..-- ..--	Hüdâyî Fermâyed
36b-37a	Râhî ⁴⁴	Müyesser olmadı vuşlat baña ol gül'izârımla Ser-i küyün gezerdüm her gice feryâd u zârımla Ser-â-ser 'âlemi garğ itdüm eşk-i cüybârımla Cüdâ düşdüm dirîgâ n'eyleyüm gül yüzlü yârımla Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kadd nigârımla Gezem maşşerde göğsüm döğerek seng-i mezârımla	Esîründür senüñ Râhî kuluñ devletlü sultânım Leñâfet gülsitâni içre ey nañl-ı hürâmânım Gül-i gülzâr-ı cennetsin benüm ey verd-i hândânım Dükendi ey tabîb cân u dil kalmadı dermânım Eger haşr olmaz isem ol kıyâmet kadd nigârımla Gezem maşşerde göğsüm döğerek seng-i mezârımla	Müseddes / 5 Bend		..-- ..-- ..-- ..-- -	Râhî Çelebî Fermâyed

⁴³ İsmail Hikmet Ertaylan, **İlâhî Divanı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1960, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁴ Mehmet Ünal ve Mehmet Pektaş, 16 Yüzyıl Şairi Kebeci-zâde Râhî ve Divançesi, **TSA**, s. 3, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
37b-38a	Ulvî	Felekler güm güm öterse yiridür âh u zârûmdan Zemîn-i ğark-ı hûn itsem n'ola eşk-i revânûmdan 'Alevler zâhir oldı sîne-i süz-ı nihânûmdan Ciger kan oldı aqđı geldi çeşm-i hûn-feşânûmdan Devâsîz derde uğradum uşandum hâste cânûmdan 'Aceb mi kılmasa hergiz eşer nâm u nişânûmdan Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârûmdan Ġarîb illerde kıldum ayru düşdüm nev- cevânûmdan	Beni terk eyledi ol Yûsuf-ı gül- pîrehen şimdi Göñül Ya'kûbına oldı cihân Beytû'l-Ġazan şimdi Gözümde uçar oldı hâlet-i zevk-i vaţan şimdi Baña zindân olupdur 'Ulvîyâ şahn-ı çemen şimdi Kimüñle şalınur ol serv-i kâmet sîm-ten şimdi 'Aceb kimlerle seyrân eyler ol hulk-ı hüsn şimdi Diyâr-ı ğurbete gitdüm cüdâ düşdüm nigârûmdan Ġarîb illerde kıldum ayru düşdüm nev- cevânûmdan	Müsemmen / 5 Bend		· ---- · ---- · ---- · ----	Müsemmen-i 'Ulvî Çelebî
38a-38b	Ulvî	Ġasret-i ebrûñ ile kaddüm kemân olsun yine Ġalb-i düşmen atduğum tîre nişân olsun yine Künc-i firkatde işüm âh u fiğân olsun yine Âteş-i âhumla 'âlem pür-duĥân olsun yine Şem'-i hürşîd ol duĥân içre nihân olsun yine Ġaddûñe dil virdüğüm günden 'ayân olsun yine Râz-ı mihrûñ cümle ĥalka dâstân olsun yine	'Ulvîyâ sultân-ı 'aşka bende-i fermân olup İhtiyâr itdüm nemed-püş olmağı 'uryân olup Gerçi gezdüm güşe güşe 'âlemi mihmân [olup] Kayd-ı miñnetden ĥalâs olmadı dil ĥandân olup Ağlasun göz merdümü derdini döksün kan [olup] Çeşm-i pür-hûn bezm-i gamda sāğar-ı mercân olup Eşk-i gül-günüm şarâb-ı ergüvân olsun yine	Müsebba' / 5 Bend		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	Müseddes-i 'Ulvî Çelebî Selamu'llâh, başlık yanlış kullanılmıştır. Şiirin nazım şekli müsebba'dır.
38b	Hayâtî	Kalmışam bî-kes [ü] denî şabr u karar u bî-dil ⁴⁵ Ser-i hevâyile tolu dest tehi yâd degül	Bir yaña ħahr-ı felek bir yaña zehr-i hicrân 'Aşka bilmez amân-ı şabr ise ğâyet müşkil	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	Hayâtî Fermâyed
39a	Rahîmî		Ġam-ı 'aşka neden fehm itmeyüp ta'n itse her câhil Melâmet taşu yüz yirden gelir sevinür çevirmez dil Olapdur şöyle câm-ı 'aşk ile dil mest ü lâ-ya'ķil Rahîmî çünkü te'sîr eylemez terk-i naşîhat kıl Ġalâş olmağ ne mümkün bir göñül kim mübtelâ olsa Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa	Müseddes /4		· ---- · ---- · ---- · ----	Rahîmî'ye ait olan müseddesin birinci bendi 34b varağında bulunmaktadır.

⁴⁵ Vezinde aksama vardır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vež.	Açıkl.
39a-39b	Levhî ⁷⁴⁶	Bir kemân-ebrü güzel tîr urdı bağrum yaşına Raħm kılmaz çeşmümüñ her demde kanlu yaşına Çârde sâle meh iken irdi on dört yaşına Hayret olur 'aqlumı baksam gözine kaşına Şad-hezârân âferîn ol şüretüñ naqqâşına	Bu remil baħrına kim yokdur cihânda hiç kenâr Sözlerüm içinde şan kim oldu dürr-i şâhvâr Bu muħammes Levhîyâ olduğ için bir yâdgâr Varını itdi Hayâlî yâr ayâğına nişâr Âferîn şad âferîn ol tab' u gevher yaşına	Tahmis / 5 Bend		-. - - - - - - - - - - -	
39b	Uçdı ise hümâ yuvâsından Yirine konmağa koma bümü Dimesünler görenler ol bümü Şol uçan yirine konan şümü		Kıt'a		.. - - - - - - - -	
40a	Yahyâ	Kılmasun noqşânuma gül yüzlü yârum söylesün Sevdüğümden gayri var ise günâhum söylesün	Öldüğümden soñra ey Yahyâ zebân-ı hâl ile Hâlümü kabrümde ki cümle giyâhum söylesün	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	Ġazel-i Yahyâ
40a	Fevri ⁷⁴⁷	Bir emîre yine esîr oldum Şâhlar hâlkına emîr oldum	İkilik gitdi Fevriyâ benden Ġam-ı cânâne ile pîr oldum	Gazel / 5 Bend		.. - - - - - - - -	Fevri
40b	Nesîmî	Ey şabâ bi'llâhi 'aceb ol nigârum hoş mıdur Şol riqqadüm dil-berüm 'âlemde varum hoş mıdur	Çün Nesîmî yaķa 'aşķ ödına pervâneveş Ey yüzi gülşen saña bu âh [u] zârum [hoş mıdur]	Gazel / 5 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	
40b	Zuhûrî ⁷⁴⁸	'Aşıkam gün yüzüñüñ naqşına şâhum ezeli Seni naqqâş ezeli-ki kudret iliyel yazalı	Ey Zuhûrî cümle yârâna yürü var haber it Şöyle rindâne disünler diyecek her Ġazeli	Gazel / 5 Bend		.. - - - - - - - - - - -	
41a-41b	İrişüp bād-ı hâzân zerd oldu heb şahrâ bugün Gör ne reng oynadı bāğ u rāğa bu dünyâ bugün Şararup şoldı cihânda kalmadı hâzrâ bugün İ'tibâr alur açup 'ibret gözin dünyâ bugün Mesken-i bülbülde zāğ olmuşdurur güyâ bugün Şan kıyâmet kopdı ezhâr oldu nâ-peydâ bugün Gör kara toprağa dönmişdür gül-i hamrâ bugün Göz yumup nergis cihândan oldu nâ-bînâ bugün Raħt-ı derdi leşker[i] serd eyledi yağmâ bugün Gitdi bülbülden neşât kaldı pür-endüh u zâr	Bir nażar kıl lâleye kim bağrı hün olmuşdurur Serv şalar başını şan kim cünün olmuşdurur Nice ser-keşler bu çarħ içre zebün olmuşdurur Cevr ü miħnet derd ü Ġam çarħa fünün olmuşdurur Ġâfil olmaķ döstlar gerdün-ı dün olmuşdurur Virdügin dünyâ alur şan kim oyun olmuşdurur Göz yaşından yir yüzi heb lâle-gün olmuşdurur Bir degirmendür felek 'ömr aña un olmuşdurur Ber-kenâr ider bu 'âlem ehl koyun olmuşdurur 'Ârif iseñ her gice bir tekyede kılma karâr	Muaşşer- Ta'sşir / 6 Bend		- - - - - - - - - - - - - - - -	

⁴⁶ Özge Özbay, **Bursalı Levhî Divanı (İnceleme-Tenkitledi Metin- İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁷ Ali Nihat Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevri**, Seri:1, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Nr. 356, İstanbul, 1948, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁴⁸ Asiye Kahraman, **İshak-zâde Zuhûrî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2002, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
42a-42b	Vahdetî ⁴⁹	Çäre yoğ gün yüzüni görmege ey yâr meded Kodı zulmetde beni âh sehergâh meded Bulmadum Ka'be-i vaşla irüşür âh meded Kaldı hayrette mededsiz dil-i gümrâh meded Yâr ise yâr degül gayr ise bed-ĥ'âh meded N'edeyin n'eyleyeyin çäre ne eyvâh meded Nice olur ĥâl meded n'eyleyeyin âh meded Meded Allâh meded hey meded Allâh meded	Döstlar olmaz ise vuşlat-ı dil-dâre meded Zecr ü hicr ile olur Vahdetî bî-çäre meded Beni size gerek ise meded ol yâre meded Eyledi cümle cihândan beni âvâre meded Derdüme kimseden irmez n'edeyin çäre meded Meger Allâhdan irişe bu dil-i zâre meded Umarın senden ola 'âşık-ı bîmâre meded Meded Allâh meded hey meded Allâh meded	Müsemmen / 5 Bend		..-- ...-- ...-- ...--	Müsemmen-i Vahdetî
43a	Döstum 'uşşâka hüsnüñ tâze bir gülzâr imiş Söze geldükçe dehânuñ la'l-i sükker-bâr imiş Gözlerüñ Hârütveş pür-fitne-i envâr imiş Pâdişâhumdan vefâ umdum vefâsız yâr imiş	Her seher feryâd ider derd ile miskîn 'andelîb Vaşl-ı gülden beñzer ol bî-çäreye yoğdur naşîb Yüz çevirdüm bakmazam bende saña hergiz ĥabîb Pâdişâhumdan vefâ umdum vefâsız yâr imiş	Murabba / 4 Bend		---- ---- ---- --_	
43a-43b	Her şâm u seher ĥasret ile eyleyeyin âh Elden ne gelür ağlayayın gülmeyeyin âh Derdüm kime yanup ya kime söyleyeyin âh Cânâ seni Allâha ĥodum n'eyleyeyin âh	Kaldum tek u tenhâ yine miñnet bucağında Dâyim yanaram derd ile ĥasret ocağında Ölmek yeg idi görmeden eller kucağında Cânâ seni Allâha ĥodum n'eyleyeyin âh	Murabba / 3 Bend		---- ...-- ...-- ...--	
43b-44a	Nazmî ⁵⁰	Vaşl-ı dil-dâre eger irmez isem âh meded Dünyede kalur isem fırkat ile vâh meded Olalum bârî yine âh ile hem-râh meded Cevri çok yârûñ elinden meded Allâh meded	Dile ĥađdan anı ey Nazmî yine şâd olasın Vaşl-ı dil-dâre irüp guşşadan âzâd olasın Ger naşîb olmaz ise hicr ile mu'tâd olasın Cevri çok yârûñ elinden meded Allâh meded	Murabba / 5 Bend		..-- ..-- ..-- ...--	
44a	Goncalar güller açıldı gönlüm açılmaz benüm 'Âlemüñ bağ-ı bahârî 'aynuma gelmez benüm Çeşmüñ kanlı yaşını rahm idüp silmez benüm Ol perî böyle perîşân olduğum bilmez benüm	Bilmezem dil derdini dil-dâre kim şerĥ eylesün Yana yana yakılıp derdümi kimler söylesün Hey ne müşkil derd olur bir kişi n'itsün n'eylesün Ol perî böyle perîşân olduğum bilmez benüm	Murabba / 3 Bend		---- ---- ---- --_	
44a-44b	Severüm ben seni cânüm ne dirsın Yakıldı hicrûñe cânüm ne dirsın	Ziyâde severem seni gönülden Seven ölsün mi sultânüm ne dirsın	Gazel / 5 Beyit		
44b	Gel benüm çok sevdiğüm gül yüzlü dil-dârum benüm Guşşadan kan ağlamakdır dem-be-dem kârum benüm Siz gidelden taşlara kâr eyledi zârum benüm Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm	Bendeñe rahm eyle gel devletlü sultânüm benüm Kaçma kađr eyleme dökme yire şanüm benüm Çünkü küsdüñ barışalum yoluña cânüm benüm Gel efendüm gel begüm gel dünyede vârum benüm	Murabba / 3 Bend	 --_	

⁴⁹ Yılmaz Öztürk, **17. Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2006, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁰ Güler Doğan, **Edirneli Nazmî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, 1. Cilt, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010; Sibel Üst, **Edirneli Nazmî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum, 2011; Halime Bektaş, **Şeyh Mehmed Nazmî Dîvânı (Edisyon Kritik, İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, 2005, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
44b-45a	‘Aşıka rahm eylegil ey dil-ber-i şāhib-cemāl Takātüm tāk oldı oldum ḥasretünden bī-mecāl Dār-ı dünyādan bekāya eyler isem intikāl Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl	Bülbül-i āşufteye rahm eylegil ey gül'izār Kimseye bākī degıldür bu zamān-ı rüzgār Merḥamet kıl ‘āşık-ı bī-çāreye ey şehriyār Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl	Murabba / 4 Bend		-. - - - - - - - - - -	
45a	Ā benüm rüh-ı revānum seven ölsün mi seni Yüzi gül gonce dehānum seven ölsün mi seni Ey pīr olası cānum seven ölsün mi seni Ā benüm şāh-ı cihānum seven ölsün mi seni	Sevmişem cān u gönülden seni ben ey güzelüm Olmaya derd ü gamuñ çekmege hergiz bedelüm Āh kim dāmen ü vaşluña senüñ irmez elüm Ā benüm cān u cihānum seven ölsün mi seni	Murabba / 3 Bend		. - - - - - - - - - - -	
45a-45b	Firākī ⁵¹	Āh kim ‘ālemde bir mesrūr u şādān bulmadum Ġuşşa vü gamdan ḥalāş olmuş dil u cān bulmadum Mümkin olmadı vişāl-i yāre imkān bulmadum Bir ecel bir ayrılığ derdine dermān bulmadum	Ey Firākī yel gibi yildüm yüpürdüm mäh u sāl Eyledüm sevdā-yı ḥāmiyle nice fikr-i muḥāl Şaldum evrākum şuya şoñ demde hem çün dānyāl Bir ecel bir ayrılığ derdine dermān bulmadum	Murabba / 5 Bend		-. - - - - - - - - - -	
45b-46a	Müdāmi ⁵²	Müdde‘ī[yi] kendüni hem-ser u rāz itmek neden N’eyledüm ben saña benden ihtirāz itmek neden Arturup cevruñ baña mihrüni āz itmek neden Ā benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden	Ey gözi āhü Müdāmi bendeñi geyn eyledüñ Cevrüni ‘uşşāk içinde aña ta‘yın eyledüñ Öldürüp bī-çāre[yi] derdiyle miskin eyledüñ Ā benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden	Murabba / 5 Bend		-. - - - - - - - - - -	
46a	Zeynī	Şehā bu şüret-i ziyā saña Ḥağdan ‘ināyetdür Meger kim süre-i Yūsuf cemālünden bir āyetdür	Ne diyem Zeyniye şorsa firākuñ iştīyākından Daḥi dürlü belā senden ki bī-ḥad bī-nihāyetdür	Gazel / 7 Beyit		. - - - - - - - - - - - -	
46a-46b	Ben gedā gördüm kapuñda luṭf ü iḥsān u kadīm Yine ol dervāzeze gelmişem Allāh kerīm	Merḥamet kılmaz iseñ ey dişleri dürr-i ‘Aden Hā şabāyı hā bir āvāre gözi yaşlu yetim	Gazel / 7 Beyit		-. - - - - - - - - - -	
46b	Mestāne gözüñ kaşd-ı dil u cān ider ey dōst Hey dimez iseñ arada biñ kan ider ey dōst	‘İd ayı gibi kaşuñi cim görelı dilde Şevk ile özin yoluña kurbān ider ey dōst	Gazel / 7 Beyit		-. - - - - - - - - -	
46b	Bir vefā ehli mülāyim dil-rübā ister gönül (...) uci dokınmaz mācerā ister gönül		Müfred		-. - - - - - - - -	

⁵¹ Kadir Güler, Kütahyalı Firākī ve Bilinmeyen Şiirleri, *Turkish Studies*, 5(1), 2010, s.1037-1066; Mehmet Altınova, Kütahyalı Firākī Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Yeni Şiirleri Üzerine Düşünceler, *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (2), Bilecik, 2018, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁵² Nilüfer Kol, *Divan by Kefeli Mustafa Müdāmi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
46b	Ey gözüm kan ağla kim firkat zamānidur saña H̄asret ōdı bir belā-yı nā-gehānidur saña		Müfred		-·-·- -·-·- -·-·- -·-·-	
47a	Āsitānuñdan beni devr eyleyüp dehr-i denī Yağdı yandurdu firāk-ı firkatūñ cān u teni Gerçi öldürdi felek hicrūñde sultānum beni H̄ağğa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni	Gitdi ol günler ki 'āşık olmuş idi derdnāk Hamdi'llāh vaşluñ ihyā itdi olmadan helāk Cevr-i gerdūndan ne pervā ta'n-ı düşmeden ne bāk H̄ağğa yüz biñ şükr ü minnet sağ esen gördüm seni	Murabba / 5 Bend		-·-·- -·-·- -·-·- -·-·-	
47a	Göflümi bend eyleyen zülfūñde gördüm mü imiş Çeşmüñi āhū şanurdum bilmedüm cādū imiş Leblerūñ dārū's-şifā 'aşk ehli heb şayrū imiş Dōstum kısmet saña şādī baña kayğu imiş Çäre ne rüz-ı ezelde başa bu yazu imiş		Beş Mısradan Oluşan Musammattır. 2/ Bend		-·-·- -·-·- -·-·- -·-·-	Şiirde mahlasın bulunmaması ve eksik bendlerin olmasından ötürü şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.
47b	Ney gibi bağrum delüp çün sine çāk itdūñ beni Şem'veş ōduyla yağduñ sūznāk itdūñ beni Āh [u] vāh ile ki yok yirlere h̄āk itdūñ beni Gel hey āfet intizār ile helāk itdūñ beni	Āh kim görmek naşīb olmadı şubh-ı vuşlatuñ Yokdurur güyā ki hiç pāyānı şām-ı firkatūñ Var ise bī-çäreñe bir zerre mihr şefkatūñ Gel hey āfet intizār ile helāk itdūñ beni	Murabba / 3 Bend		-·-·- -·-·- -·-·- -·-·-	
47b	Halīlī	Yārımı benden cüdā kıldı h̄arām olsun rağīb Bu belāyile cihānda şād-kām olsun rağīb	Çün tamām itdūñ Halīlī şoğbetin dīdār ile Sāl u māh u hefte vü 'ömrūñ tamām olsun rağīb	Gazel / 8 Beyit		-·-·- -·-·- -·-·- -·-·-	
48a	Niyāzī ⁵³	Yoluña cān virene bāğ-ı cihān küllhan imiş 'Adem ābād-ı diyārı gözine gülşen imiş Bende bildüm kafes-i bülbül-i cān bu ten imiş Āh kim bunca belā yine baña benden imiş	Sākiyā mest idicek bāde-i 'aşkuña meni Kamu senden görürem bu ğam [u] derd ü miñeni Olsa hüşyār Niyāzī budur anuñ suhanı Āh kim bunca belā yine baña benden imiş	Murabba / 5 Bend		·-·-· ·-·-· ·-·-· ·-·-·	
48a-48b	Niyāzī ⁵⁴	Serv-kađūñ göreli ğayrıya māyil degülüm Gözlerüm yaşı gibi her yaña sāyil degülüm Her hevāya ile şanma şanemā yıl degülüm Hey benüm bekçūñüzüm ben buña kāyil degülüm	H̄oğka-i la'-i lebūñ olalı yenbū'-ı hayāt Ol virür cān ile cisme h̄arekāt-ı sekināt Dirseñ ansuz ki Niyāzī bula bir lahza hayāt Hey benüm bekçūñüzüm ben buña kāyil degülüm	Murabba / 5 Bend		·-·-· ·-·-· ·-·-· ·-·-·	

⁵³ Hatice Kaya, **Niyāzī Çelebi Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniverditesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2019; Tülay Tunç, **Niyāzī Divānçesi (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018; Mustafa Tatçı, **Malatya'nın Gönül Sultanı Niyāzī-i Mısırī**, Malatya Kitaplığı Yayınları, Malatya, 2013, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁴ Kaya, a.g.e., s.?, Tunç, a.g.e., s.? ve Tatçı, a.g.e., s.?, çalışmalarında bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
48b-49a	Cem ⁵⁵	Olmadı vîrâne dil âbâd elinden dōstuñ Olmadum vaşlıyla bir dem şād elinden dōstuñ Kime feryād ideyin feryād elinden dōstuñ Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ	Dil-beruñ vaşlına ey Cem bulmaduñ çün dest-res Olmaduñ 'âlem içinde şād u hürrem bir nefes Ağlamağdan gözlerüm yaşı oldı çün Nîl ü Aras ⁵⁶ Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ	Murabba / 7 Bend		-. - - - . - - - . - - - . -	
49a-49b	Remzî ⁵⁷	Ey benüm zîbâ gülüm gonce dehānum gül ruḥum Süz deminde bülbül-i şîrîn zebānum gül ruḥum Mülk-i hüsne Hüsrev-i devr-i zamānum gül ruḥum Serverüm serv-i revānum şîvekārum gül ruḥum	Gülşen-i hüsni cemālün bir gül-i ḥandānısın Bir perîsin la'1-i cân-baḥşuñla âdem cânısın Raḥm kıl Remzî kuluña hüsni ili sulṭānısın Serverüm serv-i revānum şîvekārum gül ruḥum	Murabba / 8 Bend		-. - - - . - - - . - - - . -	
49b	Hatâyi ⁵⁸	Dōstlar bir iş idüpdür âteş-i hicrân baña Ödlara yanar menüm çün şem' olup giryân baña Ağlar ise yana yana gam degül yārân baña Her zamân bir yâr cevriñ çekdürür devrân baña	Ey Hatâyi çarḥ-ı gaddāruñ döğünmez miḥneti Fırḳatinüñ derdine degmez şafâ vü vuşlatı	Nâ-tamam, Murabba / 4 Bend, 2 Mısra		-. - - - . - - - . - - - . -	Son iki mısra yoktur.
50a	Müdâmi ⁵⁹	Sevdüm seni ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok Kodum yoluña cân u cihân hîç haberüñ yok	Yoluña revân itdi revānını Müdâmi Āllandum ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok	Gazel / 5 Beyit		-. - . - . - . - . - . - . -	
50a	Necâî	Gel ey zâhid baña Ḥağdan temennâ kıl du'â eyle De kim göñlin anuñ bir dil-rübāya mübtelâ eyle	Necâî cân virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ Yürü yabanda bulmuşsın gözüñe tutıya eyle	Gazel / 5 Beyit		. - - - - . - - - . - - - . - - - . - -	
50a-50b	Bākî	"Āşüfte bend-i silsile-i zülfüñe nesîm" "Mâyil nihâl-i kâmetüñe tab'-ı müstakîm"	" Bākî ye virdi müjde-i luṭfuñ ḥayât-ı nev" "Ömrüñ mezîd pâdişehüm yarıcuñ Qadîm "	Gazel / 5 Beyit		-. - . - . - . - . - . - . -	
50b	Bākî	Ārzü eyler kemend-i kākül-i cânāne[yi] Bağlasañ zencîrler tutmaz dil-i dîvâne[yi]	Zâhidâ 'aşk içre te'sîr eylemez Bākî ye pend Mest ü lâ-ya'kîl bilürsin diñlemez efsâne[yi]	Gazel / 6 Beyit		-. - - - . - - - . - - - . - - - . - -	

⁵⁵ İ. Halil Ersoylu, **Cem Sultan'ın Türkçe Divanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2013, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁶ Vezinde aksama vardır.

⁵⁷ Yaşar Aydemir, **Remzî Divanı**, Birleşik Yayınları, Ankara, 2016, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁸ Muhsin Macit, **Hatâyi Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)**, Türkiye Yazma Eseler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul, 2017, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁵⁹ Kol, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
50b	Bākī	“Dergāh-ı Hākka derd ile ‘aşık niyāzda” “Bāṭıl taşavvur itmede şūfī namāzda”	“ Bākī qarīn-i firqatūñ olmağ revā mīdur” “Akrān içinde böyle iken imtiyāzda”	Gazel / 5 Beyit		--- - - - - - - - - -	
50b-51a	Bākī	“Kapuñdur Ka‘be-i ‘ulyā-yı aşhāb-ı vefā kıblem” “Tapuñdur Mescid-i Akşā-yı erbāb-ı şafā kıblem”	“Yüzüñ görüp n’ola vaşluñ temennā eylese Bākī ” “Görinse Ka‘be dirler müstecāb olur du‘ā kıblem”	Gazel / 7 Beyit		. - - - . - - - . - - - . - - -	
51a	Bākī	“Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n’eylesün” “Dāme düşmez yirlere konmaz hümāyī n’eylesün”	“Halk-ı ‘ālem Bākī yā ‘aşkında yāruñ haste-ḥāl” “Bir tabīb andan bu deñlü mübtelāyī n’eylesün”	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	
51a	Bākī	Dil çeker ol tār-ı müy-ı ‘anberīnūñ minnetin İstemez kıl deñlü zülf-i ‘anberīnūñ minnetin	Ārzū-yı ḥāl-i miskīnūñ alurduğ nāfeden Dil götürmez ḥāşlı āhū-yı Çīnūñ minnetin	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	Bākī’ye ait olan gazelin son iki beyiti verilmemiştir.
51b	Hayretī	Ey benüm ḥālüm şoran ben bilmezın cānāne şor Bendenūñ aḥvālını var ḥazret-i sultāne şor	Degme bir meydān ne bilstün lezzet-i ḥūn-ı ğamı Hayretī ol ni‘metūñ dādını ben ḥayrāne şor	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	
51b	Hayālī	Sen yüzi gülsüz cihān gülzārı zindāndur baña Halk-ı ‘ālem gül gibi her gice ḥandāndur baña	Ey Hayālī çekmezem firdevs-i ferdā ğuşşasın Kim bugün cennet cihānda vaşl-ı cānāndur baña	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	
51b-52a	Hayālī	‘Aşıkam bir dil-ber-i bī-rahma ‘aşıklar meded Baña kan ağlar açar sīnemde yanıklar meded	Şām-ı hicrānın Hayālī rüz-ı vuşlat itmege Şubḥ gibi mihr-i ğālib göñli şādıklar meded	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	
52a	Zāfī	Muḥabbet taḥtını ‘arş-ı mu‘alladan yüce kurduk Melāmet təcımı giydük geçüp şāh ile oturduk	Nizāmī ḥamsesi ile peleng-i kūh-ı nazım idi Bu beş beyt ile ey Zāfī biz anuñ nicesin urduk	Gazel / 5 Beyit		. - - - . - - - . - - - . - - -	
52a	Zāfī	Bir melek yüzlüye dil şem‘ini yandurdum yine Ben beni pervāneveş ödlara yandurdum yine	Okıdum la‘l-i leb-i yār üzre bir şīrīn gazel Ehl-i zevkūñ Zāfī yā ağzım şulandurdum yine	Gazel / 5 Beyit		- - - - - - - - - - - - - - - -	

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
52b	Bākī	“Şanma iklīm-i dile hâkim olan cânumdur” “Sîne de tîr-i ğam-ı ğamze-i cânânumdur”	Zâhirâ gerçi gedâ-şüretim ammâ Bākī Mağzen-i genc-i ma'âni dil-i vîrânumdur	Gazel / 5 Beyit		· ·	
52b	Bākī	Ne sâkîdür lebûn ğam bezmine yaşum şarâb eyler Ne âteşdür muhabbet ödî kim bağrum kebâb eyler	Yetişgil ölmeden ey cân şâbîbi dest-gîr ol kim Bedende cân-ı Bākī turtmayuben ıztırâb eyler	Gazel / 5 Beyit		· ·	
52b	Bākī	Ezelden şâh-ı 'aşkuñ bende-i fermâniyuz cânâ Muhabbet mülkinûn sultân-ı 'âlî-şâniyuz cânâ	Cihânî câm-ı nazm şi'r-i Bākī gibi devr eyler Bu bezmûn şimdi bizde Câmî-i devrâniyuz cânâ	Gazel / 5 Beyit		· ·	
53a		İrmedi pâyâne gitdi derd-i yâr-ı hasrettüm Zerre denlü kalmadı tende huzûr [u] râhatum Turduğınca arttı zihni iştiyâk-ı hasrettüm Şorar ise baña yârân nideñini hâletüm Tâli'üm mağbûn bağrum hûn-ı bahtum ser-nigün Şabra fâkat kalmadı ğâyet zebûn oldum zebûn	Mecmuada 6 mısrası bulunan nâ-tamam musammattır.		· ·	Nazım şekli eksik mısra ve bend sayısı bilinmediğinden tespit edilememiştir.
53a-53b	Siyâhî ⁶⁰	Geldi çün dârât ile kendüyi gösterdi şitâ Çağırıp didi benüm şimdi cihânda pādşâ Acı sevmez çıblığı hor görmesün yâr bana Ac u yaluñ bir ğarîbem sen 'inâyet kıl baña Hey meded öldüm İlâhi baña bir tonluk 'abâ	Âşinâluk eylemezdim gerçi ben fevr yaz ile Ol Siyâhî kandesindür çağırur âvâz ile N'ola kaçsam göricek görmezlenüp ağmaz ile İmtizâc itmez mizâcum kış diyen nâ-sâz ile Hey meded öldüm İlâhi baña bir tonluk 'abâ	Muhammes / 8 Bend	Şitâ	· ·	Şitâ-nâme-i Siyâhî
53b-54a	Rahmî	Cihân ğark-âb olupdur dîde-i eşk-i revânımdan Felekler Nîl reng olmuşdurur dūd-i duĥânımdan Melekler bâl ü per yakmışdurur sūz-ı nihânımdan Düşelden ayru şeydâ ol meh-i nâ-mihribânımdan Kevâkib her gice yummaz gözün âh u fiġânımdan	Derünüñ Rahmîyâ âlâyiş-i ğamdan kılup hâlî Yürî bir ihtiyârûn ol reh-i 'aşkında pâ-mâli Kalenderveş terâş it levh-i dilden hatf-ı âmâlî Ĥayâlî tekye-i 'aşkuñ olup meczûb-ı abdâlî Gedâlar gibi geçmek isterem nâm u nişânımda	Tahmis / 5 Bend		· ·	Tahmîs-i Rahmî
54a- 54b-55a	Ubeydî ⁶¹	Âh kim 'akîsine döndi çarĥ-ı devrân 'âkıbet Dağıdup cem'iyetüm kıldı perîşân 'âkıbet Kaçdı benden düşmene yüz tutdı cânân 'âkıbet Hasret-i la'l ile töldi gözlerüm kan 'âkıbet Tâli'üm naĥs eyledi gerdün-ı gerdân 'âkıbet Nâ-ümîdüm kalmışam 'âlemde ĥayrân 'âkıbet	Cânımı mest itdi çün kim la'li ol ğonce-femûn Pâdişâh olduñ sürüp zevk ü şafâsın 'âlemün Minnetine içme sovuĥ şuyını câm-ı Cemûn Tañrı ĥakkı çün ' Ubeydî 'âlemün var 'âlemün Fırşat el virmiş iken yâr ile sür zevk-i demûn Vây eger bu şohbeti bozarsa devrân 'âkıbet	Müseddes / 6 Bend		· ·	Müseddes-i 'Ubeydî Râst

⁶⁰ Gülşah Cangöz, **Siyâhî Dede Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli, 2010; Bayram Ali Kaya, Lefkoşa Mevlevihânesi'nin Şair Şeyhlerinden Siyâhî Mustafa Dede, **Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi**, 1(1), 2017, s.15-38, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁶¹ Ünlü, a.g.e., s.?, çalışmasında bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vež.	Açıkl.
55a-55b	Rahmî	Tâ ezel hâküm ki tahmîr oldı tînet bağladı Cevher-i 'aşka maḥal için liyâkat bağladı 'Unşur-ı pākümde kudret bunca ḥalet bağladı Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağladı Bir şanem yādına zünnâr-ı muḥabbet bağladı	Ġarḳ-ı hün-âb olsa lâyık Rahmî yâ bu çeşm-i ter Şâhid-i maḳşûda irgürmez sipîhr-i kînever Pisteri ḥâk-i 'anâ bālînidür seng-i meder Yâd-ı la'lûnle Ḥayâlî nüş idüp hün-ı ciger Gör ṭabîb-i hicr aña cânâne şerbet bağladı	Tahmis / 5 Bend		---- ---- --__	
55b-56a	Rahmî	Muḥabbet 'arşasında bunca serler ḥâk-sâr ancak Kimi olmuş gedâ-yı 'aşk kimi şehryâr ancak Görüp ḥaṭt-ı ğubârın kâkül ile bî-karâr ancak Şabânûñ ḥâtîr-ı küyında yâruñ pür-ğubâr ancak Benüm gibi o daḥî bir perîşân rûzgâr ancak	Çekerken şâm-ı ḥasret içre Rahmî rûze-i hicrân Naşîb oldı seḥergeḥ aña bezm-i vuşlat-ı cânân Yaḳalar çâk olup çarḥa irişdi na're-i mestân Şeb-i 'îd eyledi gerdün hilâlûñ câmını gerdân Ḥayâlî daḥî içmez zâhid-i perhîzgâr ancak	Tahmis / 5 Bend		---- ---- ---- ----	
56a-56b	Fevrî	Taḥrî her şaḥşa temennâ-yı dil u cânın vire Kâfire küfrini ehl-i dîne îmânın vire Şeḥ ü şüfye ḥubân-ı hür u rıdvânın vire Çâh ile câh ehl-i 'aşka genc-i irfânın vire İsterin Ḥâk ḥaste-dil 'uşşâka cânânın vire Umarın derdin viren Allâh dermânın vire	Derd-i hicrân Fevrî yî şol denlü itdi ḥaste-ḥâl Kim gelüp gördükde aḥvâlin ṭabîb-i ḥoş-ḥîşâl Ṭutdı nabzın gördi kim kendü 'ilâc itmek muḥâl Ḥâkka tû feyz itdi aḥvâlin o dem ferḥunde kâl İsterin Ḥâk ḥaste-dil 'uşşâka cânânın vire Umarın derdin viren Allâh dermânın vire	Müseddes / 5 Bend		---- ---- ---- ----	
56b-57a	Fazlî	Kanâdum altına 'ankâ gibi biñ kühsâr aldum İçinde pençe-i kahr ile kebk-i dil-figâr aldum Muḥabbet kâfinuñ gerçi şikârın bî-şümâr aldum 'Adû-yı zâğ elinden bir terzev-i şîvekâr aldum Daḥî ben şâh-bâz-ı 'aşk olaldan bir şikâr aldum	Olup Fazlî gibi ser-kestesî bir mâh-ı ruḥsârûñ Varup dellâl-i bâzâr dil-i küyına o dil-dârûñ Hezârân ceḥd ile ikrârını aldum o 'ayârûñ Nuḳûd-ı şabrumı virdüm metâ'-ı vaşlma yâruñ Görenler Zâtîyâ cânlar virür bir yâdgâr aldum	Tahmis / 5 Bend		---- ---- ---- ----	
57a-57b	Hâfîz ⁶²	Ey şabâ büy-ı gül-i reyḥânüm almaḳ yol mıdur Yâ nesîm-i zülf-i müşg-eşşânüm almaḳ yol mıdur Âl şunup naḳl-i leb-i ḥandânüm almaḳ yol mıdur Meclis içre büse-i cânânüm almaḳ yol mıdur Öldürüp ben nâ-tüvânî cânüm almaḳ yol mıdur	Çekmeyince nice dem 'âşîḳ belâ vü miḥneti Geçmeyince cânına 'aşkuñ cefâ vü şiddeti Hâfîz el virmez aña yaruñ şafâ vü vuşlatı Ey kilâb-ı küy-ı dil-ber size n'itdi Ḥayretî Çağrışup her biriñüz dâmânüm almaḳ yol mıdur	Tahmis / 4 Bend		---- ---- ---- ----	
57b-58a	Lâf urup bülbül gibi germiyet-i da'vâyı ko Yan muḥabbet şem'ine pervâneveş pervâyı ko Çârsû-yı 'aşka gel mersûdi yoḳ sevdâyı ko Vaḥdet isterseñ ferâgat eyle hüy [u] hâyı ko Keşret-i dünyâdan el çek ey gönül ğavğayı ko	Serser iden serv-i bâlâyı bilindükdür señün Pâydur gül mübtelâyı der-kemendüñdür senüñ Hem günânı bir kimesne müstemendüñdür senüñ Ḥayretî bî-çârede bir dermendüñdür senüñ Kıl nazar aḥvâline lutf ile istiğnayı ko	Tahmis / 8 Bend		---- ---- ---- ----	Tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

⁶² Emrullah Yakut, **Ferdî'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi (İnceleme-Metin)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2015; Rabia Derya Tuyan, **Ayıntablî Hâfız ve Divanı İnceleme-Metin-Dizin**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2007, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti/bendi	Makta' beyti/bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
58a-58b	Usulî	Yâ İlâhi vâdî-yi 'ișyânda kaldum bî-meded 'Abd-ı 'âşiyem suçum bî-'add u cürmüm bî-'aded Şimdi şey' li'llâhe geldüm kılma ben dervîşi red Fazluña bel bağladum yâ vâhid u ferd u ehad Cümlenüñ ma'bûdî sensin dâyimâ hayy-ı ebed	Ey Uşulî zât-ı Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Dillere zikre mülâyim Hâkdan özge nesne yok Zâhir u bâtında Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Seyyidüñ gönlinde Hâkdur Hâkdan özge nesne yok Ol fakîrûñ hem dilinde her dem ider yâ ehad	Tahmis / 7 Bend		---- ---- ---- ---	
58b-59a	Şanma cânâ gül yüzün dil murğını zâr eylemez Câna müjgânun cefâsın bülbüle hâr eylemez Yaluñuz baña sitem hañt-ı siyehkâr eylemez Dem mi var cevri ü cefâ zülf-i sitemkâr eylemez Lahza mey vardur beni ol çeşm bîmâr eylemez	Eşk-i çeşmi çeşme-i giryânuñ oldı 'ayn-ı cû Sen dürr-i nâ-yâb için her suye eyler cüst ü cû Gör ne dir elkañtdur yâr ile şâh nîk [u] hû Kâse-i çeşmi Muhibbî nün cevâhirlle tolu Dem mi vardur kim şehâ pâyuña îşâr eylemez	Tahmis / 5 Bend		---- ---- ---- ---	Tahmis yapan şairin mahlası yoktur.
59a-59b	Hayretî	Geldi eyyâm-ı şafâ irişdi eyyâm-ı bahâr Gül gibi açıldı güldi her gönül bî-ihtiyâr Her kişi la'lin ayağ aldı eline lâlevâr Mey çıkup başına oldı her gedâlar tâcdâr Ben belâ küncinde kaldum derd ile bîmâr u zâr Âh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr	İt rakîbün bahtını devründe meymün eyledün Tâli'in zâguñ hümâ gibi hümâyün eyledün İşin ol bed-geverün varduka altun eyledün Hâşılı her kem-'ayârûñ kadrin efzün [eyledün] Hayretî bî-çâreyi kahr ile mağbün eyledün Âh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr	Müseddes / 5 Bend		---- ---- ---- ---	
59b-60a	Râzî ⁶³	Mâcerâ-yı sayıl olursa gözinde yaş olan Derd-i dil hâlin şorarsa kara bağı yaş olan Dilesin ey râh-ı miñnetde baña yoldâş olan Leşker-i mülk-i gama şimdi ben oldum baş olan Eyledüm 'azm-ı sefer gelsün berü yoldâş olan	Vâkıf olmağ isteyüp esrâr-ı hicr-i dil-bere Mâcerâ-yı sayıl olsam Râzî yâ çeşm-i tere Kâ'ile bu beyt-i garrâ nağş olur rûy-ı zere Yaş döküp gözden yüzün cârübveş sürsün yüze Sa'iyâ(?) şâhn-ı serâ-yı firâte firâş olan	Tahmis / 6 Bend		---- ---- ---- ---	
60a-60b	Rahmî	Sâlik-i râh-ı hañkât ol dilâ şimden girü Çâk idüp zerrîn kabâyı gey 'abâ şimden girü Meskenün olsa n'ola künc-i fenâ şimden girü Âhîr oldı çün 'ömür geçdi hevâ şimden girü N'ideyin el virdügin dünyâ baña şimden girü	Merd-i dâna-dil nazar kılmaz cihâne Rahmî yâ Bî-bekâdur kârgâh-ı 'âleme irer fenâ İşbu ma'nîden dimişdür sâlik-i râh-ı Hudâ Bir gün âgâh olmadun düş gibi geçdi mâ-mezâ Şâlihâ hâlün n'olur bârî aña şimden girü	Tahmis / 5 Bend		---- ---- ---- ---	
60b-61a	Fazlî	Nesîm-i şubh esse şâhn-ı 'âlem sebzezâr olsa Çiçekler dürlü rengiyle kamu nağş-ı nigâr olsa Zemîne dâmen-i gülden kızıl altun nişâr olsa Güzellik nev-bahârında cihân bâği bahâr olsa Baña ol yüzi gülşensüz gerekmez ger hezâr olsa	Tutalum mülket-i 'Oşmânun oldum Fazlî yâ şâhı Gerekmez baña bu dünyâ-yı dünüñ 'izzet u câhı Felekde ödlara yansun n'edeyin mihr ile mâhı Başum alup giderdüm ben 'adem mülkine deg Âhî Öte yanında dünyânun eger bir reh-güzâr olsa	Tahmis / 5 Bend		---- ---- ---- ---	

⁶³ Atike Koduz Okur, **Râzî (Abdüllatif)(Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divânının Tertibi)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya,1994; Mehmet Elaldi, **Bursalı İbrahim Râzî Divanı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Erzurum, 2017, çalışmalarda bu şaire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
61a-61b	Rihletî	Şüfiyâ şanma şakın şan'at-ı 'aşkı 'amelî Bu muhabbet ile müddet ezeldür ezeli Evvelin dirseñ eger 'äleme Mecnûn meşeli Nev-bahâr oldı gönül sev yine bir bi-bedeli Eger uşlu iseñ 'âlemde deli ol be deli	Mey içüp Rihletî yâ kalbimüzi şâf idelüm Yine ol pür-sühen-ı sözlerin evşâf idelüm Kıssa-i câm-ı Cemi gel berü heb lâf idelüm Koyalum lâf u güzâfi gelün inşâf idelüm Hayretî'nün katı mestâne degül mi gâzeli	Tahmis / 5 Bend		· · · · · · · · · · · · · · ·	
61b-62a	Yetîmî ⁶⁴	Hüsnuñ ziyâsı 'äleme ey dil-rübâ yiter La'lün şafâsı cânuma her dem garrâ yiter Hâl-i rehûñ bu sîne de dâğ-ı cefâ yiter Dil kişverine zülf-i siyâhuñ belâ yiter Yakmağa bu vilâyeti bir ejdehâ yiter	Kimse Yetîmî sen gibi bî-'izzet olmasun 'Âlem içinde (...) bî-hürmet olmasun Aç ol cihânda minnet ile ni'met olmasun Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun Örti döşeñ Necâtiye bir bu riyâ yiter	Tahmis/ 5 Bend		· · · · · · · · · · · · · ·	
62a-62b	Hitâbî	Ey gözüm ağla ki bir gonce-i handânım yok Yüzüme güle bakar nergis-i mestânem yok Gülüp açılmağa bir şüh-ı sühandânım yok N'edeyin şahn-ı çemen seyrini cânânım yok Bir yanumca şalınur serv-i hırâmânım yok	Büse-i lebleri cân üstine cânlar eyler Kim anı şatup alanlar ne ziyânlar eyler Gel göre eşk-i Hitâbî nice kanlar eyler Enverî gülşen-i küyuñda muğânlar eyler Deme ey gonce-dehen bülbül-i nâlânım yok	Tahmis / 5 Bend		· · · · · · · · · · · · · · ·	
62b	Ey gonce-dehen eyleme nâ-dân ile şöhbet Hâr eylemesün sen gül-i bî-hâr ile şöhbet Bu bende muhâl eylemek ol hân ile şöhbet Dil gerçi diler kıлмаğı cânân ile şöhbet Eyler mi gedâ degmede sultân ile şöhbet	Bir dil-ber-i ra'nâ durur ol şaçları sünbül Murg-ı dil ider gülşen-i hüsnuñde çü gülğul Kuşatmaz anuñ nâlesin ol beñleri fülful Rüşen bu şafâlar süre gün toğmıya bülbül Bir gice kıln ol meh-i tâbân ile şöhbet	5 mısralı bendlerden oluşan musammattır. 4 / Bend		· · · · · · · · · · · · · ·	Mahlas geçmediğinden nazım şekli tespit edilememiştir.
63a	Nihânî ⁶⁵		Ey Nihânî nice 'uzlet tutmayam 'âlemde kim Yâd u bilişden bugün bir toğrı yârum yok benüm	Gazel / 4 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · ·	Matla beyiti yoktur.
63a	Ahmed	Bu gün meydân-ı 'aşk içre şu kim merd-i melâmetdür Ta'alluğdan hâlâş oldı biri anuñ selâmetdür	Gözün yaşın görüp Ahmed senüñ çün cümle 'âlem dır Ne hoş deryâya garğ olmaz meger şâhib kerâmetdür	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	

⁶⁴ Zehra Piroğlu, **Yetîmî (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1996, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁶⁵ Mesut Dursun, **Nihânî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990; Ayhan Yakşı, **Nihânî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Dîvân'ının Tenkidli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 1993, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
63a	Yahyā	Şubh-ı şādık gibi ey gāfil ağırdı şakaluñ Haberuñ yok seni penbeyle boğazlar eceluñ	Sözleruñ mürşid-i kāmil sözidür ey Yahyā Hāşılı hayli fenā virdi bize bu gazeluñ	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
63b	Gedāyī	Getür sākī şarāb-ı nābı kim devr-i zamāndur bu Geçürme fırsatı zīrā ki çarh-ı bī-amāndur bu	Unutma itdügüñ cevri Gedāyi kuluña şāhum Senüñle söyleşem cānā zamān ile zamāndur bu	Gazel / 6 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	Gedāyi Şeydā
63b	Meylī	Murğ-ı dil ey yüzi gül küyuña varmağ ister Talebidür bāl u perī yoğken uçmağ ister	Cān virür leblerini öpmege yāruñ Meylī Şanmañuz siz anı kim büse-i iblāğ ister	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
63b	Fazlī ⁶⁶	Āsitānından beni derd aña dūr itdi habīb Kimse yā Rab olmasun bu dār-ı gurbetde garīb	Āh u derd o dirīgā dehr-i dūnuñ Fazlīyā Derd ü gam olmış baña nāz u ne'īminden naşīb	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
64a	Rahmī	Ne kanlar dökdüğün 'arz itse çeşmüm yāre āl añlar Tenüm gāmdan hilāle döndi dirsem hayāl añlar	Sūhan bezminde Cāmīdür bilen keyfiyyet-i hālüm Hayālāt-ı kemālüm Rahmiyā ancak Kemāl añlar	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
64a	Figānī	Yüzüm zerd ü yaşum āl oldı dirsem yāre āl añlar Miyānuñ fikri mü kıldı tenüm dirsem hayāl añlar	Figānī sūz-ı Hüsrevden yaqarsın sūz-ı iş'arı Nezāketde Hasan sensin kemālātuñ Kemāl añlar	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
64b	Fuzülī	Ne görür ehl-i cefā bende vefādan gayrı Ne bulur şem'i yağan kimse ziyādan gayrı	Bezm-i 'aşk içre Fuzülī nice āh eylemeyem Ne temettu' bulunur neyde şadādan [gayrı]	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
64b	Hüsrev	Āk sād ile şehā bir gül-i beyzāsın sen Yā şadef içre nihān lü'lü'-i lālāsın sen	Gerçi hūb eyledi evşāfuña Hüsrev ammā Daği a'lā daği zībā daği ra'nāsın sen	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	
64b-65a	Hüdāyī	Cāme-i mā'ī ile gökde Mesihāsın sen Āsmān içre yāhud mihr-i mücellāsın sen	Māyil olsa saña dil-teşne Hüdāyī 'aceb Bir içüm taze vü ter ābid-i şafāsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · · · · · ·	

⁶⁶ Özkat, a.g.e., s.? ve Erdem, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
65a	Vālî ⁶⁷	Siyeh atlasla şehâ Ka'be-i 'ulyâsın sen Şeb-i deycürda yâhud meh-i garrâsın sen	Bâğ-ı hüsn içre nice gonce-i zîbâyise yâr Vâlîyâ 'aşk ile bir bülbül-i güyâsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	Vâlî
65a-65b	İlmî ⁶⁸	Câme-i sürh ile bir gonce-i zîbâsın sen Bâğ-ı hüsn içre yâhud lâle-i hamrâsın sen	' İlmî -i zâr n'ola vaşfuñi rengin itse Bâğ-ı cennetde açılmış gül-i hamrâsın sen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	'İlmî Şeydâ
65b	Rahmî	Dehân-ı yâr hayâliyle dem-be-dem 'âşık Vücüdün eyledi yok yirlere 'adem 'âşık	Taḥammül eylemeye Rahmîyâ sipihri belâ Çeker şu deñlü belâlarla bâr-ı gam 'âşık	Gazel / 7 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	Rahmî Şeydâ
66a	Rahmî	Ne dil-i ḥaste-i mecrûḥuma merhem bulunur Ne zamân guşşaları def'ine hem-dem bulunur	Rahmîyâ yâr vişâline karîb oldukça Âh kim her yañadan mâni'-i maḥkem bulunur	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
66a	Rahmî	Gün ruḥlarıñuñ şevkı dile tâb-ı muḥabbet Kâküllerüñüñ her hamı kullâb-ı muḥabbet	Dil zevrakı düşdi çıkamaz çâh-ı zeḳandan Rahmî n'ola dirse aña girdâb-ı muḥabbet	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
66b	Rahmî	Toludur 'aşkuñ şarâbından felek ḥum-ḥânesi Nüş idüp Mecnûn ile oldum anuñ dîvânesi	Bir şadefdür baḥr -ı 'aşk içre bu 'âlem Rahmîyâ Kimse bilmez kıymetüm anuñ benüm dür-dânesi	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
66b	Rahmî	Elüñden ne gelür ey dil hayâl-i yâr ile eglen Cüdâ düşdüñ çü yârüñdan fiğân u zâr ile eglen	Nice bir yanasın Rahmî firâk-ı yâr ile her-dem Yürî şimden girü dün gün gam-ı dil-dâr ile eglen	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
67a	Rahmî	Sîneye gelmeyeli sîm-berüm Geldi yaş yirine ḥün-ı cigertüm	Kaşr-ı eflâki müşebbek itdi Rahmîyâ nâvek-i âh-i şehertüm	Gazel / 8 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	
67a	Ulvî	Âh kim tîr-i cefâ cânuma te'sîr itdi Var ise gamzelerüñ katlûme tedbîr itdi	' Ulvîyâ def'-i gam itdi diyü endîşeyi ko Re'y ü tedbîr nedür anı ki taqdîr itdi	Gazel / 5 Beyit		· · · · · · · · · · · · · · · ·	

⁶⁷ Hanife Koncu, **Vâlî Dîvânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 1998, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁶⁸ Serhat Oğuz, **İlmî Dede El-Mevlevî El Bağdadi Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Master Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2002; Bekir Çetinkaya, **İlmî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 2003 çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
67b	Ulvî	Sāyeveş hāk oldı cismüm kıdd-i cānānum görüp Lāle gibi yandı bağrum verd-i hāndānum görüp	Kākül-i miskīn-i yāre 'Ulvīyā dil virdigüm Hālk-ı 'ālem bildiler hāl-i perīşānum görüp	Gazel / 5 Beyit		--- --- --- ---	'Ulvî Şeydā
67b	Ca'fer	Öldi cān gūşadan behey kāfir Döndi tābūta ten behey kāfir	Beyt-i ma'mūr iken dil-i Ca'fer Böyle yakmak neden behey kāfir	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	Ca'ferî
68a	Rahmî	'İzārunda bu zūlf-i 'anber-ālūd Görinür āteş üzre nitekim dūd	Vişāl olsa n'ola Rahmiye hicrān Hālile gülşen oldı nār-ı Nemrūd	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	
68a	Fevrî ⁶⁹	Beñzetme şem'î haddine yāruñ gözet edeb El-hadd-ı nūr-ı Aħmed[ü]'ş-şem' bū-leheb	Çeşm-i dehān u hāttıdur ey Fevrî ol şehūñ Āşüb-ı Türk şūr-ı 'Acem fitne-i 'Arab	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	
68b	Nizāmî	Yine dil murğı kādīmî vatanın yād eyler İRmege irmez eli nāle [vü] feryād eyler	Dağı yanumda Nizāmî adını añma dimiş Gör ne luğf ile bu bî-çāre seni dūr yād eyler	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	
68b	Nizāmî	Ey nesīm şeheri müşk-feşāndur nefesūñ Vardur ol zūlf-i semen-sāye meger dest-resūñ	Micmer-i tende Nizāmî dil ü cān 'ūdın yak Ger dilerseñ kıla etrāfı mu'ağtar nefesūñ	Gazel / 8 Beyit		--- --- ---	
69a	Cem ⁷⁰	Mestāne gözün bağrumı pür-hūn ider ey dōst Hem 'aks-i ruħuñ başumı gül-gūn ider ey dōst	Şīrīn lebūñuñ şevkine Cem cānını virdi Gōñlin şaçūñuñ fikrine ma'nūn ider ey dōst	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	
69a	Mihri	Ğamzeñ ğarazı cān ise cānā ne tekellūf Başumda senūñ cān dağı cānāne tekellūf	Mihri saña biñ cān diler iseñ virür ey dōst Bir büse vire sende aña rindāne tekellūf	Gazel / 5 Beyit		--- --- ---	

⁶⁹ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁷⁰ Ersoylu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Tablo 17: (Devamı)

Yp. nr.	Mahlas	Matla' beyti /bendi	Makta' beyti /bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vez.	Açıkl.
69a-69b	Mihri	Ruḥuñ envâr-ı şevkinden tolpudur bu cihân âteş Vücüdüm mülkini yaḡsa ‘aceb mi bu yanan âteş	Çıkar cân mülkini şerh-i ‘ademden Mihri dil-ḡaste Fedâ kıl yâr yolına ki ider nâ-geh ziyân ateş	Gazel / 5 Beyit		· - - - - · - - - - · - - - - · - - - -	
69b	Naziri	Yüzüñ nûrından ey mehrü pür oldı kalb u cân âteş Deli sensüz olam bir dem beni ūtar hemân âteş	Semender gibi düşmişdür yanar nâr-ı qarâkuñda Naziri iştiyâkıyla nite kim her zamân âteş	Gazel / 5 Beyit		· - - - - · - - - - · - - - - · - - - -	
69b-70a	Aḡmed	Bir varak kâğıd ile yâr beni yâd idicek Bu şevâbı bulmaz biñ kulın âzâd idicek	Aḡmedüñ adı ger ümmele okunan bu durur Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yâd idicek	Gazel / 7 Beyit		· · - - - · · - - - · · - - - · · - - -	
70a	Rahmi	Bulmağ için yârumı gezdüm bütün dünyâyı ben Cânda buldum şoñra ol mâh-ı cihân-ârâyı ben	Küy-ı yâruñ ḡaletin zevk eyleyelden Rahmiyâ Gözüme göstermez oldum cennetü'l-me’vâyı ben	Gazel / 5 Beyit		- · - - - - · - - - - · - - - - · - - -	
70a	Şiyâbi (?)	Eflâke çıkdı düd-ı siyâhum benüm begüm Göge boyadı gökleri âhum benüm begüm	Pîr eyledi Şiyâbiyi (?) ‘aşkuñ cevân kâmen Yazuk cevânsın almağıl âhum benüm begüm	Gazel / 5 Beyit		- - - · - · - · · - - · - - - ·	
70a-70b	Şiyâbi (?)	Bu gün bir mâh-ı ruḡsârüñ dil u cân mübtelâsıdır Beni ödlara yaḡan ol mehüñ mihr-i belâsıdır	Ġamından n’ola pîr olsam Şiyâbi (?) ol sitemkârüñ Helâk iden beni ol bî-vefânuñ heb belâsıdır	Gazel / 5 Beyit		· - - - - · - - - - · - - - - · - - - -	
70b	Necâti ⁷¹	Nice bir zülfüñ ucına dil-berâ cân aşasın Bâri öldür çekmeyin her laḡza cevruñ tâsasın	Ḥançer-i hicrünüle çâk itdün Necâti gönlini Vaḡtidür kim süzen-i mihrünüle cânâ ḡaşasın	Gazel / 5 Beyit		- · - - - - · - - - - · - - - - · - - -	
70b	Şâfi	Vaşluñ yolını baḡladı çün âb u gil ey döst Ödlara yanarsa demîdür cân u dil ey döst	Şâfi şanemâ senden ırâḡ zinde ḡalursa ‘Ömrince ola bir suḡan için ḡacil ey döst	Gazel / 7 Beyit		- - - · · - - · · - - · · - - ·	

⁷¹ Ali Nihad Tarlan, **Necâti Beg Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1992 ve İsmet Şanlı, “Necâti Bey’in Yayımlanmamış Gazelleri”, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(1), 2017, s. 267-281, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. METİN

2.1. Metni Kurarken İzlenen Yöntem

Mecmua, iki bölüm halinde incelenmiştir. İlk dört varakta bulunan metinler ana metinden ayrı değerlendirilmiş ve metinler dipnot bölümünde verilmiştir. İlk bölümdeki şiirler ayrı numaralandırılmıştır.

Her şiire bir numara verilmiştir. Metni kurarken ilk şiir numarası yazılmıştır, ardından eğer şiirde başlık kullanılmışsa şiirin başlığı verilmiştir, sonra şiirin vezni yazılmıştır. Mecmuada beyitlerle yazılan şiirlerin beyit numaraları Latin rakamlarıyla, bendlerle yazılan şiirlerin bend numaraları ise Romen rakamlarıyla gösterilmiştir.

Mecmuada her şiirde başlık kullanılmamıştır. Ana metne sadık kalınarak başlıkla verilen şiirler başlıkla yazılmıştır. Başlık kullanılmayan şiirlerde sadece şiir numarası verilmiştir.

Mecmuadaki bazı şiirlerde metin tamiri yapılmıştır. Metin içinde eksik veya fazla olan hece, kelime ve mısralar, beyit ve bendlerde [] ile gösterilmiştir.

Metni kurarken yazım birliğini sağlamak için İsmail Ünver'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"⁷² makalesi dikkate alınmıştır. Fakat " ne eyler, ne ola vb." gibi kelimelerde vezin gereği düşürülen ilk ünlüden sonra apostrofla gösterilmemesi gerektiği şeklindeki önerisine bağlı kalınmamıştır.

Metinde tespit edilen şairlerin genel olarak 16. yüzyıldan olması ve mecmuanın imlâ özellikleri de göz önünde bulundurulduğunda mecmuadaki şiirler Klasik Osmanlı Türkçesi döneminin dil özelliklerine göre yazılmışlardır.

Mecmuada Arapça kelimelerin ortasında kullanılması gereken ة kullanılmamıştır, hemzenin yerine ٰ nin kullanıldığı görülmektedir. Bu kelimeler "mâ'il" yerine "mâyil", kâ'nat" yerine "kâinat" şeklinde yazılmıştır.

⁷² İsmail Ünver, Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler, *Turkish Studies*, (3) 6, 2008, s.1-46

Yazım birliğini sağlamak için iki şekilde yazımı olan kelimelerden bir tanesi seçilmiştir. “bihişt/ behişt, küster/güster” gibi.

Metinde silik olan ve okunamayan kelimelerin yerine “(...)”, okunuşundan emin olunmayan kelimelerin yanına ise “(?)” konulmuştur.

Metinde geçen ayetler italik olarak verilmiştir. Ayetlerin açıklaması dipnot bölümünde verilmiştir. Bir mısranın tamamı Arapça olarak verilmişse mısra Arap harfleriyle yazılmış ve mısraların açıklamaları dipnot bölümünde gösterilmiştir.

Metindeki noktalı harflerde, noktaların kullanılmamasından kaynaklanan yazım hataları kelimelerin sözlükteki yazımları dikkate alınarak yazılmıştır.

Mecmuada bulunan şiirler, daha önce yapılmış olan tez çalışmaları, yayımlanmış divanlar ve makalelerde bulunan şiirlerle karşılaştırılmıştır. Şiirlerdeki nüsha farklılıkları ve divanlarda bulunmayan şiirler dipnot bölümünde belirtilmiştir. Bunun yanında şiirlerdeki vezin aksaklıkları, metindeki anlam bozukluğu olan kısımlar ve metin içinde ayrıca verilmesi gereken bilgiler dipnot kısmında verilmiştir. Metni eksiksiz olarak verebilmek için metin esas alınmıştır. Nüsha farklılığını belirtmek için izlenen yöntem sırası şu şekildedir:

1. İlk olarak şiir numarası verildi.
2. “/” işareti konuldu.
3. Beyit ve bend numarası verildi. Mısralar a, b, c, d, e, f, g, h, ı, j, k, l, m şeklinde gösterildi.
4. İlk olarak kelimenin mecmuadaki hali verildi, sonra “:” işareti kullanıldı, ardından kelimenin divandaki hali yazıldı.
5. Kelimelerin geçtiği beyit/ bend / mısra sıralamaları divanda farklı ise divandaki numaralandırma kelimenin yanında verildi.
6. Mecmuadaki beyit, mısra ve bendler için M, divanda bulunan D kullanıldı. Mecmuada bulunan divanda bulunmayan mısra beyit benler için – D, divanda olup mecmuada olmayan şiirler için – M gösterildi.

2.2. Transkripsiyon Alfabeti

Transkripsiyon harfleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 18: Transkripsiyon Harfleri

آ / ا	a, e, ā	ص/صد	Ş, ş
ء	'	ض/ضد	Ž, ž, -D, d
ب/بـ	b	ط	T, t
پ/پـ	p	ظ	Z, z
ت/تـ	t	ع/عـ	'
ث/ثـ	Ṣ, ṣ	غ/غـ	Ġ, ġ
ج/جـ	c	ف/فـ	f
چ/چـ	ç	ق/قـ	Q, q
ح/حـ	H, h	ك/كـ	k, g, ğ, Ń, ñ
خ/خـ	H, h	ل/لـ	l
د	d	م/مـ	m
ذ	Z, z	ن/نـ	n
ر	r	و	v, o, ö, u, ü, ū
ز	z	ه/هـ /هـ	h, a, e
ژ	j	ی/یـ /یـ	y, i, î, ĩ, ā
سرس	s	Vâv-ı ma'dûle	˘
شش	ş		

2.3. Transkripsiyonlu Metin

[2a]⁷³

[3a]⁷⁴

⁷³ 2a varagından 4a varagina kadar olan metinler ana metinden göstermiş oldukları farklılıklar nedeniyle dipnot kısmında verilmiştir.

[2a] 1

“Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün”

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

1. Bir (...) mâh ile hümâ-yı lâ-mekânuz dârında

Pençe-i şâhîn çeşmi bite (?) firâk ider

2. Bir gün elbette olur terk (...) gelür kân

Jeng-i 'âşık ol mübârek hâki kim nemnâk ider

3. 'Âşık oldur bir tecelli-i ğınâ-yı kalb ile

İstese dünyâ vü mâ-fihâyı istimlâk ider

4. Çeşm-i istiğnâyı yumsa dîde-i h'âyidesi

Hâki yâkût bedehşân la'l-i nâbî hâk ider

5. Şems(?) kürs kâyinâtı zerden aşğar görür

Nüzhetâ (?) her kim ki fehm-i ma'ni levlâk ider

Şiirde hem mürekkebin yayılması hem de yazının bozuk olmasından dolayı bazı kelimeler okunamamıştır. Metindeki bu eksiklikler veznin aksamasına ve yeşil mürekkeple belirtilen mahlasın okunamamasına neden olmaktadır.

⁷⁴ [3a] 2

“Fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilâtün/ fâ'ilün”

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

1. Çeşm (...) lahza lahza pür-füsün olmağdadur

- ‘Aşık-ı bî-dil giriftâr-i cünûn olmağdadur
2.Ol elif kâmet baña meyl itmez ammâ rastı
Kâmetüm günden güne hasretle nûn olmağdadur
3.Âteşin âhum virüpdür zülfüne şad-tâblık(?)
Anda şad(?) dil bî-çarâr u bî-sükûn olmağdadur
4.Yâr nâz ile tekellüm eyledükçe reşkden
Goncunuñ gülşende her dem bağru hûn olmağdadur
5.Hâlûnün sevdâsı oldı aşl-ı sevdâ-yı cünûn
Ol cünûn içre **SİRÂMÎ** (?) zû-fünûn olmağdadur

3

“Fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1.Na‘l-i sim rahşen-i bahtum bâzgün olmağdadur
Gam baña mülk-i belâya reh-nümün olmağdadur
2.Gamzesinden zahmnâk olmağla hûn oldı ciger
Dil cigerden dide dilden garq-ı hûn olmağdadur
3.Cân gam-ı zülf-i perîşân ile ol leylî düşün
Dâhil-i cem‘iyyet-i ehl-i cünûn olmağdadur
4.Meclisinde ta‘n-ı ağyar ile yerden olduğum
Ba‘iş-i germiyet dâğ-ı derdin olmağdadur
5.‘Aşk-ı gâlib yâr bî-pervâ vü i‘dâmetinün
Âh kim gitdükçe dil zâr u zebûn olmağdadur
6.Çekmeden derd ü belâ-yı ‘aşkıni mihr dilerün
O meh-i üftâde bî-sabr u sükûn olmağdadur
7.Hayf ideler bâlânişin merd-i istiğnâya kim
Zîr-dest miñnet-i dünyâyı dñn olmağdadur

75

[3b] 4

“Fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1.Dide ‘aşkuñla ki pür-la‘l-i sirişk-i terdür
Ėayriye harc idemem iki gözüm cevherdür
2.Dil-rübâlar felek-i hüsne kevâkib gibidür
Benüm ol mâh-veşüm dil-ber-i meh-peykerdür
3.Şahn-ı gül-zâr-ı lefâferdür anuñ ruhsârı
Ol iki nergis-i şehlâlar aña ‘abherdür
4. Mâhi-i baħr-i melâhatdür atılmış taşra
Taķılan şanmañ o mâhuñ beline hañçerdür
5.Gele ey Rühî-yi şeydâ ko bu dîvâneligi
‘Aķluñı başuña cem‘ ile turan dil-berdür

5

- 1.Bir kökerçin uça geldi ol
Zamân Muştafânın dizine ķonu

6

“Fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1.Yeter ey kân-ı kerem bendeni maķtül itdün
Cür‘a-âşâm mey-i va‘de kimeyonî itdün

7

Ėıt‘a

“Fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilâtün/ fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

- 1.Ėara taşı kızıl ķan ile rengin itseñ

[4a]⁷⁶

[4b]

1⁷⁷

Bākī Efendī

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. “Yazdı bahār āyet-i hüsnuñ varak varak”

“Gül muşhafından oqıdı bülbül sebak sebak”

2. “Aşkuñ yolında bulmadı dil emn ü rāhatı”

“Tātār-ı ğamzeñ eyledi yağmā konak konak”

3. “Yād-ı lebüñle ‘işret için büstānlara”

“Allāh çekildi bāde-i gül-gün kabağ kabağ”

4. “Kaddüñ nihāli ruĥlaruñuñ ālı gerek bize”

“Gül deste deste tāze fidānlar kucağ kucağ”

5. “Mesken tıtalı küşe-i ebrüda çeşm-i yār”

“Āşüb [u] fitne şaklanur oldı bucağ bucağ”

6. “Bākī işigi ĥakine düşmiş niyāz ider”

Rengi tağyır olur amā la‘l-i Bedeşşān olmaz

2. Eyleseñ tūtiye ta‘līm-i edā-yı kelimāt

Sözi insān olur ammā özi insān olmaz

Metinde mahlas yoktur ancak şiir Fuzûlî’ye ait bir kıtadır. Divan’da üç beyitten oluşan metin, mecmuuda iki beyit olarak verilmiştir. Birinci beyitin birinci ve ikinci mısralarında vezin aksamaktadır.

Kenan Akyüz vd., **Fuzûlî Türkçe Divan**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1958, s.482

7/ Kıt’a : XIII

1b rengi : tab’a

olur amā : virüb

2b sözi : nutkı

⁷⁶ [4a] 8

Bir kökerçin ol zemān Muştafānın

Dizine kondı devlet diledi

Kılub eyledi Muştafāya söyledi

Diñle ey ‘ākil itdigüm leh dedi

İder ey ‘ālemlerüñ fāhrī Resül

⁷⁷ Sabahattin Küçük, **Bākī Dīvānı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, t.y., s.183, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, (Erişim Tarihi, 09.04.2020)

1 / Bākī Efendī : 242

4a ruĥlaruñuñ : ruĥlaruñ (5a) (Ruĥlaruñuñ kelimesindeki – nuñ eki aruzu bozmaktadır. Ek fazladır.)

5a küşe-i ebrüda : ol ham-ı ebrüda (6a)

5b saklanur : gizlenür (6b)

4D/ -M

“Miskīn fütāde ‘āşık-ı bī-dil babak babak”

[5a]

2⁷⁸

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Yārsız gülşen-i ‘ālem baña zindān ancak
Hāne-i dil elem-i hicr ile vīrān ancak
‘İzzet ü zillet-i ‘ālem heme yeksān ancak
“Hāl-i ‘ālem ezeli böyle perīşān ancak”
“Kimi giryān kimi nālān kimi hāndān ancak”

II.

Bu cihān içre olup kimisi mest-i dil-dār
Kimisi oldu perīşān-ı ğam-ı zülf-i nigār
Kimi sevdāyi olup tırmayalar leyl ü nehār
“Kimisi bülbül-i nālān-ı gül-i ‘arız-ı yār”
“Kimi pervāne-i şem‘-i ruḥ-ı cānān ancak”

III.

Ey gönül pīrezen dehr kime kılsa vefā
‘Aķabince döner eyler yine biñ dürlü cefā
Bu fenā-hāne[yi] şandı kimisi dār-ı beķā
“Bu cihān kimine ķaşr-ı tarab [u] ‘ayş [u] şafā”
“Kiminüñ miḥnet ile başına zindān ancak”

IV.

Ğam u şādīsi cihānuñ bir dil-i maḥzūna
Bir olup egmedi baş ‘arşada her bir dūna
‘Aşķ ile gerçi bedel oldu gönül Mecnūna
“Pāy-māl olmada āḫir şütür-i gerdūna”

⁷⁸ Urhan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“Pādişāh ile gedāsı heme yeksān ancak”

V.

Ey **Fedāyī** n’ola öldügise bī-nām u nişān
Dehen-i zikri olupdur saña çün vird-i zebān
Vādī-i ‘aşka düşüp hayret ile pīr ü cevān
“Bākıyā hānķah-ı ‘ālem-i hayretde hemān”
“Her gelen kimse bu esrār ile hayrān ancak”

[5b]

3⁷⁹

“Mef’ūlü / mefā’īlün / mef’ūlü / mefā’īlün”

__ ./ . __ / __ ./ . __

I.

Bir vech-i hüsün sevdüm ben ‘āşık-ı dīdārem
Her şeb gam-ı mihr ile encüm gibi bī-dārem
Tuymaz benüm ahvālüm gāyetde dil-efgārem
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem
Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftārem

II.

Her dem gözüme karşı yār ile gezer nāşı
Döksün mi müselmānlar andan gözümüñ yaşı
Şerh eyleyemem hergiz bağrumda çıkan yaşı
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem
Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftārem

III.

Bī-çāre ‘**Ubeydī**yem aldı beni ol āfet
Oldum yine derdüñe pā-māl-i gam u miñnet
Şimden gerü sezmem kim yüz tuta baña şihhat
Yā Rab nice dem bilmen feryād iderem her dem

⁷⁹ Ünlü, a.g.e., s.? ve Arslan, a.g.e., s.? adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Adına dimişler ‘aşk bir derde giriftârem

4⁸⁰

“Mef‘ülü / mefâ‘ilün / mef‘ülü / mefâ‘ilün”

___./_. ___/ ___./_. ___

I.

Ol dem ki fenâ buldı şehr-i dil-i âbâdum
Hîç nesneye meyl itmez bu hâtır-ı nâ-şâdum
Şimdi ğarazum bu kim egilmeye hîç âdem
Bunu dileren Hâkdan yok ğayrı murâdâtum
‘Aşk mektebine vardum yazdı bunu üstâdum
Ey bü'l-heves-i devlet mağlûb [u] mey-i ğaflet
Şimden gerü dünyâyı al saña bağışladum

II.

Tahşîl-i murâd için itdüm nice niyetler
Çok sa‘y-i belîğ itdüm çekdüm nice zahmetler

[6a]

5⁸¹

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. __/.. __/.. __/.. __

I.

Tâbiyâ dehr beni kahr ile pā-māl itdi
Tağ idüp tākatümi kâmetümi dâl itdi
Pister-i derd ü belāya düşürüp tâl itdi
Beni maqşûduma irgürmede ihmâl itdi
Ehl-i dünyâyı zer [ü] sîm ile hoş hâl itdi

⁸⁰ Eksik mısra ve bendleri olan bir musammattır.

⁸¹ Şiirin yalnızca bir bendi verilmiştir. Eksik mısra veya bend sayısı tespit edilemediğinden şiirin nazım şekli belli değildir.

Āteş-i fakr u fenāda beni çün kāl itdi
“Dār-ı dünyā deli gönlüm gibi vīrān olsa”
“Ne cihān olsa ne cān olsa ne hicrān olsa”

6⁸²

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Tā ki sen serv-i hevā-baḥşa hevādār oldum
Mūnis olup ğam ile ğuşşa ile yār oldum
Ta‘n-ı aġyār-ı raķīb ile dil-efġār oldum
Ḥāşılı cān u gönülden daḥi bīzār oldum
“Düşeli ‘aşkuña günden güne bīmār oldum”⁸³
“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

II.

Çalınmadı zerre kadar cism-i za‘īfümde mecāl
Arttı günden güne cānda ğam [u] endūh u melāl
Derd-i hicrūñ bükü ben kāmētümi itdi hilāl
Oldı şıḥḥat dil-i bīmāruma ḥod emr-i muḥāl
“Düşeli ‘aşkuña günden güne bīmār oldum”
“Allāh Allāh ne ‘aceb derde giriftār oldum”

III.

[6b] Düşeli miḥet ü derdūñ dile ey serverā
Bir dem eksilmedi cānda elem ü derd ü belā
Bulmadum miḥnet ü ğamdan n’edeyin ğitdi riyā
Āh kim ḥaste dilūñ derdine olmadı devā

⁸² Ercan, a.g.e., s.? ve Yılmaz, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

⁸³ Kalyon, a.g.e., s.423

Kalyon’nun hazırlamış olduğu çalışmada mecmuadaki mütekerrir beyit, matla beyit olarak verilmiştir ancak verilen beyit Hisālî’ye ait değildir.

“Düşeli eaşuña günden güne bīmAr oldum

AllAh AllAh ne eaceb derde giriftAr oldum Derviş OiâAlı” (Okuyucu, a.g.e., ş.423)

“Düşeli ‘aşkuña günden güne bîmâr oldum”

“Allâh Allâh ne ‘aceb derde giriftâr oldum”

IV.

Nice bir derd ü firâkuñla çekem renc-i elem

Bu **Hışâlî** kuluña rahm kıl ey şâh-ı kerem

Başuma rûz-ı ezel ‘aşkuñı yazdı çü kalem

Çâre yok n’eyleyeyin nicedeyin âh n’edem

“Düşeli ‘aşkuña günden güne bîmâr oldum”

“Allâh Allâh ne ‘aceb derde giriftâr oldum”

7⁸⁴

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Ey gönül Âl-i Nebîdür kıl nazâr her dem güle

Berg-i sebz ü bād beñzer Hâydar ile dil dile

Döndi nergis mâha sünbül oldı burc-ı sünbüle

Dehre şaldı ra‘dveş bād-ı gülistân gülğule

“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”

“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

II.

Sebz-i kâlîsin döşetdi bezm-i gülzâra çemen

Çalığör gülşende sende ey gül-i nâzûk-beden

⁸⁴ Çetin, a.g.e., s.175-176

7/ ? : Müseddes Ez-Güftehâ-yı Merhûm Derzi-zâde Ulvî Çelebî

1b bād : yâre

2b gülşende sende ey gül-i nâzûk-beden : gülşendesin ey yüzi gül gonçe-dehen

2c nihâl-i yâsemen : nihâl-i nârven

2d gonçe-dehen : nâzeñ-beden

2f eyle bülbül anda söyler bülbüle : ile söyler anda bülbül bülbüle

3d sâyedâr : sâye-vâr

5c qarâr : kenâr

[7a] Gül diyü rindâne el şallar nihâl-i yâsemen
‘Ayş u ‘işret vaktini fevt itme ey ğonce-dehen
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş eyle bülbül anda söyler bülbüle”

III.

Hem şarâb-ı erguvân hem câm-ı gül-gün lâlevâr
Hem müşâhib-i yâr-ı sâkî hem nigâr-ı şîvekâr
Hem nesîm-i cân-ı fezâ vü hem şafâ-yı cüybâr
Hem nihâl-i pür-şükûfe hem dıraht-ı sâyedâr
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

IV.

Hîâce-i bād-ı şabādan her çemen Bostān oğur
Gül Gülistān öğrenür bülbül Bahāristān oğur
Mantūku ‘t-Ṭayr’ı dem-ā-dem murğ-ı hoş-elhān oğur
Güne güne kûşe kûşe hūblar Dīvān oğur
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

V.

‘Ulvîyâ destinde tatar lâle cām hoş-güvâr
Çeşm-i nergisde görünür dāyım āşār-ı humâr
Servi kılmış cüy-ı dil-cü bezm-i gülşende qarâr
Muṭrib āsâ nağme eyler murğ-ı güyâlar hezâr
“Hem nevâ-yi ‘andelîb ü hem şadâ-yı bülbüle”
“Bâğa gel ‘ayş ile söyler anda bülbül bülbüle”

[7b]

8⁸⁵

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

⁸⁵ Metnin nazım şekli müseddestir. 5 bendden oluşan müseddesin 5. bendini ilk iki mısrası 7b varlığında bulunup kalan dört mısra ise 22a varlığında bulunmaktadır.

I.

Nice ağlamayayın ol melek ruhsarı küsdürdüm
Nice zār olmayam ol ğamzesi ‘ayarı küsdürdüm
Nice şād olayın ol serv-i hoş-reftarı küsdürdüm
Nice handān olayın ol ruḥ-ı handānı küsdürdüm
Dirġā dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkārı küsdürdüm

II.

‘Aceb mi tġ-i ḥasretle vücūdum çāk çāk itsem
Dögüp seng-i melāmet birle cismüm zaḥmnāk itsem
N’ola bu derd-i firḳat ile ben āh süznāk itsem
Yiridür ben neyi şimşir-i ḥasretle helāk itsem
Dirġā dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkārı küsdürdüm

III.

Nice gündür görünmez benden ol meh ictināb itdi
İşiginde raḳīb-i rü-siyāhe fetḥ-i bāb itdi
Firāk-ı āteş-i hicrān ile baġrum kebāb itdi
N’ola ağlar isem firḳat benüm ḥālüm ḥarāb itdi
Dirġā dād u feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkārı küsdürdüm

IV.

N’ola bu eşk-i çeşmüm cüş idüp aḳarsa her gāhī
Ya irgürsem semāya dem-be-dem feryād ile āhı
‘Acep midür yāḥud tutsam ‘adem iḳlīmine rāhī
Cisīm-i nev-cevānum āfet-i cānum ‘ilim şāhı
Dirġā dād u [feryād ol melek ruhsarı küsdürdüm]
Baña ben eyledüm [ol gözleri mekkārı küsdürdüm]

V.

Ṭavāfī baña şubḥ ‘arāz-ı ḥüsn eylerdi ol hānum
Anuñla gün gibi rüşen olurdi beyt-i aḥzānum

[8a]

9⁸⁶

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Hastedür ğamzeleri zaħm ile bî-çāre göñül
Leb ü la‘lũnden umar derdine bir çāre gele
2. Lebleri kãdini zıkr eyledüğüm dilde budur
Kim anı tũtĩ-i dil işide güftāre gele
3. Ol tabīb-i dile bi’llāh degül ey bād-ı şabā
Ki kadem rence kılup bu dil-i bīmāre gele
4. Ey Hãfĩ kũyına varmaĝa komez anları çün
Bir gün ola başum işigine vara gele

10⁸⁷

“Fã‘ilātün / fã‘ilātün / fã‘ilātün / fã‘ilün”

-.__ / -.__ / -.__ / -.__

1. Çok mı gördüñ ey felek gün yüzli yārimi baña
Beni her dem agladursın ey felek n’itdüm saña
2. Ey felek senüñ elũnden ol kadar āh eyledüm
İşidin cümle Muħammed ümmetĩ kaldı tãña
3. Bir melekden ayru düşdüm kim beşer şüretlũdür
Bulmazam bu cihānda beñzedem yāri aña
4. Çarħ-ı ğaddāruñ elinden şol kadar āh eyleyem
Nicesi āh itmeyem meyl itmedi bir gün baña

⁸⁶ Dinçer, a.g.e., s.108-109

9/ 1b leb ü la‘lũnden : leb-i la‘lũnden (2b) (Terkip kullanılması daha uygundur.)

2a kãdini : kaddini (3a)

3b ki kadem : kim kaddüm (4b)

4a Ey Hãfĩ kũyına varmaĝa komez anları çün : Yadları kuyına varmaga komez itleri ger (5a)

4b başum: kim yaşum (5b)

1D / -M

6D / -M

⁸⁷ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

5. Baña dirler ey **Hafî** sen dünyede şād ol yūri
Ben nice şād olayın dünyā harām oldu baña

11⁸⁸

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1. Yağmadan āteş-i firqat ‘acebā cānumuzı
Hāğ müyesser ide mi vuşlat-ı cānānumuzı
2. Şu gibi kına kına içem ki helāl eylemişem⁸⁹
Kaşları yāsına kırbān ideli cānumuzı
3. Gözümüz yaşını merdümlük idüp sil ki rakib
Göreyin gelmeye bu dīde-i giryānumuzı
4. Delinür yüregi nāyuñ özi göynür iñler
Her kaçan kim işidür nāle vü efgānumuzı
5. Dāmen-i vaşla el uzatmağ olayidi **Hafî**
Dest-i firqat kıosa bir laħza girībānumuzı

[8b]

12⁹⁰

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Geldi lebe cānum ğam-ı cānān ile heyhāt
Vardı yile ‘ömrüm yine hicrān ile heyhāt
2. Yandı cigerüm lāle-şifat şevķ-i lebüñle
Toldı yüregüm ğonce gibi kıan ile heyhāt
3. Bīl baĝlıyalı ‘aşķuñda derd ile delüp dil
N’idem n’edeyin n’eyleyem efgān ile heyhāt
4. Cān virmek ile vaşla irem didüm egerçi

⁸⁸ Dinçer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

⁸⁹ Vezinde bir hece fazladır.

⁹⁰ Arslan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

İrince ben ol ‘īde bu urbān ile heyhāt
5. **Resmī** señ[ün] kūyuñla itün oldu velīkin⁹¹
ul ande muşāhib ola sultān ile heyhāt

13⁹²

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / fe‘ūlün⁹³”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. “Yüzüñ gördüm didüm “*el-amdüli ’llāh*”⁹⁴
Boyuñ gördüm oıdum “*ul huve ’llāh*”⁹⁵
2. Müselsel zülfüñi gördüm mu‘anber
Muarrā aşlaruñ “*naşrun mina ’llāh*”⁹⁶
3. arāmī gözlerüñ yağmālarından
Niye dönmez dimez *estağfiru ’llāh*⁹⁷
4. Benüm göñlüm saña ayrān olupdur
Ne kim Cebbār ider *el-ükmüli ’llāh*⁹⁸
5. Cemālüñ görmüşem ayruluğum yo
Yine ayrulmazam bil *ya ’lemu ’llāh*⁹⁹

⁹¹ Vezinde aksama vardır.

⁹² Hüseyin Ayan, **Nesīmī Divanı**, Akağ Yayınları, Ankara, 1990, s.306-307

13 / 2b muarrā : mukavves

3a arāmī : karahı

3b Niye dönmez dimez : yine dönüp demen

4b ider : kılar (6b)

5a ayruluğum : ayrılmāğım (8a)

5b Yine : dahi (7b)

6a Nasūh ger kıldısa bir kerre : Nesīmī kıldısa bir katle (10a)

6b Nesīmī : Nasūhī (10b)

4D / - M

5D / - M

9D / - M

⁹³ Divandaki şiiirin 8. beyitin ilk mısrası ve 7. beyitin ikinci mısrası mecmuada 5. beyit olarak verilmiştir. 8. beyitin ikinci mısrası ve 7. beyitin birinci mısrası mecmuada yoktur.

⁹⁴ “Allah’a hamdolsun.”

⁹⁵ “De ki O Allah”, Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 1’den iktibastır.

⁹⁶ “Allah’tan bir yardım”, Kur’an, Saff Süresi, Ayet: 13’ten iktibastır.

⁹⁷ “Af ve mağfiret dilerim.”

⁹⁸ “Hüküm ancak Allah’a aittir”, Kur’an, En’am Süresi, Ayet: 57, Kur’an, Yusuf Süresi, Ayet: 40 vb.

⁹⁹ “Allah bilir.”

6. Naşūh ger kıldısa bir kerre tövbe

Nesīmī tövbesi *tūbū'l-ila'llāh*¹⁰⁰

14¹⁰¹

“Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Cān cemālūñ şem'inūñ pervānesidür dōstum”

“Dil müselsel zūlfūñūñ dīvānesidür dōstum”

2. “Al emānet gönülümü cevruñle vīrān eyleme”

“Kim senūñ haylī hayālūñ hānesidür dōstum”

3. “Cān u dil derd ü ğamuñla āşinā olalıdan”

“İki 'ālem anlaruñ bīġānesidür dōstum”

4. “Yoluña cān u cihān virdüğüme budur sebep”

“Baña cevritdüğüñ şükrānesidür dōstum”

[9a]

5. “Kaşr-ı cennet gibi ma'mūr olısdur dāyima”

“Ol gönül kim 'aşkuñuñ vīrānesidür dōstum”

6. “Kanuma ğamzeñ şuşamışdı lebūñden şordum”

“Kim kaçan ol teşne kana kanasıdur dōstum”

7. “Kim terahhüm eylemezseñ 'Adnī yüzūñ şevkine”

“‘Ākıbet pervāne gibi yanasıdur dōstum”

15¹⁰²

“Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

¹⁰⁰ “Ona tövbe ederim.”

¹⁰¹ Bilal Yüce, **Adnī Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000, s.40

14/ 4b itdüğüñ : êtdüğüñūñ

5a gibi : bigi

6a sordum : soraram

7a kim : ger

şevkine : şem'ine

7b gibi : bigi

¹⁰² Gazelde mahlas yoktur.

1. Çünkü el virmez temâşâyâ cemâlûñ degmeñüz
Gözlerümden gitmesün bârî hayâlûñ degmeñüz
2. N'eyleyem murğ-ı dilümi tutdı dām ü dāne
Yine koyacak degüldür zülf ü hālûñ degmeñüz
3. Yoğ iken yoluñda hergiz 'aql u cānuñ kıymeti
Kādri ola mı katuñda mülk ü mālûñ degmeñüz
4. İşbu ta'zīm ile kim sensin ezelden tā ebed
Degmelere olmaya kısmet cemâlûñ degmeñüz
5. Ben şikāyet itmezem kimesneden kim şükr ile
Zikrini dilden komazam zü'l-celālûñ degmeñüz

16

“Mef'ülü / mefā'îlü / mefā'îlü / fe'ülün”

__./.__./.__./.__

1. Gel bu gice ey bedr-i kamer bir sen ü bir ben
'Aş eyleyelüm tâbe seher bir sen ü bir ben
2. Nişîni ferāmüş idelüm kevn-i fesāduñ
Nüş eyleyelüm şehd ü şeker bir sen ü bir ben
3. Cān hālvēt olursa daḥi yoḡdur aña meylüm
Tenhā oluruz anda meger bir sen ü bir ben
4. Seyr idelüm ey serv çemen-i bāğ-ı behiştî
Gülçîn idelüm tâze vü ter bir sen ü bir ben
5. 'Uryān olalum yatmağ için gice düşde
Hoş kucaşalum zîr ü zîr bir sen ü bir ben
6. Şîrāziye dir yār ki farkına raķîbüñ
Muḡkem uralum tîğ ü nîz bir sen ü bir ben

[9b]

17¹⁰³

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

1. Cān belā başka belādur bu dil-i zār daḥi
Ne belādur baña bu cism-i pür-efkār daḥi
2. Bedenüm bār-ı belā bu ten [ü] ser bir de belā
Ten ile serde belā cübbe vü destār daḥi
3. Dāğ-ı miḥnet ne belā zaḥm-ı elem yā ne belā
Ne belā başuma bu dīde-i ḥünbār daḥi
4. Ta‘n-ı aḡyār belā cevri-ı raḡīb oduña belā
Ne belādur baña yā Rab sitem-i yār daḥi
5. Ğam belā derd belā ‘aşk belā yār belā
Ne belā **Fevriye** bu çarḥ-ı sitemkār daḥi

18¹⁰⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. “Süz-i dilden çünki ‘āşık āh u efġān eyleye”
Murġ-ı mihri çarḥ tennürında biryān eyleye
2. Bir hevāyī ṭop atarsa āhum ey ḥurşīd-i çarḥ
Bu toküz kat kubbe-i eflākı vīrān eyleye
3. Tīġuñuñ ey sāde-rū ṭab‘ı be-ġāyet tīzdür
Zaḥmumuñ bir gün umaram aġzını kan eyleye

¹⁰³ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.103

17 / 2a ten [ü] : sere

3b belā başuma bu dīde-i : belādur başuma bu dil-i

4a oduña : özge

¹⁰⁴ Mehmet A. Yekta Saraç, **Emrî Dīvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, t.y., s.239
[https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0,\(09.04.2020\)](https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0,(09.04.2020))

18/ 1a çünki ‘āşık āh u : her kaçan ‘āşık ki

2a hurşīd-i çarḥ : hurşīd-i had

4a nesīm : sabā

5a yāre peyk-i bād-ı āhı Emriyā : peyk-i āhı yāra ey Emrî n’ola (6a)

5D/ -M

4. Bāğa ilterse seher pīrāhenūñ būyın nesīm

Bir uğurdan goncalar çāk-ı girībān eyleye

5. Gönderürsen yāre peyk-i bād-ı āhı **Emriyā**

Hîç dimez misin varup zülfin perîşān eyleye

19¹⁰⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

1. “Gördüm ey dil minnet ister virmege dünyā murād”

“Aña minnet itmeden kırtuldum oldum nā-murād”

2. “Gerçek er oldur zen-i dehre murādın virmeye”

“İtmeye andan murād almağı hem aşıā murād”

3. “Tîğ-i tecrîd ile kaṭ‘-ı māsivā kıldum yine”

“Kalmadı dil-dārdan ğayrı baña kaṭ‘ā murād”

4. “Çihresi zerd içre pür-hündur benüm gibi meger”

“Almamışdur bāğ-ı devrāndan gül-i ra‘nā murād”

5. “**Emriyā** devrān murāduñ nice hāşıl eylesün”

“Çün degüldür ṭab‘uña dünyā vü mā-fihā murād”

[10a]

20¹⁰⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _

1. “İtdi çün maqşüdü dūna virmegi dünyā murād”

“Maṭlab-ı i‘lā baña dünyāda olmağ nā-murād”

2. “Minnet itme biriñe ‘ālemden eyle inqıtā”

“Kes ümîdüñ ey dil itme kimseden kaṭ‘ā murād”

¹⁰⁵ Saraç, a.g.e., s.49

19 / 2b itmeye : bilmeye

4a içre : içi

5a devrān : dünyā

¹⁰⁶ Topçu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

3. “Gāh nālān gāh lāl olmuş benüm gibi meger”
 “Olmamışdur bu cihānda bülbül-i şeydā murād”
4. “Arz ider zerrīn-kaḡeḡ içre mey-i la‘lin müdām”
 “Beñzer aldı bāğ-ı ‘ālemden gül-i ra‘nā murād”
5. “Kāyināt içre **Rızāyī** ber-murād olmağı ço”
 “Çün degüldür saña nisbet kevn-i mā-fīhā murād”

21¹⁰⁷

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.._/_/.._/_/.._/_/.._/_

1. Ḥasret-i yār ile cān çıkdı gözüm yaşıyla
 Qaldı tenhā dil-i bī-çāre qurı başıyla
2. Mihr-i çarḡ olsa gerekmez baña zerrīn bālīn
 Başımız hoşdur o māhuñ işigi taşıyla
3. Devr-i güldür qomaz elden ayağı ‘ārif olan
 ‘Aş ider bezm-i gülistānda ayakdāşıyla
4. Mürde iken ide ihyā o Mesīhā-dem eger
 Ağzuma sögse benüm la‘l-i güher-pāşıyla
5. Qāmetüm oldı **Hilālī** meh-i nev gibi hilāl
 Yār ağıyāre işāret ideli qaşıyla

22¹⁰⁸

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _ _

¹⁰⁷ Bahri Yağmur, **Hilālī Dīvānı İnceleme-Metin**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1998, s.161

21 / 1b dil : ten

3a güldür : gülde

4b güher : şeker

¹⁰⁸ Yağmur, a.g.e., s.184

22/ 2a nihān : cihān

2b bugünde : bugün o

3b hep āh : tebāh

1. Şikestelikde günüm āh u vāh ile geçdi
Yazuk degül mi bu ‘ömre tebāh ile geçdi
2. Yanınca hayli güzeller o şehryār-ı nihān
Bugünde rāh-ı vefāda sipāh ile geçdi
3. Ben āh iderken o serv-i sehī-ḳadd oldı revān
Cihānda ‘ömr-i ‘azīzüm hep āh ile geçdi
4. Nice kūyindi nigāh eylemezdi bendelere
Bugün o şāh-ı zamāne nigāh ile geçdi
5. Sitāresi n’ola olsa **Hilālī** māha ḳarīn
Kimüñ ki bir günü ol yüzi māh ile geçdi

[10b]

23¹⁰⁹

“Mef’ülü / fā’ilätü / mefā’ilü / fā’ilün”

__./_. / __./_. / __./_. / __./_.

1. “Ey ḳaşı yā ḳadengüñe sīnem nişāne dik”
“Nāzük nihāl-i servidür ol bāğ-ı cāne dik”
2. Nīzūñle sīnemi yiter itdüñ delük delük
Şimden girü ‘aşā-yı dil-i nā-tüväne dik
3. Ey cān ṭabībi tīg-i ḳamuñ sīnem itdi çāk
Gel süzen-i müjeñle yine nāzükāne dik
4. Gül dikme bāğa ‘arız-ı dil-ber biter diyü
Serv [ü] çenār geldi yine bāğbāne dik
5. ‘Uşşāk içinde eyle **Hüdāyī** ser-fırāz
Ey Yūsuf-ı zamāne başın kes sināne dik

¹⁰⁹ Mehmet Demiralay, **Hüdāyī-i Kadīm (16.YY) ve Dīvān İnceleme-Tenkidli Metin**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta, 2007, s.167-168

23/ 1a ḳadengüñe : ḳadengile

2a nīzūñle : tūrūñle

4b yine : bugün

24¹¹⁰

“Mef‘ülü / fâ‘ilätü / mefâ‘ilü / fâ‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. Kes hançerüñle başımı şāhum sināne dik
‘Uşşāk içinde burc-ı bedende nişāne dik
2. Ur oklarıñı sīnemi itsün delük delük
Ey kaşı yā nişānuñı meydān-ı cāne dik
3. Qaddüm nihāli gülşene ‘ar‘ar yiter diyü
Ol serv-i nāz geldi görüñ bāgbāne dik
4. Şākī şarābı şūfī-i şākī ‘aşā ile
Birkaç içürdi geldi bu ben nā-tüväne dik
5. Miqrāz-ı hicrūñ itdi Şiyāmīyi sīne çāk
Gel ey tabīb-i cān anı sen nāzükāne dik

25¹¹¹

“Fe‘ilätün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”

.. __ / . _ . _ / .. _

1. “Bulmağ isterdi ‘aşq içinde murād”
“Yār-ı Şīrīn degül midür Ferhād”
2. “Defter-i fazl u dāniş evrākın”
“Şarşar-ı āhum eyledi ber-bād”
3. “Günbed-i çarḫ u şu‘le-i āhum”
“Tīğ-i elmās u miğfer-i pōlād”
4. “Şeş-ter-i gamda zār kıldı gönül”
“Olmadı vuşlatuñ kapusu güşād”

¹¹⁰ Vesile Albayrak Sak, **Siyāmī Divanı İnceleme-Metin**, Çizgi Kitabevi Yayınları, Ankara, 2019, s.138-139
24 / 1a dik : deg (Gazelin diğer beyitlerinde de redif “dik ” şeklinde okunmuştur.)

5b nazükane : nā-mekāne

¹¹¹ Küçük, a.g.e., s.88-89

25/ 4a ter : der

kıldı : kaldı

5. “**Bākī** hicrūñ ğamıyla cān virdi”

“Dād ey pādīšāh-ı ‘ālem dād”

[11a]

26¹¹²

“**Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün**”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

1. Kimüñle şalınur ol serv-i ser-firāz ‘aceb
Kimüñ koldadur ol çeşmi şāh-bāz ‘aceb
2. ‘Aceb ne hār ile açıldı bāğa ol ğonca
Kimüñ hevāsına uydı o ser-firāz ‘aceb
3. Beni belā vü ğam u derd ü miñnet öldürdi
O kankı hastesine oldı çāre-sāz ‘aceb
4. O nāzenīn-i cihānum kimüñle hem-dem ki
Kim eyleri ki añun nāzına niyāz ‘aceb
5. Olup raķibe karīb eyleyüp vefālar aña
Hüdāyiden niye ki bunca iħtirāz ‘aceb

27¹¹³

“**Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _

1. “Bileli sevdüğümü taşā tutar yār beni”
“Aña şādam ki dirīğ itmez elinden geleni”
2. “Ne giyirse yaraşur ol gül-i ra‘nā giysün”

¹¹² Demiralay, a.g.e., s.116

26 / 2b ser-firāz : serv-i nāz

3a ü miñnet : -i fūrkat (4a)

¹¹³ Mehmed Çavuşoğlu, **Yahyā Bey Dıvan Tenkidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Nr. 2233, İstanbul, 1977, s. 581

27 / 2b gāhī : gāh

5a şems-i duħāyī : şems-i cihānı (7a)

5b Üveys Kārenī : Üveyse’l-Kārenī (7b)

4D /-M

6D -M

- “Gāh gül-gūnı kabā gāhī libās-ı çemenī”
3. “Söyler ammā deheni cān gibi nā-peydādur”
“Hātif-i ğayb durur var ise yāruñ deheni”
4. “Bedeni rūh-i muşavver leb-i cān-bahşı Mesīh”
“Yañağı şems-i duḥā şa‘şa‘ adur pīreheni”
5. “Cān u dilden sever ol şems-i duḥāyı **Yahyā**”
“Nitekim Aḥmed-i Muḥtār[1] Üveys Ḳarani”

28¹¹⁴

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

· · _ _ / · _ · _ / · · _ _

1. “Sende ḥadden ziyāde ra‘nāluk”
Baña yüz tütmasun mı şeydāluk
2. Hüsñ ile ‘ālemi ārāladuñ
Nedür āfet bu ‘ālem-ārāluk
3. Ḳad ü ḳāmet ziyāde ince miyān
Hāşılı ortaluk temāşāluk
4. Kūşe eyler hilāl-i ebrūlar
‘Arz ider māhe ya‘nī ğarrāluk
5. Ölmez oğuldurur kelām-ı belīġ
Sırriyā ancaḳ ola bābāluk

[11b]

29¹¹⁵

“Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

_ _ · / _ · _ · / · _ _ · / _ · _

¹¹⁴ Cansever, a.g.e., s.?, Kazan, a.g.e., s.? ve Keskin vd., a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

¹¹⁵ Çetin, a.g.e., s.530-531

29/ 1a dili : gāmı

1b ‘aşkuñ : ‘aşk isen

2a durur : güherdür

3M /4D

4M / 3D

1. “Ey dil hikāyet-i dili nā-dāne söyleme”
“Mecnūn-ı ‘aşkuñ n’ola yābāne söyleme”
2. “Dirler ki söz güher durur eyle bu bendi gūş”
“Hem-rāz diyü sırruñı yārāne söyleme”
3. “Kıl āşinā kelāmuñı bahr-ı ma‘āniye”
“Fikr ile söyle her sözi bīgāne söyleme”
4. “Çāh-ı nedāmet içre qalursan gönül şaķın”
“Yūsuf mişāl vāķı‘añ ihvāne söyleme”
5. “Şi‘ründe añma kışşa-i Ferhād’ı ‘Ulviyā”
“Nazm eyle ser-güzeştüñi efsāne söyleme”

30¹¹⁶

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Günāhum bildüm eylersem n’ola şefkāt recā senden”
“Benüm devletlü sultānum ḥaṭā benden ‘aṭā senden”
2. “Beni zūlm ile öldürmek diler ḥançer çeker ğamzeñ”
“Şehā dīvān-ı ḥüsnüñde şikāyet var saña senden”
3. “Nice nev-rūzlar geçdi nice bayrāmlar geldi”
“Müyesser olmadı gitdi bize bir merḥabā senden”
4. “Ḥayāt-ı cāvidānum şihḥatüm ‘ömrüm ‘azizümsin”
“Ḥudādan isterem kim olmayam bir dem cüdā senden”
5. “Gerek öldür gerekdür gör seni terk eylemez ‘Ulvi”
“Cefāñā rāzıdur lāzum degül aña vefā senden”

¹¹⁶ Çetin, a.g.e., s.478

30 / 2a çeker : çeküp

4a cāvidānum şihḥatüm ‘ömrüm : cāvidānumsın sıhhatüm ‘ömr-i

5a gör: ger

5. “İdgāhuñ göreyin iñlesün ol ıullābı”
 “İle seyr itdürür ol sīm-teni döne döne”
6. “Dīde-i encüme kühl olmağ için eflāke”
 “Gird-bād ile çıkar hāk-i deri döne döne”
7. “Tolaş[al]dan ruħı şem‘ine dil-i ser-geşte”
 “Yağdı pervāne-şıfat bāl ü perī döne döne”
8. “Kaatre-i eşkine öyküdi diyü **Bākīnūñ**”
 “Çarħ-ı hakkāk yonupdur güheri döne döne”

33¹¹⁹

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Dilā nūş it ciger kanın mey-i gül-gün ise gitdi”
 “Yürü zehr-i belāya kani‘ ol afyön ise gitdi”
2. “Leb-i la‘lini emmek mey gibi kânün idi ammā”
 “Anı def‘ eylediler şer‘ ile kânün ise gitdi”
3. “Ġubār-ı haṭṭ-ı rüyıyla meger hayrān ola gönüm”
 “Diriğ elden leb-i dil-ber gibi ma‘cün ise gitdi”
4. “Leylīveş gamından n’ola olsam pādişāh-ı ğām”
 “Cünün mülkin baña işmarladı Mecnün ise gitdi”
5. “Dil-i maħzün bulurdu kaħve vü berş ile **Bākī** zevk”
 “Diriğā aradan zevk-i dil-i maħzün ise gitdi”

34¹²⁰

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. . _ _ / . _ . _ / . . _

1. “Sākıyā cām-ı mey ne hoş gül olur”

¹¹⁹ Küçük, a.g.e., s.311

¹²⁰ Küçük, a.g.e., s.145

34 / 4a cüy : müy

[12b]

- “Eline kim alursa bülbül olur”
2. “Dir gören taze dağı başumda”
“Ne güzel kırmızı kıranfül olur”
3. “Gam-ı zülfüñle düd-ı ah-ı kebüd”
“Lacüverdi lañif sünbül olur”
4. “Rište-i cüy-ı dil-bere tolaşan”
“Beste-i bend-i zülf ü kākül olur”
5. “**Bakı**ye āb-ı vaşluñ irmez ise”
“Āteş-i hier ile yanar kül olur”

35¹²¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Gül gibi olmak dilerseñ şād u hürrem ey gönül”
“Lāleveş elden düşürme cāmı bir dem ey gönül”
2. “Devr elinden kāse kāse yutduğum kanlardur ol”
“Katre katre tamlayan gözden dem-ā-dem ey gönül”
3. “Devlet-i dünyā için hergiz ne gangin ol ne şād”
“Ber-karār olmaz bilürsin hāl-i ‘ālem ey gönül”
4. “Gülşen-i küyında me’vā bulsa ol hürīveşün”
“İhtiyār eyler mi bāğ-ı huldi ādem ey gönül”
5. “Devr ider **Bakı**-şifat hürşid o māhuñ menzilin”
“Aşk ser-gerdānıdır Allāhu a‘lem ey gönül”

36¹²²

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

¹²¹ Küçük, a.g.e., s.207-208

¹²² Küçük, a.g.e., s.274

36/ 1b gelse : geldi

1. “Geçüp güller serîr-i ‘izz u nâza”
“Seherden gelse bülbüller niyâza”
2. “Maķâmın âsitân-ı yâr idenler”
“Koyup gitmez Şifâhân u Hicâza”
3. “Tururlar kıble-i küyına karşı”
“Çemende servler şaf şaf namâza”
4. “Haķîkat sırrına vâķıf degülsün”
“Alâķañ var ise ‘aşķ-ı mecâza”
5. “Yaķarlar **Baķî**yi nâlân iderler”
“Güzeller mâyil olur süz ü sâza”

[13a]

37¹²³

“Mef’ülü / fâ’ilätü / mefâ’ilü / fâ’ilün”

— . / — . — . / — . — . / — . —

1. “Ten pây-mâl ü başda ğam-ı ‘aşķ-ı yâr ise”
“Kaldum ayakda elde degül ihtiyâr ise”
2. “Maħbûb u mey muşâhibinden kaçardı dil”
“Geldi yitişdi bir yañadan nev-bahâr ise”
3. “Hâtır kenâre mâyil iken baħr-ı ‘aşķda”
“Gird-âba şaldı fülk-i dili rûzgâr ise”
4. “Cevr ü cefâlar itmede ĥod başdan aşdı çarħ”
“Turmaz ‘itâb u nâz ider ol şivekâr ise”
5. “**Baķî** ciħânda resm-i vefâdan nişâne yok”
“Yâr adın añma ‘aķluñ eger saña yâr ise”

¹²³ Küçük, a.g.e., s.269

37/ 1a başda : serde

1b Kaldum ayakda : Ayakda kaldum

2a muşâhibinden : mülâzemetinden

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Şöyle olmuş cām-ı ‘aşk-ı yārdan mest ü ħarāb”
“Kendüsin dīvārdan dīvāra urmuş āfitāb”
2. “Nāfe kıldı zūlf-i miskīnūñ görüp serber-zemīn”
“Ayağūñ toprağına miskīnlük itdi müşg-i nāb”
3. “Dokınupdur bāde-i gül-gūna çeşm-i āfitāb”
“Sāğar üzre şanmañuz peydā olur yir yir ħarāb”
4. “Şahne-i devrān n’ola çekse çevürse dem-be-dem”
“İki kamludur añılmış bāde-i nāb u kebāb”
5. “Derd-i ‘aşkuñ ‘aşık-ı miskīni āñir öldürür”
“Mestlik pāyāne yitüp irişür elbetde ħ’āb”
6. “**Bāki**ye senden ferāğat virdi ey gerdün-ı dūn”
“Bende-i devlet me’āb-ı pādīşāh-ı kām-yāb”

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

1. “Bir iki gün çekelüm cevr ü cefāsın kadeñūñ”
“Sürevüz bir gün ola zevk ü şafāsın kadeñūñ”
2. “Lāleveş bāğ-ı şafāda iken açıldığı yok”
“Ĥaylī demdür göremez kimse kharasın kadeñūñ”

¹²⁴ Küçük, a.g.e., s.81
38 / 2a miskīnūñ : müşgīnūñ
3a dokınupdur : tokınupdur
Āfitāb : rüzgār
5b yitüp : yitse

¹²⁵ Küçük, a.g.e., s.194-195
39 / 1b bir gün : bir dem
4a khal’ : kanı

3. “Cām-ı mey böyle şikest olacağı bellü idi”

“Halk çokdan okumışlardı du‘āsın [kadehüñ]”

4. “Haymeler kurduğu dem kal‘-ı hubābuñ ‘ayşa”

“İ‘tidāl üzre görüp āb u hevāsın kadehüñ”

5. “Bākıyā dün gice gülşende gül-efşānlar ile”

“Māh-tāb itmiş idük bizde ziyāsın kadehüñ”

[13b]

40¹²⁶

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Lebüñ yādıyla şol deñlü aķar bu çeşmümün yaşı”

“Ki la‘l-i ābdār oldı ser-ā-ser ‘ālemün taşı”

2. “Yapardı murğ-ı miñnet āşiyāne başum üstinde”

“Eger Mecnün diyü etfāl-i ‘ālem urmasa yaşı”

3. “Tırāş it levh-i dilden şüret-i kaydı kalendarvār”

“Ki saña dimesün kimse gözi üstinde var kaşı”

4. Meger ĥora saçun kılımış kalem gün şafhasın kāğıd

Nigārum şüretin taşvīr iderken şun‘-i naķķāşı

5. “Vucūdum Raĥmiyā şahrā-yı ġamda şehir-i Būrsādur”

“Revān olup kesilmez eşk-i çeşmümdür Biñārbaşı”

41¹²⁷

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

¹²⁶ Erdoğan, a.g.e., s.279-280

40 / 1a yādıyla : şevkiyle

2a murğ-ı miñnet āşiyāne : āşyān murğ-ı maĥabbet

2b eger : baña

5b eşk-i : san ki

4M / -D

4D/ -M

¹²⁷ Erdoğan, a.g.e., s.?; Eraslan, a.g.e., s.?; Arslan, a.g.e., s.? ve Tıfarlıoğlu vd., a.g.e., s.?, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

1. Zebānından raķībūñ iřbu cism-i nā-tūvān dūřmez
Dehānından hemān ol zāga beñzer ūstūh~ān dūřmez
2. ‘Aceb cellād-ı hūnīdur felek tīg-ı havādiřle
İder gūn bařını biñ řan velī bu yanna řañ dūřmez
3. Ĥamīde řaddūmi āhumla ‘ařkuñ řabz u bař eyler
Elinden bir dilāver gibidūr tīr ū kemān dūřmez
4. Siriřkūm pāyına Īřār iderken didi ol hūbī
Bu dađı bir dū-řeřdūr ey fūtāde her zamān [dūřmez]
5. İriřdūr menzil-i maķřūdına āh itmesūn **Rahmī**
řaķın atduđı oķ añun yire ey āsmān [dūřmez]

42¹²⁸

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Kūnc-i ‘uzlet meskenūmdūr taĥt-ı sulţān istemem”
“Mūlk-i ‘ařkuñ řāhıyam Īrān [u] Tūrān istemem”
2. “Her visālūñ āĥiri ‘ālemde ger hicrān ise”
“Āteř-i fūrķat ĥaķıyçūn vařl-ı cānān istemem”
3. “Rūřen itmiřdūr derūnum pertev-i envār-ı ‘ařķ”
“Dāyirem devr itmesūn hūrřīd-i raĥřān istemem”
4. “Gūlřen-i miĥnetde ben bir būlbūl-i řūrīdeyem”
“Seyr-i bāđ [u] rāđ idūp geřt-i gūlistān istemem”
5. “Nūř idelden sākī-i devrān elinden bir ayāđ”
“Zulmet-i ĥamda ūlürsem Āb-ı ĥayvān istemem”
6. “Cūmle varum terk idūp kūy-i belā Mecnūniyam”

¹²⁸ Erdoğan, a.g.e., s.232
42/ 5a bir ayāđ : cām-ı mey
6M / -D
2M / 4D
3M / 2D
4M / 5D
5M / 3D

“Kesb [ü] kār [u] şan‘at [u] terbiyyet [ü] kār istemem”

7. “Mürveş āhir muḳarrer meskenümdür zīr-i ḥāk”

“**Rāḥmiyā** ‘ālemde evreng-i Süleymān istemem”

[14a]

43¹²⁹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Senüñ çün lāle-ruḥsārüm ciger pür-ḥūna döndüm ben
Fırāḳuñla gözüm yaşı aḳar Ceyḥūna döndüm ben
Melāmet kūşesi içre dil-i maḥzūna döndüm ben
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre dil-i Mecnūna döndüm ben

II.

Nigārā muşḥaf-ı ḥüsnüñ kaçan kim oḳısam ezber
Ki ‘aşḳuñ āteş içinde vücūdumdur aña micmer
Eger seyr-i cemāl itsem dil u cānum yanar par par
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre hemān Mecnūna döndüm ben

III.

Vişālüñ çün niyāz itmek benüm vird-i zebānumdur
Göñül murğına zülfüñ dām her dem āşiyānumdur
Çaçurman sīnemi ğamzeñ oḳından pes-nişānumdur
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre hemān Mecnūna döndüm ben

IV.

Olaldan ‘aşḳ ile ḥayrān işimdür āh u vāy ile
Mürüvvet kārınisin ma‘ḳül mıdur itdüñ beni böyle
Meded ‘aşḳuñ beyābānında ḳoma kākül-i Leylā
Meded şahrā-yı ‘aşḳ içre dil-i Mecnūna döndüm

¹²⁹ Bektaş, a.g.e., s.? ve Azarkan, a.g.e., s.? adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

Kerem kıl sâye şal hâke benüm serv-i çenâr mısın
Canân gülsitân içre açılmış gül‘izâr mısın
Göñül mülkine ‘adl eyle efendüm gül‘izâr mısın
Meded şahrâ-yı ‘aşk içre hemân Mecnûna döndüm ben

VI.

Nigârâ **Pertevî** bendeñ seni medh eylese her dem
Vücûdına döşerler zer u (...) tākati muhkem
Olubdur iştiyāk hâdden ziyâde olımaz isem
Meded şahrâ-yı ‘aşk içre dil-i Mecnûna döndüm ben

44¹³⁰

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Sevdüğüm kâr itdi cevruñ ben faķırüñ cânına
Bu cihândur kimsenüñ itdügi qalmaz yanına
Çarşu tutdum başumı yârüñ işigi taşına
Āsmândan devlet itdi ben ğarībüñ başına

45¹³¹

“Mefâ‘ilün / mefâ‘ilün / fe‘ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ ”

1. Eger dil-ber gelürse bu maķāma
Ve reh şeftälüler şāhib-maķāma

¹³⁰ Mahlas yoktur.

¹³¹ Mahlas yoktur.

[14b]

46¹³²

“Mef’ülü / mefā’îlü / mefā’îlü / fe’ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

I.

Yoluñda şehā var ise ‘afv eyle günāhum
Bilmezlik ile eylemişem ey yüzi māhum
Bir sürçen atıñ ayağını kesme ey şāhum¹³³
Bağışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

II.

Hicründe olupdur yüregüm derd ile yāre
Yüzüñ çevirüp yakma beni hasret-i nāre
Raḥm eyle bu ben kuluña bi’llāh nigāre
Bağışla suçum var ise bi’llāh¹³⁴ günāhum

III.

Öldürme beni ğamze güle kıyma bu cāne
Bi’llāh begüm girme şakın göz göre kane
Elini alup ben ğarībūñ atma yabāne
Bāğışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

IV.

Cān murğına kaşd eyleyü ben kıurma kemānı
İtme heves öldürmege ey şāh-ı cihānı
Dād eyle begüm bendelere Nūştirevānı
Bāğışla suçum var ise ‘afv eyle günāhum

47¹³⁵

“Fā’ilātün / fā’ilātün / fā’ilātün / fā’ilün”

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

¹³² Mahlas yoktur.

¹³³ Şiirde geçen “ey” kelimesi vezni bozmaktadır.

¹³⁴ Diğer mütekerrir mısralardan farklı yazılmıştır.

¹³⁵ Mahlas yoktur.

I.

Cām-ı la‘lūñ şun baña dīvāne göñlüm iñlesün
Taht-ı dilde cān u dil ‘aşkuñ emīrin beklesün
Ey yüzi gül murğ-ı dil kūyuñda her dem iñlesün
“Hağ Te‘ālā pādişāhum bir günüñ biñ eylesün”

II.

Murğ-ı dil kim bāl açar her şubḥ kūyuñdan yaña
Nālişinden hīç teraḥḥum eylemezsın sen aña
Ger bugün bir buse ihsān eyler iseñ sen baña
“Hağ Te‘ālā pādişāhum bir günüñ biñ eylesün”

III.

Sen bugün ‘ālemde bir maḥbūb-ı devrān olasın
Cān u dil mülkinde bir ‘adl işi sultān olasın
Ger benümle bir gice ‘uryān u biryān olasın
“Hağ Te‘ālā pādişāhum bir günüñ biñ [eylesün]”

IV.

Yollaruñda pāy-māl olmışdurur āvāreler
Ser-nigün olmışdurur ‘aşkuñla bağır yāreler
[15a] Çağırup kūyında dirler ‘āşık-ı bī-çāreler
“Hağ Te‘ālā pādişāhum bir günüñ biñ eylesün”

V.

Derd-i ‘aşkuñla bugün pāyāne irmişüñ benüm
Dimedüñ kim sen baña bir gün daḥi işüñ benüm
Merḥamet kıl luḥf u ihsān eyle dervīşüñ benüm
“Hağ Te‘ālā pādişāhum bir günüñ biñ eylesün”

48¹³⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

¹³⁶ Mahlas yoktur.

I.

Hâtırım yıkdūñ sebep ne pâdişāhum bilmedüm
Yüz çevirdūñ n'eyledüm devletlü hānum bilmedüm
Ger haṭā itdüm ise va'llāh şāhum bilmedüm
Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm

II.

Ger günāhum bu ise kim saña ben şāhum didüm
Cān u dilden terk idüp yoluñda bu cānum didüm
Hem efendüm hem begüm hem pâdişāhumsın didüm
Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm

III.

Ṭotalum ben bir kıra toprağum ey serv-i revān
Sāye şalsuñ üstüme gelmez saña benden ziyān
‘Āşık-ı şādıklığumdur var ise şuçum hemān
Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm

IV.

Ben ġarībūñ şehriñüzde bir zamān idüp qarār
Eyledüm cānān yolında ‘aşka cānum pāy-māl
Bī-ħuzūr olma efendī ideyin terk-i diyār
Gel günāhum baña bildür ben günāhum bilmedüm

49¹³⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Dil-berā bu ‘izz u nāz ile helāk itdūñ beni
Eşk-i çeşmüm āteşi āhumla ḡāk itdūñ beni
Ey yüzi gül ‘ālem içre sīne çāk itdūñ beni
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

¹³⁷ Mahlas yoktur.

II.

[15b] Gül yüzünden ayru firkat içre zār itdūñ beni
Giceler tā şubha deg derdūñle yād itdūñ beni
İhtiyārum gitdi elden bī-ķarār itdūñ beni
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

III.

Firkat eyyāminı ey meh müstedām itdūñ baña
Ey şanem şimden girü dirlik ħarām itdūñ baña
Va‘deler virüp nigārā çok kelām itdūñ baña
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

IV.

Sevdüğüm bülbüllerüñ pür-āh u efğān eyledüñ
Hier ile bağrın delüp ney gibi nālān eyledüñ
Gel yitiş kim gözlerüm yaşını ‘ummān eyledüñ
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk [itdūñ beni]

V.

Ey perī-peyker ħayāt-ı cāvidānuñ aşlısın
Her yaña meyl itmede āb-ı revānuñ mişlīsın
Hem güzeller pādişāhı hem Ĥudānuñ fazlısın
Gel hey āfet gel kıyāmet gel helāk itdūñ beni

50¹³⁸

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ ”

I.

Ĥazer kıl her dem ey gül alma āhum
İrişmesün göge dūd-ı siyāhum
Seni çok sevdüğüm midür günāhum
Benüm rūhum efendüm pādişāhum

¹³⁸ Mahlas yoktur.

II.

Benüm rûhum bu āhumdan hāzer kıl
Bu cūy-ı eşk-i çeşmümden güzer kıl
Çulu kim luḫ idüp baña nazar kıl
Benüm rûhum efendüm pādişāhum

III.

Elemle başuma aldum belāyı
Ki sevdüm sencileyin bī-vefāyı
Esirüñ gül midür ben mübtelāyı
Benüm rûhum efendüm pādişāhum

[16a]

51¹³⁹

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.._ _ / .._ _ / .._ _ / .._ _

1. “Şāh-ı dehre n’ola baş egmez isem dünyāda”
“Şimdi dīvāne gönül ‘ālem-i istiğnāda”
2. “Yapmadı hāne-i ümīdümü benā-yı zamān”
“Kāşki gelmeye idüm bu harāb-ābāda”
3. “N’eyleyin ma‘rifeti olmayıcağ himmet-i şāh”
“Yokdur āyīn-i vefā kā‘idesi pāşāda”
4. “Ney şeker lerze kılar cism-i za‘ifi ‘uryān”
“Nice kat sīr(?) giyer gerçi harīr-i sāda”
5. “Hātemin Ehremene virdi Süleymān-ı zamān”
“Pāyesin eyledi ednāda iken ‘alāda”
6. “Leb-i şīrīnini Pervīze virüp Zāl-i cihān”
“Telh-kām itdi şunup zehr-i ğamı Ferhāda”
7. “**Raḫmiyā** hāl-i cihān böyle ise ‘uzlet idüp”

¹³⁹ Erdoğan, a.g.e., s.268
51 / 6a cihān : zamān (5a)
4M/ -D

“İnzivā kı1 yūri bir gūşe bulup tenhāda”

52¹⁴⁰

“Mefā‘ilūn / fe‘ilātūn / mefā‘ilūn / fe‘ilūn”

· _ · _ / · · _ _ / · _ · _ / · · _ _

1. “Lebūñ hayāli ile gözde kıanı seyr eyle”
“Piyāle içre mey-i ergūvāni seyr eyle”
2. “Murād cāmını şunmadı sākī-i devrān”
“Beni ne derde götürdi zamāni seyr eyle”
3. “Hilāle gūşe-i ebrūsi ile baş egmez”
“Dilā o pīr olası nev-cevāni seyr eyle”
4. “Çemende haţtuñi añsam gönūlden āh gelür”
“Diyār-ı ğamdan iden kārbanı seyr eyle”
5. “Efendi gitmez iseñ ben kıluñla seyrāne”
“Meded ‘adūyile bārī nihānī seyr eyle”
6. “Me‘āni güllerüni **Rahmiyā** virüp tāze”
“Revān-ı Sa‘di ile Gülsitāni seyr eyle”

[16b]

53¹⁴¹

“Mefā‘ilūn / fe‘ilātūn / mefā‘ilūn / fe‘ilūn”

· _ · _ / · · _ _ / · _ · _ / · · _ _

1. “Kābā-yı sebz ile ol mū-miyāni seyr eyle”
“Miyān-ı sebzede serv-i revāni seyr eyle”

¹⁴⁰ Erdoğan, a.g.e., s.269-270

52 / 1b içre mey-i ergūvāni : içirelü ergavāni

2a devrān : gerdūn

6a tāze : yāre

3M / 4D

5M / -D

¹⁴¹ Çetin, a.g.e., s.521

53 / 2a çeşm : dāğ

2. “Efendi s̄ıneme gel çeşm-i h̄ün-feşānıma bak”

“Berz-i fezāyı berz-i gülsitānı seyr eyle ¹⁴²”

3. “Zemīni gül gül iden kanlu yaşuma nazar it”

“Şu yollara dökilen erguvānı seyr eyle”

4. “Şarābı kan ile bir tutar oldu şimdi cihān”

“Daħi ne fitneler ide zamānı seyr eyle”

5. “Elüñe āyine al ‘Ulviyā kalendervār”

“Seyāhat it yüri turma cihānı seyr eyle”

54¹⁴³

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Yolında dil-berüñ hāk ol tarīķ-i bī-bedeldür bu”

“Zer-i hālīş ider hāk-i siyāhi bir ‘ameldür bu”

2. “Bakup eyvān-ı gerdūna taħayyür baħrına talma”

“Binā-yı ‘aşka nisbet yir yüzinde bir temeldür bu”

3. “Elüñ çekdüñse ‘ālem lezzetinden zevke irdüñ sen”

“Nice mür u meges ayāğın almış bir ‘aseldür bu”

4. “Yine her dāğımuñ üstinde bir na‘l eyledüm peydā”

“Gözi kanlu dilāverler çeķer baş üzre teldür bu”

5. “**Hayālī** nazmınuñ her nüktesinden neş‘e taħşīl it”

“Haķīķat cāmı içre bāde-i bezm-i ezeldür bu”

¹⁴² Vezinde aksama vardır.

4a şimdi : hāk-ı

4b ide : eyler

3M / 4D

4M / 3D

¹⁴³ Ali Nihat Tarlan, **Hayālī Bey Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Burhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul, 1945, s.340

54 / 3a irdüñ sen : sen erdüñ

55¹⁴⁴

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

[17a]

1. Ne hüşn olur bu kim şun‘-ı Hudâ-yı lem-yezeldür bu
Ne şuretdür meger kim naqş-ı üstâd-ı ezeldür bu
2. Raķībūñ işidür men‘ eylemek dil-dârı ‘aşıkdan
Ki kâfirler tuta gelmiş kadīmī bir ‘ameldür bu
3. Ten-i mecrūhuma çok iş idüpdür nâvek-i ğamzeñ
Velī gice belürmez ay kemān ebrū meşeldür bu
4. Didüm kim bŷy-ı zŷlfŷndŷr ğaraż bu ‘ömr-i ser-medden
Didi miskīn bu sevdâ-yı keder tŷl-i emeldür bu
5. Yine firķat zamānidur cemālŷñ göster ey meh-rŷ
Gidem imān ile şâyed ki hengām-ı eceldür bu
6. Kemāle irdŷgin görse sözŷmŷñ Müslimī Hŷsrev
Diyeydi söz ile tarz-ı hŷsŷnde bir ğazeldür bu

56¹⁴⁵

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

¹⁴⁴ Enes Yıldız, “XVI. Yüzyıl Divan Şairi Müslimî ve Dîvânı’nın Matla Beyitleri”, **Külliyat Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 11, 2020, s.82

Yıldız’ın makalesinde şairin divanında bulunan şiirlerin matla beyitlerini vermiştir. Yıldız makalesinde, Müslimî Dîvânı’nın bilinen tek nüshasının “Medine Arif Hikmet Kütphanesi Türkçe Yazmalar 94/811” arşiv numarasıyla kayıtlı olduğunu söylemiştir.

55/ 1a bu kim : meger

3a idüptür : geçüpdür

3b gice belürmez ay : gicen belürmez ey

4b keder : gider (5b)

5M/-D

4D/ -M

¹⁴⁵ Erdoğan, a.g.e. s.251

56 / 4b bu : şu

7a ancak : el-ħaķ

6a Leylānuñ : Leylāsın

1. “Lebünde nev-remide haṭ mı yā misk-i Ḥotendür bu”
“Kenār-ı çeşme-i hayvānda bitmiş yā çemendür bu”
2. “Kadeḥ tut lāleveş cāmuñ şikeste itmeden devrān”
“Nice Cem kellesin sāğar iden bir encümendür bu”
3. “Başuñda kākülün mi yā nihāl-i serv-i bālādan”
“Melāḥat gülşenine sāye şalmış yāsemendür bu”
4. “Reh-i mey-ḥāneden geçmem mey-i peymāneden içmem”
“Bu resme mest ü şeydā olduğum bilmem nedendür bu”
5. “Siyeh şanma şeb-āsā şubḥveş müy-ı sefid olmuş”
“Arūs-ı nev degül ‘ālem bugün bir köhne zendür bu”
6. “Şarılmış zülfine görmüş düşinde Kays Leylānuñ”
“Dimiş ben zāri deşt-i ğamda Mecnün eyleyendür bu”
7. “Bu tarz-ı ḥāşı görse **Rahmiyā** ancak diye Hüsrev”
“Ma‘ānī cāmını bezm-i süḥanda nüş idendür bu”

57¹⁴⁶

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

1. “Yaşum ‘arz ideyin raḥm ide dil-ber muḥtemeldür bu”
“Sitār imiş her işi işleyen dirler meşeldür bu”
2. “Mezārumda görüp ğam cismümüñ yābūsını¹⁴⁷ didi”
“Binā-yı ‘aşkdan kılmış yir altında temeldür bu”
3. “Ḥaṭı fikriyle bī-ḥod oldu ‘aqlum kendüye gelmez”

¹⁴⁶ Ünlü, a.g.e., s.165
57 / 2a yā būsını : yapusını
2b binā : nebā
Altında : içinde
3a ḥaṭı : ḥaṭuñ
‘aqlum : gönülüm
3b kimsene : kimse hīç
4a dil : cān
Siyāhı : beline
4b burada : burak
5b nicesin : pençesin

¹⁴⁷ Divanda dipnot bölümünde bu kelime için “tābūsını” şeklinde bir açıklama vardır.

- “Bu uyğudan uyanmaz kimsene h̄āb-ı eceldür bu”
4. “Şağın ey dil seni zülf-i siyāhı ayırur tenden”
“Karaçılar şoyarlar ādemi burada yeldür bu”
5. “**Ubeydī** ger bu beş beyti göre elde diye Hüsrev”
“Nizāmī ḥamesinūñ nicesin buran ğazeldür bu”

[17b]

58¹⁴⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Yakma cānum nāle-i bī-iḥtiyārumdan şağın”
“Dökme kanum āb-ı çeşm-i eşk-bārumdan şağın”
2. “Şu virür her şubḥ-dem göz yaşı tîğ-i āhuma”
“Çok beni incitme tîğ-i ābdārumdan şağın”
3. “Gerçi bir ḥāk-ı rehem kimse beni almaz göze”
“Çok ḥākāretle nazar kıılma ğubārumdan şağın”
4. “Gelme kabrüm üzre ey ‘aşk içre ten-yek olmayan”
“Tā‘ne taşıdur saña seng-i mezārumdan [şağın]”
5. “Ey **Fuzūlī** Kaysı Mecnūnı ki sevseñ rahmi var”
“Kıl ḥazer ancak benüm bī-rahm yārumdan [şağın]”

59¹⁴⁹

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

1. Rüşen itdi bu gice şem‘-i ruḥuñ ḥānemüzi

¹⁴⁸ Akyüz vd., a.g.e., s.347

58 / 4a ten-yek olmayan : men tek ölmeyen (6a)

5a Kaysı Mecnūnı : ḥansı maḥbūbı (8a)

3D / -M

4D / -M

7D / -M

¹⁴⁹ Aksoyak, a.g.e., s.? ve Arıkoğlu, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

- Yağdı şevk âteşine bu dil-i vîrānemüzi
2. Tuymasun kimse seni gel gice gir revzeneden
Rüşen it mâh gibi kilise-i vîrānemüzi
3. Şeb-i firkatde eger zinde kılursak ne ‘aceb
Tîrelikden bulımaz iseñ ecel hānemüzi
4. Zāhidā biz mey-i peymāneyi terk eylemezüz
Sākî-i devr meger toldura peymānemüzi
5. Hırmen-i ‘ömürden āhir bizi dutsan kaçā
Koya çāh-ı ‘ademe görmeyeler dānemüzi
6. Ey ‘Alī suçları ne saçları zincîrlerüñ
Çünkü hıfz idemezüz biz dil-i dīvānemüzi

60¹⁵⁰

“Mef’ülü / mefā’îlü / mefā’îlü / fe’ülün”

__./.__./.__./.__

1. “Āh eyledüğüm serv-i hırāmānuñ içündür”
“Kan ağladüğüm gonce-i handānuñ içündür”
2. “Ser-geştelüğüm kākül-i miskinüñ ucından”
“Āşüftelüğüm zülf-i perîşānuñ içündür”
3. “Kurtarmağa yağmā-yı gamuñdan dil ü cānı”
“Sa’yüm nazar-ı nergis-i fettānuñ içündür”
4. “Cān vir gönül ol gāmzeye kim bunca zamānlar”
“Cān içre seni besledüğüm anuñ içündür”
5. “Vā’iz bize dün düzahı vaşf itdi **Fuzūlî**”
“Ol vaşf senüñ külbe-i ahzānuñ içündür”

¹⁵⁰ Akyüz vd., a.g.e., s.229

60 / 4b içre : ile

3D/ -M

4D/ -M

Divanda bu şiir 7 beyitten oluşmaktadır.

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

I.

Ey ruhları gül ‘ārızı ra‘nā (...)
 Ey saçları sünbül yüzi zībā (...)
 Gülzār-ı cihān içre dil-ārāca kıddünceğ
 Gel gül göreyin bir gice tenhāca(...)
 Gel kim severüm ben seni dünyāca (...)

II.

Büstān-ı cihān içre şehā serv-i revānsın
 Hey nicesine serv-i revān cismüme cānsın
 Āşüb-ı cihān şāh-i zamān āfet-i cānsın
 Gerdān ile sīnesi ra‘nāca (...)
 Gel şarılalum bir gice tenhāca

III.

Çeşmüm yaşını eyleme her suye revāne
 Ger meh-i (...) iki gözüm göz göre kıane
 Gelmedi şehā sencileyin şūḫ-ı zamāne
 Tayanma şakın hüsnuñe zibāce(...)
 Gel şarılalum bir gice tenhāca (...)

IV.

Bilsem ki ‘aceb vaşluña bir daḫi irem mi
 İzüñ tozına yüzümi bir daḫi görem mi
 Kim bile zamandur seni bir daḫi görem mi
 Gel bulışalum bir gice tenhāca (...)
 Gel kim severüm ben seni dünyāca(...)

¹⁵¹ Şiirin nazım şekli muhammestir. Şiirdeki bazı kısımlar okunamamıştır.

62¹⁵²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Ol ala gözli nigārum şanki ‘ālem hānıdur
Hem efendüm hem begüm hem cismümüñ cānānıdur
Gel cefā kıılma vefā kııl hūblar erkānıdur
Gel benüm rūh-ı revānum bende hānuñ hālídür

II.

Siz gidelden gitdi ‘aqlum heb kıldım bildigüm
Derdüme eyle devāyı hey yolında öldügüm
[18b] İşte şāhum gitdi ‘aqlum bende bilmem n’oldügüm
Gel benüm rūh-ı revānum bende hānuñ hālídür

III.

Āteş-i hicrūñ yakup dil mülkini kııldı hārāb
Döne döne sīne tennūrında dil oldu kebāb
Rūz-ı maşşerde nicesi viresin Hāqqa cevāb
Gel benüm rūh-ı revānum bende hāne hālídür

63¹⁵³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Firqat-i dil-dār ile oldum yine āvāre ben
Çāre eyleñ dōstlar oldum yine āvāre ben
Firqat ile ger düşersem tañ degül tağlara ben
Yā İlähī nice şabr idem firāq-ı yāre ben

¹⁵² Mahlas yoktur.

¹⁵³ Mahlas yoktur.

II.

Yardan ayrılmayan bilmez benüm aḥvālümü
Āteş-i hicrāna yanmayan ne bilsün ḥālümü
Göz göre alduñ elümden ey felek dil-dārumi
Yā İlāhī nice şabr idem firāk-ı yāre ben

III.

Ağlayı ağlayı ayırdı beni çarḥ-ı felek
Yüz tutup yalvarduğumca geçmedi hergiz dilek
Ben kara yazulıya raḥm ider oldu her melek
Yā İlāhī nice şabr idem firāk-ı yāre ben

64¹⁵⁴

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün

__./.__./.__./.__.”

1. Zılm itme şehā alma benüm cānum efendī
Raḥm eyle baña dökme benüm kanum efendī
2. Sensüz cigerüm gonca gibi kan ile tıldı
Ey tāze gülüm serv-i ḥırāmānum efendī
3. Sensin dikeli Rūm ilinüñ çeşm-i çerāğı
Dünyāda benüm cānuma cānānum efendī
4. Ben derd ile Ya‘kūbum u sen ḥüsn ile Yūsuf
Ben Hızrum u sen çeşme-i hayvānum efendī
- [19a] 5. Şehd ile benüm gel şekerüm kand-ı nebātum
Āyum güneşüm kıble-i ĩmānum efendī
6. Cennet çemeninde şalınan ḥür-i cinānum
Ey boyı uzun serv-i ḥırāmānum efendī
7. Bāğ-ı iremüm ravza-i Rıdvān-ı na‘ımüm
Yüzi semenüm sünbül-i reyhānum efendī

¹⁵⁴ Mahlas yoktur.

8. Kanum güherüm la‘l-i lebi kıt-ı revānum

Kıymetle olan la‘l-i bedehşānum efendī

9. ‘Aşkuñda şehā eyleyeyin cānumı kırbān

Kırbān ideyin saña benüm cānum efendī

65¹⁵⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Başuma kıpsa kıyāmet ben seni terk itmezem

‘Āleme olsam melāmet ben seni terk itmezem

Öldürürse derd ü miḥnet ben seni terk itmezem

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

II.

Derd ü āhumla pür oldı gökleriñ hep arası

Olalıdan gün yüzüñüñ ‘āşık-ı bī-çāresi

Ger kılağumca olursa cismimüñ her pāresi

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

III.

Her ne deñlü cevri iderseñ it benüm cānum baña

‘Āşık oldum ‘ālem içre cān u dilden çün saña

Tā ölünce sevdüğüm budur sözüm öñden şuña

Sen beni terk itseñ ‘umaram ben seni terk itmezem

IV.

Gerçi yaşum gibi akmaz baḥr-ı bī-pāyān ise

Geçdüm andan ben eger ol çeşme-i ḥayvān ise

Kāfir-i bī-dīn olayın ger sözüm yālān ise

Sen beni terk itseñ āfet ben seni terk itmezem

¹⁵⁵ Mahlas yoktur.

[19b]

66¹⁵⁶

8'li Hece Ölçüsü

I.

Şol dergāhdan dönsün yüzüm

Ölünce sevmezsem seni

Çan ağlasun iki gözüm

Ölünce sevmezsem seni

II.

Dil vireli sen sultāna

Ġamzeñ oқи kıyar cāna

Göz göze baқmayam cihāna

Ölünce sevmezsem seni

III.

Gül yüzüñi görmeyeyem

Ġonca gülüñ dürmeyeyem

Murāduma ırmeyeyin

Ölünce sevmezsem seni

IV.

Ayrılıқ ödına yandum

Derdüñden dīvāne oldum

Va'llāh benüm efendüm

Ölünce sevmezsem seni

¹⁵⁶ Müjgan Cunbur, **Karacaoğlan Şiirler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1973, s.370

66/ 3a gül yüzüñi : Hak didārın (2b)

3b/ 2c

3c/ 2a

2M / -D

4M / -D

3D / -M

4D / -M

5D / -M

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

..__ / ..__ / ..__ / .._”

1. “Dileridüm ki idem derdüme dermān seni ben”
“Eyledüñ derd ile dermānda vü hayrān beni sen”
2. “Dileridüm ki idem gönlüme mihmān seni ben”
“Eyledüñ bār-ı belā hem-dem-i hicrān beni sen”
3. “Dileridüm ki idem cānuma cānān seni ben”
“Eyledüñ miḥnet ile bī-dil ü bī-cān beni sen”
4. “Dileridüm ki koḡam çün gül ü reyḡān seni ben”
“Eyledüñ bülbül-i aḡzān gibi nālān beni sen”
5. “Dileridüm ki idirem ferḡ-ı cān seni ben”
“Eyledüñ ḡuşḡa ile mūnis ü efgān beni sen”

[20a]

68

Raḡmī¹⁵⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_.__ / _.__ / _.__ / _._

1. “Gördi düşmen yārum ile ‘ālemüm tenhā benüm”
“Şöyle zevḡ itdüm ki şān oldu bütün dünyā benüm”
2. “Ol güneş-ruḡsār ile yā Rab nice idem qarār”
“Jāleveş görsem vücūdum ola nā-peydā benüm”
3. “Şevḡ-ı rüyuñla ḡapuñda rūḡumı itsem revān”
“Dāḡumı āyīne ḡāküm küḡl ide ḡavrā benüm”
4. “Aynuma bir ḡatrece gelmez dem-i hicrānda”
“Baḡr-ı eşkümden dilin kessün yidi deryā benüm”
5. “Zū-fünūnam nazm ile buldum cihānda iştihār”

¹⁵⁷ Gazelde mahlas yoktur.

¹⁵⁸ Erdoḡan, a.g.e., s.229-230

“Fenn-i ednâdur yanumda şî‘r ile inşâ benüm”

69¹⁵⁹

Yahyâ Fermâyed

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Dilde ‘aşk âteşi çihremde yaşum bārānı
Severin zāhir ü bāṭın o gül-i ḥandānı
2. Kāpusı Ka‘be’-i ‘uşşāk işigi tūr-ı niyāz
Ḥūblar kānı şafā mün‘aynıdur dükkānı
3. Ağlayan şem‘ gibi şöḫbet-i cānāne irer
Ey perī aqçe ile bulunur ādem cānı
4. Sevdüğüm keşret-i ‘uşşaka şakın incinme
Beglerüñ kulu çoğ olmağ iledür ‘unvānı
5. Gele **Yahyâ** kuluña gāyeti bu kim diyeler
Oldı bir şāh-ı cihān bendesinüñ mihmānı

70¹⁶⁰

‘Ulvī Fermâyed

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

1. Firḫatde ḳoduñ bendeñi sulṭānum unutma
Ya‘ḳūbuñı ey Yūsuf-ı Ken‘ānum unutma
2. Bildürmek için firḫate düşdügümi cānā
Şol dem ki ire sem‘āna efğānum unutma
3. Bīmāruñ olaldan varamam ḳapuña hergiz

¹⁵⁹ Çavuşoğlu, a.g.e., s.578

2b mün‘aynıdur : mecma‘ıdur

¹⁶⁰ Çetin, a.g.e., s.528

70 / 2b dem ki : demün

- Dermānda olup kılmağı dermānum unutmā
4. Z̄ulmetde yatur ḥaste gōñül bī-kes ü tenhā
Pervāneñi ey ŧem‘-i ŧebistānum unutmā
5. ‘Ulvī kuluña eyledigūñ cev̄r ü cefāyı
Bir gūn añasın ey ŧeh-i ḥūbānum unutmā

[20b]

71¹⁶¹

Müşemmen-i Maḥvī

“Fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilātūn / fā‘ilūn”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

İrmedi gōñlüm murāda dilsitānum görmedüm
Gülmedüm bir dem gül-i bāğ-ı bahārum görmedüm
Bülbülem hicrāna düŧdüm gülsitānum görmedüm
Toldı bağrum ḳan ile gonca-dehānum görmedüm
Ağdı eşküm ŧu gibi serv-i revānum görmedüm
Lāle-ḥaddüm gül‘izārum büstānum görmedüm
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi ‘ömrüm āḥire maḳŧūd-ı cānum görmedüm

II.

Ḥāne-i dehri baña mātem-serā itdi firāk
İŧimi ŧām u seḥer feryād u āḥ itdi firāk
Kona kona derde gōñlüm mübtelā itdi firāk
Ḳādir olduğın meded bir bir baña itdi firāk
Sīnemi o ŧāc yeter ŧadd-ı belā itdi firāk
Ḳaddümi büğdi kemān āsā dū tā itdi firāk
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi ‘ömrüm āḥire maḳŧūd-ı cānum görmedüm

¹⁶¹ Çetin, a.g.e., s.?.; Tok, a.g.e., s.?. ve Özder vd., a.g.e., s.?. çalışmalarında bu ŧiire rastlanmamıştır.

III.

Ṭālī'ümde sevdüğüm bir dil-ber-i bed-hū imiş
Gözleri sihr ile aldı gönülümü cādū imiş
Dökmek ister yirlere kanum delü kanlu imiş
Kasm olan rüz-ı ezelde 'āşıkā kaygū imiş
Kıldı dilde zülfi sevdāsı naşībüm bu imiş
Hicr ile geçmek zamānum alnuma yazu imiş
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm āhire maqşūd-ı cānum görmedüm

IV.

[21a] Haste vü bīmār itdi ol gözi āfet beni
Olıcağ oldı ferāmūş eyledi şihhat beni
Dem-be-dem 'aqlum olur zāyil alur hayret beni
Rāhatum gitdi ihāta eyledi miḥnet beni
Öldürür bu derd ile āhir kıomaz firqat beni
Bir belāya uğradur derd ü belā ḥasret beni
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm ğāyete maqşūd-ı cānum görmedüm

V.

Maḥviyā 'aşk āteşinden düşdi cāna iztırāb
Dīde-i pūr-āb gönül pūr-tāb ḥālüm ki ḥarāb
Vaşf olunmaz ḥaşb-ı ḥālüm ger yazılsa biñ kitāb
Şerḥe şıgmaz hicr-i ğam derd-i derūnum bī-ḥesāb
Olmadum gitdüm cihānda kām-bīn ü kām-yāb
Firqat-i hicr ile geçdi āh kim 'ahd [ü] şebāb
Pīrlık eyyāmı geldi nev-cevānum görmedüm
İrdi 'ömrüm ğāyete maqşūd-ı cānum görmedüm

Kemāl Pāšā-zāde

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

I.

Hālāş olmağ dilerseñ ğamdan ey dil gel gedā ol gel
 Olup dervīş-i mülk-i ‘aşka ya‘ni pādişāh ol gel
 Gel ey pīr-i muḥabbet ben ğarībe pīşvā ol gel
 Ṭarīķ-i ‘aşkda ya‘ni baña gel reh-nümā ol gel
 Gelürseñ mülk-i ‘aşkda sende zāhid bī-riyā ol gel
 Murāduñ devlet ise ṭaleb-i faķr [u] fenā ol gel
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

II.

Nihāvetde ṭotalum beñden olduk ḥātem-i şāni
 Yāḥud Ḳārūn gibi cem‘ eyledüñ genc-i firāvāni
 [21b] Ser-ā-ser ḥükmüñe rām oldı ṭut mülk-i Süleymāni
 Gezüp zulmetde ṭut Hızır la içdük Āb-ı ḥayvāni
 Bilürsin ‘āķıbet gerdün ḳomaz senden alur cāni
 Nedür bunca belālar çekme hergiz ḳahr-ı devrāni
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

III.

Giyürse şāh-ı gerdün egnüñe zerbefteden ḥil‘at
 Ser-ā-ser cismüñi zeyn eylese atlās ile ḳat ḳat
 Rızā gösterme kim yegdür bulardan şāl-i bī-minnet
 Gelür zīrā ki ehl-i ḥāle şāl içre nice ḥālet
 Riyāsız bu riyā yegdür cihānda ‘āķıle kisvet
 Gedāluḳ şāhluḳ bāb-ı ḳanā‘atdur der-i devlet
 Cihān sultānlığın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

¹⁶² Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

IV.

Yanında ber-ḥakūñ gördüm nice biñ ḥār-ı miḥnet var
Elinde lālenūñ bāde dilinde dāğ-ı ḥasret var
Şoñunda çünki her bir vuşlatuñ elbetde firḫat var
Göñül görmez misin kim bir şafāya biñ meşakḫat var
Gözūñ aç gāfil olma kıl riyāsetden ferāgat var
Ne şevket ārzū eyle ne sevdāyı şalābet var
Cihān sultānlıgın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

V.

Cihāna pādişāh olmaḫ hemān bir ketḫudāluḫdur
Bu fānī dünyede bī-kayd-ı sultānluḫ gedāluḫdur
Bütün dünyāya sultāndur gedā dirlerse şādıḫdur
Bu cānuñ çünki kār-ı ‘ākıbet tenden kirāluḫdur
Bu fānī dehrūñ elbetde şoñ ucı bī-vefāluḫdur
Göñül dervīş olalum gel gedāluḫ pādişāhlıḫdur
Cihān sultānlıgın isterseñ ey dil gel gedā ol gel

73

Müfred

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Nāleni göz yaşı mey oldı ciger biryānum
Ḥāne-i dilde ḥayālūñ olalı mihmānum

[22a]

8¹⁶³

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

¹⁶³ 7b varağında bulunan 8 numaralı şiirin eksik olan dört mısrasıdır.

Küselden yüzüme bakmaz benüm ol mihr-i rahşānum
Görüp görmezlenür ben bendesin ol şāh-ı hūbānum
Dirīḡā dād u feryād ol melek ruḡsārı küsdürdüm
Baña ben eyledüm ol gözleri mekkārı küsdürdüm

74¹⁶⁴

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Faḡīr-i ‘aşḡ ol evvel iki ‘ālemden ḡnā gelsün
Gönül āyīnesin sil jeng-i keşretten cilā gelsün
Derün-ı cāna envār-ı İlähīden şafā gelsün
Dilerseñ şem‘veş ey dil saña nūr [u] ziyā gelsün
Muḡabbet nārına düş cismüñe evvel fenā gelsün

II.

Ġam-ı ‘aşḡıyla dil pür-hūn olup ger çihre zerd iseñ
Ziyād it derdüñi dermānı añma ehl-i derd iseñ
Teferrüd gözle düşme keşrete ‘aşḡ ile ferd iseñ
Tenezzül eyleyüp sultān-ı dehre varma merd iseñ
Muḡabbet şāhı ol dāyim gedāveş ol saña gelsün

III.

Ṭalebde şadık ol devlet saña el virmemek yegdür
Dürüş sa‘yīle vuşlat Ka‘besine irmemek yokdur
Gül-i maḡşüdü gülzār-ı vefāda durmamak yokdur
Der-i şāh-ı muḡabbetde murāda irmemek yokdur
Ūlā gelsün gice gelsün ganī gelsün gedā gelsün

IV.

Düşelden şevkle ‘aşḡ āteşine bu dil-i sūzān

¹⁶⁴ Özkat, a.g.e., s.? ve Erdem, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

İrişdi göklere feryād u āh u nāle vü efgān
Oñulmaz derde düşdüm derdüme kâbil degül dermān
Belā-yı ‘aşka dermān ister isem ey tabīb-i cān
Devā yirine ben dil-ḥastaya Ḥaḫdan belā gelsün

V.

Fenā vü faḫrdur **Fazlī** muḥabbet ehlinün ṭavrı
Murāda ger muvāfiḫ bulmaz iseñ gerdiş-i devri
[22b] Kazāya vir rızā bir gör bu yolda luṭf ile cevri
Ḳanā‘at ihtiyār it faḫr ile faḫr ile ey Fevrī
Ne‘īm her dū ‘ālemden eger dirseñ ğinā gelsün

75¹⁶⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

--·-- / --·-- / --·-- / --·--

I.

“Cāhilün dünyāda ten-perver ma‘āşı var imiş”
‘Āḳılün cānında biñ dürlü ḫırāşı var imiş
‘Ārifün dāğ-ı dil-i ḫün-ābe paşı var imiş
‘Āşıḳuñ bağrında tağlar denlü yaşı var imiş
Kendü bir kem ḫatre deryālarca yaşı var imiş

II.

Geh ser-ḫum yaşdanup ḳaldum der-i mey-ḫānede

¹⁶⁵ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî , s. 78-79

75 / 1b ‘Āḳılün : ‘Āşıḳuñ

2c düşüp mescidde ḳaldum zār ki : der-i mescidde yatdum geh der-i

3a safā-yı bezm-i ‘ayşuñ nüşını : belā-yı bezm-i Şirîn ‘ayşını

3b bekā : belā

3d Cān virüp rāh-ı belāda : Rāh-ı ğamda baş verüp

4b olmaduḫ : olmadum

4c Hil‘at-i cismi giyelden : Cāme-i cisme düşelden

5b Al yuvarlakdan : El yu varlıktan

Bū : rü

5c ‘Aşk-ı şāhın : ‘Aşk elinden

5d arasında : arasında ten

Geh varup toprak döşendüm gūşe-i vīrānede
Geh düşüp mescidde kaldum zār ki büt-hānede
Yok şanurdum bāliš-i rāhat bu miḥnet-hānede
Şimdi bildüm dil-berūñ işigi taşı var imiş

III.

Gördi fānīdür şafā-yı bezm-i ‘aysuñ nūşını
Eyleyüp taḥkīk efkār-ı bekā endīşini
Şavdı başından vücūd-ı ‘arızı teşvīşini
Cān virüp rāh-ı belāda başa ilette işini
Āferīn Ferhāda hoş devletlü başı var imiş

IV.

Mürtefi‘ken ten niḳābı dīde-i maḥcūbdan
Bir nazār dūr olmaduk nezāre-i maṭlūbdan
Ḥil‘at-i cismi giyelden ayru düşdüm ḥūbdan
Beñlük imiş ayıran ben bendeyi maḥbūbdan
Hey dirīgā bilmedüm arada nāşī var imiş

V.

Yāre olmak diler iseñ sīne-be-sīne rū-be-rū
Al yuvarlaḳdan koma kendüñde hergiz reng-i bū
‘Aşk-ı şāhın diñle **Fevrī** nice itmiş güft ü gū
Cān ile cānān arasında ḥicāb oldu diyü
Ḥayretīnūñ kendü kendüyle şavāşı var imiş

[23a]

76

Müseddes-i Tavāfī’l- Burūsevī

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Ḥasret oldum gün gibi ey māh-ı tībānum saña
İrdi firḳat günleri vaşl olmadı cānum saña

Ağlayup didi o dem dil ey güzel hānum saña
Elvedā' olsun bu günden girü ey hānum saña
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret haqqın helāl it yā Hū sultānum saña

II.

Qılmayaldan yüzine ben hastanuñ şāhum nazār
Qomadı firqat vücūdundan benüm aşlā eşer
Eyledüm dir dād-ı nār-ı ğurbete şimdi sefer
Ağlayup bu maṭla'ı didüm o dem ey 'işveger
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret haqqın helāl it yā Hū sultānum saña

III.

Çünkü kılduñ āsitānuñdan bu ben miskīni yād
Hūn-ı vaşluñdan dil-i maḥzūni kılduñ nā-murād
İtmedüñ künc-i belāda bu dil-i nā-şadı şād
Çünkü red itdüñ tapuñdan bendeñi ey meh nijād
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña
Āhiret haqqın helāl it yā Hū sultānum saña

IV.

Gülsitān hüsnuñe ey verd-i ḥandānum benüm
Bir kimesne bülbülem arturma efgānum benüm
Gel teraḥḥum kıl baña ey şāh-ı ḥübānum benüm
Gözlerüm nūrı ḥabībüm ey güzel hānum benüm
İrişem mi kim bilür bir daği [cānānum saña]
Āhiret haqqın [helāl it yā Hū sultānum saña]

V.

[23b] Ben **Ṭavāfi** hastañı şalduñ tariḳ-i miḥnete
Qılmaduñ hergiz nazār düşdüm ğamuñla firqate
İrmedi hergiz elem gitdi şafā-yı vuşlate
Yā şuyum yā toprağum çıkdı diyār-ı ğurbete
İrişem mi kim bilür bir daği cānānum saña

Āhîret hakkın helâl it yâ Hû sultānum saña

77

Müseddes-i Çeşmî Remmâle'l-Burüsevî¹⁶⁶

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün

.._ _ / .._ _ / .._ _ / .._ _”

I.

Başum alup ele rāh-ı ğama cānā gitdüm

Kimseden eylemedüm zerrece pervā gitdüm

Derd-i ‘aşkıyle olup ‘āleme rüsvā gitdüm

Kimse bu yolda baña olmadı hem-pā gitdüm

“Āhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm”

“Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm”

II.

Şaĝlıĝumda baña yārāndı endüh u elem

Beni tenhā kıomaya şandum idi miñnet ü ğam

Cān u dil olmadı ben ğasteye hem-rāh-ı ‘adem

Yok deminde baña yār olmadı bir kimse n’edem

“Āhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm”

“Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm”

III.

Cān-ı şîrinümi ey dil yine acıtdı firāk

Gözlerüm yaşımı ırmāĝ idüp akıtdı firāk

Ķomadı dāmenüm elden n’edeyin gitdi firāk

Beni yārumdan ayırdı kıatı zılm itdi firāk

Āhîret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm

Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

IV.

Yandum ödlara meded sîne-i süzānumdan

[24a] Ğarķa virdüm özümü eşk-i firāvānumdan
Ol perī çihre cüdā olmaz iken yanumdan
Āh-ı firķat beni devr eyledi cānānumdan
Āh̄iret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

V.

Yār ile hem-dem olup eyler iken zevķ [ü] şafā
Ne durur bilmez iken cev̄r ü cefā zecr ü ‘anā
Rūz u şeb eyler iken yār baña mihr [ü] vefā
Ey benüm hālümü bilmek dileyin ehl-i belā
Āh̄iret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

VI.

Çeşmiyā eşkümi sil eyledi ol serv-i revān
Bağrumı itdi firāk deheni toptolu kan
Hicr-i hāl daħi itdi dile biñ dāğ-ı nihān
Ṭañ degül haşr[e] degin eyler isem āh u fiğān
Āh̄iret yolu gibi ğurbete tenhā gitdüm
Gitdüm ammā ne ‘aceb vālih ü şeydā gitdüm

78¹⁶⁷

Kemāl Pāşāzāde

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ey gönül diñle sözüm gel ķo ‘abeş sevdāyı
Var kenār ili gör bir şanem-i zībāyı
Diñleme zāhid [ü] nā-dān ħar-ı ħod-rāyı
Söz uzatma yürü var eyleme çok ğavğayı

¹⁶⁷ Demirel, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“Ayš u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

II.

Fırşat el virmiş iken yürüt ayāğı sākī

Ki bilürsin bu cihān kimseye kalmaz bākī

[24b] Şöyle mest ol ki yaķa na‘relerüñ āfākī

Mey durur bilmelisin zehr u ğamuñ tiryākī

“Ayš u nüş eyle bu ğün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

III.

Yār nāzuñ ola eyyām-ı bahār u bāde

Fevt-i fırşat idüben ‘ömrüñi virme bāde

Nice bir bende olursan ğama ol āzāde

Bir daħi bunda gelinmez yüri ey üftāde

“Ayš u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

IV.

‘Āřık ol bir ğüle bülbül gibi it āh u fiĝān

Şaķlama rāzuñı andan ide gör āh u fiĝān

Aç gözüñ yiter uyuduñ dil kim küşte uyan¹⁶⁸

Her zamān çarĝ-ı cefā pīře saña virmez amān

“Ayš u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

V.

İde gör bir řanemüñ müy-ı miyānını kenār

Ola ol řarĝ ile kim tuymaya anı āĝyār

Gitdi eyyām-ı řitā geldi çü eyyām-ı bahār

Nice bir ğice bu ‘ömrüñ ğam ile leyl ü nehār

“Ayš u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı”

¹⁶⁸ Vezin aksama vardır.

“Saña işmarlamadılar bu yalān dünyāyı”

79¹⁶⁹

Müseddes-i ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh

‘Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün’

..__/_..__/_..__/_.._

I.

[25a] Sevdüñ ey dil yine bir tāze gül-i ra‘nāyı
Arturursuñ n’ola bülbül gibi vāveylāyı
Mesken it künc-i ħarābātı olup rüsvāyı
Def‘-i ğam kıлмаğ için al elüñe şahbāyı
“‘Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”
“Saña işmarlamadılar bu yalān dünyāyı”

II.

Ḳāni‘-i firḳat olup vuşlat-ı cānāndan geç
Māyil-i zillet olup devlet-i ‘unvāndan geç
‘Ārif-i vaḫdet olup keşret-i yārāndan geç
Ḳāni‘-i kısmet olup ğayret-i akrāndan [geç]
“‘Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”
“Saña işmarlamadılar bu yalān dünyāyı”

III.

Zevḳ-i dünyā ile şād olma ğam ancaḳ ötesi
Dirhemüm yoḳ diyü ğam çekme hem ancaḳ ötesi
Şeh-i ‘ālemde olursañ elem ancaḳ ötesi
‘Āḳıbet rāh-ı vücūduñ ‘adem ancaḳ ötesi

¹⁶⁹ Çetin, a.g.e., s.168-169

79 / Müseddes-i ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh : Tesdīs Ez-Güftehā-yı Derzi-zāde ‘Ulvī Çelebī Rahmetu’llahī Aleyh (Şiirin şekil özellikleri dikkate alındığında mecmuadaki şiirde kullanılan başlık doğrudur.)

3c şeh : şāh

4c Añmaya : añma

4d ‘āşık : ‘ārif

5a giyüp : giyinüp

5c pinhān : mihmān

“Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

IV.

Çekmeyin dirseñ eger sen de bu dñnyā ğamını

Bāde iç bāde kıomaz kıřınıñ ařlā ğamını

İbn[i] vařt ol be ğoññl añmaya ferdā ğamını

‘Āřık olan getirür mi dile dñnyā ğamını

“Ayš [u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı]”

“Saña [ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı]”

V.

[25b]

‘Ulvıyā hırķa giyüp cismüñi ‘uryān eyle

Dest-i řevķ ile çeküp çāk-ı girībāñ eyle

Ber-ķarār olma gezüp ‘ālemi seyrān eyle

Her gice kendüñi bir ğüşede pinhān eyle

“Ayš u nüş eyle bu gün añma ğam-ı ferdāyı”

“Saña ışmarlamadılar bu yalān dñnyāyı”

80¹⁷⁰

‘Ulvı Çelebı

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

“Kıl nazar hālñme ey kışver-i hñsnññ māhı”

¹⁷⁰ Çetin , a.g.e., s.165-166

80 / ‘Ulvı Çelebı : Müseddes Ez-Güftehā-yı ‘Ulvı

1a māhı : řāhı

ġāh : ġāhı

2c esirge ġāhı : gel al cānımızı

3c řevķ : řevķiñ

6a meyi nüş idesin : mey nüş ideyin

4M / 5D

5M / 4D

“Gāh cev̄ eyler iseñ bārī esirge gāhı”
“Koma tenhāda [vü] firqatde dil-i güm-rāhı”
“İrmesün çarḫa dilerseñ bu ġarībūñ āhı”
“Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i ḫüsnūñ māhı”
“Yoḫsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

II.

Zulmet-i firqate şalma dil-i nālānımuza
Her dem irgürme meded göklere efgānımuza
Merḫamet kılmaz iseñ bārī esirge gāhı
‘Arz-ı ḫüsn it görelüm şem‘-i şebistānımuza
“Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i ḫüsnūñ māhı”
“Yoḫsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

III.

Göz yaşın bezm-i muḫabbetde şarāb eyleyelüm
Nāle vü āhı o meclisde rebāb eyleyelüm
[26a] Cigeri āteş-i şevḫ ile kebāb eyleyelüm
Mey-i la‘lūñle dili mest-i ḫarāb eyleyelüm
“Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i ḫüsnūñ māhı”
“Yoḫsa yirden göge deg incünürüz va’llāhı”

IV.

Şeb-i ġamda şevḫdür derd ile āh eylemişüz
Yirleri gökleri heb dūd-ı siyāh eylemişüz
Gerçi cān naḫdini yoluñda tebāh eylemişüz
Nazaruñ yok bize bilsek ne günāh eylemişüz
“Bezme gel bu gıce ey ‘ālem-i ḫüsnūñ māhı”
“Yoḫsa yirden göge deg incinürüz va’llāhı”

V.

Şems-i ‘ālem gibi gün yüzüñi pinhān itdūñ
Ra‘dveş işümi feryād ile efgān itdūñ
Ağladup gözlerümüñ yaşımı bārān itdūñ
Nice gündür ki beni hicr ile giryān itdūñ

“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i hūsnūñ māhı”

“Yohsa yirden göge deg incinürüz va’llāhi”

VI.

Ġayrilerle nice bir cām-ı meyi nūş idesin

Cür‘aveş hāke şalup ‘Ulvīyī bī-hūş idesin

Nice bir kavm-ı hasūduñ sözini gūş idesin

Nice bir eyledüğüñ ‘ahdi ferāmūş idesin

“Bezme gel bu gice ey ‘ālem-i hūsnūñ māhı”

“Yohsa yirden göge deg incinürür va’llāhi”

81¹⁷¹

‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.._/_ / .._/_ / .._/_ / .._/_

I.

[26b] Şanma sencileyin dil-ber-i ra‘nā bulımam¹⁷²

Bāğ-ı hūsnūñ gibi bir özge temāşā bulımam

Rāzumı açmağa gönülüm gibi şeydā bulımam

Saña derdüm dimesem gerçi tesellā bulımam

“Arz-ı hāl itmege hergiz seni tenhā bulımam”

“Seni tenhā bulıcağ kendümi aşlā bulımam”

II.

Āh idersem açarum rāzumı ‘ārum kıalmaz

¹⁷¹ Çetin, a.g.e., s. 173-174

81 / ‘Ulvī Çelebī Selamu’llāh : Müseddes Merhūm Derzī-zāde ‘Ulvī Çelebī

¹⁷² Vezinde aksama vardır.

1e hergiz : cānā (Mecmuadaki diğerk mütekerrir mısralarda da “hergiz” kelimesi kullanılmıştır.)

2b Virürem hāk tenī bāde : virürin hāke teni bād

4a yazarsam : yazarsak

4c ger sözümüñ sūz ile : söz ile ger sūz-ı dil-i

5a ‘aşkuñla : ‘aşk ile

5b miñnet : guşsa

5c hasret : ‘işret

Virürem hâk tenî bâde ğubârum qalmaz
Halka rüsvây oluram ‘arz-ı veķârüm qalmaz
Küyuña ‘azm iderem şabr u qarârum qalmaz
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşlâ bulımam”

III.

Seni ağyâr ile gördükde gelür qalbe melâl
Hayretümden olur ol demde dil-i nâtıķa lâl
Gün gibi yalıñuz eylerseñ eger ‘arz-ı cemâl
Başlasam hâlümi taķrîre gider nuţķa mecâl
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşlâ bulımam”

IV.

Söz ile nâme yazarsam saña ‘âlem tutışur
Gül olur hâme vü kâğıd dil-i pür-ġam tutışur
Söylesem ger sözüümüñ süz ile fem tutışur
Nice fem bileñe sözüüm işiden âdem tutışur
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşlâ bulımam”

V.

[27a] Hâl-i dil miñnet-i ‘aşķuñla dige gûn olalı
Hâtırüm miñnet-i hicrân ile maħzûn olalı
Hasret-i la‘l-i lebüñle cigerüm hûn olalı
Leylî-i zülfüñe ‘Ulvî gibi Mecnûn olalı
“‘Arz-ı hâl itmege hergiz seni tenhâ bulımam”
“Seni tenhâ bulıcaķ kendümi aşlâ bulımam”

Tahmīs

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

I.

Dağıdup zülfün beni āşufte hāl itmek neden
 Ben perişān rūzgārı pāy-māl itmek neden
 Nāz ile ğamzeñ süzüp ğonca vü lāl(?) itmek neden
 Şol kara kaşuñ çatup göñlüm melāl itmek neden
 Hey ala gözlüm bizümle mekr ü āl itmek neden

II.

Çün harīm-i kūyuñı Beytü’l-Ĥarām itdüñ baña
 Mürde haq için şafā rüknün maqām itdüñ baña
 Līk soñra hier ile hoş intikām itdüñ baña
 Āyet-i hüsnüñle sen vaşluñ harām itdüñ baña
 Ben harāmī çeşmüñe kanum helāl itmek neden

III.

Olalı ol şan‘-ı hālīk mazhar-ı āşār-ı ‘aşk
 Zāhir oldı halk içinde gün gibi esrār-ı ‘aşk
 Kılmağa anur dil u cān çeşmini envār-ı ‘aşk
 Hüsni kandilen uyarmış nūr-ı Haq’dan nār-ı ‘aşk
 Zāhidā inkār nūr-ı Zü’l-celāl itmek neden

IV.

Leblerün şordum şekerden derc ile tıldı didi
 Zülfün añdum sünbül–i terden semen oldı didi
 Ruħlarınsa lāle didüm hışm idüp geldi didi
 La‘li üzre haq görüp kan ağladum geldi didi

[27b]

Sāye-i ebrüm için gülşen hayal itmek neden

¹⁷³ Şiirin nazım şekli başlıkta tahmis olarak verilmiştir, ancak şiirde tahmis eden ve tahmis edilen şairlerin mahlasları yoktur.

V.

Gördüm ol meh gösterür zülf ile şekl-i lām u dāl
Didüm ey cān dil mi diler sen meh āl eyleme āl
Didi dil n'olur var ey bī-çāre nedür añla hāl
Didüm āhır cān ise maqşūd-ı nāzuñdan me'āl
Didi evvel 'āşıka fikr-i muhāl itmek neden

VI.

Gönlümi zülfüñ hevāsı eyledi şeydā benüm
Cānumı mest itdi la'lüñ şevki bī-hem-tā benüm
Hālüme kılmaz nazar ol gözleri şehlā benüm
'Ālemüñ göñlin yapar ol seng-i dil-ālā benüm
Şırça gönlüm şandugınca pāy-māl itmek neden

83¹⁷⁴

Mecdī Çelebī Fermāyed¹⁷⁵

“Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Bulmadum taş-ı felekde şeş-der-i ğamdan keşād
Tīr-i ğamdan tabla-i sīnemde zaḥm oldu ziyād
Āşinālar oldu benden şabr u tākāt gibi yād
Cān u dil ğamgīn u maḥzūn halk ise mesrūr u şād
Cümle 'ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

II.

Herkesüñ maqşūdı hāşıl kendü maqbül-i enām
Ṭāli'ī iqbāl idüp baḥtı müsā'iddür tamām
Rište-i himmet ile bulmuşdur umūr intizām
Benden 'irāz idüp ammā baña rām olmaz merām

¹⁷⁴ Eskimen, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

¹⁷⁵ Karataş, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Cümle ‘ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

III.

Her denī demler sürüp zevk ü şafāda dāyimā

Muṭṭaşıl añun murādınca döner cām-ı şafā

Şāhid-i maḳşūd yüz göstermedi ammā baña

Gitdi ‘ayş u ‘işret-i şādī didi yā Hū saña

Cümle ‘ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

IV.

[28a] Her kişi ḥandān olup güldi açıldı goncavār

Miyve-i maḳşūda el irgürdi mānend-i çenār

Oldılar ammā dil u cānum benüm nālān u zār

Eksük olmadı gönülde ḥār-ı ğamdan ḥār-ı ḥār

Cümle ‘ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

V.

Dir ki ‘ālem-i penāhuñda eyā ‘ālī cenāb

Āsitānuñ yaşdanup saña idenler intisāb

Luṭf-ı iḥsānuñ görüp dāyim olurlan kām-yāb

Lāyık olsun mı bu kim Mecdīye olmaz fetḥ-i bāb

Cümle ‘ālem ber-murād oldu daḥi ben nā-murād

84¹⁷⁶

Muḥammes-i Behiştī¹⁷⁷

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

¹⁷⁶ Aydemir, a.g.e., s.88-89

84 / 2a ‘aşkuñla : ‘aşkile

3a baça : belā

4a devrānı : erzānī

5c rakıbe : fākıre

¹⁷⁷ Aydemir’in hazırladığı “Behiştī Divānı’nda” şiirlerin yer aldığı mecmuaların isimleri verilmiştir. Çalışmada bu şiirin mecmuada 38a-b varaklarında olduğu belirtilmiştir, ancak şiirin mecmuada bulunduğu varaklar 28a-b varaklarıdır.

I.

“Yaşum deryāsı mevc urduqça bahr-ı bî-gerân iñler”
“Fiğānum ‘ālemi tutduqça her kūh-ı girân iñler”
“Derūnum nāle peydā eyledükçe ins ü cān iñler”
“Kaçan kim zār [u] dil-ḥaste olup bir nā-tüvāñ iñler”
“Añun feryādına raḥm eyleyüp kevn ü mekân iñler”

II.

“Olupdur nūr-ı ‘aşkuñla benüm göñlüm gözüm rüşen”
“Anuñcün nice esrār-ı nihāna vākıf oldum ben”
“Bu ma‘nāyı egerçi ey kemān kaş añlamazsın sen”
“Raķībūñ bağrına toķunmadı diyü te’essüfden”
“Ne meydānda bir oķ atılsa ardınca kemān iñler”

III.

“Ruḥ-ı yāri baķa deştinde bitmiş lāle mi şanduñ”
“Dil-i ‘uşşāķı bu ḥüsn-i mecāzı ala mı sanduñ”
“Fenā bezmi bu ‘ālemde mü’ebbed k̄ala mı şanduñ”
“Ney ü çeng ü rebābuñ sen fiğānın nāle mi şanduñ”
“Beni gör kim bir āh itsem zemīn ü āsmān iñler”

IV.

“Ḥarābāt ehli ol sürmek dilerseñ zevķ-i devrānı”
“Ele al cāmı isterseñ fenā derdine dermānı”
[28b] “Şarāb-ı nāb ile ‘ömrüñ olur bir yılca bir anı”
“‘Acebdür kim murādınca içerken Āb-ı ḥayvānı”
“Niçün sākī za‘īf oldum diyü pīr-i muğān iñler”

V.

“Muḥabbet ‘aşıķı rübāh olursa döndürür bebre”
“Dem-i ğayretde kalmaz kudreti bir zerrece cebre”
“Raķībe merḥamet itmez ider tersāye vü gebre”
“Behiştī ey güneş yüzlü nice incinmesün ebre”
“İkide bir ser-i kūyuña geldükçe hemān iñler”

Taḥmīs-i Nev'î Çelebî

“Mefâ'ilün / fe'ilâtün / mefâ'ilün / fe'ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _ _

I.

Ne mümkin oldı ğam-ı firķatũnle ũlfet idem

Ne çäre var talebũnden senũñ ferāğat idem

Ne ķadirem ser-i kūyuñ varup ziyāret idem

Ne firşat oldı saña ḥālũmi ḥikāyet idem

Ne vüs'at oldı ki hicrān ğamın rivāyet idem

II.

Hemīşe olmada mümted zamān-ı ğuşşa vü ğam

Hemīşe derd ü elem bî-şümār u rāḥat kim

Ne bir ķarīn-i muvāfiķ var olmağa hem-dem

Ne bir ūehenşeh-i 'ādil bulındı kim varum

Bu zılmı 'ādet iden ūāhidin ūikāyet idem

III.

Ne bād-ı āḥ ile ol servi eyledũñ meyyāl

Ne eyledi eşer ol mũ-miyāne ķīl ile ķāl

Şalāḥ-ı ķār ise ūimden ğirũ ḥayāl-i muḥāl

Ne 'arz-ı ḥāle meded var ne dilde ūabra mecāl

Ne çäre n'eyleyeyin bilmezem ne ḥālet idem

IV.

Murād-ı dil-ber içün nā-murād olup dāyim

Ġoñũl vilāyetine 'aşķı eyledũm ḥākim

Bu ķāra ūanma ben ey müdde'î olam nadim

¹⁷⁸ Mertol Tulum ve M. Ali Tanyeri, **Nev'î Divan Tankidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Nr: 2160, İstanbul, 1977, s.215-216

85/ Taḥmīs-i Nev'î Çelebî : Taḥmis

2b kim : kem

3e bilmezem : bilmezin

Murādı çün beni güldürmemekdür ol zālīm
[29a] Revā budur ki hemān ağlamağı ‘ādet idem

V.

Yanuñda eyleyüp ağıyār ben gedāyı ğarīb
Düşürdi rāh-ı beyābān-ı hicre bī-takrīb
Ne çāre çünki degülmiş vişālūñ aña naşīb
Çapuñda olmaga Nev‘iye māni‘ oldı rakīb
O seg kıomadı ki bir laħza istirāhat idem

86¹⁷⁹

Tahmīs-i Behiştī

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

“Sāzumuz diñler felekde Zühre-i zehrā bizüm”
“Küşe-i zevk ü şafāmuzdur bugün dünyā bizüm”
“Sīnemüzde zāhidā neyler ğam-ı ferdā bizüm”
“Bezmümüz peymānesidür Kevşer-i Me’vā bizüm”
“Cür‘amuzdan perveriş bulmuş durur Tübā bizüm”

II.

“İrmedi rüz-ı ecel meşhūr iken el-vaqt-ı seyf”
“Bunca yıllar ‘ömrümüz derd ü belāda kıaldı ğayf”
“Ger şorarsañ şimdiki aħvālümüzden kem ü keyf”
“Dildeki buħrānumuzdan bir eşerdür sūr u şayf”
“Bād-ı āh serdümüzden kıať‘adur sermā bizüm”

¹⁷⁹ Aydemir, a.g.e., s.92-93

“Tahmīs-i Behiştī” başlığıyla verilen şiir, Aydemir’in çalışmasında muhammes olarak verilmiştir.

86 / 2e kat’adur : kalmadur

3b bir laħza : mānend

4a inkārı yüzünden : efkārı gözünden

4b hānesin : hāne

III.

“Şerbet-i tıbdan iderseñ kâse-i gerdünü pür”
“Cānı yokdur sīnemüzden def` ola bir lahza har”
““Aşumuz şöyle olupdur firqat-i telh ile pür”
“Ġam deminde dīdemüzden hāke düşmiş katredür”
“Tağlarca mevc peydā eyleyen deryā bizüm”

IV.

“Jeng-i inkārı yüzünden dāmen-i sa‘yile sil”
“Nūr-ı ‘aşk ile derūnuñ hānesin tābende kıl”
“Hālīmüzden ger haber bilmek dilerseñ şöyle bil”
“Bir haqīkat defterinde mürdeyüz ey zinde-dil”
“Üstümüzde türbemüzdür kümbed-i hađrā bizüm”

V.

[29b] “Bunda taḥşīl itmege geldük rızā-yi Hālīkı”
“Zāyi` itdük vādī-yi nisyānda ‘ahd-i sābıķı”
“Şānumuz zıkr itmek oldı bu kelām-ı şādıķı”
“Ey Behiştī ‘afv olunmazsaķ siyāset lāyıķı”
“Bir alāy mücrimlerüz zindānumuz dūnyā bizüm”

87¹⁸⁰

Behiştī Fermāyed

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

“İzārum hem-‘ayarı zer bulunmaz gerçi zerlerde”

¹⁸⁰ Aydemir, a.g.e., s.93-94

Şiirin nazım şekli Aydemir’in çalışmasında muhammes olarak verilmiştir.

87 / 1a ‘ayarı zer : ‘ayarıdır

1b i‘tibārı : i‘tiyādum

1e eyle : böyle

2c olur : olup

2e hiclerde : hicerlerde

“Ne aşşı i‘tibārı yok miyān-ı sīm-berlerde”
“‘Aceb mi halka olursa ümīdüm gūş-ı dürlerde”
“Lebūñ kandi nice şīrīn ise cānā şekerlerde”
“Vişālūñ va‘desi çaķ eyle tatludur haberlerde”

II.

“Firāk ōdına yaķduķça beni ol zālīm-i bī-dād”
“Derūn-ı dilden eylersem ‘aceb mi nāle vü feryād”
“Figāne mā-teķaddemden olur erbāb-ı ğam mu‘tād”
“Bir āh-ı sūznāk itmiş ezel kühsārda Ferhād”
“Anuñ te‘şīridür pinhān olan āteş-i hicrlerde”

III.

“Gice tā-şubha deg bezm-i raķībe şem‘-i halvetsin”
“Sözüm şıdķına çeşm-i pür-ħumāruñla ‘alāmetsin”
“Beni ko gel sen inşāf eyle çün ehl-i şadāķatsin”
“Niçün nergis gibi ey gül ħarīş-i ħāb-ı ğafletsin”
“Şabā gibi gülistān seyrin itmezsın seherlerde”

IV.

“Be vā‘ iz kendūñi muħkem yine çekmiş çevirmişsin”
“Mürāyīler libās ile ‘acāyib şekle girmişsin”
“İşitdüm ta‘n idüp ‘uşşāķa ħayli herze yirmiştir”
“Nazar kılmak kişi şer‘ī degül maħbūba dirmişsin”
“Nazar kılmak degül körlüğüñe bilene severlerde”

V.

“Cihānda şimdi rāh-ı ‘adl içinde toĝrı yürür yok”
“Şafāsın dürr-i nazmuñ çeşm-i inşāf ile görür yok”
[30a] “Ma‘ārif gūşvārını kulaĝında götürür yok”
“Behiştī i‘tikādum bu senūñle pençe urur yok”
“Belāĝat kılasın mesken idinen şīr-i nerlerde”

Tahmīs-i Su‘ūdī¹⁸²

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Bī-bekā bildi gönül çün bu ħarāb-ābādı
 Geşt ider ‘ālemi Mecnūn gibi vādī vādī
 Kıy-dı ğamdan çekilüp bulmuş iken āzādı
 “Oldı dil bir büt-i Şīrīn-dehenüñ Ferhād’ı”
 “Aña lālā geçinür Hüsrev [ü] Şīrīn dādı”

II.

Sende bu cezbe vü bu ħālet-i dīdār nedür
 Söyle luḫf it bize şol nāz ile güftār nedür
 Meded öldüm diye ol la‘l-i güherbār nedür
 “Bi’llāhi ey naḫl-i ter ol şīve-i refṫār nedür”
 “Serv-i āzāduña ḫul eyledü ki şimşādı”

III.

Gördüm ey bād seni kūy-ı nigāra gitdün
 Hāl-i ‘uşşākı perīşān idüben incitdün
 Zülfine ‘aşıkı bend eylemegi öğretdün
 “Ey şabā zülf-i dil-āvīzini taḫrīk itdün”
 “Bu ḫadar fitne vü āşūba sen olduñ bādī”

¹⁸¹ Ahmet Akdağ, **Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi’ndeki 19 HK 2207 Numaralı I Şiir Mecmusa (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon, 2013, s. 246-247

88/ 3c öldüm : ol dem

2e şimşādı : şehzādı

4b dem-beste : peyveste

4c üns : iş

4e göge : bu ki

5d bedelüm ey Bākī : n’idelüm ey saḫī

¹⁸² Şiirin nazım şekli tahmistir, ancak Akdağ çalışmasında bu metni muhammes olarak vermiştir.

IV.

Zülf-i şebdîz-i nigāra olalı beste gönül
Āh dir āh işidür derd ile hem-beste gönül
‘Aceb üns eylemiş ol hāl ile dem-beste gönül
“Hem-demümdür şeb-i firkatde diyü haste gönül”
“Bu gice göge çıkardı öğerek feryadı”

V.

Cām-ı hicrini **Su‘ūdi**ye şunup ol sākī
Cevr ile başuma teng eyledi bu nüh tākī
Baña ta‘n eyleme nālem tuta ger āfākī
“Cevre katlanmağ olurdu bedelüm ey Bākī”
“Ahd-ı hūbān gibi yok ‘ömrümüzün bünyadı”

[30b]

89

Velehū

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Ḥayālūn aldı dil ü ‘aql u cānı gösgötürü
Geçürdi ğuşşañ ile dil zamānı gösgötürü
Eger ki terk idü ben bu cihānı gösgötürü
Yoluña virmez isem bu cihānı gösgötürü
Benümle korkud efendī cihānı gösgötürü

II.

Gelür bu iş baña bāğ-ı cihānda emr-i ‘acīb
Fiğān idersin eger gül olursa saña qarīb
Bu ‘aşk ile severüm dime ‘andelīb-i garīb
Muḥabbet aña dirüm kim añılsa nām-ı ḥabīb
Unutdura saña kevn ü mekānı gösgötürü

III.

Felekde ‘āşık-ı ğam-ḥ̄ār u mestümde dilā
Zamān-ı vaşl-ı niġāruma cihān-ārā
Eger ki biñ yıl olur ise çok degül zīrā
Ne denlü yise göz açup o nice merd meşelā
Cihānda ‘āşıkā vuşlat-ı zamānı gösgötürī

IV.

Cihāna itmemedür iltifāt lāyık olan
Hīç aña meyl ide mi ‘aşk içinde fāyık olan
‘Aceb mi bakmasa aña yoluñda şādık olan
Örümcek ağına şımaz ziyāde ‘āşık olan
Yoluñda ḥayme-i heft āsmānı gösgötürī

V.

Su‘ūdiyem çeküp ālām-ı ‘aşk-ı Kays asā
Fünūn-ı miḥnete oldum çü ‘ālem ü dānā
Nice me‘āni-yi zībāyı eyleyüp inşā
Götürmek olur idi kālī ḥāle ey Yahyā
Şıġaydi zarf-ı ḥurūfa me‘āniyi gösgötürī¹⁸³

90¹⁸⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / .._

I.

Ma‘ni-yi ḥaş eyü oġlan gibidür
Añdurur kişi[yi] du‘āda olur
Bere(?) ki ma‘nisini bilme kim
Ma‘anide ol ḥarām-zāde olur

¹⁸³ Vezinde bir hece fazladır.

¹⁸⁴ Şiirde mahlas yoktur.

Müseddes-i ‘Ulvî

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Te‘āla’llāh yed-i kudret ne demde urdı bünyāduñ
 Nedendür bilsem eyā āb u hāk u āteş ü bāduñ
 Ne bāguñ bāgbānı beslemişdür serv āzāduñ
 Ne şahn-ı dil-güşāda çıkdı kāmēt kıdd-ı şimşāduñ
 “Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
 “Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ”

II.

Ne gülzāruñ nesīmidür hevā-yı ‘unşur-ı pākūñ
 Ne şem‘ūñ şu‘lesidür nār-ı ruhsār-ı ‘araķ-nākūñ
 Ne nehrūñ şuyıdur ābuñ ne yir toprağıdur hākūñ
 Ne hılķatsin ki kırsañ halkı yoķdur kimseden bākūñ
 “Efendî saña kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
 “Cefāyı kimden öğrendüñ be zālīm kimdür üstāduñ”

III.

Kimūñ ta‘līmüne düşdüñ ‘aceb ey ğonce-leb mazhar
 Cefā fennini kılduñ nā-resīde tıfl iken ezber
 Zihî iz‘ān-ı pāk u‘aķl-ı evvel tab‘-ı nāzūk-ter

¹⁸⁵ Çetin, a.g.e., s. 172-173

91 / Müseddes-i ‘Ulvî : Müseddes Merhum Derzi-zāde ‘Ulvî Çelebi

1c serv āzāduñ : kıdd-i şimşāduñ

1d kıdd-i şimşāduñ : serv āzāduñ

1f be : ā (Şiirdeki diğer mütekerrir mısralarda “be” şeklinde kullanılmıştır.)

2b nār : tāb

2d hılķatsin : milletsün

3b fennini : fendini (4b)

4b ziyā-baħş : şafā-baħş (3b)

4d kerem kıl : habībüm (3d)

5c göñüller : dil ü cān

Saňa virmiş bu deñlü kâbiliyet şâni‘-i ekber
“Efendî saňa [kim dirler ne yirdensin nedür aduñ]”
“Cefâyı kimden [öğrendüñ be zâlim kimdür üstâduñ]”

IV.

Ruħuñ ‘arz it bize ey mülk-i ħüsnüñ şâhı luṭf eyle
Ziyâ-baḥş olsun âfâka cemâlüñ mâhı luṭf eyle
Cefâ vü cevre gâhî kâyil olduḡ gâhî luṭf eyle
Kerem kıll şorduḡum ‘ayb olmasun bi’llâhi luṭf eyle
“Efendî saňa kim dirler [ne yirdensin nedür aduñ]”
“Cefâyı kimden [öğrendin be zâlim kimdür üstâduñ]”

V.

Müjeñ ġaddâresin bir merdüm-i ġaddâra beñzersin
Nice başlar keser qanlar döker ħ~ân- ħ~âre beñzersin
Göñüller qapmada mâhir teb-i ‘ayyâre beñzersin
Dil-i ‘Ulviye raħm itmez vefâsız yâre beñzersin
“Efendî saňa kim dirler ne yirdensin nedür aduñ”
“Cefâyı kimden öğrendüñ be zâlim kimdir üstâduñ”

[31b]

92¹⁸⁶

Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ber-murâd itdi felek gerçi dil-i nâ-kâmı
Şundi ammâ n’edeyin zehr ile tolu câmı

¹⁸⁶ Çetin, a.g.e., s. 161-162

92 / Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî : Müseddes Ez-Güftehâ-yı ‘Ulvî Çelebi

1b n’edeyin : yine

5a Cân virüp hicr ile ‘Ulvî : ‘Ulvî’ya derd ü ġam ile

2M / 4D

3M / 2D

4M / 3D

İrdi cān kulağına peyk-i ‘adem peygāmi
Āh kim geldi meded ğuşşa vü ğam hengāmi
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmi”
“Olmadın nışf-ı nehārı irişür aḥşāmi”

II.

Niceler ‘ālem-i ‘uqbāya revān olmaḡda
Niceler hırş ile sultān-ı cihān olmaḡda
Ḳudret ü ḡayl u ḡaşem cümle yalān olmaḡda
Sā‘at-i ‘ömr ise her dem güzerān olmaḡda
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk ü sürür eyyāmi”
“Olmadın nışf-ı nehārı irişür aḥşāmi”

III.

Yāri aġyār ile gördüm ğam ile geçdi günüm
Ḥalk ‘īd itdi benüm mātem ile geçdi günüm
Siper-i ṡa‘ne olup dirhem ile geçdi günüm
Şeb-i ğamda elem-i ‘ālem ile geçdi günüm
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”
“Olmadın nışf-ı nehārı [irışür aḥşāmi]”

IV.

Zevk-i vuşlatda iken irdi firāk āfākı
Dem-i fırsatda kazā idemedēñ mā-fātı
Genc-i miḡnetde geçürdük ğam ile evkātı
Rüzumuz eyledi tīre şeb-i ğam zulmātı
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”
“Olmadın nışf-ı nehārı [irışür aḥşāmi]”

V.

Cān virüp hicr ile ‘Ulvī olıcaḡ mürde tenüm
Ṣolıcaḡ şīven-i aḡbāb ile Beytü’l-ḡazenüm
Yazalar seng-i mezārumda bu ebyātı benüm
Baña telḡīn idicek oḡıyalar bu suḡanum
“Ne ‘aceb tiz geçer zevk [ü sürür eyyāmi]”

“Olmadın nışf-ı nehârı irişür [ahşâmı]”

[32a]

93¹⁸⁷

Dâmen-i Eşğara

“Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”

· _ · _ / · · _ _ / · _ · _ / · · _ _

I.

Ne dilde zevk-i sürür u ne cānda rāhat var

Ne t̄ali‘ oldı müsā‘id ne başda devlet var

Ne k̄isede zer ü s̄im ü ne bālde vüs‘at var

Ne bende cevre taḥammül ne sende şefkat var

“Ne ḥālüm añmağa kudret ne sende şefkat var”

“Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var”

II.

Ḥadeng-i ṭa‘n-ı ‘adūye vücūdum oldı siper

Firāk-ı yār ile kan ağlamakda dīde-i ter

Ġubār-ı ğam göñül āyinesine virdi keder

Şafā-yı ḥātır ile idemem ciḥana nazar

“Ne ḥālüm añmağa kudret ne sende şefkat var”

“Efendi ḥāl-i mükedder ziyāde ḥayret var”

III.

Ümīd-i vaşl ile çeşmüm ḥayāl-i ḥāba düşüp

Zamān-ı ‘ömri ise her laḥzada şitāba düşüp

Gehī seyāḥate geh zühde geh şarāba düşüp

Ten inqılāb ile qaldı dil iztırāba düşüp

“Ne ḥālüm añmağa kudret [ne sende şefkat var]”

¹⁸⁷ Çetin, a.g.e., s.169-170

93 / Dâmen-i eşğara : Müseddes Ez-Güftehâ-yı ‘Ulvî

1c bālde : elde

1e sende şefkat var : şabra şakat var (diğer mütekerrir mısralarda bu şekildedir.)

2a ‘adūye : ḥasūda

“Efendi hāl-i mükedder ziyāde [hayret var]”

IV.

Şu denlü bî-kes ü zāram ki Yār-ı Ğārum yok

Ğamuñdan özge cihān içre ğam-kūsārum yok

Dükendi naqd-ı hayātum elümde varum yok

Hevā-yı ‘aşk ile āvāreyüm qarārum yok

“Ne hālüm añmağa kudret [ne sende şefkat var]”

“Efendi hāl-i mükedder ziyāde hayret var”

V.

[32b] Sitekle geçdi günüm cümle mäh u sālümnden

Kime şikāyet idem bilmezem melālümnden

Zamāne yüz çevirüp ‘Ulvīyā kemālümnden

Netice düşdi bu güftār hasb-ı hālümnden

“Ne hālüm añmağa kudret ne şabra tākāt var”

“Efendi hāl-i mükedderr ziyāde hayret var”

94¹⁸⁸

‘Ulvī Fermāyed

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

Miḥnet ü derd ü ğam-ı endüh ile yārān olup

¹⁸⁸ Çetin, a.g.e., s. 177-178-179

94 / ‘Ulvī Fermāyed : Müseddes Ez-Güftehā-yı Merḥūm ‘Ulvī Çelebi

1d cūyān : būyān

2a kılup : qalup

2b bu rāh : şeydā

2c Cehd idüp cedd : ced idüp cehd

2d kılmadum : qomadum

3a oldum : gıtdüm

3c toprak döşendüm çok zemān : toprağa düşdüm bir zāman

3d kıldı ‘amelden : qaldı ğamuñdan

5b hem-demüm : hem hem

5c ḥarc: cem‘

5d ola ser-menzilüm rāh-ı ‘adem : olaydı menzilüm kūy-ı ‘adem

Düşmişem rāh-ı belāya bī-ser ü sāmān olup
Şu gibi deşt-i fenāda hāk ile yeksān olup
Kāyinātı ser-te-ser geşt eyledüm cūyān olup
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Çalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

II.

Fülk-i miḥnetle kıllup deryā-yı ḥayretten ‘ubūr
Derd ile bu rāh-ı ğamdan nice kez kıldum mūrūr
Cehd idüp cedd eyleyüp göstermedüm bir dem ḳubūr
Sa’y ile rāh-ı talebde kılmadum hergiz ḳuşūr
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Çalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

III.

Eyleyüp terk-i vaṭan oldum ğarīb ü nā-tüvān
Yüz urup şahrā-yı ‘aşka nitekim seyl-i revān
Hicr ile taş yaşdanup toprak döşendüm çok zemān
Elden ayakdan çıkup kıldı ‘amelden cism ü cān

[33a]

Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Çalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

IV.

Geşt iderken dehri nā-geh uğradum bir āfete
Cān ile oldum hevādār ol şanavber kāmete
Āh kim meyl-i vişāl itdükçe düşdüm firqate
Ḥasretā derdā dirīġā ‘ömrüm irdi ğāyete
Menzil-i vaşla irilmez çāre vü imkān olup
Çalmışam firkat beyābānında ser-gerdān olup

V.

Rāh-ı ‘aşka şıdk ile başdum ‘Ulviyī çün kadem
Zād-ı rāhum ğuşsa oldı hem-demüm endüh [u] ğam
Naqd-i ‘ömri ḥarc idüp çekdüm bu yolda çok elem
Az ḳaldı kim ola ser-menzilüm rāh-ı ‘adem

Menzil-i vaşla irilmez çäre vü imkân olup
Çalmışam firkat beyabânında ser-gerdân olup

95¹⁸⁹

Selîkî Fermâyed

“Mefâ‘ilün / fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _ _

I.

Melâlet-i ğam-ı zülf-i nigâr mı diyeyin

Cerâhat-ı dil-i zâr [u] figâr mı diyeyin

Seĳâmet-i ten-i bîmâr-ı zâr mı diyeyin

Harâret-i ciger-i tâb-dâr mı diyeyin

“Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin”

“Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin”

II.

Medâr olup baña gird-âb-ı hicr-i yâr dirîĳ

Döne döne gönül eylerken âh u zâr [u] dirîĳ

Bu vartadan daĳi dil bulmadın kenâr dirîĳ

Düşürdi bir daĳıya anı rûzgâr dirîĳ

“Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin”

“Şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin”

III.

[33b] Belâ-yı hicr ile olmuş iken gönül mu‘tâd

Bu yolda hûn-ı ğam-ı hicr-i yâr iken baña zâd

Bu rûzgârıñ elinden kime idem feryâd

Ki itdi ĳirmen-i şabr u qarârumı berbâd

“Hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin”

¹⁸⁹ Ömer Zülfe, **On Altıncı Yüzyıl Şairi Selîkî ve Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanĳı Yayınları, Ankara, 2009, s.195-196-197 www.kulturturizm.gov.tr (12.04.2020)
95 / 4c irişdi : getirdi

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

IV.

Derūna geçmiş iken tūr-i derd-i hicr-i nigār

Anuñla olmuş iken sīne rīş u dil-efgār

Ne toz kopardı görüñ rūzgār-ı nā-hem-vār

Ki āb-ı ‘arız-ı yāre irişdi hatt-ı ğubār

“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

V.

Belā-yı hicr-i nigār itdi hāk-sār beni

Ayaqlara düşürüp eyledi ğubār beni

Hevāye uyduruben itdi bī-ķarār beni

Selīķi n’eyledi gör kim bu rūzgār beni

“Hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

96¹⁹⁰

Rahīmī Fermāyed

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

. _ . _ / . . _ _ / . _ . _ / . . _

I.

Hikāyet-i gül-i rū-yı nigār mı diyeyin

Harāret-i dil-i pūr-hār hār mı diyeyin

Ġarāmet-i felek nā-bekār mı diyeyin

Felāket-i ser-i endūh-ı yār mı diyeyin

“Hikāyet-i ğam-ı endūh-ı yār mı diyeyin”

“Şikāyet-i elem-i rūzgār mı diyeyin”

II.

Dile nigār ider iken cefā vü cevr ü ta‘b

¹⁹⁰ Mermer, a.g.e., s.? çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

İrişdi cānuma gerdūn-ı dūndan çü şa‘b
Figān u nāle idüp ağlayup direm yā Rab
Belā vü derd ü gamuñ kañkısıñ diyem yā Rab
[34a] “Hikāyet-i gam-ı hicrān-ı [yār mı diyeyin]”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār [mı diyeyin]”

III.

Derūnum itdi gam-ı hicr-i yār mālāmāl
Felekde bir yañadan gönlüme irerdi melāl
O gül firāğ ile bülbül-i dilüm daği lāl
Gelüp bu hālde yārān iderse pür-siş-i hāl
“Hikāyet-i gam-ı hicrān-ı [yār mı diyeyin]”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār [mı diyeyin]”

IV.

Şu denlü haste vü zār eyledi beni firqat
Ecel tabībi meger irgüre yine şihhat
Pür oldı qalbüme endüh ü guşşa vü miñnet
Dilüm bu sözleri zıkr eyledi olup hasret
“Hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin”

V.

O şāha dil vireli guşşadan harīr oldum
Cihānda başuma sultān iken esīr oldum
Dirīğ o tāze cevānuñ gamıyla pīr oldum
Rahīmī cān u gönülden bu sözi dir oldum
“Hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin”
“Şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin”

Şun'î Çelebî Fermâyed

“Fe‘ilâtün / mefâ‘ilün / fe‘ilün”

..__ / ._. / ...

I.

Fitne-i hâtt-ı yâr mi diyeyin

Bend-i zülf-i nigâr mı diyeyin

Hışm-ı çeşm-i humâr mı diyeyin

Ġamze-i şivekâr mı diyeyin

Şiddet-i hicr-i yâr mi diyeyin

Miñnet-i rûzgâr mı diyeyin

II.

Dildeki ıztırâb mı diyeyin

Tendeki tef ü tâb mı diyeyin

Eşk-i çeşm-i pür-âb mı diyeyin

Hâl-i kalb-i harâb mı diyeyin

[34b] Şiddet-i hicr-i yâr mi diyeyin

Miñnet-i rûzgâr mı diyeyin

III.

Beden-i bî-mecâl mi diyeyin

Yâ ser-i pây-mâl mi diyeyin

Ġam-ı endüh-ı bâl mi diyeyin

Bilmezem kankı hâl mi diyeyin

Şiddet-i hicr-i yâr mi diyeyin

Miñnet-i rûzgâr mı diyeyin

IV.

Cevr-i devr-i zamân mı diyeyin

Darb-ı dest-i cihân mı diyeyin

¹⁹¹ Yakar, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Bunca āh u fiġān mı diyeyin
Telef-i naqd-ı cān mı diyeyin
Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rūzgār mı diyeyin

V.

Dil-ber-i bī-vefāyı mı diyeyin
Şun‘ī-yi mübtelāyı mı diyeyin
Cevr-i zulm-ı cefāyı mı diyeyin
Ġam [u] derd ü belāyı mı diyeyin
Şiddet-i hicr-i yār mı diyeyin
Miḥnet-i rūzgār mı diyeyin

98¹⁹²

Rahîmî Fermāyed¹⁹³

“Mefā‘îlün / mefā‘îlün / mefā‘îlün / mefā‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Eger ‘aşık olan bu berr ü bahre pādşā olsa
Hevā-yı saltanat itmez şeh-i ‘aşka gedā olsa
‘Aceb mi pend ü gūdan bir gönül her dem cūdā olsa
Olur bīgāne ḥalkā ‘aşka her kim āşinā olsa
“Ḥalāş olmaḡ ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

¹⁹² Rahîmî’ye ait olan bu müseddesin eksik olan bendleri 39a varaġında bulunmaktadır.

¹⁹³ Mermer, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

“Mef‘ülü / mefā‘ilün / mef‘ülü / mefā‘ilün”

___././___ / ___././___

I.

Seyrān ideyin dirseñ pür-ḥün ser-i Dārāyı
 Var deşt-i fenā içre gör lāle-i ḥamrāyı
 Dünyāya kıyās itseñ ger füşat-ı ‘uqbāyı
 Seyr eyle müşelşelde eşkāl-i zevāyāyı
 Bir sākī-i mehveşden nüş it mey-i şahbāyı
 Düş kūy-ı ḥarābāta ol ‘āşık-ı rüsvāyī
 Rūḥāni nazār eyle görseñ ruḥ-ı zībāyı
 Şüretde yūri ḳalma fehm eyle bu ma‘nāyı
 Bu pendı işitdükde ol dem dil-i şeydāyī
 Mey-ḥāneye ‘azm itdüm geşt eyler her cāyı
 Bu beyti okır gördüm bağrını delüp nāyı
 Şevḳ ile semā‘ itdi ol dem nice Mevlāyī
 Cem cāmını nüş itdi sürdi nice dem Rüstem
 Bu bezm girü bākī ‘ālem girü bu ‘ālem

II.

Rahmī n’ola ṭālī‘den eylerse şikāyetler
 Çekdi bu feleklerden çok dürlü felāketler
 Nā-dāne müyesserdür çok dürlü sa‘ādetler

¹⁹⁴ Erdoğan, a.g.e., s.96-97-98

Şiir divanda 5 benden oluşmaktadır, mecmuada ise manzumenin son iki bendi verilmiştir. Erdoğan, şiirin nazım şeklinin nüshalarda tercî-i bend olarak verildiğini, ancak manzumenin ilk bendinin bütün mısraları birbiriyle kafiyeli olduğundan bu şiirin nazım şeklinin 14’lü musammat olduğunu belirtmiştir.

99 / 1d müşelşelde : müsellesde (4d)

1g yūri : yürür

1j itdüm geşt eyler : itdi geşt eyledi (4j)

2c Nā-dāne : nā-ehle (5c)

2d felāketler : melāmetler(5d)

Çok : her

1D /- M

2D /- M

3D /-M

Dānā-dil [ü] kāmiller çekmekte felâketler
‘Ākıl ola dīvāne fikr olsa bu hâletler
Nā-dāne neden bilsem āyā bu ri‘āyetler
Bir gün beni hāk eyler āhir bu kasāvetler
Her Ehreminüñ varur ayağına devletler
Var ise kıyāmetden oldu bu ‘alāmetler
Zevk ile sürür ile itdi nice ‘işretler
Dünyā gibi ‘uqbāda sürsün nice rāhatlar
Cān ile perī-rūlar eyler nice hıdmetler
Cem cāmını nūş itdi sürdi nice dem Rüstem
Bu bezm girü bākī ‘ālem girü bu ‘ālem

[35b]

100¹⁹⁵

İlāhī Fermāyed

‘Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Olsa za‘f-ı ğam-ı hicrūñle tenüm çün hāşāk
Çomasa bende bu ālām-ı firākuñ idrāk
Eylese tīg-i cefā vü sitemüñ sīnemi çāk
Tīr-i endüh [u] belā vü elemüñ kılsa helāk
Nice yıllar reh-i ‘aşkuñda düşüp olsam hāk
Kederüñ āhir-i kār olsa yirüm zīr-i mağāk
Yine cān ile senüñ bende-i fermān her kim
Çullaruñ gerçi ki çok ben daħi bir kemter kim

II.

Gāh biñ nāz ile sen seyre çık ey ğonce-dehān
Seni bülbüllerüñ eṭrāfdan itsün seyrān
Kimisi ‘arız-ı gülfāmuña olsun hayrān

¹⁹⁵ Ertaylan, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Kimisi şevküñ ile karşıdan itsün efgān
Kimisi büy-ı dil-āvīzüñe virsün nice cān
Bir tarīķ ile saña her biri olsun tek rān
Ben ırāķdan yaķayın derd ile çıksun cānum
Çekeyin cevr ü cefāñı ne ise sultānum

III.

Çullaruñdan güzelüm pādşehüm ‘ār itme
Beni derd-i elem-i hicr ile bīmār itme
Yirümi ey gül-i ter firķat ile hār itme
Hālümi guşsa vü hicrān ile düşvār itme
Dār-ı dünyāyı meded başuma gel dār itme
Uyma aġyār-ı cefā cūya beni zār itme
Diñleme kavm-ı ‘adūnuñ sözün ihsānuñdan
Bende-i maħlaşuñı eyleme red yanuñdan

IV.

N’ola zāhirde perīşānesi ger şüretümüz
Olmasa sīm ü zere pādīşehüm kudretümüz
Manşub u cāh ile biz istemezüz rif’atümüz
Bülbül-i gülşen-i kuds olmağadır niyyetümüz
Sidreden ‘āliyedür mertebede himmetümüz
Çalbi şāf itmegedür şām u seher diķķatümüz
Cevher-i ma’rifet-i ‘ilme efendi kānuz
Gerçi kemter kuluñuz līk şeh-i devrānuz

V.

Başum üzre çekeyin cümle ġam-ı a’dāyı
Girye vü zār ile geşt eyleyeyin dünyāyı
Alayın başuma ‘aşķuñda nice ġavġāyı
Olayın kūy-ı melāmetde yine rüsvāyı
Ey **İlāhī** göre şāyed ki bu ben şeydāyı
Nażar-ı merħamet ile baķa ol her cāyı
Umaruz diñlemeye düşmen-i bed-hāh sözün

[36a]

Ehl-i ‘irfān olanuñ gūş ide her gāh sözin

101¹⁹⁶

Hüdāyī Fermāyed

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

“Ey ruḥı bāğ-ı leṭāfetde gül-i ḥandānum”

“Ṭutdı bülbül gibi dünyā yüzüni efgānum”

“Az ḳalupdur çıḳa burc-ı bedenümden cānum”

Ey lebi derd-i dile ḥikmet ile Loḳmān’um

Şerbet-i vaşluñ ile eyle benüm dermānum

Düşmesün boynuña hicrūñle ölürsam ḳanum

II.

Nice bir dür dōke bu dīde-i terler nice bir

Nice bir zāyi‘ ola bunca güherler nice bir

Āh idem ḥasret ile şām u seḥerler nice bir

Nār-ı ğamda nice bir yāna cigerler nice bir

Ṭutdı āfāḳı meded dūd-ı dil-i sūzānum

Ġarazuñ cevr ü cefāysa yiter sultānum

III.

[36b]

Ben senüñ pādişehüm bende-i fermānuñ olam

Pāy-māl ser-i ğīsū-yı perīşānuñ olam

Ḳaşlaruñ yāyına biñ cān ile ḳurbānuñ olam

Bir iki gün bu fenā tekyede miḥmānuñ olam

Saña lāyık mıdur ey Ḥüsrev-i ‘ālī şānum

¹⁹⁶ Demiralay, a.g.e., s.110

101 / Hüdāyī Fermāyed : Müseddes

4d Merḥamet eyler iseñ merḥamet : baña raḥm eyler iseñ raḥmet

4e Yüzüme bir güle : yoluña bir gele

5a ‘aşḳuñ : derdüñ

5c, 5d / 5d, 5c

Baňa zulm eyleyesen çarha çıka efgānum

IV.

N’ola yanuñda senüñ sehv ile itdümse günāh

Baňa bağışla güzel başuñ için eyle nigāh

Çul günāh itse dem olur ki bağışlar anı şāh

Merhamet eyler iseñ merhamet ide saña İlāh

Yüzüme bir güle bak tā ki sevinsün cānum

Dest-i luţfuñla yayılsun bu dil-i viranem

V.

Varayın ‘aşkuñ ile ‘āleme destān olayın

Düşeyin tağlara Mecnūn gibi ‘uryān olayın

Sāyeveş mihrüñ ile hāk ile yeksān olayın

Genc-i ‘aşkuñla **Hüdāyī** gibi vīrān olayın

Bāğ-ı hüsn içre şalın serv gibi ey hānum

Şulasun yollaruñı dīde-i hūn-efşānum

102¹⁹⁷

Rāhī Çelebī Fermāyed

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Müyesser olmadı vuşlat baňa ol gül‘izārumla

Ser-i kūyın gezerdüm her gice feryād u zārumla

Ser-ā-ser ‘ālemi ğarç itdüm eşk-i cūybārumla

Cüdā düşdüm dirīğā n’eyleyüm gül yüzlü yārumla

“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-kadd nigārumla”

“Gezem maşşerde gögsüm dögerek seng-i mezārumla”

¹⁹⁷ Ünal vd., a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

II.

[37a]

Boyandı karaya gökler benüm bu dūd-ı āhumdan
Dirīġā ayru düşdüm dōstlar gün yüzlü māhumdan
Diyār-ı ġurbete düşdüm cūdāyum pādişāhumdan
Ölürsem kabrūme gel hālüm işit her giyāhumdan
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ķadd nigārumla”
“Gezem maşşerde göġsüm dōgerek seng-i mezārumla”

III.

Firāķuñdan şehā künc-i belāda aġlaram her dem
Esīr-i derd-i ‘aşķuñ olalı hīç olmadı hürrem
Belā bezminde ķaldum bir dem ayrulmaz yanumdan ġam
Tutuşdı ödlara sūz-ı derūnumdan benüm ‘ālem
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ķadd nigārumla”
“Gezem maşşerde göġsüm dōgerek seng-i mezārumla”

IV.

Diyār-ı hayretūñ sultānıdur dil ey şaçı Leylī
Gōñül Mecnūnı şimdi havra sensüz eylemez meylī
Yoluñda baş u cān terk itmedür ‘aşķ ehlinūñ na‘lī
Dōgündüm seng-i mişnet birle yandum aġladum haylī
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ķadd nigārumla”
“Gezem maşşerde göġsüm dōgerek seng-i mezārumla”

V.

Esīrūñdür senūñ **Rāhī** ķuluñ devletlü sultānum
Letāfet ġülsitānı içre ey naħl-ı hırāmānum
ġül-i ġülzār-ı cennetsin benüm ey verd-i ġandānum
Dükendi ey tabīb cān u dil ķalmadı dermānum
“Eger haşr olmaz isem ol kıyāmet-ķadd nigārumla”
“Gezem maşşerde göġsüm dōgerek seng-i mezārumla”

Müşemmen-i ‘Ulvî Çelebî

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

“Felekler güm güm öterse yiridür āh u zārūmdan”

“Zemīn-i ğarḫ-ı hūn itsem n’ola eşk-i revānumdan”

“Aevler zāhir oldı sīne-i sūz-ı nihānumdan”

“Ciger kan oldı aḫdı geldi çeşm-i hūn-feşānumdan”

“Devāsız derde uğradum uşandum ḥaste cānumdan”

“Aceb mi ḳalmasa hergiz eşer nām u nişānumdan”

“Diyār-ı ğurbete gitdüm cüdā düşdüm nigārūmdan”

“Ġarīb illerde ḳaldum ayru düşdüm nev-cevānumdan”

II.

‘Aceb mi serserī gezsem ne yārum ne diyārum var

Ne gönlüm gibi derdüm dökmege bir ğam-kūsārum var

Ne genc-i ğam da ḥālüm yanmağa bir Yār-ı Ġārūm var

Ne dilde tākāt u şabr u ne elde ihtiyārum var

Ne bir yirde hevā-yı zülf-i yār ile ḳarārūm var

Şafā-yı ḥāṭırum yoḳ ğāyet ile inkisārūm var

“Diyār-ı ğurbete gitdüm cüdā düşdüm nigārūmdan”

¹⁹⁸ Çetin, a.g.e., s.150-151

103 / Müşemmen-i ‘Ulvî Çelebî : Müsemmen Ez-Güftehā-yı Merhūm ‘Ulvî Çelebi

1a öterse : ötse

1e ḥaste : kendü

2a ‘Aceb mi serserī gezsem : Ġarīb ü bī-kesüm gerçi

2b Ne gönlüm gibi derdüm dökmege bir : Gönlül dirler bu illerde hele bir

2c yanmağa : añmağa

2e zülf-i yār : bñy-ı zülfñle

2f yoḳ ğāyet ile : yoḳdur be-ğayet

3a bir : ol (3e)

3b muḥabbetden : miḥnetden

3e melāl : nisāl (3d)

4d Ażar yirler durur : ışşız illerdürür

4e olsa kimesne : kimse hergiz

5e serv-i ḳāmet sīm-ten : ḳāmet-i serv-i semen

“Ġarīb illerde aldum ayru dūřdūm nev-cevānumdan”

III.

Yine bir mū-miyānuñ derd-i ‘ařkıyle ayāl oldum
Teb-i tāb-ı muabbetden şarardum bir hilāl oldum
Reh-i ġamda dūřūp aldum za‘if ũ bī-mecāl oldum
atı dūřkūnlūġum var ‘ařık-ı řūrīde āl [oldum]
Belā vādīlerinde sālīk-i rāh-i melāl oldum
Beyābān-ı muabbetde gezūp Mecnūn-miřāl oldum
“Diyār-ı ġurbete gıtdūm cūdā dūřdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūřdūm nev-cevānumdan”

IV.

[38a] Firāa ekme ġam her dem viřāl-i dil-rübā olmaz
ayātuñ mevti vardur dehr-i fānīde beā olmaz
Benūm ōlmekden ōzge ekdigūm derde devā olmaz
Azar yirler durur bunda ġoñūl dārū’ř-řifā olmaz
Ġarībem bir ġarīb olsa kimesne āřinā olmaz
Cihānda ayrılı gibi hele mūřkil belā olmaz
“Diyār-ı ġurbete gıtdūm cūdā dūřdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūřdūm nev-cevānumdan”

V.

Beni terk eyledi ol Yūsuf-ı ġul- pīrehen řimdi
Ġoñūl Ya‘ūb’ma oldu cihān Beytū’l-azan řimdi
Gözümde uar oldu ālet-i zev-i vaan şimdi
Baa zindān olupdur ‘Ulviyā şan-ı emen şimdi
Kimūñle řalınur ol serv-i āmet sīm-ten řimdi
‘Aceb kimlerle seyrān eyler ol ul-ı ūsn řimdi
“Diyār-ı ġurbete gıtdūm cūdā dūřdūm nigārumdan”
“Ġarīb illerde aldum ayru dūřdūm nev-cevānumdan”

Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî Selamu’llâh²⁰⁰

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

- . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

I.

Hâsret-i ebrûñ ile kıddüm kemân olsun yine
 Kâlb-i düşmen atduğum tîre nişân olsun yine
 Genc-i firkatde işüm âh u figân olsun yine
 Âteş-i âhumla ‘âlem pür-duhân olsun yine
 Şem‘-i hürşîd ol duhân içre nihân olsun yine
 Haddüñe dil virdüğüm gündən ‘ayân olsun yine
 Râz-ı mihrüñ cümle halka dâstân olsun yine

II.

İşigünde bir gice feryâd u zâr itsem gerek
 Zülfüñüñ geçdüğü bendi âşikâr itsem gerek
 İhtiyâr [u] ‘akl u şabrı tarmâr itsem gerek
 Eşkümüñ gevherlerin bir bir nişâr itsem gerek
 Dîde kanından zemîni lâlezâr itsem gerek
 Nâr-ı âhumla cihânı pür-şerâr itsem gerek
 Âsitânuñ hâki reşk-i âsmân olsun yine

III.

[38b]

Kaşr-ı cân yandı kül oldu sîne-i süzân ile
 Keştî-i dil garka vardı dîde-i giryân ile
 Geçdi ‘ömrüm gülmedüm hîç vuşlat-ı cânân ile

¹⁹⁹ Çetin, a.g.e., s.152-153

104 / Müseddes-i ‘Ulvî Çelebî Selamu’llâh : Müsebbâ’ Ez-Güftehâ-yı Merhûm ‘Ulvî Çelebi Raḥmetu’llâhi ‘Aleyh
²⁰⁰ Şiirin nazım şekli müsebbâ’dır, bu metinde kullanılan başlık yanlışdır.

2b zülfüñüñ : zülfüñ ile

4b Maḥremümdür derd ü firkat hem-demümdür hicr [ü] ğam: Hem-demümdür çeşm-i pür-nem maḥremümdür zaḥm-i ğam

5b İhtiyâr itdüm nemed-puş olmağı : Cübbe vü destârdan çekdüm elüm

5f Çeşm-i pür-ḥün bezm-i ğamda : Bezm-i ğamda çeşm-i pür-ḥün

Ḥürrem olmadum dirīgā ol gül-i ḥāndān ile
Çünkü ğam zerd itdi çihrem derd-i bī-dermān ile
Pārelensün cism-i zerdüm ḥançer-i hicrān ile
Bāġ-ı ‘ömrüm ser-te-ser berg-i ḥazān olsun yine

IV.

‘Āşık-ı dil-ḥasteñ oldum cāna kār itdi elem
Maḥremümdür derd ü firqat hem-demümdür hicr [ü] ğam
Fikr-i la‘lūñle görindi gözüme rāh-ı ‘adem
Baş açuq yaluñ ayak ‘azm eyledüm ey ğonca-fem
Pāyuma tokındı līkin zaḥmet-i ḥār-ı sitem
Kaşr-ı cāna çıkmak ol zaḥmet-ehemdür çün bu dem
Üstüḥānum ayaġ ayak nerdübān olsun yine

V.

‘Ulviyā sultān-ı ‘aşka bende-i fermān olup
İḥtiyār itdüm nemed-pūş olmaġı ‘uryān olup
Gerçi gezdüm ğüşe ğüşe ‘ālemi mihmān [olup]
Qayd-ı miḥnetden ḥalās olmadı dil ḥāndān olup
Aġlasun göz merdümi derdini döksün kan [olup]
Çeşm-i pür-ḥūn bezm-i ğamda sāġar-ı mercān olup
Eşk-i gülgünüm şarāb-ı erguvān olsun yine

105²⁰¹

Ḥayātī Fermāyed

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Qalmışam bī-kes ü denī şabr u qarār u bī-dil²⁰²

Ser hevāyile tolu dest tehī pā degül

2. Tāli‘üm şöyledür olurdu sarāyı yitire

²⁰¹ Gazelde mahlas beyit yoktur.

²⁰² Vezinde aksama vardır.

- Burc-ı hürşîdi eger bir gün idinsem menzil
3. Tâli'üm şüm u sitârem kem ü bahtum kıra
Mihri yok dehrde ol yâr ise cevre mâyil
4. Mezra'-ı 'ömrümi ayıkladı derd ü guşsa
Hâlümi bilmezem âhir n'olısar ve'l- hâşıl
5. Bir yaña kıahr-ı felek bir yaña zehr-i hicrân
'Aşka bilmez amân-ı şabr ise gâyet müşkil

[39a]

98²⁰³

“Mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün / mefâ'îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

II.

Bu dil lâ-ya'kil olmışdur şarâb-ı cām-ı hayretten
İçüp vahdet meyın ayık götürdi cām-ı hayreden
Çü aşşı eylemez zıkr itme nâşih pend-i hikmetden
Rehâ bulmağa imkân yok gönül kayd-ı ta'alluğdan
“Halâş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa”
“Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa”

III.

Çü bir meh-rüye dil virdük anı ol mâha işmarla
Reh-i 'aşk içre yoldâş it gam-ı hem-râha işmarla
Gedâ-yı şâh-ı 'aşk oldı anı ol şâha işmarla
Aradan çık hemân şimden girü Allâha işmarla
“Halâş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelâ olsa”
“Alınmaz 'aşk elinden iki 'âlem bir yaña olsa”

IV.

Dil-i vîrânemi pend ile nâşih pür-melâl itme
Neñ aldı bir gârîb üftâde yazuk haste hâl itme

²⁰³ 98 numaralı şiirin eksik bendleridir.

Anı ser-keşlük idüp hāk-ı ‘ömre pāy-māl itme
Muhabbetden ferāgat eylemez ceng ü cidāl itme
“Halāş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

V.

Ġam-ı ‘aşka neden fehmi itmeyüp ta‘n itse her cāhil
Melāmet taşu yüz yirden gelür sevinür çevirmez dil²⁰⁴
Olupdur şöyle cām-ı ‘aşk ile dil mest ü lā-ya‘kıl
Rahīmi çünkü te‘şir eylemez terk-i naşihat kıl
“Halāş olmağ ne mümkün bir gönül kim mübtelā olsa”
“Alınmaz ‘aşk elinden iki ‘ālem bir yaña olsa”

106²⁰⁵

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ / -. _ / -. _ / -. _

I.

Bir kemān-ebrü güzel tır urdu bağrum yaşına
Raħm kılmaz çeşmümüñ her demde kanlu yaşına
Çārde sāle meh iken irdi on dört yaşına
“Hayret olur ‘aqlımı baksam gözine kaçına”
“Şad-hezārān āferīn ol şüretüñ naqqāşına”

II.

[39b]

Mest-i ‘aşk olanları zāhid melāmet şanmañuz
‘Āşıkuñ āh itdügin her dem nedāmet şanmañuz
Rehrev-i ‘aşk olanı ehl-i selāmet şanmañuz
Meşhed-i taşını Mecnūnuñ ‘alāmet şanmañuz
[Şad-hezārān āferīn ol zamāne başına]²⁰⁶

²⁰⁴ Vezinde bir hece fazladır.

²⁰⁵ Özbay, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁰⁶ Bu mısra fazladır ve bendin bütünlüğünü bozmaktadır.

“Seng-i miḥnetdür ki yagdurdı zamâne başına”

III.

Läleler kim bitdi üstümde mürür-ı sāl ile

Bu şehīd-i ‘aşkuñuñ kabrin tonatdı āl ile

Ben neler çekdüm şehā ğamdan denilmez kāl ile

“Başumuñ üstinde şerḥ eyler zebān-ı ḥāl ile”

“Derdle cān virdügüm baksañ mezārüm taşına”

IV.

Bağrumı biñ pāre kıldı tīğ ile bir nev-tırāş

Çeşme senden çeşmümüñ aḳar dem-ā-dem ḳanlu yaş

‘Āşık-ı ser-bāz olup virdüm önünde cān [u] baş

“İşidüp benden rumüz-ı ‘aşkı Ferhād itdi fāş”

“Sırrını olmaz imiş içmek kişi yoldāşına”

V.

Bu remil baħrına kim yoḳdur cihānda hiç kenār

Sözlerüm içinde şan kim oldu dürr-i şāhvār

Bu muḥammes **Levhıyā** oldıg için bir yādġār

“Varını itdi Ḥayālī yār ayāġına nişār”

“Āferīn şad āferīn ol tab‘ u gevher yaşına”

107

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.._/_/._._/..._

1.Uçdı ise hümā yuvāsından

Yirine ḳonmaġa ḳoma bümü

Dimesünler görenler ol bümü

Şol uçan yirine ḳonan şümü

[40a]

108²⁰⁷

Ġazel-i Yahyā

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. Kalmasun noķşānuma gül yüzlü yārum söylesün
Sevdüğümden ġayri var ise günāhum söylesün
2. Söylemezse şimdi āh itmek zarūrīdür baña
Sevdüğüm luţf eylesün almasun āhum sö[ylesün]
3. Sögmek ile gönli hoş olursa sögsün ā şanem
Tek hemān ben kılina ol pādīşāhum sö[ylesün]
4. Leblerinüñ her sözi ġüyā hīţāb-ı ġaybdur
Söylesün baña ol yüzi kıbleġāhum [söylesün]
5. Öldüğümden sonra ey **Yahyā** zebān-ı hāl ile
Hālümü kabrümde ki cümle ġiyāhum söylesün

109²⁰⁸

Fevrī

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.. _ _ / . _ . _ / .. _ _

1. Bir emīre yine esīr oldum
Şāhlar hāķına emīr oldum
2. Gözüm açıldı yüzini ġoreli
Yine a‘mā iken başīr oldum
3. ‘Aşķ ile ma‘nīde ġanīyüm ben
Şūretā gerķi kim fakīr oldum
4. Nice yıldur saña rükū‘udayum

²⁰⁷ Çavuşoġlu, a.g.e., s.491

108 / 1a yārum : māhum

3a ā şanem : ķāyilem (2a)

²⁰⁸ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmī ve Fevrī, s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Şanma kıaddüm büküldi pîr oldum
5. İkilik gitdi **Fevriyâ** benden
Ġam-ı cânâne ile pîr oldum

[40b]

110²⁰⁹

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. Ey şabâ bi’llâhi ‘aceb ol nigârum hoş mıdur
Şol rıkkadüm dil-berüm ‘âlemde varum hoş mıdur
2. Şol mu‘atţar kâkülinden luţf idüp virgil haber
Şol yüzi gül kıâmeti serv-i ħubânum hoş mıdur
3. Şol lebi la‘l ü dişi lülü sözi Āb-ı ħayât
Şol boyı tûbâ kıaşı ince hilâlüm hoş mıdur
4. Yel elümde şu gözümde öd içümde kıâl olup
Dâyim anda ħaşr olıcaķ sebz[e]zârum hoş mıdur
5. Çün **Nesîmî** yaķa ‘aşķ ödına pervâneveş
Ey yüzi gülşen saña bu âħ [u] zârum [hoş mıdur]

111²¹⁰

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

²⁰⁹ Ayan, a.g.e., s.117

110/ 1a şabâ bi’llâhi ‘aceb ol nigârum : nesîm-i subh-dem bi’llâh ki yârin

1b rıkkadüm : ħabîbüm (rikkadüm kelimesi vezni bozmaktadır.)

2a mu‘atţar kâkülinden luţf idüp : mutarrâ misk-i zülfünden sabâ

2b ħubânum : çinârum

3a dişi lülü sözi Āb-ı ħayât : gözü âhü-yı şehlâ dil-firîb

3b boyı tûbâ kıaşı ince hilâlüm : saçı zulmet kimi müşk-i dilarım

4a kıâl olup : ħâķ olur (5a)

5a yaķa ‘aşķ ödına pervâneveş : saldı özün aşķına pervâne tek

4D / - M

²¹⁰ Kahraman, a.g.e.,?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

1. “‘Āşıkam gün yüzünüñ naķşına şāhum ezeli”
“Seni naķķāş ezeli-i kudret eliyle yazalı”
2. Devr idelden berülü çarķ-ı felek şimdiye deg
Kimse görmedi senüñ gibi muşāhib güzeli
3. Dün u gün şevķ ile bülbül gibi medhüñ okuram
Sen lebi goncada bir zerre muhabbet süreli
4. “Āl ile aldayup alduñ dil-i dīvānemi āh”
“Şol ala gözlerüñi nāz ile bir kez süzeli”
5. “Ey **Zuhūrī** cümle yārāne yūri var haber it”
“Şöyle rindāne disünler diyecek her ğazeli”

[41a]

112²¹¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

İrişüp bād-ı hazān zerd oldu heb şahrā bugün
Gör ne reng oynadı bāğ u rāga bu dünyā bugün
Şararup şoldı cihānda kalmadı hazrā bugün
İ‘tibār alur açup ‘ibret gözin dünyā bugün
Mesken-i bülbülde zāğ olmışdurur gūyā bugün
Şan kıyāmet kopardı ezhār oldu nā-peydā bugün
Gör kara toprağa dönmişdür gül-i hamrā bugün
Göz yumup nergis cihāndan oldu nā-bīnā bugün
Raht-ı verdi leşker[i] serd eyledi yağmā bugün
Gitdi bülbülden neşāt kaldı pür-endūh u zār

II.

Āfefinā zihnüñe ey şehr-i yār-ı kāmran
K’eyledüñ gerdün-ı dün aḫvālını bir bir beyān

²¹¹ On mısradan meydana gelen bendlerin eksik bend sayısı olması ve mahlasın tespit edilememesinden dolayı şiirin nazım şekli belirlenememiştir. Mecmuadaki şiirin şekil özellikleri dikkate alındığında şiir, on mısradan oluşan bir musammat olabilir.

Baħr-ı ıab'ũndan ıkarduñ nice gevhler revān
Yaraşur her biri olsa gūşvār-ı gūş-ı cān
Geri 'aqluñ pĩrdür şũretde zātũn nev-cevān
Yine meydān-ı feşāhatde ekũp tĩg-i zebān
Olduñ ehl-i fażl arasında bugũn şāhib-i kırān
Gũlsitān iinde oldu murg-ı şubh-ı derd-ħĩān
Görmesũn serv-i ser-efrāzı şehũn bād-ı ħazān
Gũl gibi olsun muıarrā dāyimā ol kāmkar

III.

Ey olan müteğariķ baħr-ı emel ħayrān u deng
'Āķıbet yutsa gerek seni eceldür bir neheng
Atlas dībā giyersen ey birāder reng reng
Añ anı kim pister-i bālĩnũñ olur ħār u seng
Olur isek bāzire ger bebr u ger bir ner neheng
Şĩrveş engāl olur cānuña mevt nĩze ceng
Yol uzak yoķdur azıķ merkeb ise mahzũl u leng
Bilmezem menzil ālāmı yā kıla mı yolda deng
'Āķıl iseñ güç yarağın kıl muħabbet bĩ-direng
ũn bulursın menzil-i dũnyā degũldür ber-ķarār

IV.

[41b]

ũnki alur işbu tāc u taħtı devr-i rũzgār
Terk idũp bu raħt u baħtı bir nemed kıl iħtiyār
Bilme ol cismi kim anı yiyeser mũr u mār
Ğurre olma devr-i dũna kim degũldür ber-ķarār
Nice merdũm ķan ile boyandı işbu lālezār
Nice biñ ħasretlü yatur nice biñ beg gül'izār
ıoludur feryād u āh u zār ile dār u diyār
'Āķıbet bildũñ bunu kim saña kılmaz pāydār
Cehd kıl sen denge dũnyāda kıla bir yādgār
Baña dirseñ devr elinden oldu 'aqlum tarmār

V.

Vaqt-i şubh irdi yine ‘azm-ı gülistān eyledük
Def’-i ğam kılmaklığa ya‘ni ki dermān eyledük
Lāleye kılduk nazar bağrumuzı kan eyledük
Āh kılduk cümle tağ u taşı nālān eyledük
Derd ü miñnet çekmede Ferhādı yalān eyledük
Āħirin bildük fenā terk-i dil u cān eyledük
Nām [u] nengi biz bugün toprağa yeksān eyledük
Nice gün yüzlüleri ħāk içre pinhān eyledük
Ey gönül tut kim seni bu çarħa sultān eyledük
Nice sultānlar yatur toprağ içinde ħor u zār

VI.

Bir nazar kılmān kim bağrı ħūn olmuşdurur
Serv şalar başını şan kim cünūn olmuşdurur
Nice ser-keşler bu çarħ içre zebūn olmuşdurur
Cevr ü miñnet derd ü ğam çarħa fūnūn olmuşdurur
Ġāfil olmak dōstlar gerdūn-ı dūn olmuşdurur
Virdügin dünyā alur şan kim oyun olmuşdurur
Göz yaşından yir yüzi heb lāle-gūn olmuşdurur
Bir degirmendür felek ‘ömr aña un olmuşdurur
Ber-kenār ider bu ‘ālem ehl koyun olmuşdurur
‘Ārif iseñ her gice bir tekyede kılmā karar

[42a]

113²¹²

Müşemmen-i Vaħdetī

“Fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilātūn / fe‘ilūn”

.._/_/.._/_/.._/_/.._/_

I.

Çāre yok gün yüzüñi görmege ey yār meded

²¹² Öztürk, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Çodı zulmetde beni āh sehergāh meded
Bulmadum Ka‘be-i vaşla irtüşür āh meded
Çaldı hayretde mededsiz dil-i gümrāh meded
Yār ise yār degül ğayr ise bed-ḥ̄āh meded
N’edeyin n’eyleyeyin çāre ne eyvāh meded
Nice olur ḥāl meded n’eyleyeyin āh meded
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

II.

‘Arz-ı ḥüsn eyleyecek ‘āleme ol mā[h]-ı cemāl
Ehl-i ‘aşkuñ komadı zerrece ‘aqlında mecāl
Āfitāba irişür tīb-ı ‘izārıyla zevāl
Ḥam-ı ebrūsı hayāliyle hayāl oldu hilāl
Vuşlatı fikri ile çeşmüme ḥ̄āb oldu hayāl
Senden ey yār vefā gelmek ise emr-i muḥāl
Döstlar çāre nedür n’eyleyeyin nic’ola ḥāl
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

III.

[42b] ‘Aşk yolında nedür cānı fedā idemizin
Ol ḥaķīr-i ebkem[i] saña sezā idemizin
Çorķaram tuḥfe mi sen şāha revā idemizin
Şanma kim bencileyin ‘ahde vefā idemizin
Kendü aḥvālümü dil-dāre idemizin
Nā-ümīd itdi beni vaşl-ı ricā idemizin
Şimdi bir derde şataşdum ki devā idemizin
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

IV.

Gerçi kim eylemedüñ ‘āşık-ı ğam-ḥ̄āre vefā
Eyledün cānane bu denlü sitem bunca cefā
Nedür ey rüh-ı revānum dile bu denlü ezā
Seni cāndan sevenüñ cānın olur señde sezā
Yiter ey döst yiter ‘āşikuñ olduksa n’ola

Cāne kār itdi meded cev̄r ü cefā zecr ü ‘inā
Beni gāyetde zebūn eyledi bu derd ü belā
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

V.

Dōstlar olmaz ise vuşlat-ı dil-dāre meded
Zecr ü hicr ile olur **Vahdeti** bī-çāre meded
Beni size gerek ise meded ol yāre meded
Eyledi cümle cihāndan beni āvāre meded
Derdüme kimseden irmez n’edeyin çāre meded
Meger Allāh’dan iriše bu dil-i zāre meded
Umarın senden ola ‘āşık-ı bīmāre meded
Meded Allāh meded hey meded Allāh meded

[43a]

114²¹³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Dōstum ‘uşşāka hüsnuñ tāze bir gülzār imiş
Söze geldükçe dehānuñ la‘l-i sükker-bār imiş
Gözleruñ Hārūtveş pür-fitne-i envār imiş
Pādişāhumdan vefā umdum vefāsız yār imiş

II.

Firkatüñden ey perī ser-keşteyem hem bī-ķarār
Gülşen-i kūyuñda ağlatma beni gel zār u zār
N’eylesün gülzārı ‘āşık olmayınca gül‘izār
Pādişāhumdan vefā umdum vefāsız yār imiş

III.

Ey gül-i ra‘nā nedür şāhum vefāsız olduġuñ
Kimdür isteyen cihānda hem-dem-i hār olduġuñ

²¹³ Mahlas yoktur.

Bir ben isimde gerekmez hem-dem-i h ar olduğuğu
P diŐ ahumdan vef  umdum vef sız y r imiŐ 

IV.

Her seğer fery d ider derd ile misk n ‘andel b
Vaşl-ı g lden beŐzer ol b -Ő areye yoğdur naŐ b
Yüz  evird m bağmazam bende saŐa hergiz Đab b
P diŐ ahumdan vef  umdum vef sız y r imiŐ 

115²¹⁴

“Mef l  / mef ‘ l  / mef ‘ l  / fe‘ l n”

__./.__./.__./.__

I.

[43b] Her Ő m u seğer Đasret ile eyleyeyin  h
Elden ne gelür ağlayayın g lmeyeyin  h
Derdüm kime yanup ya kime s yleyeyin  h
C n  seni All ha  odum n’eyleyeyin  h

II.

Oldum Đam-ı hicr n ile  Őufte v  Őeyd 
Fery d iderem derd ile bülbül gibi g y 
 td Ő ben i Mecn n gibi ‘ lemlere r sv 
C n  seni All ha  odum n’eyleyeyin  h

III.

Şaldum tek u tenh  yine mişnet bucağında
D yim yanaram derd ile Đasret ocağında
 lmek yegidi görmeden eller  ucağında
C n  seni All ha  odum n’eyleyeyin  h

²¹⁴ Mahlas yoktur.

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Vaşl-ı dil-dāre eger irmez isem āh meded
Dünyede alur isem firat ile vāh meded
Olalum bārī yine āh ile hem-rāh meded
Cevri o yāruñ elinden meded Allāh meded

II.

Barumuz lāle gibi hicr ile an oldu yine
Rūz u Őeb eŐmimizüñ yaŐı revān oldu yine
İŐimiz asret-i yār ile fiān oldu yine
Cevri o yāruñ elinden meded Allāh meded

III.

Āh kim oldu varup ol Şanem ayāre yaın
Terk idüp bŐlbŐlini oldu o gŐl āre yaın
ekem bu ‘ār ile olsam resenŐm dāre yaın
Cevri o yāruñ elinden meded Allāh meded

IV.

Nār-ı āhum ‘acabā ol Őaneme kār ide mi
Ben ula vaŐlını bir kez ‘aceb ikrār ide mi
Yosa nāz ile cefāyı yine tekrār ide mi
Cevri o dil-ber elinden meded Allāh meded

V.

Dile a’dan anı ey **Nazmı** yine Őād olasın
Vaşl-ı dil-dāre irüp uŐŐadan āzād olasın
Ger naŐıb olmaz ise hicr ile mu‘tād olasın
Cevri o yāruñ elinden meded Allāh meded

[44a]

²¹⁵ Doan, a.g.e., s.?; Őst, a.g.e., s.? ve Bektaş, a.g.e., s.? alıŐmalarda bu Şiire rastlanmamıştır.

117²¹⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Ġoncalar güller açıldı göñlüm açılmaz benüm
‘Ālemüñ bāğ-ı bahārı ‘aynuma gelmez benüm
Çeşmümün kanlu yaşını rahm idüp silmez benüm
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

II.

Yağalar çāk itdügüm tağlar degül şahrā bilür
Gözlerümden acı yaşlar dökdügüm deryā bilür
Şimdi ben çekdügümü gerçi bütün dünyā bilür
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

III.

Bilmezem dil-derdini dil-dāre kim şerḥ eylesün
Yana yana yakılup derdümi kimler söylesün
Hey ne müşkil derd olur bir kişi n’itsün n’eylesün
Ol perī böyle perīşān olduğum bilmez benüm

118²¹⁷

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. “Severem ben seni cānum ne dirsın”

Yağıldı hicrüne cānum ne dirsın

2. Eger kaçduñ beni öldürmek ise

Ḥelāl olsun saña kanum ne dirsın

[44b]

3. Benüm nergis leyin beñzüm şarardı

²¹⁶ Mahlas yoktur.

²¹⁷ Mahlas yoktur.

- Lebî gül ğonca ħandānum ne dirsın
4. Ne dirsın sen ne dirsın cān ne dirsın
Olayın mı saña ħurbān ne dirsın
5. Ziyāde severem seni gönülden
Seven ölsün mi sulţānum ne dirsın

119²¹⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Gel benüm çok sevdüğüm gül yüzlü dil-dārum benüm
Ġuşşadan ħan ağlamakdur dem-be-dem kārüm benüm
Siz gidelden taşlara kār eyledi zārüm benüm
Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm

II.

Siz gidelden mülk-i ħüsnün dil-berā sulţānı yok
Ķalıbın gūyā ki bir tendür içinde cānı yok
Çün bilürsiz biz size inanmanuñ pāyānı yok
Gel efendüm gel begüm gel dünyede varum benüm

III.

Bendeñe raħm eyle gel devletlü sulţānum benüm
Ķaħma ħahr eyleme dökme yire ħanum benüm
Çünki küsdün barışalum yoluña cānum benüm
Gel efendüm gel begüm gel dünyede vārüm benüm

120²¹⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

²¹⁸ Mahlas yoktur.

²¹⁹ Mahlas yoktur.

I.

‘Āşıkā rahm eylegil ey dil-ber-i şāhib-cemāl
Ṭakatüm ṭāḳ oldı oldum ḥasretüñden bī-mecāl
Dār-ı dünyādan beḳāya eyler isem intikāl
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

II.

[45a]

Sen bizi terk eyler iseñ biz seni terk itmezüz
İşigüñ koyup dönüp bir ğayri yire gitmezüz
Ḥaste yüz her rüz u şeb yoluñda ölmez yitmezüz
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

III.

‘Āşık-ı şādıḳdan ey cān u cihānum kaçma gel
Başuma hicründe virdüm vaşluña irişmez el
Yoḳdurur bir daḫi mişlüñ bī-bedelsin bī-bedel
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

IV.

Bülbül-i āşufteye rahm eylegil ey gül‘izār
Kimseye bākī degüldür bu zamān-ı rüzgār
Merḥamet kıl ‘āşık-ı bī-çāreye ey şehriyār
Cān bedenden ayrılır ben senden ayrılmak muḥāl

121²²⁰

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ā benüm rüh-ı revānum seven ölsün mi seni
Yüzi gül ğonce dehānum seven ölsün mi seni
Ey pīr olası cānum seven ölsün mi seni
Ā benüm şāh-ı cihānum seven ölsün mi seni

²²⁰ Mahlas yoktur.

II.

Bağrumı nār-ı firākuñ be güzel itdi kebāb
Heves-i la'lüñ ile oldı gözüm yaşı şarāb
Şu güzel başuñ içün vir baña bir toğrı cevāb
Dil-berüm rüñ-ı revānum seven ölsün mi seni

III.

Sevmişem cān u gönülden seni ben ey güzelüm
Olmaya derd ü gamuñ çekmege hergiz bedelüm
Āh kim dāmen ü vaşluña senüñ irmez elüm
Ā benüm cān u cihānum seven ölsün mi seni

122²²¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-.-- / -.-- / -.-- / -.--

I.

Āh kim ‘ālemde bir mesrūr u şādān bulmadum
Ġuşşa vü ġamdan ħalāş olmış dil u cān bulmadum
Mümkin olmadı vişāl-i yāre imkān bulmadum
Bir ecel bir ayrılığ derdine dermān bulmadum

II.

[45b]

Çoğ ħabīb içün heves oldum hevālar eyledüm
Çoğ tabībüñ şerbetin içdüm devālar bulmadum
Çoğ adağ virdüm çirāk yağdum du‘ālar eyledüm
Bir ecel bir ayrılığ derdine dermān bulmadum

III.

Künc-i ġamda yaluñuz kaldum dil-i ġam ħārsuz
Yārsuz oldum deli olmadum ama aġyārsuz
Çār nā-çār oluben arada kaldum çāresüz

²²¹ Güler, a.g.e., s.? ve Altınova, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Bir ecel bir ayrılık derdine dermān bulmadum

IV.

Ayağum altına aldum ser-te-ser dünyāyı ben
Aradum gezdüm komadum görmedük ārāyı ben
Okıdum yazdum egerçi bu ‘alī sebāya ben
Bir ecel bir ayrılık derdine dermān bulmadum

V.

Ey **Firākī** yel gibi yildüm yüpürdüm māh u sāl
Eyledüm sevdā-yı hāmiyle nice fikr-i muḥāl
Şaldum evrākum şuya şoñ demde hem çün dānyāl
Bir ecel bir ayrılık derdine dermān bulmadum

123²²²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Müdde‘ī[yi] kendüñi hem ser u rāz itmek neden
N’eyledüm ben saña benden ihtirāz itmek neden
Arturup cevruñ baña mihrüñi āz itmek neden
Ā benüm çok sevdüğüm çak böyle nāz itmek neden

II.

Bunca yıllardur yoluñda yeyilirüm yıllar gibi
Yaş yirine hūn-i dil gözden açar seller gibi
Bir selām ile beni yād itmedüñ eller gibi
Ā benüm çok sevdüğüm çak böyle nāz itmek neden

III.

Çatrece gelmez deñizler dide-i giryānuma
Āteş-i ‘aşkuñ düşelden sīne-i sūzānuma

²²² Kol, a.g.e., s.? çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Åh kim raĥm eylemezsın bu dil-i biryānuma
Å benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

IV.

[46a]

Hem-niřinüñ gül gibi ey ğonce-leb ĥār eyledüñ
‘Åřık-ı dil-ĥasteñi bülbül gibi zār eyledüñ
Tatlu cānumdan beni ‘ālemde bīzār eyledüñ
Å benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

V.

Ey gözi āhū **Müdāmī** bendeñi geyn eyledüñ
Cevrüñi ‘uřřāk içinde aña ta’yīn eyledüñ
Öldürüp bī-çāre[yi] derdiyle miskīn eyledüñ
Å benüm çok sevdüğüm çāk böyle nāz itmek neden

124²²³

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

1. Şehā bu şüret-ı zīyā saña Ĥaĥdan ‘ināyetdür
Meger kim sūre-i Yūsuf cemālünñden bir āyetdür
2. Senün ĥüsnün benüm ĥüznüm senün cevrüñ benüm şabrum
N’ola her demde artarsa döğünmez bī-nihāyetdür
3. Eger Eyyüb şabr ise eger Ya‘ķūba derd ise
İrişmez derdüme benüm hemān geçmiş ĥikāyetdür
4. Eger Leylī eger Mecnün eger Şīrīn eger Ferhād
Benüm bu ĥālümü görse olar ĥālī ĥikāyetdür
5. Şabā dāyim ki ĥapuñdan geçecek eylerüm efġān
Budur ki senden ayrıldı firāķuñdan ĥikāyetdür
6. Yüzün gülşen beñün hindu dişün lülü lebün kevşer
Meger firdevs bāġından maĥalün bir vilāyetdür

²²³ Zeynī mahlasıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır.

7. Ne diyem **Zeynî**ye şorsa firākuñ iştiyākından
Daħi dürlü belā senden ki bī-ḥad bī-nihāyetdür

125²²⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

[46b]

1. “Ben gedā gördüm kapuñda luṭf [u] iḥsān u ḳadīm”
“Yine ol dervāzeve gelmişem Allāh kerīm”
2. “Luṭfuña maḡrūr olu itdümse güstāhāne iş”
“Şuçumu bildüm şehā “*estaḡfuru’llāhü’l-‘azīm*”²²⁵”
3. “Gel yemīn it bir daħi ol cürmi ḳılma dir iseñ”
“Pādişāhum tövbe “*bismi’llāhi’r-raḡmani’r-raḡīm*”²²⁶”
4. “Kesme bir ser çün atuñ ayaḡın ey şāh-süvār”
“Bī-edeb iş çok ider yāruñ ḡuzūrında nedīm”
5. “Luṭfa maḡrūr oluben ṭavr-ı taḡallübīde şehā”
“Ḥazrete çok dürlü güstā[hā]ne söylermiş kelīm”
6. “Sen mürüvvet kānısın raḡmuñ ne‘īmüñ ‘arz ḳıl”
“Yoḡsa yaḡmak yiridür ben ‘āşī[yi] nār-ı caḡīm”
7. “Merḡamet ḳılmaz iseñ ey dişleri dürr-i ‘Aden”
“Hā şabāyı hā bir āvāre gözi yaşlu yetīm”

126²²⁷

“Mef‘ülü / mefā‘ilü / mefā‘ilü / fe‘ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Mestāne gözüñ ḳaşd-ı dil u cān ider ey dōst
Hey dimez iseñ arada biñ ḳan ider ey dōst

²²⁴ Mahlas yoktur.

²²⁵ “Allah'a istiḡfar eder, beni affetmesini isterim”

²²⁶ “Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla”

²²⁷ Mahlas yoktur.

2. Zülfüñ yüzüne düşdi ider ‘arızuña kaçd
Ol kâfiri gör gâret-i ĩmān ider ey dōst
3. Bu gözlerümüñ yaşını firķat ōdı her dem
Çurutmasa ‘ālemleri ‘ummān ider ey dōst
4. Luţfuñla n’ola göñlümi ma‘mūr ider iseñ
Zĩrā ki gamuñ göñlümi vĩrān ider ey dōst
5. Ŗĩrĩn lebũni Ŗormaĝa budur hevesũm kim
Ben ĥaste dilũn derdine dermān ider ey dōst
6. Ŗol deñlü eŖer kıldı firāķuñ ōdı cāna
Çũn ney gibi ĥoŖ nāle vũ eĝān ider ey dōst
7. ‘İd ayı gibi kaçuñı cim göreli dilde
Ŗevķ ile özin yoluña ķurbān ider ey dōst

127²²⁸

“Fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilũn”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. Bir vefā ehli mũlāyim dil-rũbā ister göñũl
(...) ucı dokınmaz mācerā ister göñũl

128²²⁹

“Fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilātũn / fā‘ilũn

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _”

1. Ey gözũm ķan aĝla kim firķat zamānidur saña
Ĥasret ōdı bir belā-yı nā-gehānidur saña

²²⁸ Mahlas yoktur.

²²⁹ Mahlas yoktur.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Āsitānuñdan beni devr eyleyüp dehr-i denī
Yağdı yandurdı firāğ-ı firkatüñ cān u teni
Gerçi öldürdi felek hicründe sulṭānum beni
Ḥağğa yüz biñ şükr ü minnet şağ esen gördüm seni

II.

Günde biñ kez ölmek ile geçdi eyyāmum benüm
Ḥanķı birin diyeyin çokdur ser-encāmum benüm
Gerçi elden gitdi şabr u ‘ağl u ārāmum benüm
Ḥağğa yüz biñ şükr ü minnet şağ esen gördüm seni

III.

Ṭālī‘üm sa‘d oldı baḥtum ḥ‘ābdan bī-dār imiş
Devlet ü iğbāl ü ‘izzet heb benümle yār imiş
Ḥamdi’llāh kim göricek gözlerümüz var imiş
Ḥağğa yüz biñ şükr ü minnet şağ esen gördüm seni

IV.

Gerçi dūr itmişdi senden baḥt-ı güm-rāhum beni
Şükr kim mağşūduma irgürdi Allāhum beni
Terk iderseñ ğam degül şimden girü māhum beni
Ḥağğa yüz biñ şükr ü minnet şağ esen gördüm seni

V.

Gitdi ol günler ki ‘āşık olmuş idi derdnāk
Ḥamdi’llāh vaşluñ ihyā itdi olmadan helāk
“Cevr-i gerdündan ne pervā ṭa‘n-ı düşmenden ne bāk”
Ḥağğa yüz biñ şükr ü minnet şağ esen gördüm seni

²³⁰ Mahlas yoktur.

130²³¹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Gönlümi bend eyleyen zülfünde gördüm mü imiş
Çeşmüni āhū şanurdum bilmedüm cādū imiş
Leblerüñ dārū’ş-şifā ‘aşk ehli heb şayrū imiş
Dōstum kısmet saña şādī baña kaygu imiş
Çāre ne rüz-ı ezelde başa bu yazu imiş

II.

Bāğ-ı dehrüñ her kaçan kim açulur ra‘nā güli
Karşusunda cem‘ olur anuñ hezārān bülbüli
Vird idüp gördüm okur bu beyti her şāhib-dili
Diriler cevr ü cefāsı zehrden acı dili
Şor baña şehd ü şekerden lezzeti tatlu imiş

[47b]

131²³²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Ney gibi bağrum delüp çün sīne çāk itdüñ beni
Şem‘veş oduyla yakduñ sūznāk itdüñ beni
Āh [u] vāh ile ki yok yirlere hāk itdüñ beni
Gel hey āfet intizār ile helāk itdüñ beni

II.

Ṭakatüm ṭāk oldu miñnetlerle ‘aqlum tārmār

²³¹ Şiirin iki bendi verilmiştir. Eksik bend sayısının bilinmemesi ve mahlasın olmamasından dolayı şiirin nazım şekli tespit edilememiştir.

²³² Mahlas yoktur.

Derd bî-‘add ğuşşa bî-ḥadd şabr ise nāya yarar
Kara zülfün ḥaḳ için yoḳdur kararum ebr var
Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni

III.

Āh kim görmek naşīb olmadı şubḥ-ı vuşlatuñ
Yoḳdurur ğüyā ki hîç pāyānı şām-ı firkatuñ
Var ise bî-çāreñe bir zerre mihr şefkatuñ
Gel hey āfet intizār ile helāk itdün beni

132²³³

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Yārümi benden cüdā kıldı ḥarām olsun raḳīb”
“Bu belāyile cihānda şād-kām olsun raḳīb”
2. “Ölmesün ammā ki ğamdan bulmasun hergiz necāt”
“Derd ü miḥnet çekmek için müstedām olsun raḳīb”
3. “Ömri olduḳça belādan ḳurtulup şād olmasun”
“Āḳıbet ber-dār olup rüsvā-yı ‘ām olsun raḳīb”
4. “İrmesün Ḥaḳdan murāda hergiz ol mennā‘-ı ḥayır”
“Görmesün rāḥat yüzün ‘ayn-ı ḥitām olsun [raḳīb]”
5. “İrmeyüp maḳsūdına Nemrūdveş merdūd olup”
“Derd-i hicrān ile cān viren müdām olsun raḳīb”
6. “Leşker-i şeytāna emr olduḳda düzaḥdan yaña”
“Anda sancıl-ı ğulam çeksün benām olsun [raḳīb]”

²³³ O. Kemal Tavukçu, **Halîf ve Fırkat-nâme Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım**, Harvard Üniversitesi-Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 2008, s.182-183

132 / 1a : ḥarām : cüzām

2a hergiz: bir dem

4b ‘ayn-ı ḥitām : dāyim ḥunām

5a İrmeyüp : İrmesün

6b sancıl-ı ğulam : sancağ u ‘alem

7M/-D

7. “Şol gül-endāmı Ḥalīlīden cüdā kılduğ içün”

“Hem cüdām u hem ḥanām u hem zekām olsun [rakīb]”

8. “Çün tamām itdüñ Ḥalīlī şoḥbetin dīdār ile”

“Sāl u māh u hefte-i ‘ömrüñ tamām olsun rakīb”

[48a]

133²³⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

I.

Yoluña cān virene bāğ-ı cihān külḥan imiş
‘Adem ābād-ı diyārı gözine gülşen imiş
Bende bildüm kafes-i bülbül-i cān bu ten imiş
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

II.

Çeşme-i çeşme ‘aceb mi dir isem ‘ayn-ı ‘inā
Ki olalı manzaram ol mehveş-i ḥürşīd-likā
Cāna dilden dile gözden irüşür derd ü belā
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

III.

Çün murādum güneşine bu vücūd oldı seḥāb
Varlığı terk iderem tā ki ola ref‘-i ḥicāb
Ya‘ni nā-maḥreme yār itmez imiş keşf-i ḥicāb
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

IV.

Qılma bunca qaddümi ‘aşq ile bī-ḥod beni
Bezm-i cānumda nedīm itmedüñ ey cān beni sen
Yüregüm tār u tenüm çengidür (...)
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

²³⁴ Kaya, a.g.e., s.?.; Tunç, a.g.e., s.?. ve Tatçı, a.g.e., s.?. çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

Sāḳiyā mest idicek bāde-i ‘aşkuña meni
Çamu senden görürem bu ğam [u] derd ü miḥeni
Olsa hüşyār Niyāzī budur anuñ suḥanı
Āh kim bunca belā yine baña benden imiş

134²³⁵

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__/_..__/_..__/_..__

I.

Serv-ḳadūñ görelī ğayrıya māyil degülüm
Gözlerüm yaşı gibi her yaña sāyil degülüm
Her hevāya ile şanma şanemā yıl degülüm
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyil degülüm

II.

Çeng idüp ḳaddümi ney gibi beni iñledesin
Sāz pür-süz gibi düşmenime diñledesin
Sen işitmezlenü ben ḳulağımı çıñladasın
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyil degülüm

III.

[48b]

Sen hırāmān olıcaḳ tūbāya tūbā mı dirüm
Kūyuñı seyr idicek cennet-i māvī mi dirüm
Nazar-ı hūrī[yi] cennet-i temāşā mı dirüm
Hey benüm bekçüñüzüm ben buña ḳāyil degülüm

IV.

Ola ‘āleme luṭuf u keremūñ ‘āmm idesin
Ben muḥibūñ var iken düşmene düşnām idesin
Ya‘ni ḳoyup ḳuluñı ayruğa in‘ām idesin

²³⁵ Kaya, a.g.e., s.?; Tunç, a.g.e., s.? ve Tatçı, a.g.e., s?., çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kâyil degülüm

V.

Hoķķa-i la‘l-i lebüñ olalı yenbū‘-ı hayāt

Ol virür cān ile cisme harekāt-ı sekināt

Dirseñ ansuz ki Niyāzī bula bir lahza hayāt

Hey benüm bekçüñüzüm ben buña kâyil degülüm

135²³⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

--·---/--·---/--·---/--·---

I.

Olmadı vīrāne dil-ābād elinden dōstuñ

Olmadum vaşlıyla bir dem şād elinden dōstuñ

Kime feryād ideyin feryād elinden dōstuñ

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

II.

Zülfünñ zencirine bağlar beni dīvāneveş

Yüzünñ şem‘ine düşüp yanarum pervāneveş

Gice gündüz gözlerümden yaş akar dürr-dāneveş

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dō[stuñ]

III.

Çande kim bir ĥar mizāc aġyār görse bār olur

Aġlamakdan turma çeşmüm çeşmesi biñār olur

Ol cefādandur ki dāyım cān u dil bīmār olur

Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

IV.

‘Ālem içre çekerem derd ü firāķı ben ġarīb

Hā sürer zevķi kıatında dil-berüñ olsuñ raķīb

²³⁶ Ersoylu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Ağladuğuma benüm şād oluben güler ḥabīb
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

V.

[49a]

Vaşl ile bir nefes-i dil-ber beni şād itmedi
Derd ü ğamdan göñlümi bir laḥza āzād itmedi
Müdde‘īyi yād ider hergiz beni yād itmedi
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

VI.

Derdini dil-ber baña her dem-be-dem hem-zemm kıılır
Ol cefāyile hemīşe çeşümümi pür-nem kıılır
Beni devr idüp raķībi kendüye maḥrem kıılır
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

VII.

“Dil-berüñ vaşlına ey Cem bulmaduñ çün dest-res”
“Olmaduñ ‘ālem içinde şād u ḥürrem bir nefes”
Ağlamakdan gözlerüm yaşı oldu çün Nīl ü Ares
Āh elinden dōstuñ feryād elinden dōstuñ

136²³⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Ey benüm zībā gülüm ğonce dehānum gül ruḥum
Süz deminde bülbül-i şīrīn zebānum gül ruḥum
Mülk-i ḥüsne Ḥüsrev-i devr-i zamānum gül ruḥum
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

II.

İki ‘ālem zevkidür her şoḥbetüñüñ bir demi

²³⁷ Aydemir, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Ben ğarībe Hāk müyesser eylesün ol ‘ālemi
Görmedi mişlūñ nazīrūñ seyr idenler ‘ālemi
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

III.

Alsa çengin nāz ile bir dem ele ol nāzenīn
Raşş ide şeydā-şīfat hūrşīd-i çarḥ-ı çarmīn
Germ olup dir Zühre-i zehrā hezārān āferīn
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

IV.

Bir perīsin fikr-i zūlfūñ Leyliyi Mecnūn ider
La‘l-i cān-baḥşūñ ḥayālī göz yaşın mey-gūn ider
Şavt-ı rūḥ efzā-yı çengūñ bezmi bir kānūn ider
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

V.

Baḥa bir manşūbe geçdi kim dil-ārām eylemez
Ḥasretinden cān karar itmez dil-ārām eylemez
Lu‘b ile şatranc ‘aşkında kimi rām eylemez
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VI.

[49b] Leblerūñ kevşer cemālūñ bāġ-ı cennetdür senūñ
Tırduġıyla kāmēt-i servūñ kıyāmetdür senūñ
Hışm ile bakışlarūñ ‘ayn-ı ‘ināyetdür senūñ
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VII.

Mürdeye cānlar baġışlar vaşluñ ey cān āferīn
Cismūñi cāndan yaratmışdur meger cān āferīn
Görse ḥüsnūñ dir gerek insān gerek cān āferīn
Serverüm serv-i revānum şīvekārum gül ruḥum

VIII.

Gülşen-i ḥüsn-i cemālūñ bir gül-i ḥandānısın
Bir perīsin la‘l-i cān-baḥşūñla ādem cānısın

Raħm kıl **Remzî** kuluña ħüsn ili sultānısın
Serverüm serv-i revānum şivekārüm gül ruħum

137²³⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

Dōstlar bir iş idüpdür āteş-i hicrān baña
Ödlara yanar menüm çün şem‘ olup giryān baña
Ağlar ise yana yana ğam degül yārān baña
Her zamān bir yār cevrin çekdürür devrān baña

II.

Tövbe olsun yādlarıyla yemeyem nān u nemek
Her birisinüñ elinden çekmeyem bārī emek
Uğradum bir derde kim kâbil degül anı dimek
Her zamān bir yār hicrin çekdürür devrān [baña]

III.

Āşināluğ virmeyem her yāre şimden girü āh
Başlayayın derd ile feryāda şimden girü āh
Baña ölüm yeg gelür dünyāda şimden girü āh
Her zamān bir yār cevrin çekdürür devrān baña

IV.

Çankısına dil virürsem āh benden yād olur
‘Ahd ü peymānlar yolında āh kim berbād olur
Dōstlar ben ağladuğça baña düşmen şād olur
Her zamān bir yār hicrin çekdürür devrān baña

V.

Ey **Ĥatāyî**²³⁹ çarĥ-ı ğaddāruñ dögünmez miħneti

²³⁸ Macit, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

[50a]

138²⁴⁰

“Mef’ülü / mefâ’îlü / mefâ’îlü / fe’ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Sevdüm seni ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok
 Kodum yoluña cān u cihân hîç haberüñ yok
2. Şîrîn lebüñüñ büsesin uyhuda iken sen
 Aldum hele ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok
3. Sen dil-ber-i şîrîn-dehene ‘âşık olaldan
 Bir birine düşdi dil u cān hîç haberüñ yok
4. ‘Aynumdan iki çeşme revân oldı kapuñda
 Ayağıña ey serv-i revân hîç haberüñ yok
5. Yoluña revân itdi revânını **Müdāmî**
 Āllandum ey şüh-ı cihân hîç haberüñ yok

139²⁴¹

“Mefâ’îlün / mefâ’îlün / mefâ’îlün / mefâ’îlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

1. “Gel ey zāhid baña Hâk’ dan temennâ kıl du’â eyle”
 “De kim gönlin anuñ bir dil-rübāya mübtelâ eyle”
2. “Ümîdüm devletüm oldur sa’âdetlü işigüñden”
 “Kesilmesün ‘alâkam tek vefâ itme cefâ eyle”

²³⁹ “Hatâyî” mahlasıyla “Hitâbî” mahlasının yazılışlarının aynı olması okumalarda karışıklığa neden olmaktadır. Mahlası iki şekilde okumak mümkündür.

²⁴⁰ Kol, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

²⁴¹ Tarlan, **Necâti Beg Divanı**, s.386

139/ 1a baña Hâkdan temennâ kıl : temennâ kıl baña Hâkdan

1b gönlin anuñ : dâ’im anı

2a oldur : varum

5a cān virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ : ayağı toprağını cān virüb alduñ çün

3M /4D

3. “İle kimse yarāmaz ey gül-i ra‘nā-yı bŭstānı”
“Cefā vü cev̄r ü miḥnetden n’eyleseñ baña eyle”
4. “Eger pervāne gibi eylemezseñ yanmadan pervā”
“Dil-i şeydāñı yaluñ yüzlülerle āşinā eyle”
5. “**Necāṭī** cān virüp alduñ ayağı tozunı yāruñ”
“Yŭri yabanda bulmışsın gözüñe tutıya eyle”

140²⁴²

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. “Āşŭfte bend-i silsile-i zŭlfüñe nesīm”
“Māyil nihāl-i kāmētüñe ṭab‘-ı müstaḳīm”
2. “Ayrıldı dil şadef gibi sen dürr-i pākden”
“Şemşīr-i hicrŭñ eyledi bī-çāreyi dü-nīm”
3. “Ḳadr [ü] şerefde sen güher-i kān-ı salṭanat”
“Baḥr içre dürr-i nāb gözi yaşlu bir yetīm”
4. “Sensüz cināne ḳalmadı meylüm cihān degŭl”
“Kŭyuñ riyāz-ı ḥuld vişālŭñ yiter na‘īm”
5. “**Bāḳīye** virdi müjde-i luṭfuñ ḥayāt-ı nev”
“Ömrŭñ mezīd pādīşehŭm yāricuñ Ḳadīm”

[50b]

141²⁴³

“Fā‘ilätün / fā‘ilätün / fā‘ilätün / fā‘ilün”

__ . __ / _ . __ / _ . __ / _ . _

1. “Ārzü eyler kemend-i kākŭl-i cānāne[yi]”
“Bağlasañ zencīrler ṭutmaz dil-i dīvāne[yi]”

²⁴² Küçük, a.g.e., s.122-123
140 / 5a lutfuñ : vasluñ

²⁴³ Küçük, a.g.e., s.297-298
141 / 5a miskini gördüm : müşgīni beñzer (4a)

2. “Gerdiş-i cām-ı meyi görsün şürāhī üstine”
“Şem‘-i bezmi devr iderken görmeyen pervāne[yi]”
3. “Medh iderdüñ lebleri devrinde ey pîr-i muğān”
“Ākıbet imānuña döndürdiler peymāne[yi]”
4. “H̄āb-ı ğaflet nice bir ey t̄alib-i dünyā-yı dūn”
“Var ise rāhat yiri şanduñ bu miḥnet-ḥāne[yi]”
5. “Tāzeler ol sūnbül-i miskini gördüm yāsemen”
“Eylemiş peydā gümüñ dendānelü bir şāne[yi]”
6. “Zāhidā ‘aşk içre te’şîr eylemez **Bākî**ye pend”
“Mest ü lā-ya‘kıl bilürsin diñlemez efsāne[yi]”

142²⁴⁴

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘îlü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . __ . / _ . _

1. “Dergāh-ı Hākka derd ile ‘āşık niyāzda”
“Bātil taşavvur itmede şūfî namāzda”
2. “Uşşākvār şevk ile huccāc rakş ider”
“Āheng-i āh [u] nālelerümden Hicāzda”
3. “‘Aşkuñla Zühre çarḥda gerdün semā’da”
“Ḥūrşîd u mäh şevk ile sūz [u] güdāzda”
4. “Üftādeler şikeste vü mecrūḥ u pāy-māl”
“Ḥübān semend-i nāza binüp türktāzda”
5. “**Bākî** karîn-i firkatüñ olmaḥ revā mıdur”
“Akrān içinde böyle iken imtiyāzda”

²⁴⁴ Küçük, a.g.e., s. 271
142 / 1b şūfî : zāhid

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

[51a]

1. “Kapuñdur Ka‘be-i ‘ulyā-yı aşhāb-ı vefā kıblem”
“Tapuñdur Mescid-i Akşā-yı erbāb-ı şafā kıblem”
2. “Harīm-i Beyt-i Ma‘muruñdan a‘lā olmaya Ka‘be”
“Degüldür şāh-ı Sidre kāmētüñden müntehā kıblem”
3. “Hayāl-i hāl-i ruhsāruñ yoğ anuñ çünki göñlinde”
“Ne başdı bağrına seng-i siyāhı Ka‘be yā kıblem”
4. “Dil-i pür-iştiyākı tek vişālüñ ‘īdine irgür”
“Eger kırbān dilerseñ yoluña cānlar fedā kıblem”
5. “Eger kūy-ı habībe secde kılmak cāyiz olmasa”
“Cihānda secdegāh olmazdı kūy-ı Muşafā [kıblem]”
6. “Bilürsin yüz sürerler āsitān-ı Ka‘beye ben de”
“İşigüñde yüzüm sürsem n’ola a Ka‘bem a kıblem”
7. “Yüzüñ görüp n’ola vaşluñ temennā eylese **Bākī**”
“Görinse Ka‘be dirler müstecāb olur du‘ā kıblem”

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. “Dil giriftār-ı belā dil-ber hevāyī n’eylesün”
“Dāme düşmez yirlere kınmaz hümāyı n’eylesün”
2. “Kāyinātuñ seyr iden naқşın şafā-yı cāmdan”
“Şafha-i Āyīne-i ‘ālem-nümāyı n’eylesün”

²⁴⁵ Küçük, a.g.e., s.222
143 / 1a Kapuñdur : tapuñdur
aşhāb-ı vefā : eshāb-ı şafā
1b tapuñdur : kapuñdur
Şafā : vefā

²⁴⁶ Küçük, a.g.e., s.238

3. “Göñlin egler nāle-i zencīr ile mecnūn-ı ‘aşk”
 “Nağme-i ‘ūd u şadā-yı çeng ü nāyı n’eylesün”
4. “Mübtelā-yı ‘aşkuñuñ dermāndan istiğnāsı var”
 “Derdüñe mu‘tād olan diller devāyı n’eylesün”
5. “Halk-ı ‘ālem **Bākīyā** ‘aşkıñda yāruñ haste-ḫāl”
 “Bir ṭabīb andan bu deñlü mübtelāyı n’eylesün”

145²⁴⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. “Dil çeker ol tār-ı müy-ı ‘anberīnūñ minnetin”
 “İstemez kıl deñlü zülf-i ‘anberīnūñ minnetin”
2. “Gerd-i rāhın çihre-i ağıyāre kondurmuş şabā”
 “Yükledüp ol gāve heb rüy-ı zemīnūñ minnetin”
3. “Dōstum her seng-dil bilmez dehānuñ kıymetin”
 “Cāna baş ol ḫātem-i gevher-niğīnūñ minnetin”
4. “Ḥançer-i elmās-ı ğamzeñ var iken ḫūnī gözüñ”
 “Çekmesün ‘ālemde tīg-i āhenīnūñ minnetin”
5. “Ārzū-yı ḫāl-i miskīnūñ alurduḫ nāfeden”
 “Dil götürmez ḫāşlı āhū-yı Çīnūñ minnetin”

[51b]

146²⁴⁸

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

²⁴⁷ Küçük, a.g.e., s. 243

145 / 1b kıl deñlü zülf-i ‘anberīnūñ : ālemde zülf-i hūr-ı ‘inūñ

6D / - M

7D / - M

²⁴⁸ Mehmet Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri, **Hayretî Dīvānı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Nr. 2868, İstanbul, 1981, s. 203

146 / 3a mihr : ḫüsn

4b kanā‘at isteyen : firāvān arayan

5a meydān : ḫayvān

Ḥūn-ı ğāmı : ‘ışkı nedür

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Ey benüm hālüm şoran ben bilmezin cānāne şor”
Bendenüñ aḥvālını var ḥazret-i sultāne şor
2. Ğuşşa vü endüh [u] ğamdan bil nedür ḥalüm benüm
Dōstum baña inanmazsañ eger yārāne şor
3. “Ol çerāĝ-ı mihr-i ‘ālem-tāba var ey peyk-i āh”
“Bu dil-i pervānenüñ ḥālını yana yana şor”
4. “Var yūri ey ‘aşk-ı ḥāliş isteyen ḳalbūnde bul”
“Gel gel ey genc-i ḳanā‘at isteyen vīrāne şor”
5. Degme bir meydān ne bilsün lezzet-i ḥūn-ı ğamı
Ḥayretī ol ni‘metüñ dādını ben ḥayrāne şor

147²⁴⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Sen yüzi ğülsüz cihān ğülzārı zindāndur baña”
“Ḥalk-ı ‘ālem ğül gibi her ğice ḥandāndur baña”
2. “Ğamzeñüñ cellādını gönder ki teslīm eyleyem”
“Çün ḥicāb olan arada ey şanem cāndur baña”
3. Rūz-ı hicrānda beni tenhā görüp bir dem ḳomaz
“Müstedām olsun ğamuñ her ğice mihmāndur baña”
4. “Terküñ urdı diyü iĝvā eylemiş [bī-din raḳib] ²⁵⁰”
“Sevdüğüm va’llāh bi’llāh cümle bühtāndur baña”
5. “Ey **Ḥayālī** çekmezem firdevs-i ferdā ğuşşasın”
“Kim bugün cennet cihānda vaşl-ı cānāndur baña”

²⁴⁹ Tarlan, Hayâlî Bey Dîvânı, s.98

147 / 3a görüp bir dem ḳomaz : görelden dostum

4a hey : bī din raḳib

²⁵⁰ Metin tamiri yapılmıştır.

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

[52a]

1. “‘Āşıkam bir dil-ber-i bî-raḥma ‘āşıklar meded”
Baña kan ağlar açar sīnemde yanıklar meded
2. Her gice encüm gibi bî-dār kūy-ı dil-berin
Bir nazar ileñ baña ey gözi açıklar meded
3. “Şüret-i nakşın gözüm gönülümde itmişken nihān”
“Ḥayf ider cān görmesün diyü münāfıklar meded”
4. “Ḥaşr olunca cān ile geçsün ser-encāmuñ diyü”
“Bir du‘ā ileñ gelün ben meste ayıklar meded”
5. Şām-ı hicrānın Ḥayālī rüz-ı vuşlat itmege
Şubḥ gibi mihr-i gālib gönüli şādıklar meded

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. Muḥabbet taḥtını ‘arş-ı mu‘alladan yüce ḳurduk
Melāmet tācını giydük geçüp şāh ile oturduk
2. Muḥabbet mülketinde bir şeh-i mālīk-riḳāb olduk
Ser-ā-ser tāḳat [ü] şabr u ḳarāruñ boynını urduk

²⁵¹ Tarlan, Hayâlî Bey Dîvânı, s.119

148 / 1a : bî-raḥma : yoḳ raḥmi

1b açar : acır

5a itmege : itmese

²⁵² Ali Nihad Tarlan, *Zafî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)*, Gazeller Kısmı: II.Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 1970, s. 151

149 / 1a yüce : yuca

1b sâh ile : şāhâne

2b şabr : ‘aḳl

3b nice : hezār

4b Meyinüñ keyfiyet : meyün keyfiyyeti

5b Bu beş beyt ile ey : Bu gün beş beyt ile

5b nicesin : pençesin

3. Bizümle nâle kılmakda ne kuşdur bahş ide bülbül

Bu gülşende nice anuñ gibi bozyüri uçurduk

4. Leb-i şîrînüñ ey Hüsrevüm hemşîresi çıkdı

Meyinüñ keyfiyet aşlın bugün mey-hânededen şorduk

5. “Nizâmî hamsesi ile peleng-i küh-ı nazm idi”

“Bu beş beyt ile ey **Zâtî** biz anuñ nicesin urduk”

150²⁵³

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Bir melek yüzlüye dil şem‘ini yandurdum yine”

“Ben beni pervâneveş ödlara yandurdum yine”

2. “Dün gice vardum o mâhı menziline bulmadum”

“Peyk-i âhı gökleri toköz tolandurdum yine”

3. Āhum işitmiş uyanup dün gice rahm eylemiş

Ĥamdü li‘llāh devletüm şem‘ini yandurdum yine

4. Dōstlar dil bağladum bir serv-қadūñ yādına

Cūy-ı eşküñ sākīnūñ benden boşandurdum yine

5. “Oқıdum la‘l-i leb-i yār üzre bir şîrīn ģazel”

Ehl-i zevküñ **Zātīyā** ağızın şulandurdum yine

[52b]

151²⁵⁴

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

²⁵³ Mehmed Çavuşoğlu ve M. Ali Tanyeri, **Zafı Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı III. Cild, İstanbul Ünivesitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987, s.149

150 / 1a melek : yalñ

2b āhı : āha

3a uyanup : uyanmış

4a yādına : zülfüñe

4b eşküñ : eşküm

²⁵⁴ Küçük, a.g.e., s.127

151 / 1a dile : tene

1. “Şanma iklīm-i dile hākim olan cānumdur”
“Sīnede tīr-i ğam-ı ğamze-i cānānumdur”
2. “H̄āb-ı ğafletde yatur baht-ı siyāhum ammā”
“Giceler ‘ālemi bī-dār iden efgānumdur”
3. “Görtünen encüm-i eflāk degüldür ey meh”
“Dūd-ı āh-ı şerer-ālūd-ı dil ü cānumdur”
4. “Ney-şeker vaşf-ı lebüñ yazduğum işitdi meger”
“Ki kemer-beste-i kilik-i şeker-efşānumdur”
5. “Zāhirā gerçi gedā-şüretim ammā **Bāķī**”
“Mağzen-i genc-i ma‘āni dil-i vīrānumdur”

152²⁵⁵

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Ne sākīdür lebüñ ğam bezmine yaşum şarāb eyler”
“Ne āteşdür muħabbet ōdı kim bağrum kebāb eyler”
2. “Ne ser-keş servdür kıaddi o nahl-ı ‘ālem ārānuñ”
“Cemāli nūrına zūlf-i şeb āsāsın hicāb [eyler]”
3. “Ne‘īm-i vaşlın ańsam dūzağ-ı hicre şalar cānum”
“Baña bī-mūcib ol kıaddi kıyāmet çok ‘azāb [eyler]”
4. “Ĥesāb olmaz benüm yolında cānlar virdüğüm ammā”
“Baña bir buse virse kendü biñ kere Ĥesāb eyler”
5. “Yetişgil ōlmeden ey cān tabībi dest-gīr ol kim”
“Bedende cān-ı **Bāķī** tırnayuben ıztırāb eyler”

²⁵⁵ Küçük, a.g.e., s.150

152 / 2a : kıaddi o nahl-ı ‘ālem ārānuñ : kıaddüñ/ benüm ey nahl-ı büstānum

2b Cemāli : Cemālūñ

3a vaşlın : vuslat

4b biñ : yüz

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Ezelden şāh-ı ‘aşkuñ bende-i fermānıyuz cānā”
“Muḥabbet mülkinüñ sultān-ı ‘ālī-şānıyuz cānā”
2. “Seḥāb-ı luṭfuñ ābın teşne-dillerden dirīg itme”
“Bu deştüñ bağrı yanmış Lāle-i Nu‘mānıyuz cānā”
3. “Zamāne bizde gevher sezdügiçün dil-ḥırāş eyler”
“Anuñ çün bağrumuz ḥündür ma‘ārif kānıyuz cānā”
4. “Mükedder kılmason gerd-i kederden dīde-i cānı”
“Bilürsin āb-ı rüy-ı milket-i ‘Oşmānıyuz cānā”
5. “Cihānı cām-ı nazm şi‘r-i **Bākī** gibi devr eyler”
“Bu bezmüñ şimdi bizde Cāmī-i devrānıyuz cānā”

[53a]

154²⁵⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

İrmedi pāyāne gitdi derd-i yār-ı ḥasretüm
Zerre denlü kalmadı tende ḥuzūr [u] rāḥatum
Tırduğınca arttı zihni iştiyāk-ı ḥasretüm
Şorar ise baña yārān nideñini ḥāletüm
“Ṭālī‘üm mağbün bağrum ḥün baḥtum ser-nigün”
“Şabra tākāt kalmadı gāyet zebün oldum zebün”

²⁵⁶ Küçük, a.g.e., s.78

153 / 4a kederden dīde-i cānı : küdüret çeşme-i cānı

²⁵⁷ Manzumenin sadece altı mısrası verildiği için şiirin kime ait olduğu ve nazım şekli tespit edilememiştir.

Şitā-nāme-i Siyāhī

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Geldi çün dārāt ile kendüyi gösterdi şitā
 Çağırup didi benüm şimdi cihānda pādşā
 Acı sevmez çıblağı ħor görmesün yār bana
 Ac u yaluñ bir ħarībem sen ‘ināyet kıl baña
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

II.

Ey dirīgā şiddet-i dehrūñ beni zār eyledi
 Derdi bügdi ħin cihānı başuma tar eyledi
 Tatlu cānumdan beni acıtdı bīzār eyledi
 Cānuma ala yalıncaqluk katı kār eyledi
 Hey meded öldüm dirīgā baña bir tonluk ‘abā

III.

Gāh yağmur gāh tolu gāh dipi gāh kar
 Bendeñi şırşıklam itdi komadı vaz‘ [u] vaqār
 Gerçi işlanmışa yağmur eylemez dirlerdi kār
 Līk çıblağ buldular bunlar beni muħkem şağār
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

IV.

Zerre deñlü komadı feryād cismümde mecāl
 Eyle ditrer kim dehānum idebilmem ‘arz-ı ħāl
 Kılca kaldı cān şovukdan cismüm oldı bir ħayāl
 Öldürür āħir beni bu derd şağ olmak muħāl
 Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluk ‘abā

²⁵⁸ Cangöz, a.g.e., s.? ve Kaya, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

V.

[53b] Müslimānlar kış günü kāfırde çıblağ olmasun
Faqr evcinden kimsenüñ yalımı alçağ olmasun²⁵⁹
Qar yağup efrād ile dehrüñ yüzi ağ olmasun
Ger ola bencileyin qullar yalıncağ olmasun
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluğ ‘abā

VI.

Geldi kış yağı gibi tıtdı cihānı ser-te-ser
Ceht idüp görsün bugün başı yarağın her beşer
Dest-pesin büzüben tıgiyle insānuñ keser
Tıñdı dünyānuñ bürüdetden yüzi çak çak olar
Hey meded [öldüm] İlāhi baña bir[tonluğ] ‘abā

VII.

Āsitān-ı izzüñ ey Hāq bāğ-ı cennāt-ı irem
Qudretüñ dārü’ş-şifā senden bulur derd ehli em
Cümle eşyā hün elṭāfuñla olur muğtenem
Sen Kerīm ü Qādir ü Hāyy-ı ebedsin kıl kerem
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluğ ‘abā

VIII.

Āşināluğ eylemezdüm gerçi ben fevr-yaz ile
Ol **Siyāhī** kandesindür çağırur āvāz ile
N’ola kaçsam göricek görmezlenüp ağmaz ile
İmtizāc itmez mizācum kış diyen nā-sāz ile
Hey meded öldüm İlāhi baña bir tonluğ ‘abā

²⁵⁹ Vezin aksama vardır.

Tahmīs-i Raḥmī

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Cihān ğarḳ-āb olupdur dīde-i eşk-i revānumdan
 Felekler Nīl-reng olmuş durur dūd-ı duḫānumdan
 Melekler bāl ü per yaḳmış durur sūz-ı nihānumdan
 “Düşelden ayru şeydā ol meh-i nā-mihribānumdan”
 “Kevākib her gice yummaz gözin āh u fiġānumdan”

II.

[54a]

Bugün Ferhādveş bir ‘āşıkam miḥnet diyārında
 Güli rüsvāy ider dāġ-ı tenüm ğam şāhsārında
 Mekān itsem ‘aceb midür melāmet kühsārında
 “Ben ol bāz-ı hü mā-şaydem ki ‘ālem murġ-ı zārında”
 “Nice ‘anḳā gibi yavru uçurdum āşiyānumdan”

III.

Devāt-ı ğam olupdur gerçi kim bu çeşm-i giryānum
 Midād-ı sürḫdür anuñ içinde eşk ile ḳanum
 Yazuban mācerā-yı derd-i ‘aşkı kilḳ-i müjġānum
 “Muḫabbet-nāmelerdür kim saña irsāl ider cānum”
 “Ben öldükde seg-i ḳūyuñ götürse üstüḫ~ānumdan”

IV.

N’ola Mecnūn-ı ‘aşḳ olsam ezel taḳdīridür çünkim
 Tenümde mūlarum yir yir cünün zencīridür çünkim
 Bu yolda cān-feşānluk ‘āşıḳuñ tedbīridür çünkim
 “Şanavber gibi baġrum başlu olsa yiridür çünkim”

²⁶⁰ Erdoğan, a.g.e., s.123-124
 156 / Tahmīs-i Raḥmī : Tahmīs
 1d ol : dil

“Murādum mīvesi bitmez nihāl-i ergavānumdan”

V.

Derūnuñ **Rahmiyā** ālāyiş-i ğamdan kı lup hālī

Yūri bir ihtiyāruñ ol reh-i ‘aşkında pā-mālī

Ƙalenderveş tırāş it levh-i dilden haţţ-ı āmālī

“Hayālī tekye-i ‘aşkuñ olup meczūb-ı abdālī”

“Gedālar gibi geçmek isterem nām u nişānumda”

157²⁶¹

Müseddes-i ‘Ubeydī Rāst

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

I.

Āh kim ‘akīsine döndi çarĥ-ı devrān ‘ākıbet

Dağıdup cem‘iyetüm kıldı perīşān ‘ākıbet

[54b]

Ƙaçdı benden düşmene yüz tutdı cānān ‘ākıbet

Ĥasret-i la‘l ile taldı gözlerüm kan ‘ākıbet

Ƥālī‘üm naĥs eyledi gerdün-ı gerdān ‘ākıbet

Nā-ümīdüm Ƙalmışam ‘ālemde ĥayrān ‘ākıbet

II.

Meclis-i ğamda yine pür-şevĥ [ü] ĥaletdür göñül

La‘l-i mey-ġunuñ görüp mest ü melāmetdür göñül

Uğrayaldan derdini dermāne rāĥatdur göñül

Başuma özge belādur cāne āfetdür göñül

Tīr-i ğamzeñ ĥasretinden pür-cerāĥatdür göñül

Çıĥmadı sīnem içinde Ƙaldı peykān ‘ākıbet

III.

Ben ezel-i bī-hüş iken la‘l-leb-i cānāneden

Bulmadum bir yār hem-dem yeg ola peymāneden

²⁶¹ Ünlü, a.g.e., s.? ve Arslan, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Şür u şevk eksük degüldür hâtır-ı vîrânenen
Bülbül iken cân şakındum gamze-i şîrânenen
Bir zamân çıksam ölürdüm küşe-i mey-hânenen
İtdüğüme it gibi oldum peşîmân ‘âkıbet

IV.

Bir nazar baqdı yıkılup yâre çeşm-i hûn-feşân
Aqdı gönlüm şu gibi ol serv ayağına revân
Tâkat u arum u şabrum gitdi kaldum nâ-tüvân
Anaruñ çün aqlaram dâyim idüp âh u fiğân
Döstar söyle görünür kim gözüme nâ-gehân
Ocağuma şu koyar bu çeşm-i giryân ‘âkıbet

[55a]

V.

Merdüm-i ‘ayyâra beñzer çeşm-i cādūsı anuñ
Mest olup kanlar döker ol Türk-i bed-hūsı anuñ
Bir Habeş uğrusıdur bu hâl-i Hindūsı anuñ
Perde-i beyt attarumdur zülf-i hoş-būsı anuñ
Secdegâhum olmuş iken tâk-ı ebrūsı anuñ
Hâne-i zühd ü şalâhı kıldı vîrân ‘âkıbet

VI.

Cânumı mest itdi çün kim la‘li ol gonce-femüñ
Pâdişâh olduñ sürüp zevk ü şafâsın ‘âlemüñ
Mînnetine içme şovuk şuyını câm-ı Cemüñ
Tañrı haqqı çün ‘Ubeydî ‘âlemüñ var ‘âlemüñ
Fırşat el virmiş iken yâr ile sür zevk-i demüñ
Vây eger bu şöhetî bozarsa devrân ‘âkıbet

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

I.

Tā ezel hāküm ki taḥmīr oldu tīnet bağladı
 Cevher-i ‘aşka maḥal için liyākat bağladı
 ‘Unşur-ı pākümde kudret bunca ḥālet bağladı
 “Ana rahminde tenüm şol dem ki şüret bağladı”
 “Bir şanem yādına zünnār-ı muḥabbet bağladı”

II.

Cevher-i ‘aql ile ḥalk olduḡda a‘yān-ı cihān
 Maḥzen-i dilde karar itdi nice setr-i nihān
 Hıfz ider aḡyārdan her dem anı tīḡ-i zebān
 “Genc-i cāne nefis ejderhāsın itdi pāsban”
 “Çün tılsım-ı ādemi üstād-ı ḥikmet bağladı”

III.

[55b]

Tengnā-yı dehrde derd ehli çekdi çok cefā
 ‘Aşk-ı ‘Azrāyile Vāmuḡ oldu pā-māl-i ‘anā
 Bī-sütünda Kūhken Şīrīne kıldı cān fedā
 “Gördi Mecnūn yoḡ benī-Ādemde āyīn-i vefā”
 “Vardı ol dīvāne vaḡşīlerle ülfet bağladı”

IV.

Dehre erbāb-ı nazar dirse n’ola dār-ı miḡen
 Pāy-māl deşt-i miḡnetdür nice nāzük beden
 Ḥarc idüben yoḡ yire naḡd-i ḡayātın cümleten

²⁶² Erdoğan, a.g.e., s.124 -125

158/ 2b setr : genc

3a cefā : belā

3d yoḡ : kim

āyīn : resm

4e şehrinde : dünyāda

5c ḡāk-i ‘anā : hār-ı belā

“Maḥmil-i tābūda olur metā‘ı bir kefen”

“Şol ki birkaç gün fenā şehrinde şöret bağladı”

V.

Ėarq-ı ḥūn-āb olsa lāyık **Raḥmiyā** bu çeşm-i ter

Şāhid-i maqşūda irgürmez sipihr-i kīnever

Pisteri ḥāk-i ‘anā bālīnidür seng-i meder

“Yād-ı la‘lūñle Ḥayālī nūş idüp ḥūn-ı ciger”

“Gör ṭabīb-i hicr aña cānāne şerbet bağladı”

159²⁶³

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Muḥabbet ‘arşasında bunca serler ḥāk-sār ancak

Kimi olmuş gedā-yı ‘aşq kimi şehryār ancak

Görüp ḥaṭṭ-ı ğubārın kākül ile bī-ḳarār ancak

“Şabānuñ ḥāṭır kūyında yāruñ pür-ğubār ancak”

“Benüm gibi o daḥi bir perişān rüzgār ancak”

II.

Ezel bezminde rindān meclisine gelmedi şūfī

Muḥabbet bādesin cām-ı şafādan içmedi şūfī

Şafā vü zevkūmi seyr eyleyüp ta‘n eyledi şūfī

“Elümde āl tütīveş meyi gördi didi şūfī”

“Be bu kendü ayağıyla ele gelmiş şikār ancak”

III.

Muḥabbet şāh-rāhından diyār-ı miḥnete gitdüm

²⁶³ Erdoğan, a.g.e., s. 126-127

159 / 1a bunca : nice

3d ‘azīzüm : hakīrüm

3e dil-ber : gül-ruḥ

5a şām : cām

[56a]

Dehāni ḥasretiyle naqd-i ‘aqlum bilmezem n’ itdüm
‘Adem mülkini terk idüp vücūd iqlimine yitdüm
‘İletdüm tuḥfe-i cān-ı ‘azīzüm yāre ‘arz itdüm”
“Gülüp nāz ile ol dil-ber didi bu yādgār ancak”

IV.

“Belā der-bendi içre kārbar-i dil olaldan güm”
“Felek ṭablını her dem çüp-ı āhum gümledür güm güm”
“Hilāli sīnemüñ na‘lin kıyās itdüm seḥer gördüm”
“Kamer bir penbe-i dāgum durur çarḥ üzre her encüm”
“Derün-ı āteşinümden çıkan birkaç şerār ancak”

V.

“Çekerken şām-ı ḥasret içre **Rahmī** rüze-i hicrān”
“Naşīb oldı seḥergeh aña bezm-i vuşlat-ı cānān”
“Yakalar çāk olup çarḥa irişdi na‘re-i mestān”
“Şeb-i ‘īd eyledi gerdün hilālün cāmını gerdān”
“Ḥayāli daḥi içmez zāhid-i perhīzgār ancak”

160²⁶⁴

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

²⁶⁴ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmī ve Fevrî, s.74-75

160 / 1b küfrini : islām

1c ḥubān : cinān

1d Çāh ile cāh ehl-i ‘aşka genc-i irfānın : Mālike mülkün ḡarībe ktünc-ü vīrānın

2b ben : veş

2c peyk : pīr

2d didi : edüp

3b idüp : eder

4b devlet : ‘izzet

4c Kāni‘em fakra : fakrı faḥr etdüm

5b aḥvālını : ḥālını

5d aḥvālin o dem : ḥālın diyüp ol

I.

Tańrı her şaḫşa temennā-yı dil ü cānın vire
Kāfire küfrini ehl-i dīne ĩmānın vire
Şeḫ ü şūfiye ḫubān-ı ḫūr-u rıḫvānın vire
Çāh ile cāh ehl-i ‘aşka genc-i ‘irfānın vire
“Īsterin Ḥaḫ ḫaste-dil ‘uşşāka cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

II.

Çün beni çarḫ itdi ol şīrīn dehānumdan cüdā
Başum alup taĝa düşdüm kūhgen ben mübtelā
Nā-gehān gördüm gelür bir Ḥızr-dem peyk-i Hüdā
Himmet it didüm didi el ḫaldurup didi du‘ā
“Īsterin Ḥaḫ ḫaste-dil ‘uşşāka cānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

III.

[56b] Vāḳı‘amda bir gice gördüm ki Ḳays-ı pāk-bāz
Ṭopraĝa urmuş yüzi iẓḫār idüp süz [u] güdāz
Didüm ey ‘āşık nedür maḫşūduñ eyle keşf-i rāz
Aĝlayup süz ile didi tā ebed idüp niyāz
“Īsterin Ḥaḫ ḫaste-dil ‘uşşāka cānānın vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

IV.

Ḥoş gelür derd-i muḫabbet baña şıḫḫat istemem
Zillete incinmezin iḳbāl [ü] devlet istemem
Ḳāni‘em faḫra revāc-ı ḫadr u rif‘at istemem
Raĝbetüm ḫalmadı dünyāya sa‘ādet istemem
“Īsterin Ḥaḫ ḫaste-dil ‘uşşāka cānānun vire”
“Umarın derdin viren Allāh dermānın vire”

V.

Derd-i hicrān **Fevri**yi şol denlü itdi ḫaste-ḫāl
Kim gelüp gördükde aḫvālin ṭabīb-i ḫoş-ḫişāl

Ṭutdı nabzın gördi kim kendü ‘ilâc itmek muḥâl
Ḥaḫka tefvîz itdi aḥvâlin o dem ferḥunde kâl
“İsterin Ḥaḫ ḥaste-dil ‘uşşâka cānânın vire”
“Umarın derdin viren Allâh dermânın vire”

161²⁶⁵

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Ḳanādum altına ‘ankâ gibi biñ kûhsâr aldum
İçinde pençe-i ḳahr ile kebg-i dil-fiğâr aldum
Muḥabbet ḳâfinuñ gerçi şikârın bî-şümâr aldum
“Adū-yı zāğ elinden bir tezer-i şîvekâr aldum”
“Daḫi ben şâh-bâz-ı ‘aşḳ olaldan bir şikâr aldum”

II.

Diyâr-ı miḫneti Ferḥâd u Mecnûn yoḳ yire gezdi
Berât-ı mülk-i ‘aşḳı kâtib-i ḳudret baña yazdı
Meh-i nev sikke-i ḥûrşîdi nāmum tîğ ile ḳazdı
“Yine burc-ı bedenden cān sevincinden ḳıḳayazdı”
“Niğârūñ göñline girdüm demürden bir ḫişâr aldum”

[57a]

III.

Dil u cān ile yāruñ bār-ı ‘aşḳına boyun virdüm
Bugün meydân-ı miḫnetde ‘adūnuñ ḳahrına ṭurdum
O yüzi şavlı ḥûn-rîzūñ cefâsın gerçi çok gördüm

²⁶⁵ Özkat, a.g.e., s. 258–259

161 /1c ḳâfinuñ : fâḳınuñ

3a virdüm : urdum

3c savl : ḥûb

4a pür-ḥûnı : pür-ḥûbı

4c ‘aşḳa ḳıḳdum : şadra geçdüm

4e pâdişâh : şâhbâz

5b bâzâr dil : dil bâzâr

5c cehd : derd

5d şabrumı virdüm : sabr u dil virdüm

“Şarup pehlüya tîgi zahmını şöyle şafâ sürdüm”

“Şanasın yanuma bir serv-i kâmet gül‘izâr aldum”

IV.

Ten-i pür-ḥünü tutdum şanmañuz dūd-ı siyāhumla

Ṭonandı lālezār-ı derd ü miḥnet bārgāhumla

Serīr-i ‘aşka çıkdum şem‘veş öddan külāhumla

“Melāmet mülkini açdum ser-ā-ser tîg-i āhumla”

“Bugün ben pādişāh-ı mülk-i ‘aşkum bir diyār aldum”

V.

Olup **Fazlī** gibi ser-keştesi bir mäh-ı ruḥsāruñ

Varup dellāl-i bāzār dil-i kūyına o dil-dāruñ

Hezārān cehd ile ikrārını aldum o ‘ayāruñ

“Nuḳūd-ı şabrumı virdüm metā‘-ı vaşlına yāruñ”

“Görenler Zātīyā cānlar virür bir yādgār aldum”

162²⁶⁶

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

I.

Ey şabā büy-ı gül-i reyḥānum almaḳ yol mıdur

Yā nesīm-i zülf-i müşg-efşānum almaḳ yol mıdur

Āl şunup naql-i leb-i ḥandānum almaḳ yol mıdur

“Meclis içre büse-i cānānum almaḳ yol mıdur”

“Öldürüp ben nā-tüvānı cānum almaḳ yol mıdur”

II.

Her seḫer feryād ider derd ile miskīn ‘andelīb

Vaşl[1] gülden beñzer ol bī-çāreye irmez naşīb

Yüz çevürdi baḳmadı benden yaña hergiz ḥabīb

²⁶⁶ Yakut, a.g.e., s.? ve Tuyan, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

“Kıomaduñ şeytānlığı gitdüñ sen ey bed-hū rakīb”

“Yarı benden ayırıp ĩmānum almak yol mıdur”

III.

[57b]

Cānuma kıavs-ı muħabbetden çün irdi tır-i ‘aşk

Bu vücūdum mülkini fetħ eyledi şemşir-i ‘aşk

‘Āşık-ı bī-çāreye olmakdurur tedbır-i ‘aşk

“Tekye-i miħnetde alduñ cānumı ey pır-i ‘aşk”

“Tecrīd ābdālam benüm kıurbānum almak yol mıdur”

IV.

Çekmeyince nice dem ‘āşık belā vü miħneti

Geçmeyince cānına ‘aşkıñ cefā vü şiddeti

Hāfiz el virmez aña yaruñ şafā vu vuşlatı

“Ey kilāb-ı kŭy-ı dil-ber size n’itdi Hāyretī”

“Çağrışup her biriñüz dāmānum almak yol mıdur”

163²⁶⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ ”

I.

“Lāf urup bŭlbŭl gibi germiyyet-i da‘vāyı kıo”

Yan muħabbet şem‘ine pervāneveş pervāyı kıo

Çārsŭ-yı ‘aşka gel mersŭdı yok sevdāyı kıo

“Vaħdet isterseñ ferāgat eyle hŭy [u] hāyı kıo”

“Keşret-i dŭnyādan el çek ey göñŭl ğavğayı kıo”

II.

Gerçi eylersin riyāzet cennetü’l-me’vā için

Diş bilersin kıuşe-i ħalvetde ter(?) ħelvā için

Mest iseñ şŭfī şarāb-ı kevşer-i ferdā için

²⁶⁷ Hāyretī’nin gazeline tahmis yapılmıştır ancak tahmis eden şairin mahlası yoktur.

“Gözün aç olma gözi aç yime gam dünyā için”

“Gāv-ı ten-perver gibi endīşe-i mer‘āyı ҡo”

III.

Meskenet meydāna cān evine serv bir server ol

‘Ār-ı taḅlın yire ur başka başuña mihter ol

Rıḥlet eylersin gerek Behmen gerek İskender ol

“Pāye-i ‘ālī dilerseñ ḥāk-ı pāy-ı dil-ber ol”

“Kalduñ ayaklarda fikr-i menşib-ı a‘lāyı ҡo”

IV.

Dil ider şākī nazar ol māh-ı tal‘at naqşına

Kim görür gözgüde ol naqqāş-ı kudret naqşına

Āferīn bu nüktede ol ter taḅi‘at naqşına

“Ma‘nī-i rengīne baq aldanma şüret naqşına”

“Vech-i zībāya nazar kıl cāme-i dībāyı ҡo”

V.

[58a]

Şems-i zerrīnle cihānuñ zeyn ise büt-ḥānesi

Mührüñüñ gencīnesidür sīnemüñ vīrānesi

Cān cemālüñ şem‘inüñ pervānesidür yānesi

“Didüm oldı dil şaçuñ zencīrinüñ dīvānesi”

“Nāz ile güldi didi al bunı da bağlayı ҡo”

VI.

Bir belākeş derdmendüm n’eyleyim dermānı ben

Olmışam kūy-ı fenānuñ zār u ser-gerdānı ben

Ḥāk-ı pāyuñdan dirīğ itmek revā mı cānı ben

“Dir imişsin yarın öldürsem gerekdür anı ben”

“Gel bu gün öldür yolında öldüğüm ferdāyı ҡo”

VII.²⁶⁸

Olmışam kūy-ı fenānuñ zār u ser-gerdānı ben

Ḥāk-ı pāyuñdan dirīğ itmek revā mı cānı ben

“Dirimişsin yarın öldürsem gerekdür anı ben”

²⁶⁸ Bendin bir mısrası eksiktir.

“Gel bu gün öldür yolında öldüğüm ferdâyı ko”

VIII.

Sersem iden serv-i bālâyı bilindükdür señün

Päydur gül mübtelâyı der-kemendüñdür senüñ

Hem günāhı bir kimesne müstemendüñdür senüñ

“**H̄ayretī** bī-çārede bir derdmendüñdür senüñ”

“Kıl nazar aḥvāline luṭf ile istiğnayı ko”

164²⁶⁹

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. / - / - / -

I.

Yā İlāhi vādī-yi ‘iṣyānda ḳaldum bī-meded

‘Abd-ı ‘āṣīyem ṣuçum bī-‘add u cürmüm bī-‘aded

Şimdi şey’ li’llāhe (?) geldüm ḳılma ben dervīşi red

“Fazluña bel bağladum yā Vāḥid u Ferd u Aḥad”

“Cümlenüñ ma‘būdı sensin dāyimā ḥayyü’l- ebed”

II.

Ḥamdü li’llāh buldı nām-ı a‘zamı ḳalb-i selīm

Sālik-i rāḥa ‘ayān oldı şırātü’l-müstakīm

Ba‘d-ezīn kār idemez vesvās-ı şeyṭāni’r-racīm

Oḳurum ismüñde “*bismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm*”

Ey şafātuñdur şafātuñ “*ḳulhüva’llāhy aḥad*”²⁷⁰

²⁶⁹ Mustafa İsen, **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1990, s. 88-89

164 / 1b : bī-‘add : bī-hadd

4a ṭayif : hā‘if

5a Çün nefaḥtū fīhi min rūḥiden alurduñ : nükte-i sırr-ı nefaḥtūden çün urdun bir

6c cın u beşer : hüsn-i beşer

7a zāt-ı Ḥaḳdur : sırrı dāyim

7c Ḥaḳdur : kāyim

7d Ḥaḳdur : dāyim

7e ider : eydür

²⁷⁰ “De ki : O (Allah) tektir” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 1

III.

[58b] Çār ismüñden bu şeş sū kıbbe bulmazsa şebüt
Päydār olmaz bināsı hem-çü beytü'l-‘ankebüt
Feyz -i cüduñdan irişür cisme kıvvet cāne kıt
“Evvel ü āhir “*hüve'l-ḥayyü'l-lezīsın lā-yemüt*”²⁷¹”
“Zāhir u bāḥım *hüve'l-bākīsın*”²⁷² “Allāhü’ş-şamed”²⁷³”

IV.

Ey ḥarīm-i dergehüñ ḫāyif göñüller me’meni
Kibriya öñünde kimdür kim kıla mā’ [ü] meni
Vaşf-ı zātuñdur münezzeḥ zāt-ı pāküñdür ğanī
“*Lem yelid*” sin sen oқurlar ey “*vel em yūled*”²⁷⁴ seni
“*Lem yekün*” zāt [u] şıfātuñdur ki “*küfüven Aḥad*”²⁷⁵

V.

“Çün *nefaḫtü fihı min rūḫiden* alurduñ demi”²⁷⁶
Noḫḫa-i vāḫide derc itdüñ sevdā-yı a‘zamı
Ya’ni kılduñ nüşḫa-i kibr vücūd-ı ādemi
“Kāf ile nūndan yaratduñ on sekiz biñ ‘ālemi”
“Ḳudretüñden erba‘in ğünde tamām oldı cesed”

VI.

‘Ālem-i vāḫdetde keşret daḫi ḫutmışdı maḫar
Birbirinde menderic şankim nevāz içre şecer
Zāhir olmamışdı ḫulḫ u melek cin u beşer
“Ol zamān kim luḫfla bir gevhre kılduk nazār”
“Zāhir ol gevherden oldı cümle eşyā lā-‘aded”

VII.

Ey Uşūlī zāt-ı Ḥaḫdur Ḥaḫdan özge nesne yoḫ
Dillere zıkre mülāyım Ḥaḫdan özge nesne yoḫ

²⁷¹ “Ölümsüz olan O (Allah) diridir”, Kur’an, Furkan Süresi, Ayet: 58

²⁷² O (Allah) bākīdir.

²⁷³ “Allah sameddir”, Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 3

²⁷⁴ “O’ndan çocuk olmamıştır. Kendisi de doğmamıştır.” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet:3

²⁷⁵ “O’nun hiçbir dengi yoktur” Kur’an, İhlas Süresi, Ayet: 4

²⁷⁶ “Ona tam şeklini verip ruhumdan üflediğim vakit hemen onun için secdeye kapanın”, Kur’an, Hicr Süresi, Ayet:29

Zāhir u bā'ında Hāḫdur Hāḫdan özge nesne yok
“Seyyidūñ göñlinde Hāḫdur Hāḫdan özge nesne yok”
“Ol faḫīrūñ hem dilinde her dem ider yā eḫad”

165²⁷⁷

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

--·-- / --·-- / --·-- / --·--

I.

Şanma cānā gül yüzüñ dil murğını zār eylemez
Cāna müjgānuñ cefāsın bülbüle ḫār eylemez
Yaluñuz baña sitem ḫaḫ-ı siyehkār eylemez
“Dem mi var cevr ü cefā zülf-i sitemkār eylemez”
“Laḫza mey vardur beni ol çeşm bīmār eylemez”

II.

Gözlerüm sünbüllerüñ hicr ile ağlar nice yıl
Ey gül-i pākīze-dāmen dāmen-i luḫfuñla sil
‘Andelīb[i] bī-nevā-yı gülsitānuñ oldı bil
“Ṭañ degüldür nāle kılsa kūyuña varduḫça dil”
“Var mıdur gülşende bir gül bülbülin zār eylemez”

[59a]

III.

Ḫaḫ-ı sevdāsıyla ‘uşşāk içre olmışken ferīd
Zerreves oldum dehānı ḫasretiyle nā-berīd
‘Āfiyet mihr-i cemāli şevḫümi idüp mezīd
“Naḫd-ı cān ile metā‘-ı büseye oldum ḫarīd”
“Ḳorḫum oldur kim benümle dōst bāzār eylemez”

IV.

Her ḫaçan kim ğam vücūd-ı ‘āşıka sulṫān olur
Rüz u şeb aña nişīmen taḫtgāh-ı cān olur

²⁷⁷ Muhibbī'nin gazeline tahmis yapılmıştır ancak tahmis yapan şairin mahlası yoktur.

Dîdeler bâb-ı hümâyün u gönül derbân olur
“Şâh-ı gam dil-ḥastesine dâyima mihmân olur”
“Pâdişehdûr bu ‘aceb dervîşden ‘âr eylemez”

V.

Eşk-i çeşmi çeşme-i giryānuñ oldu ‘ayn-ı cû
Sen dürr-i nâ-yâb için her suye eyler cüst ü cû
Gör ne dir elḳâtdur yâr ile şâh nîk [u] hû
“Kâse-i çeşmi **Muḥibbî**nüñ cevâhîrle ṭolu”
“Dem mi vardur kim şehâ pâyuña îşâr eylemez”

166²⁷⁸

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

Geldi eyyâm-ı şafâ irişdi eyyâm-ı bahâr
Gül gibi açıldı güldi her gönül bî-iḥtiyâr
Her kişi la‘lin ayağ aldı eline lâlevâr
Mey çıkup başına oldu her gedâlar tâcdâr
Ben belâ küncinde ḳaldum derd ile bîmâr u zâr
“Âh elüñden ey cefâsı çok vefâsuz rûzgâr”

II.

Ġamdan âzâd oldu ‘âlem ben giriftâr-ı firâḳ
Heb şafâ bezminde il ben sâkin-ı ğâr-ı firâḳ
Her kişinüñ meskeni gülşende hem hûr-ı firâḳ
Her gönül hoş-ḥâl [ü] ben derd ile bîmâr-ı firâḳ
Bir dem eksük olmadı cânımdan âzâr-ı firâḳ

²⁷⁸ Çavuşoğlu vd., Hayretî Dîvânı, s.80-81

166 / 1a eyyâm : devrân

1d gedâlar : gedâ bir

2c gülşende hem : gülşen benüm

3b şafâ-yı gülsitâni : gülsitân-ı şafâ (4b)

3e ideyin : idüben (4e)

“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

III.

[59b]

Gül gibi dāmân-ı vaşl-ı yâra bulup dest-res
Tutdı devründe şafâ-yı gülsitâni hâr u has
Bezm-i şādīde sürer el yüze şükr idüp meges
‘Andelībün yiri miḥnet hâr tūḫnün kafes
İdeyin senden şikâyet saña dirler her nefes
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

IV.

Çaldı āzād itmedün bend-i belâdan sen beni
Redd idüp dūr eyledün bezm-i şafâdan sen beni
Yād kılduñ cümle yârân-ı şafâdan sen beni
Eyledün bîgâne her bir âşinâdan sen beni
‘Ākıbet ayru düşürdüñ Muştafâdan sen beni
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

V.

İt raḫībün baḫtını devründe meymün eyledün
Ṭālī’in zāguñ hümâ gibi hümâyün eyledün
İşin ol bed-gevherün vardukça altun eyledün
Hâşılı her kem-‘ayârūñ ḫadrin efzün [eyledün]
Ḥayretī bî-çāreyi ḫahr ile maḡbün eyledün
“Āh elüñden ey cefâsı çok vefâsız rûzgâr”

167²⁷⁹

“Fâ‘ilātün / fâ‘ilātün / fâ‘ilātün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

²⁷⁹ “Okur, a.g.e., s.? ve Elaldı, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

I.

Mācerā-yı sāyıl olursa gözinde yaş olan
Derd-i dil hālin şorarsa kara bağı yaş olan
Dilesin ey rāh-ı miḥnetde baña yoldāş olan
Leşker-i mülk-i ğama şimdi ben oldum baş olan
Eyledüm ‘azm-ı sefer gelsün berü yoldāş olan

II.

Dem-be-dem erbāb-ı ‘aşkuñ kanlu yaşı tırmasun
Eşk-i pür-ḥūnı ḥubābın çarḥa hem-ser görmesün
Çanlu yaşı katresin la‘l-i müzāba virmesün
Dürr-i şehvārın cihānuñ gözine göstermesün
Çatre çatre çeşme-i çeşmüm terinde yaş olan

III.

[60a]

Olmadin kehvāre-i ḥākīde tıfl-ı cān esīr
Derd derdi dāye-i miḥnet idüp ol tıfla şīr
Didi bu ferzend olısar tekyegāh-ı ‘aşka pīr
Māder-i dehrūñ içersem zehrini mānend şīr
Ĝam degül çün kim benümle ğuşşadur kardaş olan

IV.

Egleyenden ‘ālemūñ varın fenā ender fenā
Ḥabs idem girdāb-ı ğamda bulmayup bir āşinā
Nā-gehān itdi kenār-ı miḥnete fülk-i fenā
Başum alup ideli ‘azm-ı beyābān-ı fenā
Rehberüm ğam zād-ı miḥnet ğuşşadur yoldaş olan

V.

Kimde kim envār-ı mihr olsa hüveydā gün gibi
Dün u gün günden güne rif‘at olup gerdün gibi
Şavl-ı cān-ı ‘aşka baş top idüp Mecnūn gibi
Birini evc-i şeref eyler felekde gün gibi
Küyiveş çevgān-ı mihr-i yāre ḥāzır baş olan

VI.

Vākıf olmak isteyüp esrār-ı hicr-i dil-bere
Mācerā-yı sāyıl olsam **Rāziyā** çeşm-i tere
Kā' ile bu beyt-i garrā naşş olur rüy-ı zere
Yaş döküp gözden yüzün cārübveş sürsün yüze
Sa'yiyā (?) şaĥn-ı serā-yı firķate firāş olan

168²⁸⁰

“Fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilātün / fā'ilün”

-. - / -. - / -. - / -. -

I.

Sālik-i rāh-ı ḥaķīķat ol dilā şimden girü
Çāk idüp zerrīn kabāyı gey 'abā şimden girü
Meskenüñ olsa n'ola künc-i fenā şimden girü
“Āĥir oldu çün 'ömür geçdi hevā şimden girü”
“N'ideyin el virdüĝin dünyā baña şimden girü”

II.

Gitdi eyyām-ı cüvānī oldu her miĥnet füzün
Dūd-ı āhum şeklidür elde 'aşā-yı reh-nümün
'Anberüm kâfūr olup oldu elif kıddüm çü nün
“Pīrlık hengāmıdır gelmişdür eyyām-ı sükün”
“Şu gibi dil tıflı aķmaz her yaña şimden girü”

III.

[60b]

Ehl-i vaĥdet oldu dil terk itdi bu keşret ĝamın
Mülk-i lāhūtuñ bütün dünyāya virmez bir demin
Gāh rüĥānī gehī 'İsī idüpdür maĥremin
“Tāyir-i kıdsīde nefis ańdı tecerrüd 'ālemin”
“Cīfe-i dünyā ĝamı düşmez aña şimden girü”

²⁸⁰ Erdoğan, a.g.e., s.127-128

IV.

Ḥubb-ı dünyā dīdede olur sebel ey müdde‘ī
Çeşm-i cāne irüşür andan ḥalel ey müdde‘ī
Mazhar-ı meclā-yı Ḥaḳ kıl ḳalbi gel ey müdde‘ī
“Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müdde‘ī”
“Ser-te-ser ğavgā-yı dehri al yaña şimden girü”

V.

“Merd-i dānā-dil nazār ḳılmaz cihāne **Raḥmiyā**”
“Bī-beḳādur kārgāh-ı ‘āleme irer fenā”
“İşbu ma‘nīden dimişdür sālīk-i rāh-ı Ḥudā”
“Bir gün āgāh olmaduñ düş gibi geçdi mā-mezā”
“Şālihā ḥālūñ n’ olur bārī aña şimden girü”

169²⁸¹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

I.

Nesīm-i şubḥ esse şaḥn-ı ‘ālem sebzēār olsa
Çiçekler dürlü rengiyle ḳamu naḳş-ı nigār olsa
Zemīne dāmen-i gülden kızıl altūn nişār olsa
“Güzellik nev-bahārında cihān bāğı bahār olsa”
“Baña ol yüzi gülşensüz gerekmez ger hezār olsa”

II.

Giyüp gülbüni nev-rūzı ḳabā her ğonca-i ra‘nā

²⁸¹ Özkat, a.g.e., s. 259-260

169 / 1e ger : sad

2b şīvede olmuş : şīve olmuşdur

2e ḳo ḥilye : koculsa

3a ‘izar : ‘unşur

3c bunı her : bu māhir

4c ḥ ‘ābgāhıdur : bār-gāhıdur

4d gibi yüzi : yüzli ḳara

5c n’edeyin : göreyin

Nihāl-i şīvede olmuş ser-ā-ser bülbül gūyā
Çemende şalınurlar serv gibi nāz ile tenhā
“Lebī ğonca beli ince güzeller çoğdurur ammā”
“Öpülse der-miyān olsa ço ħilye der-kenār olsa”

III.

Bu fānī ‘işret-ābāduñı degüldür ‘izar pākūñ
Harāb olmuş misāfir-ħānesidür ehl-i idrākuñ
Temāşgāhdur şanma bunu her ħār-ı ħāşākuñ
“Ne zībā çāyırı el-Ĥağ zümürüd kaşr-ı eflākuñ”
“Bināsı pāydār olsa esāsı üstüvār olsa”

IV.

[61a]

Belinde māh-ı nevdin ħançeri var bir sipāhīdür
Başında şa‘şa‘a sorgucu mihr anuñ külāhıdır
Bu toğuz ħayme-i vālā mūnağğaş ħ`ābgāhıdır
“Kamer gibi yüzi beñlü güzeller pādişāhıdır”
“Benüm māh-ı siyeh çardem ‘aceb mi ħāldār olsa”

V.

Ṭotalum mülket-i ‘Oşmānuñ oldum **Fazliya** şāhı
Gerekmez baña bu dünyā-yı dūnuñ ‘izzet u cāhı
Felekde ödlara yansun n’edeyin mihr ile māhı
“Başum alup giderdüm ben ‘adem mülkine deg Āhī”
“Öte yanında dünyānuñ eger bir reh-güzār olsa”

170

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / .__ / .__ / ..__

I.

Şūfiyā şanma şağın şan‘at-ı ‘aşkı ‘amelī
Bu muħabbet ile müddet ezelīdür ezelī
Evvelin dirseñ eger ‘āleme Mecnūn meşelī

“Nev-bahār oldı gönül sev yine bir bî-bedelî”

“Eger uşlu iseñ ‘âlemde deli ol be delî”

II.

Görelî ol şanemi zâr u nizâr oldı gönül

Yine şūrîde vü bî-şabr u karar oldı gönül

Yine bir şayd[1] ser-i zülf-i nigâr oldı gönül

“Yine bir gözleri şâhîne şikâr oldı gönül”

“Dağınur başına bir dâne güzel turna telî”

III.

Gitmez ‘ayyâr iseñ ol deñlü bu derdîn sürilür

Yollar anı eşk-i âhları bir gün dürilür

Tîr-i cân-bahş ile yârũñ ölmelü dirilür

“Kılıcına düşüben ölmege cânlar virülür”

[61b]

“ Hastalar şöyle kırılmış gibi ister eceli”

IV.

Ne kadar hançer-i hûn-rîz ile çâk ola dil

Şeh-süvârum yolına çapuk u bî-bâk ola dil

Umaram âb-ı muhabbetle yunup pâk ola dil

“Dil-berüm âtî ayağına düşüp hâk ola dil”

“Severem böyle levendâne olıcağ güzeli”

V.

Mey içüp **Rihletiyâ** kalbimüzi şâf idelüm

Yine ol pür-sühen-ı sözlerin evşâf idelüm

Kıssa-i câm-ı Cemi gel berü heb lâf idelüm

“Koyalum lâf u güzâfi gelũñ inşâf idelüm”

“Hayretinũñ katı mestâne degül mi gazeli”

“Mef‘ülü / fâ‘ilätü / mefâ‘ilü / fâ‘ilün”

__ ./ _ . _ ./ . __ ./ _ . _

I.

Hüsnüñ ziyâsı ‘âleme ey dil-rübâ yiter
La‘lüh şafâsı cānuma her dem ğarrâ yiter
Hâl-i rehüh bu sīnede dāğ-ı cefâ yiter
“Dil kişverine zülf-i siyāhuñ belâ yiter”
“Yağmağa bu vilâyeti bir ejdehâ yiter”

II.

İzüñ ğubârı başuma ger olsa idi tâc
Olmazıdum bu vech ile halk ortasında aç
Mu‘tād olalı derde devâ istemez mizâc
“Bīmār-ı ‘aşka şerbet ile eyleme ‘ilâc”
“Var ey tabīb ko beni derdüm baña yiter”

III.

[62a]

Ağyâre uyuben neyi ey kaşları kemân
Atma yabâne oğ gibi göğsüh görüp hemân
Hicr âteşine yaqalı bu çarğ-ı bī-amân
“Gâh yaş gelür gözümde geh yaş yirine kan”
“Derd-i derūm bilmege bu mācerâ yiter”

IV.

Geldüm bu fânî ‘âleme hīç sürmedüm şafâ
Çekdüm belâ vü miñneti biñ dürlü ben cefâ
Dil-ber yolında yıldugum oldu kamu hebâ
“Ey çarğ sen de yâr gibi olma bī-vefâ”
“Zirâ bu deñlü ‘âleme bir bī-vefâ yiter”

V.

²⁸² Piroğlu, a.g.e., s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

Kimse **Yetimî** sen gibi bî-‘izzet olmasun
‘Ālem içinde (...) bî-ħürmet olmasun
Aç ol cihānda minnet ile ni‘met olmasun
“Tek yirde gökde zerre kadar minnet olmasun”
“Örti döşeñ Necātiye bir bu riyā yiter”

172²⁸³

“**Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün**”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

I.

Ey gözüm ağla ki bir ğonce-i ħandānum yok
Yüzüme güle baķar nergis-i mestānem yok
Gülüp açılmaĝa bir şūĥ-ı sūĥandānum yok
“N’ edeyin şaĥn-ı çemen seyrini cānānum yok”
“Bir yanumca şalınur serv-i ħırāmānum yok”

II.

Vireyin ağzına cān baña zebānlar virene
Dil ü cān ola fedā ğonce dehānlar virene
Aĝlaram va‘de-i vaşlına zamānlar virene
“Emdürür gerçi lebin vaşlına cānlar virene”
“Leb-i cān-baĥşımı emem dimege cānum yok”

III.

Sū-be-sū göz yaşı benden saña ey serv aķalı
Gül-di bu baĥt-ı siyeh boynuma zūlfuñ taķalı
Toldı kan ile gözüm yoluña cānā baķalı
“Baĝrumuñ yaşına dāĝ-ı ĝamuñ ōdlar yaķalı”
“Kaldum ayakda kara başuma demānum yok”

²⁸³ Mahlas, “Hitabi” şeklinde yazılmıştır.

IV.

[62b]

Reşk ider mîr-i felek cām-ı mey[i] şoḥbetüme
Sākî-i devr-i zamān kâyil olur ḥürmetüme
Âh kim irmedüm ol serv-i sehî kâmetüme
“Nice da‘vet ideyin ol perî[yi] ḥalvetüme”
“Ḥâtem-i la‘l gibi mühr-i Süleymānum yok”

V.

Büse-i lebleri cān üstine cānlar eyler
Kim anı şatup alanlar ne ziyānlar eyler
Gel göre eşk-i **Ḥitābî** nice ḳanlar eyler
“Enverî gülşen-i küyuñda muğānlar eyler”
“Deme ey gonce-dehen bülbül-i nālānum yok”

173²⁸⁴

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün

___./_.___./_.___./_.___”

I.

Ey gonce-dehen eyleme nā-dān ile şoḥbet
Ḥār eylesün sen gül-i bî-ḥār ile şoḥbet
Bu bende muḥāl eylemek ol ḥān ile şoḥbet
Dil gerçi diler kıлмаğı cānān ile şoḥbet
Eyler mi gedā degmede sultān ile şoḥbet

II.

(.....)²⁸⁵ ol yāre nedem āh seḥergāh
Anuñ dil-i sengnine inşāf vire Allāh
Ġamgīn dilümi rüşen ider luḥf ile ol māh
İltürse n’ola bezmüne ben bendesin ol şāh

²⁸⁴ Şiirde mahlas yoktur, beşer mısralık bendlerden oluşan bir musammattır.

²⁸⁵ Mürekkebe silindiğinden kelime okunamamıştır.

Her mür za‘îf itdi Süleymân ile şöhet

III.

Oldı çü cefâ fennine ol yâr müvâzıb
Cevri ‘ariden yazmıya nice muhâsib
Zâhid saña vildân baña ol yâr münâsib
Yâr ile olan cennet-i kûyında muşâhib
Şüfî dilemez hür ile ğilmân ile şöhet

IV.

Bir dil-ber-i ra‘nâ durur ol saçları sünbül
Murğ-ı dil ider gülşen-i hüsnünde çü ğulgul
Kuşatmaz anuñ nâlesin ol beñleri fülful
Rüşen bu şafâlar süre ğün toğmıya bülbül
Bir gice kılın ol meh-i tâbân ile şöhet

[63a]

174²⁸⁶

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. Dünyeye geldüm senüñle âşinâ olmağ için
Andan özge baña dañi kârbârum yok benüm
2. Ben bilürdüm kim seni sevmek baña düşmez velî
İzîrâriyem bu işde ihtiyârum yok benüm
3. Bir muşîbetdür baña bu ayrılık kim anda hiç
Nâle vü efgândan özge nesne kârum yok benüm
4. Ey **Nihâni** nice ‘uzlet tutmayam ‘âlemde kim
Yâd u bilişden bugün bir toğrı yârum yok benüm

²⁸⁶ Dursun, a.g.e., s.? ve Yakşı, a.g.e., s.? çalışmalarıında bu şiire rastlanmamıştır.

175²⁸⁷

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün / mefā‘ilün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

1. “Bugün meydân-ı ‘aşk içre şu kim merd-i melâmetdür”
“Ta‘allukdan hâlâş oldu yiri anuñ selâmetdür”
2. “Kıyâmet ‘arz idüp vâ‘iz bizi kôrkutma bi’llâhi”
“Kişi yârından ayrılrsa hemân ol gün kıyâmetdür”
3. “Şalâh u zühd ü taqvânuñ riyâsından şaķınmazsuñ”
Çürüdüñ ‘ömrüñi zâhid şoñı anuñ nedâmetdür
4. Melâmet hırkasın şüfî anuñ çün ihtiyâr itmez
“Degül her kişiye lâyıķ bu bir ‘âlî ‘alâmetdür”
5. “Gözüñ yaşın görüp **Ahmed** senüñ çün cümle ‘âlem dir”
“Ne hoş deryâya ğark olmaz meger şâhib kerâmetdür”

176²⁸⁸

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Şubh-ı şâdıķ gibi ey ğâfil ağırdı şaķaluñ”
“Haberüñ yok seni penbeyle boğazlar ecelüñ”
2. “Kâkül-i yârda gönülün kıdd-i dil-berde dilüñ”
“Seni meftün ider el-kışsa bu tül-i emelüñ”

²⁸⁷ Ayfer Kayabaşı, **Sârbân Ahmed Dîvânı (İnceleme- Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya, 1995, s.100

175 / 3b añun : elbet

4a şüfî : zâhîd

5a ‘âlem dir : ‘âlemde

²⁸⁸ Çavuşoğlu, a.g.e., s.420

176 / 2a dilün : gözün

2b meftün : mağbün

3M / 5D

5M / 9D

3D / -M

6D / -M

7D / -M

8D / -M

3. “Ne vücuduñ var ola dāyire-i ‘ālemde”

“Yok hesabında olan noktaya beñzer meşelūñ”

4. “Faqr ile kāf-ı kanā‘atde yūri ‘anķā ol”

“H̄ānına düşme megesler gibi her mübtezelūñ”

5. “Sözlerūñ mürşid-i kāmīl sözidür ey **Yahyā**”

“Hāşılı hayli fenā virdi bize bu ğazelūñ”

[63b]

177

Gedāyi Şeydā

“Mefā‘īlūn / mefā‘īlūn / mefā‘īlūn / mefā‘īlūn”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. Getür sākī şarāb-ı nābı kim devr-i zamāndur bu

Geçürme fırsatı zīrā ki çarḥ-ı bī-amāndur bu

2. Şaḫın ey murğ-ı dil aldanma dām u dāne-i çarḥa

Nice bāz-ı hümā pervāz uçurmuş āşiyāndur bu

3. Gel ey bülbül elūñ çek dāmen-i gülden sözüñ nüş it

Cefāsı ḥārīne degmez bir özge gülsitāndur bu

4. Zebānın naql-i mey yirine aldum aĝzuma yāruñ

‘Ītāb idüp didi tūm tūm degül yārā lisāndur bu

5. Dehānı mürde ihyā itdūginūñ ḥikmetin şordum

Didi vāḫıf degüldür kimse bir ter-i nihāndur bu

6. Unutma itdūgūñ cevri **Gedāyi** kuluña şāhum

Senūñle söyleşem cānā zamān ile zamāndur bu

178²⁸⁹

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Murğ-ı dil ey yüzi gül kūyuña varmağ ister”
“Ṭalebidür bāl u perī yoğken uçmağ ister”
2. Yār işiginde varup hālümü i‘lām itsün
Dōstlar şol kişi kim Ka‘beye varmağ ister
3. “Ağladuğum bu ki her dem benüm ey serv-i sehi”
“Reh-i ‘aşkında gözüm yaşını ırmağ ister”
4. “Virdügi rif‘ate ey dil felegüñ aldanma”
“Seni bir lu‘b ile ol gökden uçurmağ [ister]”
5. “Cân virür leblerini öpmege yāruñ **Meylî**”
“Şanmañuz siz anı kim büse-i iblāğ ister”

179²⁹⁰

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. Āsitānından beni derd aña dūr itdi ḥabīb
Kimse yā Rab olmasun bu dār-ı ğurbetde ğarīb
2. ‘Aşk-ı şāhından temennā eyledüm ğam ḥil‘atin
Zerd idüp cismüm giyürdi egnime bir cāme şīb
3. Derd-i ‘aşkıyla başum hoşdur ḥuzūrum var benüm
Ḳo bu ben dil-ḥasteyi incitme şağ ol ey ṭabīb
4. Mescid içre ger oğursa nūr-ı ḥüsnüñ süresin

²⁸⁹ Özer Şenödeyici ve Ahmet Akdağ, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara, 2014, s. 63-64

178 / 1b Ṭalebidür : Ṭaleb-i

2a işiginde : işigine

3b yaşını : yaşın (4b)

5b büse-i : būsına

²⁹⁰ Özkat, a.g.e., s. ? ve Erdem, a.g.e., s.? çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

Nūra müstağrağ ola minberde şevk ile haṭīb
5. Āh u derd o dirīgā dehr-i dūnuñ **Fazliyā**
Derd ü ğam olmuş baña nāz u ne‘īminden naşīb

[64a]

180²⁹¹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Ne kanlar dökdüğün ‘arz itse çeşmüm yāre āl añlar”
“Tenüm ğamdan hilāle döndi dirsem ḥayāl añlar”
2. “Ḥadīş-i ‘aşkı benden şor ne bilsün zāhid-i nā-dān”
“Rumūzın bu mu‘ammānuñ mücerred ehl-i ḥāl añlar”
3. “Fenā bezminde Cem keyfiyyetin cām-ı muḥabbetden”
“Ḥaḳīkatde zuhūr mümkinātu heb zilāl añlar”
4. “Vücūd-ı vācibūñ māhiyyetin idrāk iden ‘ārif”
“Ḥarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl añlar”
5. “Gözüm merdümleñüñ ‘aksi düşmişdür leṭāfetden”
“Ruḥuñ mir’ātına nāzır olanlar anı ḥāl añlar”
6. “Belā bezminde zār olsam ‘aceb mi çeng ü nay-asā”
“Ḳanı bir merd-i ḳābil bu cihānda ḳīl [ü] ḳāl anlar”
7. “Sūḥan bezminde Cāmīdür bilen keyfiyyet-i ḥālüm”
“Ḥayālāt-ı kemālüm **Rahmiyā** ancak Kemāl añlar”

²⁹¹ Erdoğan, a.g.e., s.190

180 / 3b ḥaḳīkatde zuhūr mümkinātu heb zilāl : Harābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl (6b)

4b Ḥarābāta düşüp şūrīde-ḥāl olan ricāl : Hakīkatde vücūd-ı mümkinātu hep zilāl

7a ḥālüm : şī‘rüm

2M / 3D

3M / 6D

5M / 2D

6M / 5D

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Yüzüm zerd ü yaşum āl oldı dirsem yāre āl añlar”
“Miyānuñ fikri mū kıldı tenüm dirsem hayāl añlar”
2. Hārābāt ehli fāsıkdur diyü ta‘n eyleme zāhid
Cihānda bunlaruñ keyfiyyet-i hālın ricāl añlar
3. Bilen nefsin bilür Rabbin buyurmuş Sākī-i Kevşer
Bu sırrı zāhir ü bātın haqīkat ehli hāl añlar
4. Cemālūñ muşhafı üzre konılmış noqtadur cānā
Velī bādī nazarda kim ki görse anı hāl añlar
5. Vücūd-ı vācibi fehm eyleyenler ‘ārif-i bi’llāh
Ser-ā-ser ‘ālemi bunlar gelüp zıll-i zılāl añlar
6. “Yüzüm def kāmētüm çeng oldı ğamdan dir isem dil-dār”
“Baña cevır ü cefā eyler sözümi kıl [ü] kāl añlar”
7. Figānī sūz-ı Hüsrevden yaqarsın sūz-ı eş‘ārı
Nezāketde Hasan sensin kemālātuñ Kemāl añlar

[64b]

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _ / . . _ _

²⁹² Gülşen Çaylı Cankurt, **Figānī Divanı Gramatikal İndeksi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, 2015, s. 44

181 / 4b kim ki görse : kim görürse

5b gelüp : bugün

7a sūz : şem‘

7b kemālātuñ : hayālātūñ

2M / 3D

3M / 2D

²⁹³ Akyüz vd., a.g.e., s.396-397

182 / 2a Cümleten :cümle-i

Mecmuadaki gazel, divanda bulunan iki ayrı “gayrı redifli ”gazellerin beyitlerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur. Divanda 396. sayfada bulunan gazelin ilk iki beyiti alınmıştır, 397. sayfada bulunan gazelin 2, 5 ve 7 beyitleri alınarak mecmuadaki şiir oluşmuştur.

1. “Ne görür ehl-i cefâ bende vefâdan ğayrı”
“Ne bulur şem‘i yağan kimse ziyâdan ğayrı”
2. “Cümleten halk baña yâr için aġyâr oldı”
“Kalmadı kimse baña yâr Hudâ’dan ğayrı”
3. “Ney-i bezm-i ġamum ey âh ne bulsañ yile vir”
“Oda yanmış kuru cismümde hevâdan ğayrı”
4. “Ne yanar kimse baña âteş-i dilden özge”
“Ne açar kimse kapum bād-ı şabâdan ğayrı”
5. “Bزم-i ‘aşk içre **Fuzûlî** nice âh eylemeyem”
“Ne temettu‘ bulunur neyde şadâdan [ġayrı]”

183

“Fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilâtün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1. “Āk sâd ile şehâ bir gül-i beyzâsın sen”
“Yâ şadef içre nihân lü’lü’-i lâlâsın sen”
2. Mihrsin kapladı ġüyâ ki seni ebr-i sefid
Yoġsa şol şubġa irişmiş meh-i ġarrâsın sen
3. Yâ meleksin ġüzelüm cismüñi ġarġ eyledi nür
“Aġ deñiz içre yâġud mâlik-i deryâsın sen”
4. “Bir ġümiş meşrebe içinde bir içim şusun”
“Yoġsa bir sîm-i niyâm tîġ-ı mücellâsın sen”
5. “Yâsemen içre yatur jâle-i tersin cānâ”
“Yâsemen içre yâġud ġonce-i zîbâsın sen”
6. “Āk sâde degül eġnünde eyâ naġl-ı revân”
“Bir ġümişden dökeli serv-i dil-ârâsın sen”
7. Gerçi ġüb eyledi evşâfuña **Hüsrev** ammâ
Daġi a‘lâ daġi zîbâ daġi ra‘nâsın sen

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

[65a]

1. “Cāme-i mā’ī ile gökde Mesīhā‘sın sen”
“Āsmān içre yāḥud mihr-i mücellāsın sen”
2. “Mā’iler ki yaraşur egnüñe çün eşk-i yetīm”
“Ābde ḥāşıl olan gevher-i yektāsın sen”
3. “Āb-gün cāmede ey gonca dehānum gūyā”
“Tāze kıpmış şuya kınmiş gül-i ra‘nāsın sen”
4. “Pā-bürehne güzelüm şīşe-i efsün-gerde”
“Çemen-i cānda yāḥud serv-i dil-ārāsın sen”
5. “Māyil olsa saña dil-teşne **Hüdāyī** ‘aceb”
“Bir içüm tāze vü ter āb-ı muşaffāsın sen”

Vālī²⁹⁵

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. Siyeh atlasla şehā Ka‘be-i ‘ulyāsın sen
Şeb-i deycürda yāḥud meh-i garrāsın sen
2. Siyeh cāmede şol cism-i laṭīfünle şehā
Şan niyām içre yatur tīg-i mücellāsın sen
3. ‘Aynisin āb-ı ḥayātuñ zulumāt içre yāḥud
Leb-i cān-baḥşuñ ile Ḥazret-i ‘İsāsın sen
4. Siyeh atlasla eyā serv-i revānum gūyā
Şi‘rüm içinde olan ma‘ni-i zībāsın sen

²⁹⁴ Demiralay, a.g.e., s.185-186
184 / 4b Pā-bürehne : yā perīsin

‘aceb : ne ‘aceb

²⁹⁵ Koncu, a.g.e., s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

5. “Bāğ-ı hüsn içre nice gonce–i zībāyise yār”

Valiyā ‘aşk ile bir bülbul-i gūyāsın sen

186²⁹⁶

‘İlmī Şeydā

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Cāme-i sürh ile bir gonce-i zībāsın sen”

Bāğ-ı hüsn içre yāhud lāle-i hamrāsın sen

2. La‘l-i şekker şikenūñle söze gelsūñ cānā

Āl cāmeyle şehā tūṭī-i gūyāsın sen

[65b]

3. Kızıl atlasla görenler seni kūyuñda didi

Āsmān üzre şafağda meh-i garrāsın sen

4. Eyledūñ pençe-i gül-gūnı kabāsıyla helāk

Çana girmekde hemān tīg-i mücellāsın sen

5. ‘İlmī-i zār n’ola vaşfuñı rengin itse

Bāğ-ı cennetde açılmış gül-i hamrāsın sen

187²⁹⁷

Rahmī Şeydā

“Mefā‘ilün / fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.._._ / .._._ / .._._ / .._._

1. “Dehān-ı yār hayāliyle dem-be-dem ‘āşık”

“Vücūdın eyledi yoğ yirlere ‘adem ‘āşık”

2. “Neler çeker güzelüm nerdübān-ı ‘aşkuñda”

²⁹⁶ Oğuz, a.g.e., s.? ve Çetinkaya, a.g.e., s.?, çalışmalarda bu şiirlere rastlanmamıştır.

²⁹⁷ Erdoğan, a.g.e., s.217

187 / 5a derd : ‘ışık (4a)

Nāsih : zāhid (4a)

3M / - D

6M / - D

- “Çıkınca kaşr-ı vişāle kadem kadem ‘āşık”
3. “Yoğ idi levh ü kalem tā ezelde kılmış idi”
“Şahīfe-i diline nāmuñı raqm-ı ‘āşık”
4. “Revā mı baña ki Mecnūn-şifat belālar ile”
“Müyesser olmaya vuşlat ölem gidem ‘āşık”
5. “Şarāb-ı derd ile ser-mest olunca ey nāşih”
“Baña ne ta‘ne idersin ki āşıkam ‘āşık”
6. Memālik-i şeh-i dünyāya i‘tibār itmez
Taşavvur eylese hālını her ne dem ‘āşık
7. “Taḥammül eylemeye **Rahmiyā** sipihr-i belā”
“Çeker şu deñlü belālarla bār-ı ğam ‘āşık”

[66a]

188²⁹⁸

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

1. “Ne dil-i ḥaste-i mecrūḥuma merhem bulunur”
“Ne zamān ğuşşaları def‘ine hem-dem bulunur”
2. “Ne perīşānlıĝını ḥatır-ı sevdāzedemüñ”
“Merḥamet eyleyü ben bir şorar ādem bulunur”
3. “Ne ğam-ı ‘aşk-ı nigār ile şikeste dilümüñ”
“Rāzını söylemege mūnis ü maḥrem bulunur”
4. “Bulımazam nite kim sa‘y iderem şādlıĝı”
“Şādlık ister iseñ belki nice ğam bulunur”
5. “**Rahmiyā** yār vişāline qarīb olduĝça”
“Āh kim her yañadan māni‘-i maḥkem bulunur”

²⁹⁸ Erdoğan, a.g.e., s.189
188 / 3a şikeste : perīşan
4a nite : niçe
4b iseñ : iken

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün

__././.__././.__././.__”

1. “Gün ruhlarınuñ şevkı dile táb-ı muhabbet”
“Kāküllerüñüñ her hamı kıllāb-ı muhabbet”
2. “Sāgar idicek kellemüzi sākī-i devrān”
“Ol dem yine pür ola mey-i nāb-ı muhabbet”
3. “Yandı göricek sūz-ı dilüm Vāmık [u] Mecnūn”
“Vidānumı zevk eyledi erbāb-ı muhabbet”
4. “Erbāb-ı vefā irmez idi kaşr-ı vişāle”
“Bu zümreye yol virmese ger bāb-ı muhabbet”
5. “Dil zevrakı düşdi çıkamaz çāh-ı zekāndan”
“**Rahmī** n’ola dirse aña girdāb-ı muhabbet”

[66b]

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

1. “Toludur ‘aşkuñ şarābından felek hum-hānesi”
“Nüş idüp Mecnūn ile oldum anuñ dīvānesi”
2. “Bezm-i vaḥdet içre bir şem‘-i İllāhīdür ki ‘aşk”
“Per yaqar ol şem‘e Cibrīl olıma pervānesi”
3. “Nice şuretden görünür cilvegāh-ı kāyināt”
“‘Aşk bir maḥbūbdur diller anuñ dīvānesi”
4. “Üstüḥān-ı kelle-i Cemde bu söz mektüb imiş”
“Cām-ı ‘ālem biñ iken elde tolu peymānesi”

²⁹⁹ Erdoğan, a.g.e., s.159- 160

³⁰⁰ Erdoğan, a.g.e., s.285

190 / 1b dīvānesi : mestānesi

3a kāyināt : mümkināt

4a söz : sır

5a içre bu : içinde

5. “Bir şadefdür baħr -ı ‘aşk içre bu ‘ālem **Rahmiyā**”
“Kimse bilmez kıymetüm anuñ benüm dūr-dānesi”

191³⁰¹

“Mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün / mefā‘īlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

1. “Elünden ne gelür ey dil hayāl-i yār ile eglen”
“Cüdā düşdüñ çü yāruñdan figān u zār ile eglen”
2. “Felek ayırdı çün ey dil beni gül yüzlü yārumdan”
“Yüri şimden girü Mecnün gibi tağlar ile eglen”
3. “Kuluñ zār ise bülbülveş miyān-ı hār-ı ḥasretde”
“Gel ey gonce-dehen gül-ruh gül [ü] gülzār ile eglen”
4. “Fırākuñla hemān bir dem kalıpdur tende cāndumdan”
“Gel ey cānlar tabībi bir nefes bīmār ile eglen”
5. “Nice bir yanasın **Rahmī** fırāk-ı yār ile her-dem”
“Yüri şimden girü dün gün ğam-ı dil-dār ile eglen”

[67a]

192³⁰²

Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün

. . _ _ / . . _ _ / . . _ _

1. “Sīneye gelmeyeli sīm-berüm”
“Geldi yaş yirine hūn-ı cigerüm”

³⁰¹ Erdoğan, a.g.e., s.245-246
191 / 2a gül yüzlü yārumdan : ol saçı Leylādan
3a ḥasretde : miḥnetde

³⁰² Erdoğan, a.g.e., s.234
192 / 3a dilerdüm cānān : paralardum cānā
5a Sīneme : tīrüne (2a)
Ol : ey
5b Tīrini : sīnede (2b)
2M/ -D
6M / -D
4M / 6D
5M/ 2D

2. “Berķ-ı āhumla fenā deştinde”
“Yandı ıaknūs gibi bāl ü perüm”
3. “Seg raķı̄bi dilerdüm cānān”
“Baña bir kerre dise şır-i nerüm”
4. “Kıomadı eşk ile küyın şulayam”
“Yāre ter düşse n’ola eşk-i terüm”
5. Sıneme göndericek ol ıaşı yā
Tırini dāğ-ı ğamumdur siperüm
6. Başum alup ele irdüm yāre
Elde budur benüm ancaķ hünerüm
7. Haşre deg var ola ‘ālemde felek
Oldurur üstüme ancaķ dönerüm
8. “Kıaşr-ı eflāķi müşebbek itdi”
“**Rahmiyā** nāvek-i āh-i seherüm”

193

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Āh kim tır-i cefā cānuma te’şır itdi”
“Var ise ğamzelerün katlüme tedbır itdi”
2. “Aldı müjġānuñ ğönlümi toĝrulugla ³⁰³”
“Dilde ey ıaşı kemān anuñ için yir itdi”
3. “Hayra ğörgil beni öldür meded ey yār didüm”
“Hoş dimiş iken baĝup hayr işi te’hır itdi”
4. “Merhabā eyledi cānān ğözüme karşı dirġĝ”
“Cānumı almaĝa aĝyār ile el bir itdi”
5. “**Ulviyā** def[^]-i ğam itdi diyü endışseyi kıo”
“Re’y ü tedbır nedür anı ki taķdır itdi”

³⁰³ Vezinde aksama vardır.

[67b]

194³⁰⁴

‘Ulvî Şeydâ

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. Sâyeveş hâk oldı cismüm kıdd-i cānānum görüp
Lāle gibi yandı bağrum verd-i hāndānum görüp
2. Nergisün görünmez oldı gözine hergiz çenār
Bāğda ol ğonce leb-i serv-i hırāmānum görüp
3. Seyre vardum gülsitāna nāle itdüm şol kadar
Bülbülüñ şıklığı diñdi āh u efgānum görüp
4. Bunca yıldur künc-i ğamda ‘aşkla dil-ħasteyem
Hālūmi rahm eylemez ol çeşm-i fettānum görüp
5. Kākül-i miskīn-i yāre ‘Ulvīyā dil virdigüm
Halk-ı ‘ālem bildiler hāl-i perīşānum görüp

195³⁰⁵

Ca‘feriñ

“Fe‘ilātün / mefā‘ilün / fe‘ilün”

.. _ _ / . _ . _ / . . _

1. Öldi cān ğuşşadan behey kāfir
Döndi tábūta ten behey kāfir
2. Cevrünüñ cān ise me’āli māl

³⁰⁴ Çetin, a.g.e., s.214

194 / 1a cismüm : cism

4a bunca : bu nice

4b ol : bu

³⁰⁵ İsmail E. Erünsal, **Tâci-Zâde Ca‘fer Çelebi Divânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 334-335, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59332,taci-zade-cafer-celebi-divanipdf.pdf?0> (16.04.2020)

195 / 2a māl : meh al

4b nedür : n’olur (6b)

4D / - M

5D / -M

- Cāna almaz seven behey kāfir
3. Yiter atduñ cefā taşın rahm it
Bure degüldür beden behey kāfir
4. Hele bir bī-güneh-i müselmānı
Nedür öldürmedin behey kāfir
5. Beyt-i ma‘mūr iken dil-i **Ca‘fer**
Böyle yakma neden behey kāfir

[68a]

196³⁰⁶

“Mefā‘ilün / mefā‘ilün / fe‘ülün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

1. “İzāruñda bu zülf-i ‘anber-ālūd”
“Görinür āteş üzre nitekim dūd”
2. “Dehānuñ vaşfını cānā cevher-i ferd³⁰⁷”
“Sözi ketm-i ‘ademden oldu mevcūd”
3. “Buḥūr it nār-ı ‘aşa cism-i pākūñ”
“Yanınca āteşe hoş-bü olur ‘ūd”
4. “Adūlardan varılmaz kūy-ı yāre”
“Der-i maşūdumuz ḥayfā ki mesdūd”
5. “Vişāl olsa n’ola **Rahmiye** hicrān”
“Ḥalīle gülşen oldu nār-ı Nemrūd”

197³⁰⁸

“Mef‘ülü / fā‘ilätü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

_ _ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

³⁰⁶ Erdoğan, a.g.e., s.164

196 / 2a dehānuñ vaşfını : dehānı vaşfi

2b sözi : sözüñ

³⁰⁷ Vezinde aksama vardır.

³⁰⁸ Tarlan, XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî, s.?, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

1. Beñzetme şem‘i ĥaddine yāruñ gözet edeb
El-ĥadd-ı nūr-ı Aĥmed[ü] ve’ş-şem‘ bû-leheb
2. Öykünmek istemiş o kilk ĥaddine çenār³⁰⁹
تبت بداه ذاك حمالته الحطب³¹⁰
3. Ķo kesb-i mālî faĥr ile faĥr eyle şanma kim
المر عنه ماله بغنى وماكسب³¹¹
4. Heb cān u başı alsañ olur mı didüm didi
بعنى الوصال قلت نعم ثم قال هب³¹²
5. Çeşm [ü] dehān u ĥaĥıdur ey **Fevrî** ol şehüñ
Āşüb-ı Türk şūr-ı ‘Acem fitne-i ‘Arab

[68b]

198³¹³

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.._/_ / .._/_ / .._/_ / .._/_

1. “Yine dil murġı ĥadīmî vaĥanın yād eyler”
“İrmege irmez eli nāle [vü] feryād eyler”
2. Yār kūyına çün irdüñ beni terk eyle gönül
Ĥayr içün ĥacce varan bendesin āzād eyler
3. Beñlerüñden beni āhumdur iden derd ile dūr
Nite kim dāne-i gāhında cüdā yād eyler
4. Bir baĥup ĥālüme ĥandān ide ol ġonce-lebin

³⁰⁹ Vezinde aksama vardır.

³¹⁰ “Elleri kurusun bu odun hamalının.”

³¹¹ “Acı, ne malı ne de kazancı ona yaramadı.”

³¹² “Yani kavuşma ben evet dedim. Sonra dedi ki kalk, harekete geç. (Uyan!)”

³¹³ Haluk İpekten, **Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Sevinç Matbası, Ankara, 1974, s.154

198 / 2a çün : çü

2b bendesin : bendeler

3b Nite kim dāne-i gāhında : dānelerden nitelim kâhı (5b)

4a bir : ger (7a)

Gonce-lebin : gonce-dehen (7a)

5a dimiş : dir imiş (8a)

5b seni dūr yād : çāresini yād (8b)

3D / -M

4D / -M

6D / -M

Rūhını ‘āşık-ı sevdāzedenüñ şād eyler
5. Dañi yanumda **Nizāmī** adını añmañ dimiş
Gör ne luṭfla bu bī-çāre seni dūr yād eyler

199³¹⁴

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

..__ / ..__ / ..__ / ..__

1. “Ey nesīm-i seheri müşk-feşāndur nefesüñ”
“Vardur ol zülf-i semen-sāye meger dest-resüñ”
2. “Ben ki cān gülşeninüñ nāzına katlanmazdum”
“Çekerem sen gül için cevriñi her hār [u] hasuñ”
3. “Fırkatüñde gözüm üstinde gören kaçumı dir”
“Köpri kim yapıdı ‘aceb üstine Nıl u Arasuñ”
4. “Reh-i küyuñda virür nāle dil ehline şafā”
“Nitekim Ka‘be tarīkinde fiğāmı ceresüñ”
5. “Anberīñ beñlerüñe beñzedügi ni‘metine”
“Şükr idüp el yüze sürmekdürür işi megesüñ”
6. “Yüz qarasıyla eger huldı maḳām ister iseñ”
“Zülfinüñ müyına yüz sürmege olsun hevesüñ”
7. “Ne bilür hālümü ‘aşkıñda raḳīb ile benüm”
“Bilmeyen kışşasını bülbül ü zār u kafesüñ”
8. “Micmer-i tende **Nizāmī** dil ü cān ‘üdn yak”
“Ger dilerseñ kıla eṭrāfi mu‘aṭṭar nefesüñ”

³¹⁴ İpekten, a.g.e., s.179
199 / 2a gülşeninüñ : bülbülinüñ
6b müyına : izine (5b)
4M / 7D
5M / 4D
6M / 5D
7M / 6D

[69a]

200³¹⁵

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün”

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

1. Mestâne gözüñ bağrumı pür-ḥün ider ey dōst
Hem ‘aks-i ruḥuñ başumı gül-gün ider ey dōst
2. Bir ben degülüm ‘aşk ile dīvāneliğ eyler
‘Aşkuñ nice ‘ākîlleri mecnün ider ey dōst
3. Şol denlü gönül ‘aşk ile çekdi ki cefāyı
Geh ağlasa gözüm ‘ālemi Ceyḥün ider ey dōst³¹⁶
4. Şayd itmek için bu dil-i miskīnümi benden
Çeşm-i siyehüñ sihr ile efsün ider ey dōst
5. Şîrīn lebüñüñ şevkine Cem cānını virdi
Göñlin saçuñuñ fikrine ma‘nün ider ey dōst

201³¹⁷

“Mef‘ülü / mefā‘îlü / mefā‘îlü / fe‘ülün

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __”

1. “Ġamzeñ ġaraızı cān ise cānā ne tekellüf”
“Başumda senüñ cān daḥi cānāne tekellüf”
2. “Ger sen kılasın dōst ser-i zülfüñe çevgān”
“Ben daḥi kılam başumı meydāne tekellüf”
3. “Geldükçe ḥayālüñ dile mihmān tutar elde”
“Ḥün-ı cigerümle tolu peymāne tekellüf”
4. “Kūyuñda raḳībüñi aşayduḳ boğazından”
“İt degmeñüz olmaz yazuḳ urġāne tekellüf”
5. “Mihri saña biñ cān diler iseñ virür ey dōst”

³¹⁵ Ersoylu, a.g.e., s.?, adlı çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

³¹⁶ “Geh” kelimesi mısradan çıkarılınca vezindeki sorun çözülmektedir.

³¹⁷ Mehmet Arslan, **Mihri Hâtuñ Dīvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 91
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0> (16.04.2020)

“Bir buse vire sende aña rindâne tekellûf”

202³¹⁸

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

[69b]

1. “Ruḥuñ envâr-ı şevkinden tölupdur bu cihân âteş”
“Vücüdüm mülkini yaḳsa ‘aceb mi bu yanan âteş”
2. “Yaḳup ‘aşḳuñ ödin sînemde dâyim şaḳlaram cānā”
“Anuñçün ḥāne-i dilde yanar her-dem nihân âteş”
3. “İlāhî gülşen-i ḥüsnin gözüm yaşıyle sen şaḳla”
“Tölupdur gerçi āhumdan zemīn u āsmān âteş”
4. “Fırāḳuñla vişālūñle dil-i mehcüre ey dil-ber”
“Olur her nār bir gülşen olur her gülsitān âteş”
5. “Çıḳar cān mülkini şerh-i ‘ademden **Mihri** dil-ḥaste”
“Fedā kıl yār yolına ki ider nā-geh ziyān ateş”

203³¹⁹

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

1. Yüzüñ nūrından ey mehrü pür oldı ḳalb u cān âteş
Deli sensüz olam bir dem beni tutar hemān âteş
2. Ne âteşdür ruḥuñ kim ol hilālūñ ḳavsı devrinde
Beni çāk ider ol ḡamzeñ ḳaşuñ ḳurup kemān âteş
3. Serāy-ı ḳaşr-ı miḥnetde ḳoma kim ḥāk olur cismüm

³¹⁸ Arslan, a.g.e., s.86

202 / 1b bu yanan : her zamān

5a mülkini : raḥtını

3M / 4D

4M / 3D

³¹⁹ Necdet Şengül, **Nâzir İbrahim ve Dîvânı (Metin-Muhteva-Tahlil)**, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2006, çalışmada bu şiire rastlanmamıştır.

- Ki zīrā cāy-ı firqatde baña virmez amān āteş
4. Ser-i kūyuñda kıl mesken baña kim reşk-i cennetdür
Güneş yüzüñden olur çün belīg bāg-ı cinān [āteş]
5. Semender gibi düşmişdür yanar nār-ı qarākuñda
Naẓīrī iştīyākıyla nite kim her zamān āteş

204³²⁰

“Fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilātün / fe‘ilün”

.. __ / .. __ / .. __ / .. __

1. “Bir varak kâğıd ile yār beni yād idicek”
“Bu şevābı bulmaz biñ kulin āzād idicek”
2. Mihrüm artar dil-i senginini yād itmek ile
Ki binā muhkem olur seng ile bünyād idicek
3. “İşigüñden degilür göglere āhum ‘alemi”
“Ṭabl-ı sīnem dögüben qarşuña feryāt idicek”
4. Yıkma dil hānesin ey Yūsuf-ı şānī ki Ḥalīl
Böyle sünnet komadı Ka‘beyi bünyād³²¹ idicek
5. ‘Āşık öldürmesi tecvīzine naş oldı tamām
Dest-i kudret qarşuñı nün gözüñi şād idicek
6. Biñ melek yārada Ḥaḫ bir sözüñüñ nūr ile
Ey perī ben ruḫuñ evşāfını evrād idicek

³²⁰ Ali Nihad Tarlan, **Ahmed Paşa Divanı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1966, s.220

204/ 2b ki : kim

3a degilür : dikilür

3b dögüben : dögülüb

4a Yıkma : Yakma (7a)

6a sözüñüñ nūr ile : nefesüm nürından

6b ruḫuñ evşāfını : yañağüñ zıkrini

7a okunan bu durur : dirilde ölüyü (8a)

7b Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yād idicek : Sehv ile sen bir ağız adın anun yād idicek (8b)

4D/ -M

4M /7D

7M / 8D

³²¹ şeklinde yazılı olan kelime “bünyād” şeklinde okunmuştur.

[70a]

7. **Ahmedüñ** adı kerametle okunan bu durur

Sehv idüp adın anuñ sen bir ağız yād idicek

205³²²

“Fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilātün / fā‘ilün”

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

1. “Bulmağ için yārumı gezdüm bütün dünyāyı ben”

“Cānda buldum soñra ol māh-ı cihān-ārāyı ben”

2. “Dem gelür gam ‘āleminde gāhi müjgānumda geh”

“Almazam bir kaçreye ey dil yidi deryāyı ben”

3. “Gerdişinden zāhir cismüm olupdur pür-gubār”

“Cān göziyle görmişem ol nergis-i şehlāyı ben”

4. “Gül ruhuñla la‘l-i rüh-efzāñı seyrān eylesem”

“Şanuram hem-sāyedür hürşid ile ‘İsiyi ben”

5. “Kūy-ı yāruñ hāletin zevk eyleyelden **Rahmiyā**”

“Gözüme göstermez oldum cennetü’l-me’vāyı ben”

206³²³

“Mef‘ülü / fā‘ilātü / mefā‘ilü / fā‘ilün”

__ . / _ . _ . / . _ _ . / _ . _

1. Eflāke çıkdı dūd-ı siyāhum benüm begüm

Göge boyadı gökleri āhum benüm begüm

2. Uyduñ raķīb sözine red eyledüñ beni

Bilsem nedür yoluñda günāhum benüm begüm

3. ‘Aşkuñ naşīb olalı ben mübtelāya āh

Düşdi diyār-ı miñnete rāhum benüm begüm

³²² Erdoğan, a.g.e., s.245

205 / 3a zāhir : zāhiren (Kelimenin divandaki yazımı vezne daha uygundur.)

4a eylesem : itmişem

³²³ Şiyābi (?) şeklinde okunan mahlas kaynaklarda rastlanmamıştır.

4. Sen hüsni iline şâh olalı bendeñ olmışam
Gözden bırakma bendeñi şâhum benüm begüm
5. Pîr eyledi **Şiyâbi**(?) ‘aşkuñ cevân iken
Yazuğ cevânsın almağıl âhum benüm begüm

207

“Mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün / mefâ‘îlün”

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

[70b]

1. Bugün bir mâh-ı ruhsâruñ dil u cân mübtelâsıdır
Beni ôdlara yağan ol mehûñ mihr-i belâsıdır
2. Taralsa dem-be-dem kan ağlamakdan gözlerüm yaşı
Anı şâf iden ey şüfî mey-i ‘aşkuñ şafâsıdır
3. ‘Aceb mi ol şehûñ olsa kapısı kulları bekler
Güneş ol meh cebînüñ pür-ħarâret bir gedâsıdır
4. N’ola ħâk-i rehûñ kuĥlın kıpırsa dîde nergisvar
Benüm ey nür-ı ‘aynum ol gözümün rüşenâsıdır
5. Ğamından n’ola pîr olsam **Şiyâbi**(?) ol sitemkârüñ
Helâk iden beni ol bî-vefânuñ heb belâsıdır

208³²⁴

“Fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilâtün / fâ‘ilün”

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

1. Nice bir zülfüñ ucına dil-berâ cân aşasın
Bâri öldür çekmeyin her laħza cevruñ tâsasın
2. Yıllarıyla saña yir virdüm gözümde ey yaşum
Gıtdüğüñ vaĥtin revâ mıdur yüzüme başasın
3. Ben umardum ğamzeñüñ oĥına cân idem hedef
Sen niçün cânâ kemân ebrûlaruñı yaşasın

³²⁴ Tarlan, Necatî Beg Divanı, s.? ve Şanlı, a.g.e., s.?, adlı çalışmalarda bu şiire rastlanmamıştır.

4. Bağrumı an eyleyüp senden revā midur ki bu
Toldurasın an ile her laza eşmüm kasesin
5. aner-i hicrũnle āk itdũn **Necātĩ** gũnlini
Vaqtidür kim süzen-i mihrũnle cānā aşasın

209³²⁵

“Mef‘ülü / mefā‘lũ / mefā‘lũ / fe‘ülün”

__ . / . __ . / . __ . / . __

1. Vařluñ yolını baqladı ũn āb u gil ey dũst
Ödlara yanarsa demĩdür cān u dil ey dũst
2. āk itdi girĩbānumı an aqladur ol göz
anlu yaşumı dāmen-i vařluñla sil ey dũst
3. Sevdāzedeyem hāl-i perĩřānuma raħm it
Sũnbũl řaũnı dem-be-dem āřũfte ıl ey dũst
4. Bezmũnde benũm hālũmi şem‘ itmese rũřen
Sũz-ı dilũmi size nice řerħ ide dil ey dũst³²⁶
5. La‘lũn dile bir bũse-i cān-baħř şunarsa
Öldür beni cõmerd elini tũtmağıl ey dũst
6. Bir ğamze ile la‘lũn iũn anuma girme
Dũřmen sũzile ‘āřıķı öldürmegil ey dũst
7. **řāfi** řanemā senden irāķ zinde alursa
‘Ömrince ola bir suħan iũn ħacil ey dũst

³²⁵ Ahmet Sevgi ve Hakan Sevindik, **Cezeri Kasım Paşa řāfi Dīvānı**, Palet Yayınları, Konya, 2016, s. 121
209 / 2a ol göz : uř hier

4b size : bes (size şeklinde okunan kelime aruz vezninde aksamaya neden olmaktadır.)

5b cõmerd elini tũtmağıl : cũ-merd elini yığmağıl

6a bir : bu

7b bir suħan : bu güneh

³²⁶ Bir hece fazla olmasından dolayı vezinde aksama vardır.

SONUÇ

Şiir mecmuaları, bir mürettibin tercihi ve ihtiyacına göre farklı nitelikte olan şiirleri bir defterde toplamasıyla ortaya çıkan eserlerdir. Bu eserlerde, yaşadığı dönemde ünlü olan veya ismi daha az duyulmuş şairlerin divan ve divançelerinde bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Manzum 577 demirbaş numarada kayıtlı olan şiir mecmuasında da bu durumun yansımaları görülmektedir. Mecmuanın transkripsiyon harfleriyle çevirisi ve incelemesi yapıldıktan sonra ulaşılan sonuçlar şunlardır:

- 72 varaktan oluşan mecmuanın 1b varığı ve 70b varığından sonra gelen varakları boştur. Mecmuada 13 yerde varaklar arası geçişte kopukluk bulunmakta (sayfaların eksik olması) ve bu kopukluk sonucunda bazı şiirlerin mısra, beyit ve bend sayılarında eksiklik bulunmaktadır.
- Mecmuada 209 şiir yer almaktadır. Bu şiirlerin haricinde, mecmuanın giriş bölümünde 8 şiir ve 22a varığında derkenara yazılı iki şiir bulunmaktadır.
- Mecmua-i gazeliyyât başlığıyla kayıtlı mecmuada; 112 gazel, 31 muhammes/tahmis, 25 murabba, 22 müseddes, 3 müsebba, 4 müsemmen, 1 muaşşer/ta'şir, 1 14'lü musammat, 1 terkîb-i bend, 3 kıt'a, 4 müfred ve 1 türkü vardır. 53a varığında altı mısradan oluşan ve kime ait olduğu belli olmayan bir şiir vardır.
- Her mecmua gibi teze konu olan şiir mecmuası da yazıldığı dönemin şiir zevkini yansıtmaktadır. Mecmuada ünlü şairlerin şiirlerinin yanı sıra ismi daha az duyulmuş şairlerin şiirleri de bulunmaktadır. Mecmuada toplam 77 farklı mahlas geçmektedir. Bursalı Rahmî adı en fazla geçen şairdir. Eserlerinden hareketle tespit edilen şairlerin çoğu 15. ve 16. yüzyılda yaşamış olan şairlerden oluşmaktadır. Mecmuada 39 şiirde mahlas yoktur ve bunlardan 5 tanesi nâ-tamam şiirlerdir.
- Duâ etme, Allah'a yakarma, münacat gibi dini içerikli şiirlerin yoğunlukta olduğu bir mecmuadır. Kış mevsiminin donduruculuğunun anlatıldığı şitâiye, bahar mevsiminin canlılığının anlatıldığı bahâriye ve sonbahar mevsimini konu alan hazâniye örnekleri de bulunmaktadır.
- Mecmuada en fazla kullanılan aruz kalıbı "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" dür.
- Mecmuada düzenli bir başlıklandırma yoktur, sadece 47 şiirin başlığı bellidir.
- Mecmuada peş peşe verilen bazı şiirlerde ortak noktalar bulunmaktadır. Bu şiirlerin vezin, kafiye ve nazım şekilleri aynıdır.
- Klasik Osmanlı Türkçesi imlâsı kullanılmıştır.

- Mecmuada bulunan şiiirlerin yayımlanan divanlardaki şiiirlerle karşılaştırılması sonucunda, mecmuada bulunan 47 şiiirin karşılaştırma yapılan divanlarda bulunmadığı tespit edilmiştir.
- Mecmualarda bilinen şiiirlerin farklı nüshalarına rastlamak mümkündür. Mecmuayı oluşturan müstensih şiiirleri yazarken kimi zaman şiiirlerde bazı değişiklikler yapmıştır. Mecmuada bulunan 9 şiiirdeki mısra, beyit ve bendlerin şairlerin divanlarında olmaması ve 37 şiiirdeki mısra, beyit ve bend sıralaması divanlardaki şiiirlerden farklılık göstermesi bu durumun tezahürüdür.
- Mecmuada bulunan bazı şairlerin yayımlanmış divan veya divançelerine ulaşamamıştır. Tezkire ve edebiyat tarihiyle ilgili eserlerde bu şairlerin isimleri, nereli oldukları, meslekleri ve eserleriyle ilgili bilgiler mevcuttur. Ayrıca kaynaklarda bu şairlerin farklı mecmualarda şiiirlerinin olduğu bilgisi de vardır.
- Mecmuada iki şiiiri bulunan “Şiyâbî(?)” mahlasıyla ilgili kaynaklarda bir bilgiye rastlanmamıştır.
- Şiiirler; varak numarası, mahlas, matla beyit, makta beyit, nazım şekli, nazım türü, vezni ve açıklamalar kısmı olarak MESTAP tablosunda gösterilmiştir.

Farklı kütüphanelerde bulunan binlerce mecmua araştırmacılar tarafından keşfedilmeyi beklemektedir. Çalışmamıza konu olan mecmua bu eserlerden bir tanesidir. Yapılan çalışmayla mecmuadaki bilgiler açığa çıkarılarak hem Eski Türk Edebiyatı alanına hem de MESTAP projesine katkı sağlamak hedeflenmiştir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- Akdağ, Ahmet (2013), **Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesindeki 19 HK 2207 Numaralı Şiir Mecmusa (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksoyak, İ. Hakkı (2018), **Gelibolulu Mustafa Alî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0>, (15.12.2020).
- Akyüz, Kenan vd (1945), **Fuzûlî Türkçe Divanı**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Altınova, Mehmet (2018), “Kütahyalı Firâkî Üzerine Yapılan Çalışmalar ve Yeni Şiirleri Üzerine Düşünceler”, **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(2), 374-396.
- Arıkoğlu, İsmail (1999), **Alî (Edirneli Hüseyin Efendî) Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Mehmet (2018), **Mihri Hâtun Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58679,mihri-hatun-divanipdf.pdf?0>, (16.04.2020).
- Arslan, Saime (2003), **Resmî Ali Baba ve Dîvânı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Ömer (2013), **Ubeydî Dîvânı (Metin ve İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, Tülin (2018), Bursalı Rahmî'nin Yayınlanmayan Şiirleri, **International of Journal of Social Science**, (70), 221-233.
- Ayan, Hüseyin (1990), **Nesîmî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Aydemir, Yaşar (2016), **Remzî Divanı**, Birleşik Yayınları, Ankara.
- _____ (2018), **Ramazan Behiştî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınlar, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020).
- Azarkan, M. Şerif (2013), **Mehmet Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon ve Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Bektaş, Ekrem (2017), **Muvakkit-zâde Muhammed Pertev Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55973,pertev-divanipdf.pdf?0> (14.12.2020).
- Bektaş, Halime (2005), **Şeyh Mehmed Nazmî Dîvânı (Edisyon Kritik, İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cangöz, Gülşah (2010), **Siyâhî Dede Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cankurt, Çaylı Gülşen (2015), **Figanî Divanı Gramatikal İndeksi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cansever, Sıddık (2005), **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni ve Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Cunbur, Müjgan (1973), **Karacaoğlan Şiirler**, 1. Baskı, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- Çavuşoğlu, Mehmet ve Tanyeri, M.Ali (1981), **Hayretî Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (2868), İstanbul.
- _____ (1987), **Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı III. Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Çavuşoğlu, Mehmet (1997), **Yahyâ Bey Dîvan Tenkidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (2233), İstanbul.
- Çetin, İsmail (1993), **Derzi-zâde Ulvî (Hayatı Edebi Şahsiyeti ve Divanının Tenkidli Metni)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Rıdvan (2014), **XIX. Yüzyıl Mutasavvıf Şairlerden Seyyid Süleyman Mahvî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, Bekir (2003), **İlmî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demiralay, Mehmet (2007), **Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme-Tenkidli Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, Mustafa (1996), **İbn-i Kemâl Divan Tenkidli Metin**, 1. Baskı, Fakülteler Matbaası, İstanbul.
- Diñçer, Sedanur (2010), **Hafî Hayatı, Sanatı ve Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Diyanet İşleri Başkanlığı (2001), **Kur'an-ı Kerim Meali**, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, (527), Ankara.
- Doğan, Güler (2010), **Edirneli Nazmî Dîvânı (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, 1. Cilt, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Dursun, Mesut (1990), **Nîhanî Dîvânı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elaldı, Mehmet (2017), **Bursalı İbrahim Râzî Divanı (İnceleme- Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Eraslan, Saniye (2017), Bursalı Rahmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri, **Journal Of Turkish Language and Literature**, 3(2), 86-103.
- Ercan, Özlem (2008), **Peşтели Hisâlî Dîvânı**, Gaye Kitapevi, Bursa.
- Erdem, Kadri (2008), **Kutup (Seyyid) Osman Fazlî Divânı İnceleme Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi- Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Mustafa (2017), **Bursalı Rahmî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0>, (10.04.2020).
- Ersoylu, İ. Halil (2013), **Cem Sultan'ın Türkçe Divanı**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Baskı:2, Ankara.
- Ertaylan, İ. Hikmet (1960), **İlâhî Divanı**, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, (862), İstanbul.
- Erünsal, E. İsmail (2018), **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59332,taci-zade-cafer-celebi-divanipdf.pdf?0>, (16.04.2020).
- Eskimen, Ayşe Derya (2008), **Mecdî Mehmet Efendi'nin Gazelleri (Metin- İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güler, Kadir (2010), "Kütahyalı Firâkî ve Bilinmeyen Şiirleri", **Turkish Studies**, 5(1), 1037-1066.
- Gürbüz, Mehmet (2012), "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, (99-103), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- İpekten, Haluk (1974), **Karamanlı Nizâmî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı**, Sevinç Matbası, Ankara.
- İsen, Mustafa (1990), **Usûlî Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kahraman, Asiye (2002), **İshak-zâde Zuhûrî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Kalyon, Abuzer (2011), **Peşteli Hisâlî Metâli'ü'n – Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme-Metin**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, İbrahim (2015), **Balıkesirli Abdülaziz Mecdî ve Divanı (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, Bayram Ali (2017), “Lefkoşa Mevlevihânesi'nin Şair Şeyhlerinden Siyâhî Mustafa Dede”, **Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi**, 1(1), 15-38.
- Kaya, Hatice (2019), **Niyâzî Çelebi Divanı (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kayabaşı, Ayfer (1995), **Sârbân Ahmed Dîvânı (İnceleme- Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kazan, Şevkiye (2003), **Üsküdarlı Sırrî Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Divanı (Tenkitli Metin-İnceleme) ve Şerhu Medhi'n-Nebi, Nebi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, Mahir Selim ve Sona İbrahim (2019), Türk Edebiyatında Sırrî Mahlaslı Şairler ve Derviş Selim Sırrî Dîvânı, **Yıldız Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 3(1),16-36.
- Kılıç, Atabey (2012), “Mecmûa Tasnifine Dair”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkanbarı**, (77-96), Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- Kol, Nilüfer (2007), **Divan by Kefeli Mustafa Müdâmî**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Koncu, Hanife (1998), **Vâlî Dîvânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Köksal, Mehmet Fatih (2013), “Hitâbî”, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hitabi>, (23.03.2020).
- _____ (2017), **Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori**, Kesit Yayınları, Ankara.
- Küçük, Sabahattin (t.y.), **Bâkî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0>, (09.04.2020).
- Levend, Agah Sırrı (2008), **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarihi Kurumu Yayınları, Ankara.
- Macit, Muhsin (2017), **Hatâyî Dîvânı (İncelem-Tenkitli Metin-Tıpkıbasım)**, Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul.
- Mermer, Ahmet (2004), **Kütahyalı Rahîmî ve Dîvânı**, Sahhaflar Kitap Sarayı, İstanbul.
- Oğuz, Serhat (2002), **İlmi Dede El-Mevlevi El Bağdadi Hayatı Sanatı Eserleri ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Master Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Okur, Atike Koduz (1994), **Râzî (Abdüllatif)(Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tertibi)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özbay, Özge (2013), **Bursalı Levhî Divanı (İnceleme-Tenkitle Metin-İndeks)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özder, Deva ve Tok, Eda (2020), XVIII. Yüzyıl Şairlerinden Mahvî ve Dîvânçesi, **Journal of Turkish Language and Literature**, 6(3), 584-614.
- Özkat, Mustafa (2005), **Kara Fazlî'nin Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitle Metin)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Öztürk, Yılmaz (2006), **17.Yüzyıl Şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Piroğlu, Zehra (1996), **Yefîmî (Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Dîvânının Tenkidli Metni)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sak, A. Vesile (2019), **Sıyâmî Divanı İnceleme-Metin**, Çizgi Kitapevi, Ankara.
- Saraç, M. A. Yekta (t.y.), **Emrî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10606,giris-emridivanipdf.pdf?0>, (09.04.2020).
- Sevgi, Ahmet ve Sevindik, Hakan (2016), **Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı**, Palet Yayınları, Konya.
- Şanlı, İsmet (2017), Necâtî Bey'in Yayımlanmamış Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 3(1), 267-281.
- Şengül, Necdet (2006), **Nazî İbrahim ve Dîvânı (Metin- Muhteva-Tahlil)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şenödeyici, Özer ve Akdağ, Ahmet (2014), **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara.
- _____ (2015), "Mecmualar ve Cönkler", **Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu**, 1. Baskı İçinde (367-386), Kesit Yayınları, İstanbul.
- Tarlan, Ali Nihad (1945), **Hayâlî Bey Dîvânı**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Erenler Matbaası, (3), İstanbul.
- _____ (1948), **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Divan Şiiri Rahmî ve Fevrî**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1(356), İstanbul.
- _____ (1966), **Ahmed Paşa Divanı**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- _____ (1970), **Zatî Divanı (Edisyon Kritik ve Transkripsiyon)**, Gazeller Kısmı: II. Cild, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- _____ (1992), **Necâti Beg Divanı**, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Tatcı, Mustafa (2013), **Malatya'nın Gönül Sultanı Niyâzî-i Mısırî**, Malatya Kitaplığı, Malatya.
- Tavukçu, Orhan Kemâl (2008), **Halîlî ve Fûrkat-nâmesi Giriş-İnceleme-Tenkitli Metin- Tıpkı Basım**, Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.
- Tılfarlıoğlu, Musa ve Temur, Zuhâl (2018), Bursalı Rahmî'nin Divanında Bulunmayan Bazı Gazelleri, **Journal of Turkish Language and Literature**, 4(4), 1071-1096.
- Tok, Eda (2020), **Kütahyalı Mahvî Dîvânı**, Kesit Yayınları, İstanbul.
- Topçu, Mümin (1997), **Dîvân-ı Rızâyî(Tenkitli Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tulum, Mertol ve Tanteri, M. Ali (1977), **Nev'î Divan Tankidli Basım**, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Tulum, Mertol (2013), **Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü**, Dergah Yayınları, İstanbul.
- Tunç, Tülay (2018), **Niyâzî Dîvânçesi (İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuyan, Rabia Derya (2007), **Ayıntablı Hâfız ve Divanı İnceleme-Metin-Dizin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Urhan, Mustafa (2002), **XVI. Yüzyıl Divan Şâiri Fedâyî, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, Mustafa İsmet (2003), "Mecmua", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi İçinde**, 28 (265-268), <https://islamansiklopedisi.org.tr/mecmua>, (19.03.2020).
- Ünal, Mehmet ve Pektaş, Mehmet (2013), "16 Yüzyıl Şairi Kebeci-zâde Râhî ve Divançesi", **TSA**, (3), 151-183.
- Ünlü, M. Şahabettin (1991), **Ubeydi Hayatı- Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üst, Sibel (2011), Edirneli Nazmî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yakar, Halil İbrahim (2018), **Gelibolulu Sun'î Dîvânı ve Tahlili**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57257,gelibolulu-suni-divanipdf.pdf?0>, (18.03.2020)

Yakşı, Ayhan (1993), **Nihânî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkidli Metni**,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

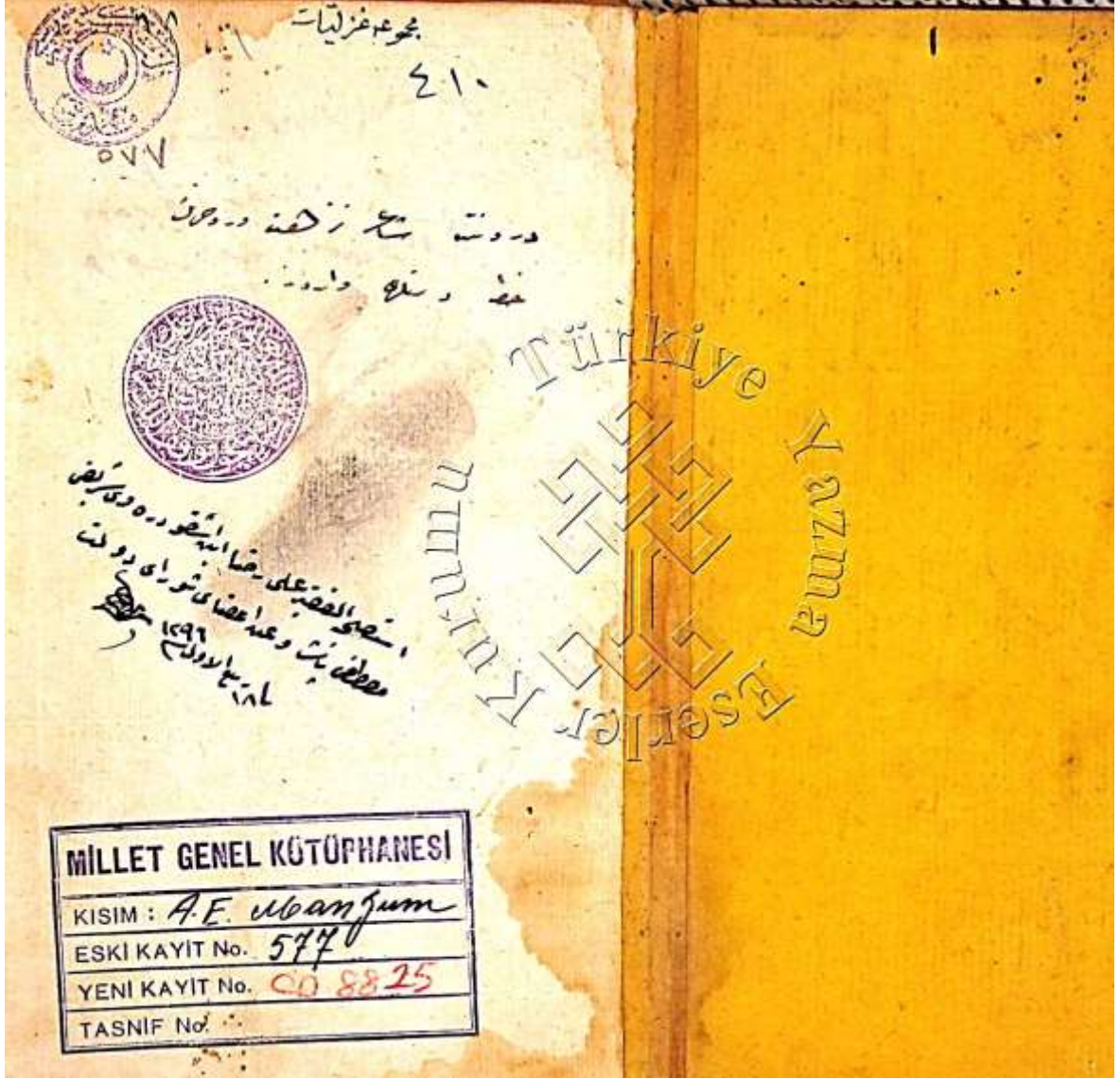
Yakut, Emrullah (2015), **Ferdi'nin Manzum Hafız Divanı Tercümesi (İnceleme-Metin)**,
Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, Kâşif (2010), **Budinli Hisâlî Dîvânı**, Kriter Yayınları, İstanbul.

EKLER

Ek 1: Tıpkı Basımdan Örnekler

که صلا او خط به در سع بود
بیتش هفتاد و نه ساله شد و کله او

بگویم به اولاد ما مقتضای
تکون زمین معطای رسوای
و در کوی ماکر و کفر و کجی

دوستان فلک را بر لب فلک زار
غریب سوز آید به کجا کجا هم چو روز
درا اقلاج چه کواکب کسید
بنام راه چشم ازین سوز
چو کله از فلک زار
اول یکی از کس خدارا کجور
ماهی که صحت زان کس
خفاصت خاندان یک چشمه در
کوارین در حق است او بود و با یکی
عقلی بن بست و با طون زار

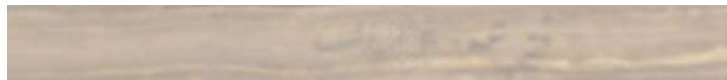
زما و صفا
بگویم به اولاد ما کجا کجا روز
چون روز قویان

تاریکان کورینا کس
چو نام می نغده کین آنگ
فقطه

فروغی قول فانه
دلم نغیز او در ما معی
امکن لاطی به نغیر ادی
سوزی فله اولو ما اوزن در اول
حبیب

باید که شکر زنده ای
عزت و ذلت عالم هر کس
کجا کربان کی نمان
بوجان براه کس مست در راه
کی سواد ای اولوط در بایست
ای کجولک سوزن کس
برفت خانه صفا کس
عهدت ای صفا کس
عشره کس چو بیل اولوی
بادست ای کس
ای نغیزی اولو کس
وادی ششده اولو کس
هر کس کس

زندی باریت کس
کس صفتان کس
عقلک پلنی کس
تا هر کس کس
ای کس کس
تغ کس کس
کس کس کس
کس کس کس

ÖZGEÇMİŞ

Melike SAĞLAM,..2005 yılında Pınaraltı İlköğretim Okulu'nu; 2009 yılında Şehit Ahmet Türkkan Çok Programlı Lisesi'ni; 2014 yılında da Ondokuz Mayıs Üniversitesi – Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

SAĞLAM, bekâr olup İngilizce bilmektedir.

